

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İNSANİ YARDIM OPERASYONLARINDA LOJİSTİĞİN
ROLÜ: TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILARA
SAĞLANAN YARDIMLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Gökhan ÇEVİKEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
LOJİSTİK YÖNETİMİ PROGRAMI

DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr. A.Murat KÖSEOĞLU

İSTANBUL, Haziran 2015

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İNSANİ YARDIM OPERASYONLARINDA LOJİSTİĞİN
ROLÜ: TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SIĞINMACILARA
SAĞLANAN YARDIMLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Gökhan ÇEVİKEL
122011012

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
LOJİSTİK YÖNETİMİ PROGRAMI

DANIŞMAN
Yrd.Doç.Dr. A.Murat KÖSEOĞLU

İSTANBUL, Haziran 2015

**T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İNSANİ YARDIM OPERASYONLARINDA LOJİSTİĞİN
ROLÜ: TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ SİĞİNMACILARA
SAĞLANAN YARDIMLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

**Gökhan ÇEVİKEL
122011012**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
LOJİSTİK YÖNETİMİ PROGRAMI**

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih : 18.06.2015
Tezin Savunulduğu Tarih : 26.05.2015

Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. A.Murat KÖSEOĞLU _____

Diğer Jüri Üyeleri : Doç.Dr. A.Zafer ACAR _____
Yrd.Doç.Dr. Halim YURDAKUL _____

İSTANBUL, Haziran 2015

TEŞEKKÜR

Lisans ve Yüksek Lisans öğrenimim süresince bana emeği geçen ve katkıda bulunan bütün hocalarıma teşekkür ederim. Özellikle bana bu tezin hazırlanma aşamasında büyük destek sağlayan Yrd. Doç. Dr. Ahmet Murat Köseoğlu'na teşekkürlerimi sunarım. Bütün öğrenim hayatım boyunca bana desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLO LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
ÖZET	x
SUMMARY.....	xii
1. GİRİŞ ve AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Lojistik ve Lojistik Yönetimi	5
2.1.1. Lojistik kavramı	5
2.1.2. Lojistiğin tarihsel gelişimi	8
2.1.3. Lojistik yönetimi ve tedarik zinciri yönetimi	11
2.1.4. Lojistik yönetiminin amacı	13
2.2. İnsani Yardım ve İnsani Krizler	15
2.2.1. İnsani yardım	15
2.2.2. İnsani yardımın ilkeleri	16
2.2.3. İnsani kriz	18
2.2.4. İnsani kriz türleri.....	18
2.2.4.1. Doğal kaynaklı afetler	19
2.2.4.2. İnsan kaynaklı afetler	20
2.2.5. İnsani yardımda lojistiğin önemi	21
2.3. İnsani Yardım Lojistiği ve Aşamaları	24
2.3.1. İnsani yardım lojistiği	25
2.3.2. İnsani yardım lojistiğinin ticari lojistikten farkı	27
2.3.3. İnsani yardım lojistiğinde koordinasyonun önemi.....	29
2.3.4. İnsani yardım lojistiğinde bilgi sistemleri	32
2.3.5. İnsani yardım lojistiğinin aşamaları.....	36

2.3.5.1.	Hazırlık aşaması	36
2.3.5.2.	Müdahale aşaması	43
2.3.5.3.	Yeniden yapılandırma ve iyileştirme aşaması	49
3.	SURİYE YARDIM OPERASYONU.....	52
3.1.	Suriye Krizi	52
3.2.	Suriyelilere Yardım Operasyonun Kapsamı	55
3.3.	Türkiye'deki Suriyelilerin Yasal Durumu	66
3.4.	Suriyelilere Yardım Operasyonunda Karşılaşılan Lojistik Sorunlar	69
3.5.	Suriyelilere Yardım Operasyonunun Ekonomik Etkileri.....	81
3.6.	Suriyelilere Yardım Operasyonunun Sosyal Etkileri.....	85
3.7.	Suriyelilere Yardım Operasyonunun Siyasi Etkileri.....	88
4.	SURİYE YARDIM OPERASYONU ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI	92
4.1.	Araştırma Konusu ve Problemi	92
4.2.	Araştırma Konusuyla İlgili Temel Araştırmalar	92
4.3.	Araştırmanın Amacı ve Önemi	93
4.4.	Araştırmanın Sınırlılıkları	93
4.5.	Araştırmanın Hipotezleri.....	94
4.5.1.	Personel ve eğitim.....	94
4.5.2.	Tedarik	95
4.5.3.	Hazırlık	97
4.5.4.	Finans ve bağışlar	97
4.5.5.	İzlenebilirlik.....	99
4.5.6.	Haberleşme	100
4.5.7.	Lojistik ön değerlendirme	101
4.5.8.	Hesap verebilirlik.....	102
4.5.9.	Kayıt.....	103
4.6.	Anket Ölçeklerinin Oluşturulması	104
4.7.	Ölçek Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi	106
4.8.	Anket Formunun Hazırlanması	106
4.9.	Evren ve Örneklem	107
4.10.	Verilerin Toplanması	108
4.11.	Veri Analizi.....	112

4.12. Bulgular ve Yorumlanması	113
4.12.1. Personel ve eğitim.....	113
4.12.2. Tedarik.....	117
4.12.3. Hazırlık	121
4.12.4. Finans ve bağışlar	124
4.12.5. İzlenebilirlik.....	127
4.12.6. Haberleşme	130
4.12.7. Lojistik ön değerlendirme	133
4.12.8. Hesap verebilirlik.....	135
4.12.9. Kayıt.....	137
4.13. İleri Araştırmalar	139
SONUÇ ve TARTIŞMA.....	145
KAYNAKÇA.....	157
EK - ANKET FORMU	174

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Anket Güvenilirlik Analizi.....	106
Tablo 2: Evren Büyüklüğüne Göre Asgari Örneklem Sayıları.....	108
Tablo 3: Soru 8'in Frekans Dağılımı.....	113
Tablo 4: Soru 9'un Frekans Dağılımı.....	114
Tablo 5: Soru 10'un Frekans Dağılımı.....	114
Tablo 6: Soru 11'in Frekans Dağılımı.....	114
Tablo 7: Soru 11'in Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu.....	115
Tablo 8: Soru 11'in Ki Kare Testi Özellikleri.....	115
Tablo 9: Soru 12'nin Frekans Dağılımı.....	115
Tablo 10: Soru 13'ün Frekans Dağılımı.....	116
Tablo 11: Soru 14'ün Frekans Dağılımı.....	116
Tablo 12: Soru 20'nin Frekans Dağılımı.....	118
Tablo 13: Soru 21'in Frekans Dağılımı.....	118
Tablo 14: Soru 21'in Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu.....	118
Tablo 15: Soru 21'in Ki Kare Testi Özellikleri.....	119
Tablo 16: Soru 22'nin Frekans Dağılımı.....	120
Tablo 17: Soru 23'ün Frekans Dağılımı.....	120
Tablo 18: Soru 23'ün Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu.....	120
Tablo 19: Soru 23'ün Ki Kare Testi Özellikleri.....	121
Tablo 20: Soru 1'in Frekans Dağılımı.....	122
Tablo 21: Soru 2'nin Frekans Dağılımı.....	122
Tablo 22: Soru 3'ün Frekans Dağılımı.....	122
Tablo 23: Soru 3'ün Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu.....	123
Tablo 24: Soru 3'ün Ki Kare Testi Özellikleri.....	123
Tablo 25: Soru 15'in Frekans Dağılımı.....	124
Tablo 26: Soru 16'nın Frekans Dağılımı.....	125
Tablo 27: Soru 17'nin Frekans Dağılımı.....	125

Tablo 28: Soru 17'nin Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu	126
Tablo 29: Soru 17'nin Ki Kare Testi Özellikleri	126
Tablo 30: Soru 24'ün Frekans Dağılımı	127
Tablo 31: Soru 25'in Frekans Dağılımı	128
Tablo 32: Soru 26'nın Frekans Dağılımı	128
Tablo 33: Soru 26'nın Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu	129
Tablo 34: Soru 26'nın Ki Kare Testi İstatistikleri	129
Tablo 35: Soru 27'nin Frekans Dağılımı	129
Tablo 36: Soru 31'in Frekans Dağılımı	131
Tablo 37: Soru 32'nin Frekans Dağılımı	131
Tablo 38: Soru 33'ün Frekans Dağılımı	132
Tablo 39: Soru 33'ün Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu	132
Tablo 40: Soru 33'ün Ki Kare Testi Özellikleri	132
Tablo 41: Soru 4'ün Frekans Dağılımı	134
Tablo 42: Soru 6'nın Frekans Dağılımı	134
Tablo 43: Soru 6'nın Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu	134
Tablo 44: Soru 6'nın Ki Kare Testi Özellikleri	135
Tablo 45: Soru 18'in Frekans Dağılımı	136
Tablo 46: Soru 19'un Frekans Dağılımı	136
Tablo 47: Soru 28'in Frekans Dağılımı	137
Tablo 48: Soru 29'un Frekans Dağılımı	137
Tablo 49: Soru 29'un Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu	138
Tablo 50: Soru 29'un Ki Kare Testi Özellikleri	138
Tablo 51: Soru 30'un Frekans Dağılımı	138
Tablo 52: Soru 1, 8, 20 ve 22 Arasındaki Spearman Korelasyon Analizi	140
Tablo 53: Soru 4 ve Soru 27'nin Mann Whitney U Testi Tablosu	142
Tablo 54: Soru 4 ve Soru 27'nin Mann Whitney U Testi Özellikleri	142
Tablo 55: Soru 15 ve Soru 19'un Mann Whitney U Testi Tablosu	143
Tablo 56: Soru 15 ve Soru 19'un Mann Whitney U Testi Özellikleri	143
Tablo 57: Soru 22 ve Soru 25'in Mann Whitney U Testi Tablosu	144
Tablo 58: Soru 22 ve Soru 25'in Mann Whitney U Testi Özellikleri	144

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

ALNAP: The Active Learning Network for Accountability and Performance in Humanitarian Action

AYDES: Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Europol: European Police Office/Avrupa Polis Ofisi

EYDAS: Elektronik Yardım Dağıtım Sistemi

FACT: Field Assessment Coordination Teams/Saha Değerlendirme Koordinasyon Takımları

FEMA: Federal Emergency Management Agency/Amerika Birleşik Devletleri Federal Acil Durum Yönetim Kurumu

FRONTEX: European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union/Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

GRRT: Global Rapid Response Team/Küresel Ani Müdahale Takımı

IŞİD: Irak Şam İslam Devleti

İZGE: Afetlerde İleri Teknoloji Kullanımı

LODER: Lojistik Derneği

LSS: Logistics Support System/Lojistik Destek Sistemi

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

SUMA: Humanitarian Supply Management System/İnsani Yardım Malzemeleri Yönetim Sistemi

TABB: Türkiye Afet Bilgi Bankası

TAMP: Türkiye Afet Müdahale Planı

UDSEP: Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı

UMKE: Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri

ÖZET

İNSANİ YARDIM OPERASYONLARINDA LOJİSTİĞİN ROLÜ: TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞİNMACILARA SAĞLANAN YARDIMLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Günümüzde, lojistik kavramının önemi, iş dünyası tarafından anlaşılmıştır. Lojistiğin işletmelere sağladığı rekabet avantajı çok önemlidir. İnsani yardım lojistiği, her insani yardım operasyonunda kullanılmaktadır. Ancak insani yardım lojistiğinin önemi, son zamanlarda anlaşılmaya başlamıştır. Bu çalışmada da insani yardım lojistiğinin önemi, aşamaları, özgün tarafları vurgulanmıştır. Başarılı bir yardım operasyonu için, lojistiğin doğru biçimde uygulanması şarttır. Ticari lojistikte başarısızlık, düşük kar marjına sebep olmaktadır. İnsani yardım lojistiğinde başarısızlık ise afetzedede kişilerin acı çekmesi ve yaşamını yitirmesi ile sonuçlanmaktadır.

Suriye İç Savaşı, bölgede insani bir krize sebep olmuştur. Bu çalışmada, Türkiye'deki yardım kuruluşları tarafından, Suriye krizi için yürütülen insani yardım çalışmaları araştırılmıştır. Türkiye, Suriye krizinden önemli biçimde etkilenmiştir. Türkiye, gelecekte de, bu krizden etkilenmeye devam edecektir. Eğer Suriyeliler için yapılan yardım operasyonu başarısız olursa, ülkedeki yaklaşık 2 milyon Suriyeli sığınmacı, istikrarsızlık yaratabilir. Türkiye'de yapılan yardım operasyonunun başarısı, insani yardım lojistiğinin ne kadar etkili ve verimli yapıldığı ile doğru orantılıdır.

Suriyelilere Yardım Operasyonunda görev alan yardım çalışanları ile bir anket yapılmıştır. Bu anket çalışması, yardım operasyonundaki uygulamalar ve sorunlar hakkındadır. Veriler, yüz yüze görüşmeler, telefon görüşmeleri ve elektronik posta aracılığıyla toplanmıştır. Anket çalışmasındaki başlıklar; personel ve eğitim, tedarik, hazırlık, finans ve bağışlar, izlenebilirlik, haberleşme, lojistik ön değerlendirme, hesap verebilirlik ve kayıttır.

Anket sonuçlarına göre, Türkiye'deki insani yardım kuruluşları eğitim, tedarik, hazırlık, finans ve bağış toplama, gereksiz bağışlar ve kayıt konularında yeterli değildir. Buna karşın yardım operasyonunda, Türk yardım kuruluşları, stokların izlenebilirliği, haberleşme, lojistik ön değerlendirme ve hesap verebilirlik konularında başarılı görünmektedir. Suriye Yardım Operasyonunun kapsamı beklenmedik derecede büyümüştür. Yardım operasyonun süresi çok uzamıştır. Türkiye'deki yardım kuruluşları Suriyeli sığınmacılar için çok çalışmaktadır. Ancak devletin katkılarına rağmen, Türkiye, Suriye insani krizi karşısında yetersiz kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsani Yardım Lojistiği, Suriye Krizi, Suriyelilere Yardım Operasyonu, Suriyeli Sığınmacılar.

Tarih: 18.06.2015

SUMMARY

THE ROLE OF LOGISTICS IN HUMANITARIAN AID OPERATIONS: A RESEARCH ABOUT THE AID EFFORTS FOR SYRIAN REFUGEES IN TURKEY

Nowadays, the importance of the logistics has been understood by the business world. The competitive advantage that logistics provided to the establishments are very important. Humanitarian logistics has been used at every humanitarian operation. But the importance of the humanitarian logistics, recently began to be understood. In this study, the importance, the phases and the unique sides of the humanitarian logistics were highlighted. Successful implementation of the logistics is essential for a successful aid operation. The failure in the commercial logistics causes low profit margins. But failure of the humanitarian logistics has resulted in suffering and loss of life of the disaster victims.

The Syrian Civil War causes a humanitarian crisis in the region. In this study, the aid efforts of the Turkish aid organizations for Syria crisis, were examined. Turkey has been affected significantly by the Syrian Crisis. In the future, Turkey will continue to be affected too. If aid operation to the Syrians fails, approximately 2 million Syrians in the country might cause instability. The success of the aid operation in Turkey is directly proportional to effective and efficient execution of the humanitarian logistics.

A survey was conducted with the aid workers whose participate in the Syria Aid Operation. This survey is about the practices and problems of the aid operation. The data was collected through face to face meetings, phone calls and e-mails. Topics of the survey are; staff and education, procurement, preparedness, finance and donations, visibility, communication, logistics pre-assessment, accountability and registration.

According to the survey results, the aid organizations in Turkey are not sufficient in

education, procurement, preparedness, finance and donations, unnecessary donations and registration topics. Although in the aid operation, Turkish aid organizations were sufficient in the visibility of their inventory, communication, logistics pre-assessment and accountability topics. The magnitude of the Syria Aid Operation has grown unexpectedly. The duration of the aid operation was prolonged. Turkish aid organizations are working very hard for the Syrian refugees. But in spite of large government contributions, Turkey remains insufficient in Syrian humanitarian crisis.

Keywords: Humanitarian Logistics, Syria Crisis, Syria Aid Operation, Syrian Refugees.

Date: 18.06.2015

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Dünya çapında, her yıl milyonlarca insan, doğal veya insan kaynaklı afetlerden ötürü mağdur olmaktadır. Çoğu yardım operasyonu ulusal veya uluslararası çabalarla yürütülmektedir. Bu insani yardımları, birçok kişi medyadan takip etmekte veya bu yardım çabalarına kendi çapında destek olmaktadır. Ancak bu yardım operasyonlarını yürüten, hayata geçiren insanların arka planda yaptığı çalışmalar yeterince bilinmemektedir.

Bir insani yardım operasyonunun lojistik yönetimi, ticari lojistik yönetiminden farklılıklar göstermekle birlikte benzerliklerde gösterir. Ticari veya insani amaçlı olsun, lojistik yönetimde vazgeçilmezler arasında, lojistiğin prensipleri olan doğru yer, doğru zaman, doğru maliyet ve hız gibi amaçlar aynı kalır. İnsani yardım lojistiğinin en büyük farkı, insan hayatını kurtarıcı olması veya yaşanabilir kılmasıdır. Ticari tedarik zinciri yönetimlerinde en önemli unsur olan müşteri memnuniyeti, insani yardım tedarik zincirlerinde, mağdur insanların onurunu korumayı sağlayacak yardımı onları ulaştırmakla değişir. Ayrıca insani yardım zincirlerinde, müşteriye en yakın aktör olan bağışçılara hesap verebilirlik ön plana çıkmaktadır.

İnsani yardım lojistiği hakkında Türkiye’de fazla bir araştırma ve çalışma yapılmamıştır. Bu yüzden ülkemizde yapılan yardım operasyonlarında genellikle aksaklıklar, gecikmeler, tıkanmalar yaşanmaktadır. İnsani yardım lojistiğinin de belirli aşamaları, yöntemleri bulunmaktadır. Yapılan bağışların, yardıma muhtaç kişilere ulaşana kadar birçok aktörden ve aşamadan geçtiği bilinmelidir.

Başarılı bir insani yardım operasyonu ancak insani yardım lojistiğinin başarılı yapılmasıyla mümkün olabilir. Ülkemizde lojistiğe ticari kurumlarca bile yeterli değer verilmediği düşünüldüğünde, yardım operasyonlarının lojistik yönetiminin nasıl yapıldığı önemli bir araştırma konusudur. Ticari firmaların lojistiğe yeterli önemi vermemesi veya maliyet etkin yöntemlerle lojistik yapmaması, karlarını ve müşteri

memnuniyetini azaltır. Ancak kar amacı gütmeyen insani yardım kuruluşlarının, lojistik konusunda aynı başarısızlıkları göstermesi durumunda mağdur kişilerin hayatlarının tehlike altına girdiği bilinmelidir.

Yardım operasyonları birden fazla aşama ve bölümden oluşmaktadır. Yardım operasyonlarının sadece zor durumda bulunan kişilere yardım malzemesi gönderilmesi olarak değerlendirilmesi sığ bir bakış açısidir. Muhtaç kişiye ulaşan yardım, son kullanım yerine gelmeden birçok aşamadan ve aktörün elinden geçmektedir. Bu yüzden, bu çalışmada, Suriyelilere yapılan yardım operasyonları irdelenirken, farklı alanlar altında araştırılmaya çalışılmaktadır.

Yardım kuruluşlarında çalışacak personel bulunması ve bu personelin eğitimi, yardım operasyonu öncesi yapılan hazırlıklar ve yardım malzemesi tedariki gibi konular bir yardım operasyonunun en başındaki aşamaları temsil etmektedir. Finansman ve bağış toplama çalışmaları hiç durmadan yapılmakta, ancak bir doğal veya insan kaynaklı bir afetin ortaya çıkmasıyla birlikte daha da hız kazanmaktadır. Afet bölgesinde lojistik ön değerlendirme yapılması, bölge ile haberleşmenin sağlanması, yardımların sevkiyatı ve izlenmesi, yardım operasyonunun ileriki aşamalarında ortaya çıkar. Yardım ulaştırılanlar tarafından, yardıma muhtaç kişi sayısının belirlenmesi ve kayıt altına alınması, bağış yapanlara hesap verebilirlik gibi konular da yardım operasyonunun bir parçası olarak görülmelidir.

Bir insani yardım operasyonunun kalbinde olan insani yardım lojistiği faaliyetleri, bir yardım operasyonun başından sonuna, bölgeye ilk cevaptan bölgeden çekilmeye kadar, bütün faaliyetleri, süreçleri, yardımları organize eder, yönlendirir, yönetir. Yardım operasyonunun başarısı da bu yüzden lojistik yaklaşımın ciddiyetine ve etkinliğine bağlıdır.

Türkiye, Ortadoğu'da otoriter rejimlere karşı başlayan Arap Baharı'nın etkilerini doğrudan kendi topraklarında hissetmektedir. Türkiye demokratik, laik bir hukuk devleti olsa da, komşularındaki ve bölgesindeki kaotik ortamdan ciddi biçimde etkilenmektedir. Türkiye'nin komşuları içinde en uzun kara sınırı paylaştığı ülke Suriye'dir. Türkiye, Suriye'de 2011 yılında patlak veren iç savaş yüzünden doğan insani krizde önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye insani krizin başından beri Suriye halkının yanında yer aldığını beyan etmiş ve sınırlarını Suriye’de gelen sığınmacılara açmıştır. Suriye’deki iç savaştan ötürü mülteci durumuna düşen kişilerin sayısı milyonlara ulaşmıştır. Suriye’den kaçanlar, çevre ülkelere akın etmiştir. Türkiye’de mağdur Suriyelere yapılan yardım operasyonu kapsamında başı çeken ülkelere devam etmektedir.

Türkiye, Suriye’deki krizin daha erken biteceği beklentisiyle Suriyelilere kapılarını açarken, dördüncü yılına giren krizin bu kadar uzun sürmesini beklemiyordu. Suriyeli sığınmacıların milyonlar ile ifade edilen sayıları, tartışmalara yol açmaktadır. Türkiye’nin Suriyelilere uyguladığı açık kapı politikası eleştirilmektedir. Türkiye’nin sayıları her geçen gün artan ve yakında ülkelerine dönmeleri beklenmeyen Suriyelilerin bakımını ve refahını nasıl sağlayacağı tartışılmaktadır.

Ancak Suriyelilerin ülkeye kabul edildiği ve artık geri dönmeye zorlanamayacakları açıktır. Bu sebeple sığınmacıların refahının sağlanması ve Türk toplumuna entegrasyonu konusunda çalışmalar yapılması gerekmektedir. Suriyelilere yapılan yardım operasyonunun detayları ve lojistiğin bu yardım çabalarındaki rolü bu yüzden irdelenmesi gereken bir konudur.

Türk sivil toplum kuruluşlarının, yardım derneklerinin ve Türk Devleti’nin kendi yaptığı yardımlar konusunda çalışmalar yapılması gerekmektedir. Çünkü bu araştırmalar sayesinde daha verimli bir yardım operasyonu için gerekenler, operasyonda yaşanan aksaklıklar, ileride odaklanılması gereken sorunlar ortaya çıkacaktır. Türkiye’deki Suriyelilerin mutluluğunun sağlanması, Türk toplumunun refahı ve ülkenin iç huzuru için de önemli bir katkı olacaktır.

Suriyeli sığınmacılara yardım yapanlar arasında, devlet destekli yardım kuruluşları ve ulusal çaptaki sivil toplum kuruluşları dışında, birçok küçük çaplı yardım kuruluşu da mevcuttur. Küçük çaplı yardım kuruluşları kendi mahalleleri veya ilçelerindeki sığınmacılara ulaşmaya çalışmaktadır. Çoğu zaman yetersiz olan bağışlara bel dayayan bu yardım kuruluşları da Suriyeliler için yapılan yardım operasyonunun önemli bir parçasıdır. Bu kuruluşların yaşadığı sorunların, eksik kaldığı alanların ve gösterdikleri çabanın da araştırılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye, Suriye Krizinin beklenmedik şekilde büyüyen boyutu ve bölgedeki dinamiklerin henüz barışa elvermemesi yüzünden ciddi sıkıntılar içeren bir insani yardım operasyonunu devam ettirmektedir. Bu yardım operasyonunun sonunun ne zaman geleceği belli değildir, ancak uzun dönemli planlamalar gerektirdiği aşıkardır. Türk Milleti ve Türk Hükümeti elinden gelen en iyi ağırlamayı yaparak, Türkiye'ye sığınan Suriyelileri misafir etmeye çalışmaktadır. Bu yardım operasyonu üzerinde yapılacak her araştırma da, operasyonun başarısı ve etkinliği için olumlu bir etki yaratacaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Lojistik ve Lojistik Yönetimi

Bu başlık altında, lojistik, lojistik yönetimi ve tedarik zinciri yönetimi gibi kavramların üzerinde durulacaktır. Lojistiğin tarihsel gelişimini görmekte, bu kavramların günümüzde daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Son olarak lojistik yönetiminin amaçlarından ve faydalarından bahsedilecektir.

2.1.1.Lojistik kavramı

Lojistik kavramı günümüzde halen çeşitli tanımlamalara sahiptir. Bunlardan bazıları lojistiği daha dar ve basit bir çerçevede alırken, kapsamlı tanımlamalar da ortaya çıkmıştır.

Lojistik kavramı, etimolojik olarak Latince “logistikos” kelimesinden gelen ve “hesap kitap yapma bilimi”, “hesapta becerikli” gibi anlamlara gelen bir terimdir. Lojistik, tarih öncesi çağlardan beri insanoğlunun yerküredeki yaşam mücadelesi ile ilişkili olarak ortaya çıkmış ve varlığını sürdürmüştür. Günümüzde ise lojistik, işletmelerin var olma mücadelesinde önemli rol oynayan bir rekabet aracı haline gelmiştir.¹

Tarihte, lojistik kelimesi ilk olarak askeri alanda kullanılmıştır. 1905 yılında Albay Chauncey Baker tarafından, “malzeme ve personelin taşıma, tedarik, bakım ve

¹ Acar, A.Z., (2010). Depolama ve Depo Yönetimi. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, Türkiye, s.2.

yenilenmesi” manasına gelen bir askeri fonksiyonu anlatmak için lojistik kelimesi kullanılmıştır.²

Türk Dil Kurumu’nun sözlüğünde lojistik; “Kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün, hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması” olarak tanımlanmıştır.³

Cambridge sözlüğünde lojistik; “karmaşık bir faaliyetin başarılı ve verimli halde yapılabilmesi için detaylı organizasyonu” olarak tanımlanmıştır.⁴

Webster sözlüğünde, lojistik; “tedarik, bakım ve askeri malzemelerin, personelin ve tesislerin ulaştırılması ile ilgilenen askeri bilim dalı” ve “bir operasyonun detaylarının idaresi” olarak tanımlanmaktadır.⁵

“Lojistik kavramının ortaya çıkmasından sonra, nakliyeden, tedarik zinciri yönetimine kadar çeşitli alternatif tanımlar lojistik için kullanılmıştır. Bütün bu yaklaşımların ulaştığı geniş müşterek tanım; müşteri gereksinimlerinin karşılanması amacıyla, üretim ve tüketim noktaları arasında mal, hizmet ve bilginin iki yönlü akışı olarak kabul edilebilir”⁶.

“Lojistik günümüzde, tedarik işlevinin yerini almış olan, tedarik ile beraber, üretim aşamasında ve bitmiş ürünün müşteriye ulaştırılması sürecinde, her türlü ürün, bilgi ve para akışının yönetilmesi ve kayıtların tutulması ile ilgili işletme işlevidir”⁷.

Lojistik; rekabet avantajı sağlamak ve müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, üretimin başlangıç aşamasından, geri dönüşüm aşamasına kadar, ürün ve malzemelerin taşınması ve elleçlenmesi sürecidir.⁸

² Gülenç, İ.F. ve Karagöz, B., (2008). E-Lojistik ve Türkiye’de E-Lojistik Uygulamaları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), s.75.

³ Türk Dil Kurumu Web Sitesi:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54ad9cf8ca10e1.81248388

⁴ Cambridge Sözlüğü Web Sitesi: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/logistics>

⁵ Merriam-Webster Sözlüğü Web Sitesi: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/logistics>

⁶ Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A.M., (2014). Lojistik Yaklaşımıyla Tedarik Zinciri Yönetimi. *Nobel Akademik Yayıncılık*. Ankara, Türkiye, s.2.

⁷ Küçük, O., (2012). Lojistik İlkeleri ve Yönetimi: 2. Baskı. Seçkin Yayıncılık. Ankara, Türkiye, s.28.

“Lojistik; medeniyetin var olması ile eş zamanlı görülen, sektörlerin tüm faaliyetlerinin ihtiyacını karşılamak üzere tasarlanan, icra edilen ve desteklenen operasyonun ihtiyaçlarının belirlenmesi ile başlayan hizmet veya ürünlerin ihtiyaçlarının giderilmesinden sonra sona eren faaliyetler bütünüdür”⁹.

“Lojistik; müşteri istek ve ihtiyaçlarına uygun olarak, üretin noktasından tüketim noktasına hammadde, yarı ürün, nihai ürün ve bunlarla ilgili bilgilerin verimli ve etkili bir biçimde akışı ve depolanmasıdır”¹⁰.

Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği'nin tanımına göre lojistik;

“Bir ya da daha fazla taşıma türü kullanılarak gerçekleştirilen taşımaya ilişkin konsolidasyon, depolama, elleçleme, paketleme veya dağıtım olduğu kadar, ilave işlemler ve danışmanlık dâhil tüm hizmetler ile eşyanın gümrük beyanının yapılması, sigortalanması, kıymetli evrakın hazırlanması ve ödemenin tahsilatı gibi işlemleri de kapsayan hizmetler zincirini ifade etmektedir. Sunulan hizmetlerin esnekliğinin sağlanması amacıyla dış kaynak kullanımına gidilebilir”¹¹.

Lojistik; müşteri memnuniyetini sağlamak ve işletme için optimum performans kriterlerini yakalamak amacıyla, taşıma, depolama, imalat, paketleme, dağıtım gibi faaliyetleri içeren tedarik zinciri boyunca, öz imkanlarla veya dış kaynak kullanımı ile bütün fiziksel ve bilgisel akışların yönetimidir.¹² Lojistik Derneği'nin (LODER) tanımına göre dış kaynak kullanımı; tedarik zinciri kapsamındaki, depolama, taşımacılık, paketleme gibi temel lojistik faaliyetlerden ardışık olarak en az üçünün uzman lojistik şirketlere yaptırılmasıdır.¹³

⁸ Tseng, Y., Yue, W.L. and Taylor, M.A., (2005). The role of transportation in logistics chain. *Eastern Asia Society for Transportation Studies, Vol:5, s.1658*.

⁹ Keskin, M.K., (2011a). Lojistik Tedarik Zinciri Yönetimi: Geçmişi, Değişimi, Bugünü, Geleceği: Güncellenmiş 4. Basım. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara, Türkiye, s.31.

¹⁰ Yamak, O., (2001). Üretim Yönetimi: 3. Baskı. Sinerji Yayıncılık. İstanbul, Türkiye, s.249.

¹¹ Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği Web Sitesi: <http://www.utikad.org.tr/sayfalar.asp?page=13>

¹² Ivanaj, V. and Franzil, Y.M., (2006). Outsourcing logistics activities: a transaction cost economics perspective. 15. *Uluslararası Stratejik Yönetim Konferansı. Cenevre, İsviçre, s.4*.

¹³ Akyıldız, M., (2004). Lojistik dış kaynak kullanımının gelişimi ve Türkiye'deki kullanım biçimleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(3), s.11*.

Eski adı Lojistik Yönetimi Konseyi olan Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi'nin tanımına göre lojistik; “müşteri ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, üretim noktasından tüketim noktasına kadar, ürünlerin, hizmetlerin ve ilgili bilginin, etkin ve verimli biçimde taşınması ve depolanmasını içeren sürecin planlanması, uygulanması ve yönetilmesidir”¹⁴.

Müşterilerin memnuniyetini sağlayan lojistiğin yedi doğrusu şunlardır:¹⁵

- Doğru ürün,
- Doğru koşullar,
- Doğru yer,
- Doğru zaman,
- Doğru miktar,
- Doğru maliyet,
- Doğru müşteri.

Başarılı bir lojistik için bu doğruların tek tek değil, hep birlikte başarılması gerekmektedir. Ancak bütün bileşenler bir araya doğru biçimde getirilirse verilen lojistik hizmet tatmin edici olacaktır.

2.1.2.Lojistiğin tarihsel gelişimi

Lojistiğin gelişmesinde önemli rol oynayan ABD’de, 1900’lü yılların başında üretim odaklı bir iş anlayışı ve pazar yapısı vardı. 1930’lu yıllarda önem kazanan satış ve 1950’lerden itibaren önem kazanan pazarlama kavramları ile iş anlayışı da değişmeye başlamıştır. 1980’li yıllardan itibaren, müşteriye odaklanma başlamış, pazar merkezli stratejiler yayılmıştır. Ürünün hammadde aşamasından, son müşteriye olan akış süreci, 1960’lı yıllarda parçalı haldeyken, 1980’lerde entegrasyon aşamasına girmiştir. Günümüzde ise tedarik zinciri yönetimi anlayışına dönüşmüştür.¹⁶

¹⁴ Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi Web Sitesi:

http://cscmp.org/sites/default/files/user_uploads/resources/downloads/glossary-2013.pdf

¹⁵ Çelik, M., (2009). Lojistik Sektör Planlaması, Organize Lojistik Bölgeleri ve Mersin Kenti Lojistik Planı *Planlama 2009/1*, s.13.

¹⁶ Çancı, M. ve Erdal, M., (2013a). Lojistik Yönetimi: Genişletilmiş 4. Baskı. Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. İstanbul, Türkiye, s.55.

Lojistikte atılımlar, tarih boyunca ilk olarak askeri alanda görülmüştür. İkinci Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkan ve askeri alanda başarılı biçimde uygulanan lojistik yöntemlerin, sivil hayatta uygulanması hemen gerçekleşmemiştir. Ancak küresel ekonominin oluşumu, üretimin artması ve yayılması, artan rekabet koşulları işletme yönetiminde lojistik fonksiyonlara önem verilmesine neden olmuştur.¹⁷

İkinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki dönemde, lojistik kavramı yavaş yavaş tanınmaya başlamıştır. Artan kitlesel üretim yüzünden pazarlama ve reklamcılık fonksiyonlarına yatırımlar artmıştır. İşletmeler rekabet avantajını korumak ve maliyetlerini azaltmak için dağıtım faaliyetlerinin verimliliğinin artırılması gerektiğini fark etmeye başlamışlardır.¹⁸

20. yüzyılın başındaki sanayi devrimi sonrasında, dünyada hareketlilik ve erişilebilirlik seviyesi artmaya başlamıştır. Teknolojinin hızlı gelişimi, ticaretin serbestleşmesi ve küreselleşmesi ile kaynaklar daha verimli kullanılmaya başlamıştır. Ürünlerin ve hizmetlerin taşındığı mesafeler ve miktarlar artmıştır.¹⁹ Bununla başa çıkmak için de lojistik yönetimi gibi yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır.

1960'lardan sonra hızla gelişen uydu telefonları, bilgisayarlar, hızlı tren ve hızlı gemiler gibi teknolojik atılımlar, lojistik sektöründe birçok uygulamayı hızlandırmış ve basitleştirmiştir. Bu dönemlerde büyük miktardaki stokların kontrolü için kullanılmaya başlayan barkod teknolojisi, gittikçe yayılan kurumsal kaynak planlaması yazılımları ön plana çıkmaya başlamıştır. Gittikçe kısalan ulaşım ve bilgi aktarım süreleri sayesinde lojistik çağına giriş için temel hazırlanmış oldu.²⁰

1970'li yıllarda yaşanan petrol krizi ile birlikte işletmeler, dağıtım maliyetlerinin yüksek boyutunun tam anlamıyla farkına varmışlardır. Böylece tedarik, dağıtım gibi fiziksel faaliyetlerin birlikte tek bir departman altında yapılabileceği düşünölmeye başlanması ile modern lojistik anlayışının temelleri atılmaya başlanmıştır.²¹

¹⁷ Kobu, B., (2010). Üretim Yönetimi: 15. Baskı. Beta Basım Yayım Dağıtım. İstanbul, Türkiye, s.229.

¹⁸ Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A.M., (2014), s.9.

¹⁹ Çancı, M. ve Erdal, M., (2013b). Uluslararası Taşımacılık Yönetimi: Genişletilmiş 4. Baskı. Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. İstanbul, Türkiye, s.11.

²⁰ Keskin, M.K., (2011a), s.15.

²¹ Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A.M., (2014), s.9.

1980'lere gelindiğinde işletmeler maliyetleri azaltmak, üretkenliği arttırmak için, lojistiğin daha etkin kullanımına yönelmiştir. 1980'lerin başından, 1990'ların ortasına kadar, lojistikte önemli ölçüde atılımlar yaşanmıştır. Lojistiğin daha profesyonelce yapılmaya başlandığı, günümüzdeki modern lojistik uygulamaların temellerinin atıldığı bu döneme “lojistik rönesans” olarak atıfta bulunmaktadır.²²

Lojistik, 1990'lardan önce şirketlerde fazla tartışılmayan, sadece taşımacılık olarak görülen bir konuydu. Ancak günümüzde lojistik yönetimi ve tedarik zinciri yönetimi kavramları, işletmelere değer katan stratejik bir bileşen olarak görülmeye başlamıştır. Bu kavramlar artık üniversitelerde lisans ve lisansüstü programlar olarak okutulmaktadır.²³ Lojistik faaliyetlerini sadece malların taşınması ve depolanması olarak gören kişilerin, lojistik alanında başarılı yönetim ve etkinlik göstermesi zordur.²⁴

İnsanlık tarihinde, denizyoluyla başlayan, demiryolu, karayolu ve havayolu ile devam eden taşımacılıktaki gelişmeler lojistik kavramının oluşumuna katkı sağlamıştır. Gelişen ulaşım altyapıları ve hizmet kavramı, taşımacılık süreçlerinin iyileştirilmesine ve küresel hale gelmesine olanak sağlamıştır.²⁵ Günümüzde teknolojinin ilerlemesi, lojistik faaliyetlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Örneğin haberleşme sistemindeki ilerlemeler, sipariş işlemeyi ve doküman akışını hızlandırmıştır, isabetlilik oranını arttırmıştır.²⁶

“20. yüzyılın sonu ve 21. yüzyılın başlangıcında ortaya çıkan entegrasyon, uzmanlaşma, küçülme, dış kaynak kullanımı gibi uygulamalar sayesinde, işletmelerde tedarik zinciri yönetimi anlayışı hakimiyet kazanmıştır. Günümüzde lojistik, küreselleşme, tedarik zinciri yönetimi, kurumsal kaynak yönetimi, işbirlikçi planlama, talep tahmini ve bütünleşme kavramlarıyla iç içe varlığını sürdürmektedir”²⁷.

²² Keskin, M.K., (2011b). Kavramlar, Prensipler, Uygulamalar: Lojistik El Kitabı Küresel Tedarik Zinciri Pratikleri. Gazi Kitapevi. Ankara, Türkiye, s.128.

²³ Thomas, A., (2004a). Elevating Humanitarian Logistics. *International Aid and Trade Review: January 2004*, s.104.

²⁴ Tatham, P., (2012). Some reflections on the breadth and depth of the field of humanitarian logistics and supply chain management. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 2(2), 108.

²⁵ Çancı, M. ve Erdal, M., (2013b), s.4.

²⁶ Wood, D.F., Barone, A., Murphy, P. and Wardlow, D., (1995). *International Logistics*. Chapman and Hall, Londra, Birleşik Krallık, s.2.

²⁷ Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A.M., (2014), s.10-11.

İşletmelerin küreselleşme sayesinde, tedarik zinciri kapsamı genişlemiştir. Teknoloji ile uzak mesafelerde üretim kolayca yapılabilir hale gelmiş, üretim merkezi ucuz iş gücü olan Asya'ya taşınmıştır. Ancak bu üretilenlerin, deniz aşırı bölgelere kısa sürede teslim edilmesi gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu amaçla Asya limanları, dünyanın önde gelen limanları haline gelmiştir.²⁸ Lojistiğin nerede, nasıl ve ne zaman geliştiği tarih boyunca talebe ve ihtiyaçlara bağlı olmuştur. Genellikle, gelişmiş ekonomiler, lojistikte büyük atılımlar yaparak lider konuma ulaşmışlardır.

2.1.3.Lojistik yönetimi ve tedarik zinciri yönetimi

Günümüzde lojistik yönetimi ile tedarik zinciri yönetimi kavramları arasında fark azalmıştır. Bazen bu kavramlar birbirlerinin yerine kullanılabilir. Tedarik zinciri yönetimi daha büyük resmi temsil ederken, lojistik yönetimi ise bir tedarik zinciri yönetimi içindeki bütün lojistik faaliyetlerin yönetimini kapsar. Bu çalışmada lojistik yönetimi ve tedarik zinciri yönetimi kavramları aynı anlamda kullanılmıştır.

Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi'nin tanımına göre;

“tedarik zinciri yönetiminin bir parçası olan lojistik yönetimi, müşterilerin tatminini sağlamak amacıyla, üretim noktasından tüketim noktasına kadar, ürünlerin, hizmetlerin ve ilgili bilgilerin etkin ve verimli biçimde ileri ve ters akışlarının planlanması, uygulanması ve yönetimidir. Lojistik yönetiminin faaliyetleri arasında gelen ve giden taşımacılığın yönetimi, filo yönetimi, depolama, malzeme elleçleme, sipariş teslimi, lojistik ağ dizaynı, envanter yönetimi, arz/talep planlama ve üçüncü parti lojistik servis sağlayıcıların yönetimi bulunmaktadır”²⁹.

“Lojistik yönetimi, lojistik unsurlardan gerekenleri, lojistiğin temel prensiplerine ve yönetim biliminin esaslarına uygun olarak sevk ve idare edilmesi olarak tanımlanabilir”³⁰.

²⁸ Keskin, M.K., (2011a), s.18.

²⁹ Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi Web Sitesi.

³⁰ Keskin, M.K., (2011b), s.25.

Başarılı bir lojistik yönetimi için, üretim noktasından tüketim noktasına kadar mal, hizmet ve bilgi akışı boyunca, insan, süreç ve teknoloji gibi boyutların tümüne odaklanılan, ölçülebilir sonuçlara ulaşabilen komple bir çözüm bulunması gerekmektedir.³¹

“Etkin bir lojistik yönetimi için çeşitli alanlarda iyi karar verme yeteneği gerekmektedir. Lojistik, tedarik zinciri yönetimi olarak bilinen tüm uygulamalarla birlikte hizmetleri de içermektedir. Lojistik yönetiminin ana amacı doğru malzemeleri, doğru zamanda, doğru yerde, en düşük maliyetlerle, uygun koşullarda bulundurmaktır”³².

Lojistik yönetimi, şirketler için, maliyet düşürmek, üretim arttırmak, kalite yükseltmek, müşteri memnuniyeti arttırmak gibi amaçlara sahip bir stratejik bir fonksiyona dönüşmüştür. Stratejik lojistik, işletmeler arasındaki ilişkileri lojistik tekniklerle düzelterek, firmalara rekabet avantajı ve pazar payı sağlamayı hedeflemektedir.³³

Tedarik zinciri yönetimi, işletmelerin düşük maliyetlere ulaşması ve kaliteli hammadde, dolayısıyla kaliteli ürün çıkarması için gereksinim haline gelmiştir. Ürünlerin tasarım aşamasından, tüketim aşamasına kadar geçtiği bütün süreçleri kapsayan akışa işletmelerin hakim olması gerekmektedir. Tedarik zincirinin bütün tarafları arasındaki ilişkilerin, bu akış boyunca, planlanması, koordine edilmesi ve yönetilmesi gerekmektedir.³⁴

“Tedarik zinciri yönetimi, müşteriye doğru ürünün, doğru zamanda, doğru yerde, doğru fiyata, tüm tedarik zinciri için mümkün olan en düşük maliyetle ulaşmasını sağlayan malzeme, bilgi ve para akışının entegre yönetimidir”³⁵.

Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi'nin tanımına göre;

³¹ Küçük, O., (2012), s.97.

³² Keskin, M.K., (2011b), s.8.

³³ Babacan, M., (2005). Lojistik sektörünün ülkemizdeki gelişimi ve rekabet vizyonu. Dokuz Eylül Üniversitesi, s.10.

³⁴ Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A.M., (2014), s.45.

³⁵ Küçük, O., (2012), s.32.

“Tedarik zinciri yönetimi; satın alma, tedarik, dönüştürme ve bütün lojistik yönetimi faaliyetleri ile ilgili bütün süreçlerin planlanması ve yönetimini içerir. Tedarikçi, aracı, üçüncü parti hizmet sağlayıcı veya müşteri olsun, bütün zincirdeki taraflar arasındaki koordinasyonu ve işbirliğini sağlar. Özetle, işletmeler içindeki ve arasındaki arz ve talep yönetimini entegre eder”³⁶.

2.1.4.Lojistik yönetiminin amacı

Günümüzde lojistik pratikler yaygınlaştıkça, teknolojinin de gelişimiyle daha verimli uygulamalar ortaya çıktıkça ve lojistik hakkında farkındalık arttıkça, ekonomiler gelişmektedir. Küresel dünyada lojistik kültür sayesinde rekabet avantajı sağlanmaktadır. Verimli lojistik için taşıma, depolama ve dağıtım gibi ana lojistik faaliyetlerin en yüksek fayda getirecek entegrasyonu hedeflenmelidir. Yanlış lojistik yönetimi yüzünden ürünün hammadde aşamasından, son tüketim noktasına kadar aldığı yolda kayıplar meydana gelebilmektedir. Bu kayıplar, maliyet artışını, rekabette geri düşmeyi ve müşteri memnuniyetsizliğini temsil etmektedir.³⁷

Tedarik zinciri, ürünlerin hammadde halinden, son müşteriye kadar olan akışında ve dönüşümündeki bütün faaliyetleri ve süreçleri içermektedir.³⁸

Tedarik zinciri yönetimi, ürünlerin, bilgilerin ve paranın değer zinciri boyunca akışının, süreç odaklı planlanması ve kontrol edilmesidir. Bu akış hammadde üreticisinden, son müşteriye kadar uzanır. Tedarik zinciri yönetiminin amaçları arasında, müşteri memnuniyetinin sağlanması, arz ve talebin dengelenmesi, esnek talep odaklı üretim yapılması ve değer zinciri boyunca stokların azaltılmasıdır.³⁹

Lojistik yönetimi sayesinde firmalara çeşitli faydalar sağlanmaktadır. Lojistik hizmet sağlayıcılardan alınan destek sayesinde, firmaların lojistik alanda fazla yatırım yapmasına gerek kalmamaktadır. Uygun maliyetli uzun dönemli anlaşmalarla, kaynaklar doğru kullanılıp, tasarruf sağlanır. Planlı ve doğru lojistik yönetimi ile tedarik

³⁶ Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi Web Sitesi.

³⁷ Çancı, M. ve Erdal, M., (2013a), s.4.

³⁸ Chandraprakaikul, W., (2010). Humanitarian supply chain management: Literature review and future research. Tay Ticaret Odası Üniversitesi, s.2.

³⁹ Blecken, A.F. and Hellingrath, B., (2008). Supply Chain Management Software for Humanitarian Operations: Review and Assessment of Current Tools. *Proceedings of the 5th International ISCRAM Conference, Washington, ABD*, s.344.

zincirinin tüm taraflarına zaman ve yer faydası sağlanır. Ürünler ve hizmetler, doğru yere, doğru zamanda ulaştırılır. Lojistik sayesinde, ürünler daha kolay bulunabilmekte, ürünlerin mevsimselliği azaltılabilmektedir. Lojistik farkındalık ve beceri arttıkça, güvenlik ve müşteri memnuniyetinde artış görülmektedir. Lojistik, büyük çerçevede ülke ekonomisine dinamizm, küçük çerçevede ise firmalara verimlilik ve karlılık sağlamaktadır.⁴⁰

“Tedarik zinciri yönetimi, zincirin performansına en düşük maliyetle, en yüksek değeri sağlamaktır. Bunu başarmak için verimliliği üst düzeye çıkarmak, firmaların içinde ve arasında işbirliği sağlamak gerekmektedir. Tedarik zinciri yönetimi, müşteri memnuniyetini arttırmayı, çevrim süresini azaltmayı, stok maliyetlerini minimize etmeyi, ürün hatalarını azaltmayı ve faaliyet maliyetlerini düşürmeyi hedeflemektedir”⁴¹.

Tedarik zinciri yönetimi, müşterilerden gelen talebin karşılanabilmesi için tedarik zinciri içinde bulunan bütün faaliyetlerin maliyetlerinin en aşağı çekilmesini hedeflemektedir.⁴²

Tedarik zinciri, tedarikçilerden, üreticilerden, dağıtıcılardan, perakendecilerden ve müşterilerden oluşan bir ağıdır. Bu ağ içinde, dikkatli tasarım ve koordinasyon ile 3 tip akış desteklenir. Bu akışlar şunlardır;⁴³

- Mal akışı, tedarikçilerden müşterilere kadar olan fiziksel ürün akışını ve ürün iadeleri, geri dönüşüm gibi nedenlerle ürünlerin ters akışını kapsar,
- Bilgi akışı, ürün nakli, sipariş takibi gibi fiziksel akışın koordine edilmesini sağlayan akıştır,
- Para akışı, ödeme takvimini ve mal gönderme anlaşmalarını içerir.

⁴⁰ Çancı, M. ve Erdal, M., (2013a), s.5-7.

⁴¹ Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A.M., (2014), s.52.

⁴² Keskin, M.K., (2011a), s.39.

⁴³ Van Wassenhove, L.N., (2006). Humanitarian aid logistics: supply chain management in high gear. *Journal of the Operational Research Society*, 57(5), s.480.

2.2. İnsani Yardım ve İnsani Krizler

Bu başlık altında, insani yardımın tanımı, insani yardımın dayandığı temel ilkeler tanımlanacaktır. Ardından insani yardımın hedef kitlesinin oluşmasına sebep veren insani krizlerin tanımı ve bu krizleri oluşturan afetlerin türleri açıklanacaktır. Son olarak insani yardım operasyonlarının yürütülmesinde lojistiğin oynadığı değerli rolden bahsedilecektir.

2.2.1.İnsani yardım

İnsani yardım, zor durumdaki insanların çektiği acıları engellemek veya azaltmak için kişiler, kuruluşlar ve devletler tarafından sağlanan ulusal veya uluslararası yardım çabalarıdır.⁴⁴

İnsani yardım, insanların hayatları, sağlıkları, güvenlikleri ve geçimleri geniş bir çapta tehlike altında olduğunda devreye girer. Bu doğrultuda, bir bölgede yetersiz beslenme, yaşamı idame ettirmeye yarayan gıda, su, barınak, giysi gibi temel malzemelere erişim sıkıntısı, şiddet unsurları, zorunlu göç durumu varsa, insani yardım müdahalesi gerekmektedir. İnsani yardım operasyonları önleyici olmalıdır, aksi takdirde etkinliği azalmaktadır.⁴⁵ İnsani yardım kuruluşları, afet bölgesinde, finansal destek, medikal destek, lojistik destek ve koordinasyon çalışmalarına destek sağlamaktadırlar.⁴⁶

Eski dönemlerde insani yardım operasyonları, bireysel veya kurumsal yardım toplama ve yardım dağıtım çalışmaları, ulusal ve yerel seviyelerde yapılmaktaydı. Günümüzde ise haberleşme ve taşıma imkanlarının gelişmesiyle birlikte insani yardım sektörü, sadece belli şehirleri veya belli bölgeleri değil, tüm dünyayı çalışma alanı olarak görmektedir.⁴⁷

⁴⁴ Rose, J., O'Keefe, P., Jayawickrama, J. and O'Brien, G., (2013). The challenge of humanitarian aid: an overview. *Environmental Hazards*, 12(1), s.74.

⁴⁵ Darcy, J. and Hofmann, C., (2003). According to need? Needs assessment and decision-making in the humanitarian sector. HPG Raporu 15, s.13.

⁴⁶ Goyens, P., Porignon, D., Soron'gane, E. M., Hennart, P., Vis, H.L. and Tonglet, R., (1996). Humanitarian aid and health services in Eastern Kivu, Zaire: Collaboration or competition. *Journal of Refugee Studies*, 9(3), s.276.

⁴⁷ Krafess, J. (2005). The influence of the Muslim religion in humanitarian aid. *International Review of the Red Cross*, 87(858), s.338.

İnsani yardımı yapan kuruluşlar ise yerel veya uluslararası olabilmektedir. Yerel yardım kuruluşları, aynı ülkede yaşayan bağışçılar ve alıcılar arasında finansal kaynakların dağıtımını sağlamaktadır. Uluslararası yardım kuruluşları ise, tek bir ülkede değil, bağışçıların ülkeleri dışındaki muhtaç kişilere insani yardım ulaştırmaktadır. Bu yardımlar genellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere yönelik olmaktadır.⁴⁸

İnsani yardım konusunda uluslararası yardımlar büyük önem taşımaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerden, az gelişmiş ülkelere meydana gelen insani kriz durumlarında yardım akmaktadır. Ancak gönderilen insani yardımlar daha çok medyada ön plana çıkan, ilgi gören krizlerde yeterli olmakta ve az ilgi gören birçok insani krize yeterli yardım yapılmamaktadır. Ayrıca gelişmiş ülkeler, yardım yapacaklarında aralarında tarihi veya ekonomik bağlar olan, dış politikalarında önemli yere sahip ülkeleri tercih edebilmektedirler.⁴⁹

Ülkeler tarafından yapılan insani yardımların yapılma nedenleri arasında, gelişmiş ülkelerdeki kamuoyu baskısı, insanlık arasında dayanışma fikri, temel insani hakların korunması ve uluslararası kamuoyuna karşı sorumluluk gösterilebilmektedir.⁵⁰

2.2.2.İnsani yardımın ilkeleri

Uluslararası Kızıl Haç ve Kızılay Hareketinin hazırladığı davranış ilkelerine göre, bütün insani yardım kuruluşları şu ilkelere uymalıdır;⁵¹

- Dünyadaki bütün ülkelerin bütün vatandaşlarının, insani yardım almaya ve yardım vermeye hakkı vardır.
- Yardımlar, ırk, din, millet farkı gözetilmeden, herhangi bir ayrımcılık yapılmadan, sadece ihtiyaç sahiplerine verilmelidir.
- Yardımlar, hiçbir dini veya politik görüş adına dağıtılmamalıdır.
- İnsani yardım kuruluşları, hiçbir hükümetin dış politika aracı olarak kullanılmamalıdır.

⁴⁸ Martens, B., (2004). Why do aid agencies exist? Avrupa Komisyonu, Brüksel, s.2.

⁴⁹ Strömberg, D., (2007). Natural disasters, economic development and humanitarian aid. *Journal of Economic Perspectives*, 21(3), s.211-212.

⁵⁰ Oreskovic, S., Kovacic, L. and Kenfelj, H., (1995). Evaluation of humanitarian aid. *Coll. Antropol*, 19(2), s.399.

⁵¹ The Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and Non-Governmental Organisations (NGOs) in Disaster Relief, s.3-5.

- Çalışılan yerin kültür ve geleneklerine saygı gösterilmelidir.
- İnsani krizlere karşı yerel kaynakları güçlendirerek müdahale edilmeye çalışılmalıdır.
- Yardım ulaştırılan kişilerin, yardımların yönetiminde, uygulanmasında rol oynaması sağlanmalıdır.
- Yardımlar basit ihtiyaçları karşılarken, gelecek insani krizler için olan kırılganlıkları azaltmalıdır.
- İnsani yardım kuruluşları, hem yardım ulaştırdıklarına, hem de bağış aldıkları kişilere karşı sorumludur.
- Yardım faaliyetleri anlatılırken, afetzedeler, umutsuz vakalar olarak değil, onurlu insanlar olarak görülmelidir.

İnsani yardım çabaları, hayatın, sıhhatin, asgari geçimin ve güvenliğin korunması gibi bazı temel unsurlardan oluşmaktadır. Bu unsurlar en basit anlamda insani yardımın temelini oluştururlar. Bu unsurların uygulanmasındaki amaçta acıların azaltılması ve insan onurunun korunmasıdır.⁵²

Bağışçılar ile insani yardım kuruluşları arasında önemli bir ilişki vardır. Bu ilişkinin güvene dayalı olması gerekir, aksi takdirde gereken bağışlar elde edilememektedir. Bağış yapan ülkeler, ülke dışına yönlendirdikleri kamu fonlarının nasıl kullanıldığını sorgulamaktadırlar. İnsani yardım kuruluşları da bu yardımları doğru biçimde değerlendirdiklerini kanıtlamakla yükümlüdür.⁵³

Eğer savaş bölgesinde bir yardım operasyonu yürütülüyorsa, yardım kuruluşları tarafsızlığını korumalı, savaşan taraflara eşit mesafede durmalıdır. İnsani yardım kuruluşları, insanlık ve tarafsızlık ilkeleri doğrultusunda, her yerde herkese yardım etmeye çalışmalıdır. Ancak bu yardımları yaparken, bir çatışmanın sonucunu etkileyecek hareketlerden kaçınmalıdır. Yardımlardan yararlanan hiçbir tarafı, diğer taraflardan üstün veya değersiz tutmamalıdır.⁵⁴

⁵² Darcy, J. and Hofmann, C., (2003), s.5.

⁵³ Hoffman, C., Roberts, L., Shoham, J. and Harvey, P., (2004). Measuring the impact of humanitarian aid: A review of current practice. *HPG Raporu 17*, s.11.

⁵⁴ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.478.

2.2.3.İnsani kriz

Afet, bir topluluğun normal yaşam düzenini ciddi biçimde bozan ve insani, fiziki, ekonomik, çevresel kayıplara neden olan olaydır. Afete uğrayan topluluk kendi çabaları ve kaynakları ile afetin üstesinden gelemeyebilir.⁵⁵

Bir olayın afet olarak nitelendirilebilmesi için bazı kriterler gerekmektedir. En az birinin gerçekleşmesi gereken bu kriterler arasında;⁵⁶

- 10 veya daha fazla insanın yaşamını yitirmesi,
- 100 veya daha fazla insanın olaydan olumsuz etkilenmesi,
- Olağanüstü hal ilan edilmesi,
- Uluslararası yardım çağrısının yapılması.

İnsani krizin oluşması için bir felaketin meydana gelmesi yeterli değildir. İnsani kriz ancak, sorumluların şartları iyileştirmek yeterli kapasiteleri olmadığı ve yeni bir strateji kurmak için desteğe ihtiyaç duyduklarında ilan edilebilir. Felakete, rutin kaynakların ve koşulların kullanımı ile etkili ve yeterli cevap verilebilirse, bir insani kriz oluşmaz, sadece olağanüstü bir durum ortaya çıkmış olur.⁵⁷

2.2.4.İnsani kriz türleri

İnsani krizler günümüzde çok sık meydana gelen olaylardır. Dünyanın birçok bölgesinde sürekli insani krizler ortaya çıkmaktadır. Bu krizlere ulusal ve uluslararası müdahaleler yapılmakta ve çareler bulunmaya çalışılmaktadır. İnsani krizler doğal afetlerden veya insan kaynaklı afetlerden meydana gelebilmektedir.

⁵⁵ Piper, C., (2013). Applying the Disaster Risk Management Cycle to the Syrian humanitarian crisis. *Professionals in Humanitarian Assistance and Protection Raporu*, s.1-2.

⁵⁶ The International Disaster Database Web Sitesi: <http://www.emdat.be/criteria-and-definition>. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters.

⁵⁷ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2004). A framework to unravel, prioritize and coordinate vulnerability and complexity factors affecting a humanitarian response operation. *Working Paper No. 2004/41/TM. INSEAD, Fontainebleau, Fransa*, s.1-2.

2.2.4.1. Doğal kaynaklı afetler

Doğal afetlerin oluşumu doğa olaylarına dayanmaktadır. Doğal afetler; jeolojik veya meteorolojik sebeplerle meydana gelebilmektedir. Deprem, heyelan gibi jeolojik doğal afetler, kaynağını doğrudan yer kabuğu ve yerin derinliklerinden almaktadır. Sel, hortum gibi meteorolojik doğal afetler atmosferdeki doğa olayları sonucu meydana gelmektedir.⁵⁸

Doğal afetlerin en sık karşılaşılan ve bilinen türü depremlerdir. Depremler dünya yüzeyindeki üst katmanlarda meydana gelen ani kırılmalar nedeniyle oluşmaktadır. Depremler yerin titreşmesi sonucunda bazen yeryüzünde kırılmalara neden olabilmektedir.⁵⁹

Depremler, afetler içinde en etkili olan, saniyeler içinde devasa boyutta yıkım yaratabilen doğa olaylarıdır. Tarihte birçok uygarlığı yok etmiş depremler, yer altında fay olarak bilinen kırıklar üzerindeki enerjinin aniden boşalmasıyla meydana gelen yer değiştirme hareketi ve bunun yarattığı elastik dalga hareketleridir.⁶⁰

Depremlerin çeşitli türleri mevcuttur. Tektonik plakaların hareket etmesiyle oluşan tektonik depremler, yanardağ püskürtmesine eşlik eden yanardağ depremleri, yeraltı mağaralarının çökmesiyle oluşan göçük depremleri, insan kaynaklı patlamalar yüzünden oluşan patlatma depremleri ve göktaşı çarpmasıyla oluşan çarpma depremleri gibi birçok türü meydana gelebilir.⁶¹ Özellikle, Türkiye gibi deprem kuşağındaki ülkeler için depreme karşı hazırlıklı olmak, depremin olumsuz etkilerini en aza indirmek bir gereksinimdir.

2011 yılında dünyada 349 doğal afet meydana gelmiştir. Bu afetlerde can kaybı 31 bin 331 olmuştur. 2011 yılında afetler yüzünden 356 milyar dolar zarar meydana

⁵⁸ Işık, Ö., Aydınlioğlu, H. M., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz, G. ve Ay, A., (2012). Afet Yönetimi ve Afet Odaklı Sağlık Hizmetleri. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 28(2), s.84-85.

⁵⁹ Kahn, M.E., (2005). The death toll from natural disasters: the role of income, geography, and institutions. *Review of Economics and Statistics*, 87(2), s.273.

⁶⁰ Işık, Ö., Aydınlioğlu, H. M., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz, G. ve Ay, A., (2012), s.87.

⁶¹ Bolt, B.A., (2008). Depremler, (Çevirmen: Ülkün Tansel). Tübitak Popüler Bilim Kitapları, s.98-101.

gelmiştir. 2012 yılında ise dünya çapında, 9 bin 655 hayata mal olan 357 doğal afet meydana gelmiştir. Bunların ekonomik zararı 157 milyar dolar olmuştur.⁶²

Son yıllarda doğal afetlerin meydana getirdiği yıkım birden fazla biçimde dünyanın gözleri önüne serilmiştir. 2010 yılında Haiti’de meydana gelen deprem ve 2011 yılında deprem/tsunami sonrası Japonya’da patlak veren nükleer felaket tüm dünyanın ilgi odağı haline gelmiştir. Bu afetler, gelişmemiş ülkeler kadar gelişmiş ülkelerin de doğal afetler karşısında çaresiz kalabileceğini göstermiştir. Büyük çaplı afetler sonrası uluslararası yardım çalışmaları gerekmektedir. Özellikle, 2004 Hint Okyanusu Tsunamisi sonrası insani yardım lojistiğinin, yardım çabalarındaki merkezi rolü iyice anlaşılmıştır.⁶³

2.2.4.2. İnsan kaynaklı afetler

İnsan kaynaklı afetler, oluşumları insanların yaptığı hareketler yüzünden oluşan afetlerdir. Savaşlar ve iç savaşlar, tehlikeli madde kazaları, nükleer kazalar, terörizm gibi insan kaynaklı afetler insanların yer değiştirmesine veya mülteci durumuna düşmesine neden olabilmektedir.⁶⁴

“Mülteci krizi, eğer acil ve uygun eylemler yapılmazsa, mültecilerin hayatının veya refahının tehlike altında olduğu bütün durumlara denilmektedir. Bu durumlar olağanüstü yanıtlar ve istisnai önlemler gerektirebilmektedir”⁶⁵.

Bir bölgede, insani yardıma ulaşım ve lojistik destek ihtiyacı, özellikle bir sivil topluluk, savaş ve şiddet yüzünden temel yaşam malzemelerinden mahrum kalırsa ortaya çıkmaktadır. Savaş çoğu zaman insanları, zorla askere alınma, ölüm, tecavüz, işkence gibi uygulamalardan kaçmak zorunda bırakmaktadır. Barınacakları bir yerden mahrum kalan, su ve gıdaya direkt erişimleri olmayan, geçim kaynaklarını kaybeden

⁶² Guha-Sapir, D., Hoyos, P. and Below, R., (2013). Annual disaster statistical review 2012. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters, Brüksel, Belçika, s.21.

⁶³ Kunz, N. and Reiner, G., (2012). A meta-analysis of humanitarian logistics research. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 2(2), s.116.

⁶⁴ Işık, Ö., Aydınlioğlu, H. M., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz, G. ve Ay, A., (2012), s.85.

⁶⁵ UNHCR Handbook for Emergencies: 3rd Edition, (2007). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. Cenevre, İsviçre, s.4.

insanlar hastalıklara ve açlığa karşı savunmasız kalmaktadır. Bu kişiler kendi becerilerine ve yabancıların nezaketine güvenmektedir.⁶⁶

2.2.5.İnsani yardımda lojistiğin önemi

Doğal ya da insan kaynaklı olsun, bir afet sonrası yapılan yardım operasyonlarının tamamının temel taşı lojistikdir.⁶⁷ İnsani yardım kuruluşlarının çeşitli alanlarda uzmanlıkları olmasına rağmen, büyük veya küçük çapta olsun, hepsinin ortak amacı gereken yerlere hızlı biçimde ve doğru miktarda insan, malzeme ve kaynak taşımaktır. Bu nedenle insani yardım kuruluşlarının tedarik zinciri ve lojistik operasyonları, yardım çabasının başarısını belirler. Ancak yardım kuruluşları, büyük stratejik önem taşıyan lojistiği, sadece gerekli bir masraf olarak görmektedir. Bunun yanında yüksek personel değişimi oranı yüzünden lojistik tecrübelerin aktarılamaması ve haberleşme-teknoloji alanında yetersiz yatırımlar, insani yardım lojistiğinin başarılı icrasını zorlaştırmaktadır.⁶⁸

Afetlerin tipine ve meydana geliş hızına göre acil ihtiyaçlar değişebilmektedir. Gereken lojistik müdahale ve faaliyetler, afetin tipine göre belirlenmektedir. Deprem, tsunami gibi ani gelişen doğal afetlere karşı daha hızlı ve kısa dönemli yardım operasyonları gerekmektedir. İnsan kaynaklı sebeplerden meydana gelen açlık, mülteci krizi gibi afetlere karşı ise fazla hız gerektirmeyen ancak uzun dönemli yardım operasyonları gerekmektedir.⁶⁹

Bir insani yardım operasyonundaki faaliyetlerin yüzde 80'ini lojistik faaliyetler oluşturmaktadır. Maliyetlerdeki bu yüzde 80'lik yüzdenin, yüzde 65'i yardım malzemelerinin ve ekipmanlarının tedariğine, kalan yüzde 15'lik yüzdesi taşıma ve depolama faaliyetlerine ayrılmaktadır. Lojistik faaliyetler, yardım operasyonunun en maliyetli ve önemli bölümünü oluşturmaktadır. Bu nedenle, verimli ve etkili lojistik operasyonlar için başarılı bir tedarik zinciri yönetimi gerekmektedir. Bu kavramlar artık

⁶⁶ Seybolt, T.B., (2007). Humanitarian military intervention: The conditions for success and failure. Oxford University Press, s.97.

⁶⁷ Kovacs, G. and Tatham, P., (2010). What is special about a humanitarian logistician? A survey of logistic skills and performance. *Supply Chain Forum: An International Journal*, 11(3), s.32.

⁶⁸ Beamon, B.M. and Kotleba, S.A., (2006). Inventory modelling for complex emergencies in humanitarian relief operations. *International Journal of Logistics: Research and Applications*, 9(1), s.1-2.

⁶⁹ Kunz, N. and Reiner, G., (2012), s.124.

özel sektör lojistikçilerinin yanında insani yardım lojistikçileri için de büyük önem taşımaktadır. Lojistik, artık yardım operasyonlarının en önemli bileşeni haline gelmiştir.^{70,71,72,73}

Lojistik performansın en üst seviyeye çıkarılması için, yardım operasyonundaki bütün aktörler arasında verimli bir koordinasyon sağlanması, gereksiz faaliyetlerden kaçınılması ve bütün yardım zinciri boyunca verimliliğin artırılması gerekmektedir. Lojistik faaliyetlerde bir yerden yere hızlı biçimde malzemelerin ulaştırılmasına odaklanılırken, tedarik zinciri yönetimi, bu taşımayı mümkün hale getiren aktörler arasındaki ilişkiye odaklanır.⁷⁴

Son yıllarda insani yardım lojistiği konusunda ciddi akademik çalışmalar da yapılmaktadır. İnsani krizler ve yardıma muhtaçların sayısı arttıkça, buna paralel olarak bu yardımı ulaştıracak kişilere ihtiyaç artmakta, insani lojistik sektörüne ilgi büyümektedir.⁷⁵

İnsani yardım lojistiği, bir insani yardım operasyonunun en geniş ve karmaşık bileşenini oluşturmaktadır. Başarılı bir yardım zinciri için de lojistik faaliyetlere gereken önem verilmelidir. Tedarik zincirindeki belirsizlikler verimliliği düşürür, insani yardımdaki kaotik ortam düşünülünce, başarılı bir insani tedarik zinciri oluşturmanın kolay olmadığı anlaşılmaktadır.⁷⁶ Lojistik, insani yardım sektöründeki atılımlar için başı çekmektedir. Lojistik, bir yardım operasyonundaki bütün aktörler için ortak bir dil oluşturmaktadır. Yardım kuruluşlarının lojistiğe yatırım yapması ve bu alanda profesyonelleşmeye gitmesi insani yardım sektörünü geliştirecektir.⁷⁷

⁷⁰ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.475.

⁷¹ Gatignon, A., Van Wassenhove, L.N. and Charles, A., (2010). The Yogyakarta earthquake: Humanitarian relief through IFRC's decentralized supply chain. *Int. J. Production Economics*, 126, s.102.

⁷² Schulz, S., (2008). Disaster Relief Logistics: Benefits of and Impediments to Horizontal Cooperation Between Humanitarian Organizations. Berlin Teknik Üniversitesi, s.45.

⁷³ Köseoğlu, A.M., (2011). The Lifeblood of Disaster Management: Logistics. Uluslararası Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, İzmir, Türkiye, s.2.

⁷⁴ Cozzolino, A. (2012). *Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*. Humanitarian Logistics. Springer, Berlin, Almanya, s.6.

⁷⁵ Kovacs, G. and Spens, K.M., (2011). Humanitarian logistics and supply chain management: The start of a new journal. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 1(1), s.5.

⁷⁶ Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006). Critical Success Factors for Emergency Relief Logistics. *Whampoa: An Interdisciplinary Journal* 51, s.177.

⁷⁷ Maspero, E.L. and Ittman, H.W., (2008). The Rise Of Humanitarian Logistics. *27th Annual Southern African Transport Conference Paper, 7-11 July 2008, Güney Afrika*, s.183-184.

İnsani yardımda, lojistiğin başrolü oynaması birçok nedene bağlıdır. Lojistik bir felakete hazırlık aşaması ile cevap verme süreci arasındaki köprü görevini üstlenmektedir. Tedarik edilen malzeme ve hizmetler ancak lojistik sayesinde kriz bölgesine ulaştırılıp dağıtılabilmektedir. İnsani yardımda gıda, su, barınak, sağlık yardımı en hızlı ve verimli şekilde sağlanması lojistiğin doğru icrasına bağlıdır. Son olarak lojistik departmanları, insani yardım zincirindeki tedarikçilerin verimliliğinden, taşımadaki verilere kadar, bütün, süreçleri, maliyetleri ve süreleri takip etmektedir. Operasyon sonrası değerlendirme ve gelecekteki planlamalar bu lojistik veriler üstünden yapılmaktadır.^{78,79,80}

İnsani yardım operasyonlarında yaşanan birçok sorun, lojistiğin düzgün biçimde icra edilememesinden kaynaklanmaktadır. Etkili lojistik yönetimi, birçok sorunun çözümünde başrol oynamaktadır.⁸¹

Yardım faaliyetlerinin yüzde 80 oranında lojistik faaliyetlerden oluştuğu düşünüldüğünde, her operasyon için başarılı bir insani yardım zinciri yönetimi gerekmektedir. Sınırlı bilgi ile hızlı biçimde aktif edilmesi gereken, düzgün, etkin ve verimli biçimde yürütülen lojistik operasyonlar, başarılı bir tedarik zinciri yönetimi gerektirmektedir.⁸²

Birçok aktörü bir araya getiren yardım operasyonlarında, lojistik faaliyetler, afetlere hazırlık yapma ve müdahale etme kısmında vazgeçilmezdir. Lojistik, satın alma, taşıma, dağıtım, depolama gibi en önemli faaliyetleri kapsamaktadır.⁸³ İnsani yardım kuruluşlarının da tedarik, depolama, taşıma, filo yönetimi, kaynak yönetimi, bina

⁷⁸ Thomas, A., (2003). Humanitarian Logistics: Enabling Disaster Response. Fritz Enstitüsü, s.3.

⁷⁹ Kopczak, L.R. and Johnson, M.E., (2003). Can Heroes be Efficient? Information Technology at the International Federation of the Red Cross. *Glassmeyer/McNamee Center for Digital Strategies, Case No:6-0021, s.6.*

⁸⁰ Thomas, A.S. and Kopczak, L.R., (2005). From logistics to supply chain management: The path forward in the humanitarian sector. *Fritz Enstitüsü Raporu, s.2.*

⁸¹ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010). How to Improve Humanitarian Logistics. *Analytics: January/February 2010, s.31.*

⁸² Van Heeringen, B.B., (2010). Risk management in regional humanitarian relief operations, s.7.

⁸³ Jahre, M., (2007). HUMLOG-NET: Humanitarian Logistics Networks. BI Norwegian Business School, s.1.

yönetimi, güvenlik, bilgi sistemleri ve haberleşme alanlarında uzmanlaşmış lojistik üniteleri bulunmaktadır.⁸⁴

Bir insani krize müdahale eden ulusal ve uluslararası örgütlerin, yardımları zamanlı, doğru, etkili ve iyi organize edilmiş olmalıdır. Burada lojistiğin oynadığı önemli rol ortaya çıkmaktadır. Lojistik bir insani yardım zincirinde başrolü oynamaktadır. Yardım çalışmalarının hızı, lojistikçilerin kriz bölgesine yardım malzemelerini tedarik, taşıma, teslim alma ve dağıtma faaliyetlerini nasıl yaptığına bağlıdır.⁸⁵

Lojistikçilerin yardım kuruluşlarında stratejik seviyede ve üst düzeyde görev almaları gerekmektedir. Eğer lojistikçiler stratejik planlama içinde bulunmazsa, lojistiğin zorluklarını kavramamış ve maliyetlerdeki payını göz ardı eden planlamalar ortaya çıkar. Kısa vadeli direkt yardımlara önem verilirken, altyapı ve destek hizmetlerine yeterli yatırım yapılmayabilir.^{86,87}

2.3. İnsani Yardım Lojistiği ve Aşamaları

Bu başlık altında insani yardım lojistiğinin ne olduğu, ticari lojistikten ayrıldığı noktalar incelenecektir. Ardından insani yardım lojistiğinde kurumlar arası koordinasyonun önemi ve bilgi sistemlerinin operasyonlardaki rolünden bahsedilecektir. Son olarak insani yardım lojistiğinin aşamaları, hazırlık, müdahale, yeniden yapılandırma-iyileştirme başlıkları altında anlatılacaktır.

⁸⁴ Howden, M., (2009). How humanitarian logistics information systems can improve humanitarian supply chains: A view from the field. *Proceedings of the 6th International ISCRAM Conference, Göteborg, İsveç*, s.2.

⁸⁵ Walton, R., Mays, R. and Haselkorn, M., (2011). Defining “Fast”: Factors Affecting the Experience of Speed in Humanitarian Logistics. *Proceedings of the 8th International ISCRAM Conference, Lizbon, Portekiz*, s.2.

⁸⁶ Thomas, A. and Mizushima, M., (2005). Logistics training: necessity or luxury? *Forced Migration Review* 22, s.60.

⁸⁷ Thomas, A., (2004a), s.104.

2.3.1.İnsani yardım lojistiği

İnsani yardım lojistiği, oluşan insani krizlere, insanların, kaynakların, yeteneklerin ve bilgilerin ulaştırılmasını içeren süreçler ve sistemler topluluğudur. İnsani yardım lojistiği, tedarik, taşıma, izleme-takip etme, gümrükleme, yerel taşıma, depolama ve son teslimat gibi aktiviteleri içermektedir.^{88,89,90}

İnsani yardım lojistiği, yardım malzemelerinin, yardım ekipmanlarının ve ilgili bilgilerin, verimli ve maliyet etkin biçimde akışının ve depolanmasının, planlanması, uygulanması ve kontrol edilmesi sürecidir. Bu akış, üretim noktasından tüketim noktasına kadar olmakla birlikte, son alıcının gereksinimlerine uygun biçimde yapılmalıdır.⁹¹

İnsani yardım lojistiği, bir insani krizden etkilenmiş ve kırılgan hale gelmiş bir topluluğa, acil ihtiyaçları en kısa zamanda ve en uygun maliyetle ulaştırmayı hedeflemektedir.⁹²

İnsani yardım lojistiği, doğru malzemeleri, iyi koşullarda, istenen miktarlarda, gerektiği yerlere, doğru zamanda ulaştırmayı amaçlar. Genelde yardım lojistiği, sadece malzeme ve ekipmanların taşınması olarak görülse de afetten etkilenen insanların taşınması, yaralıların taşınması ve yardım çalışanlarının taşınması da yardım lojistiği kapsamındadır.⁹³

İnsani yardım lojistiği, bir sistemin uygulanmasıdır. Ancak bu sistemin başarısı hem personele, hem de afet bölgesindeki çevreye bağlıdır. İdealde, insanlar tarafından yaratılan sistemlerin, daha sonra insanları yönetmesi gerekir. Etkili bir lojistik sistemi kurulması için, isabetli tahminler ve doğru planlama gerekmektedir.⁹⁴ Bütün lojistik

⁸⁸ Thomas, A., (2003), s.3.

⁸⁹ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.476.

⁹⁰ Kopczak, L.R. and Johnson, M.E., (2003), s.5-6.

⁹¹ Thomas, A. and Mizushima, M., (2005), s.60.

⁹² Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2004), s.1.

⁹³ Chandes, J. and Pache, G., (2010). Strategizing humanitarian logistics: the challenge of collective action. *Problems and Perspectives in Management*, 8(1), s.99.

⁹⁴ Köseoğlu, A.M., (2011), s.1.

faaliyetleri bir bütün olarak alıp, sistem yaklaşımı ile yönetecek bir lojistik yönetimi modelinin eksikliği, birçok yardım operasyonunda fark edilmektedir.⁹⁵

İnsani yardım zinciri, bağışçılar, alıcılar, tedarikçiler ve farklı insani yardım aktörleri arasında, malzemelerin, paranın, hizmetlerin ve bilginin, ihtiyaç sahiplerine akışı amacıyla yaratılan ağdır.⁹⁶

İnsani yardım lojistiğinde en önemli gerekliliklerden biri hızlı olmaktır. Bir insani krize en hızlı biçimde cevap vermek ve hayat kurtarmak insani yardımın ana amacıdır. İnsani yardım lojistiğinde maliyetlere bakılmaksızın, en hızlı biçimde yardım malzemelerini ve hizmetleri ulaştırmak gerekmektedir.⁹⁷ Bu bakımdan insani yardım lojistiğinde zaman faydasının ön plana çıktığı görülmektedir. Yardım kuruluşları, operasyonlarında yardımları, pahalı ama en hızlı şekilde taşımayı, hızlandırılmış teslimatları sık sık kullanmaktadır.

İnsani yardım operasyonlarını etkileyen birçok faktör ve aktör bulunmaktadır. Örneğin, küresel ekonominin durumu, yardımı kabul eden devletin işbirliği, insani krizin ulusal veya uluslararası medyanın ilgisini çekmesi gibi birçok faktör insani yardım operasyonunun başarısına etki etmektedir. Yardımın yeterli olmaması veya düzenli olmaması da birçok insani yardım operasyonunu olumsuz etkileyen bir sorundur.

İnsani yardımda malzemeler ve hizmetler, yukarıdan aşağıya doğru akmaktadır. İnsani yardım tedarik zincirinde, yardımı alan muhtaç kişilerin, zincirde fazla bir etkisi olmamaktadır. Ticari bir tedarik zincirindeki müşterinin aksine, insani yardımı alan ihtiyaç sahipleri insani tedarik zincirinde daha küçük bir rol oynamaktadır.

İnsani yardım lojistiğini karmaşık hale getiren çeşitli faktörler mevcuttur. İlk olarak insani krizler genellikle, dünyanın altyapı ve nüfus olarak daha kırılgan olan az gelişmiş bölgelerinde meydana gelmektedir. İkinci olarak, bağışçılar ana gelir kaynağını oluşturmaktadır. Bağışçılar aynı zamanda yardımların nasıl kullanıldığı hakkında hesap verebilirlik beklemektedirler. İnsani yardım lojistiğinde, müşteri yerine bağışçılar konabilir. İnsani yardım lojistiği, kar amacı gütmeyen, bağışlar için rekabet edilen,

⁹⁵ Karadoğan, D., (2011). Olağanüstü ve Özel Durumlarda Uygulanacak Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi'ne Yönelik Bir Model Önerisi. Trakya Kalkınma Derneği, s.1.

⁹⁶ Howden, M., (2009), s.2.

⁹⁷ Walton, R., Mays, R. and Haselkorn, M., (2011), s.1.

yardımları en hızlı ve verimli şekilde ulaştırmayı hedefleyen, askeri lojistik ile ticari lojistikten farklı karakteristikler taşıyan ayrı bir disiplindir. Son olarak, gümrük ve ülkelere giriş koşulları gibi politik etkenler, krize hızlı müdahaleyi zor hale getirebilmektedir.⁹⁸

Krize hızlı müdahale için malzeme yollarken, doğru malzemeler yollanamayabilir, bu durum maliyetlerde artışa sebep olur. İnsani yardım kuruluşları, hız, isabetlilik ve maliyetler arasında bir denge kurmalıdır.⁹⁹

2.3.2.İnsani yardım lojistiğinin ticari lojistikten farkı

İnsani yardım zincirleri ile ticari tedarik zincirleri arasında önemli farklar mevcuttur. Ticari tedarik zincirlerinin aksine, insani yardım zincirlerinde;¹⁰⁰

- Talep, zamanlama, boyut, yer ve tip olarak tahmin edilememektedir,
- Yüksek miktarlarda ve düşük temin süreleri ile aniden ortaya çıkan talep vardır,
- Zamanlı ve yeterli teslimatın önemi yüksektir,
- Kaynak (malzeme, personel, teknoloji, taşıma kapasitesi, para) yetersizlikleri mevcuttur.

Ticari tedarik zincirlerinde talep, son kullanıcının aradığı ürünler ve hizmetler iken, insani yardım zincirlerinde talep, insani yardım malzemesi, ekipmanlar ve yardım personelidir. İnsani yardım operasyonlarında talebi belirlemek kolay değildir. Çünkü felaketlerin ne zaman, nerede, ne boyutta meydana geleceği bilinmemektedir. Örneğin, iki farklı yerde meydana gelen depremler sonrası yapılan insani yardım operasyonları birbirine benzemeyebilir, çünkü insani gereksinimler farklı olabilmektedir.¹⁰¹

⁹⁸ Long, D. and Wood, D., (1995). The Logistics of Famine Relief: Engineering on the Run. *Journal of Business Logistics*, 16(1), s.213.

⁹⁹ Davidson, A.L., (2006). Key Performance Indicators in Humanitarian Logistics. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü, s.3.

¹⁰⁰ Balcık, B. and Beamon, B.M., (2008). Facility location in humanitarian relief. *International Journal of Logistics: Research and Applications*, 11(2), s.102.

¹⁰¹ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J. and Villarreal, M., (2009). Humanitarian Logistics. *Analytics: Spring 2009*, s.31-32.

Ticari tedarik zincirlerinde, firmalar bütün zincirin gelir kaynağı olarak son müşteriye odaklanmaktadır. İnsani yardım zincirinde ise son alıcı, yani yardımların ulaştığı kişi, ticari bir işleme dâhil olmamaktadır. Yardımları alan kişinin, tedarik zincirindeki ürünler üzerinde çok az etkisi vardır. İnsani yardım kuruluşlarında, müşteri hizmetleri bağışçılar üzerine odaklanmaktadır. Bazen gıda ve ilaç gibi asgari yardım malzemeleri yollanarak yardımların şeffaflığı artırılabilir. Daha sonra forkliftler gibi lojistik ekipmanlar bölgeye etkili bir yardım operasyonu için ulaştırılmaktadır.¹⁰² Yardım kuruluşları, müşteri memnuniyetini sağlamak için, bağışçılara hesap verebilmelidir. Kuruluşlar, yardımların ve kaynakların doğru kişilere ulaştığını ispat etmelidirler. Ticari lojistikteki müşteri kavramı, insani yardım lojistiğinde yardım alan kişilere değil, bağışçılara daha çok benzemektedir.

Son zamanlarda gelişmesine rağmen, insani yardım lojistiği halen daha az araştırılmakta ve daha az planlanmaktadır. Ticari lojistik modelleri, insani yardım lojistiğinin sorunlarını çözmekte fazla etkili olamamaktadır. Çünkü ticari lojistik modelleri, insani yardım lojistiğinin aksine hayat kurtarmayı değil kar etmeyi amaçlar, kontrollü haberleşme sistemleriyle tahmin edilebilir bir talebe yöneliktir ve hem karar verici hem alıcı olan müşterilere hizmet etmektedir.¹⁰³ Kar gütmeyen yardım kuruluşları, sık sık bütçe ve teknolojilerinin çözmeye yetmediği sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu durumda, yardım kuruluşları, direkt olarak karı maksimize, maliyetleri minimize eden ticari modelleri kullanamamaktadır.¹⁰⁴

Ticari tedarik zincirlerindeki iş modellerinde, çeşitli aktörlerin bir ürün veya hizmeti belirli maliyet, kalite ve zaman içinde, kar amacı güderek teslim etmesi gerekmektedir. İnsani yardım zincirlerinde ise, amaç, zamanlı ve en düzgün biçimde ihtiyaç sahiplerine su, yiyecek, barınak, ilaç gibi yardımların sağlanması olarak değişmektedir. En çok ihtiyaç sahibine, doğru yardımları, doğru yerde en hızlı biçimde ulaştırmak gerekmektedir. Ayrıca, yardım zincirlerinde yerel ekonomilere zarar verilmemeli,

¹⁰² Oloruntoba, R. and Gray, R. (2006). Humanitarian aid: an agile supply chain. *Supply Chain Management: An International Journal*, 11(2), s.116.

¹⁰³ Walton, R., Mays, R. and Haselkorn, M., (2011), s.2.

¹⁰⁴ Smilowitz, K. and Dolinskaya, I., (2010). Humanitarian logistics: Saving lives with better distribution models. *McCormick Magazine*, 14(2), s.16.

aksine desteklenmelidir.^{105,106} İnsani tedarik zincirindeki aksaklıklar ve gecikmeler, ticaretteki gibi kar veya müşteri memnuniyeti kaybına değil, gereksiz hayat kayıplarına ve acıların artmasına sebep olmaktadır.^{107,108}

İnsani yardım zincirlerinde, ticari lojistiğin aksine finansal ve insan kaynaklarının çoğunluğu gönüllülük esasına dayanır. Son müşteri olan, yardımı alan kişiler, hiçbir ticari işleme dâhil olmaz. Son teslimatlar, genellikle haberleşme ve ulaşım altyapısının işlevsel olmadığı ülkelerde yapılır. Politik veya askeri olarak istikrar olmayan ortamlarda yapılan insani yardım lojistiğinde, hükümetler ve ordular da önemli rol oynamaktadır.¹⁰⁹

Afetler, ticari veya insani olsun tedarik zincirlerinde önemli aksamalara yol açabilir. Bu nedenle finansal ve operasyonel zararları önlemek için, tedarik zincirlerinde de afetlere karşı önlemler alınmalıdır.¹¹⁰

2.3.3.İnsani yardım lojistiğinde koordinasyonun önemi

İnsani yardım operasyonlarının etkili olabilmesi için, düzgün biçimde koordine edilmeleri büyük önem taşımaktadır. Çünkü düzgün bir planlama, koordinasyon, ulaştırma sağlanmadan insani yardım operasyonu amacına ulaşmamaktadır.

İnsani yardım operasyonlarında koordinasyondan bahsedilirken, görev alan uluslararası yardım kuruluşları, yerel yardım kuruluşları, ev sahibi devletler, ordu, özel sektör kuruluşları gibi çeşitli aktörler arasındaki ilişkiler ve etkileşimler kastedilmektedir. Bu aktörlerin hepsinin ayrı çıkarları, yetkileri, kapasiteleri ve lojistik tecrübeleri vardır. Ancak büyük bir afete, hiçbir kurumun tek başına yeterli olacak

¹⁰⁵ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009). From preparedness to partnerships: Case study research on humanitarian logistics. *International Transactions In Operational Research*, 16(5), s.549–550.

¹⁰⁶ Chandraprakaikul, W., (2010), s.6.

¹⁰⁷ Tatham, P., (2012), s.108.

¹⁰⁸ Overstreet, R.E., Hall, D., Hanna, J.B. and Rainer, R.K., (2011). Research in humanitarian logistics. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 1(2), s.117-118.

¹⁰⁹ Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006), s.178.

¹¹⁰ Hale, T. and Moberg, C.R., (2005). Improving supply chain disaster preparedness: A decision process for secure site location. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, 35(3), s.195.

kaynağı yoktur.¹¹¹ Bu nedenle, karmaşık ve büyük çaplı insani krizlerde işbirliği yapmak kaçınılmazdır.

İnsani yardım zinciri uygulayıcılarının, etkinlik ve verimliliği arttırmak için diğer kurumlar ile ilişki kurması ve ilişkileri geliştirmesi gerekmektedir. STK'lar, onları tamamlayan diğer STK'lar ile ortak çalışabilmeli, yerel otorite ve yerel halk ile uyumlu olmalıdır.¹¹²

İnsani yardım zincirlerindeki başarısız planlamaların, pahalı ve güvenli olmayan hava taşımalarının aşırı kullanımı, tutulacak stokların önceden belirlenememesi, plansız biçimde gönderilen yardımların yarattığı tıkanıklıklar, kurumlar arası bilgi paylaşımındaki yetersizlikler gibi olumsuz sonuçlara neden olduğu bilinmektedir.¹¹³

Suriye krizi gibi çatışma bölgelerinde meydana gelen insani krizler karmaşıktır ve geniş kapsamlı olabilmektedir. Suriye yardım operasyonunda liderlik ve yönetim faaliyetleri, birden fazla bölgesel merkezde yürütülmektedir. Uluslararası insani yardım çalışmaları, Birleşmiş Milletler Acil Yardım Koordinatörü ve bazı operasyonel Birleşmiş Milletler kuruluşlarının başındaki yetkililer tarafından yönetilmektedir. Ancak bu kurumların daha fazla bağış gelmesi hakkındaki çağrıları, Suriye'de devam eden iç savaş nedeniyle gölgede kalmaktadır.¹¹⁴

Birleşmiş Milletler'in insani yardım organları olan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Dünya Gıda Programı, uluslararası insani yardım operasyonlarının belkemiğini oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletler, karmaşık krizlerde bağış toplama ve koordinasyonda önemli görevler üstlenmektedir. Ayrıca çatışma durumlarında taraflar arasında diplomasiyi yürütmektedir. Birleşmiş Milletler, insani krizlerde çatışma aşaması sona erdikten sonra da yeniden yapılandırma ve iyileştirme çalışmalarında görev yapmaktadır.¹¹⁵

¹¹¹ Chandraprakash, W., (2010), s.7.

¹¹² Larson, P.D., (2012). *Strategic Partners and Strange Bedfellows: Relationship Building in the Relief Supply Chain*. Relief Supply Chain Management for Disasters: Humanitarian Aid and Emergency Logistics, s.13.

¹¹³ Oloruntoba, R. and Gray, R. (2006), s.116.

¹¹⁴ Piper, C., (2013), s.3.

¹¹⁵ Seybolt, T.B., (2007), s.273-274.

Uluslararası insani yardım operasyonlarında, Dünya Gıda Programı ve Birleşmiş Milletler bünyesinde çalışan diğer kuruluşlar insani yardımların mobilizasyonu ve lojistik faaliyetlerin uygulanmasında önemli rol oynamaktadırlar. Bu kuruluşların dünyanın her bölgesine ulaşacak kaynakları olması ve dünyanın her bir yanından gelen yardımları organize edebilecek kapasiteye sahip olmaları onları yardım operasyonlarına liderlik yapacak konuma taşımaktadır. Örneğin, Dünya Gıda Programı, insani kriz bölgesindeki bütün gıdaların lojistiğinden sorumlu olabilir. Bu doğrultuda, diğer yardım kuruluşları ile birlikte çalışılarak kriz bölgesindeki teslimat noktalarına gıdaların ulaşmasını sağlar.¹¹⁶

Uluslararası insani yardım sektöründe, yardım operasyonlarının müdahale ve iyileştirme aşamalarında koordinasyonu artırma çağruları yapılmaktadır. İnsani yardım zincirleri, aynı hareketlerin tekrarlanması konusunda eleştiriler almaktadır. Bu tekrarlar zaman kaybına yol açmakla birlikte, sadece işbirliğinde iyileşmeler yapılarak giderilebilir.¹¹⁷

Örneğin, bir afet sonrası, bütün yardım kuruluşları bölgeye akın ederken, en kısa zamanda bölgede faaliyete geçmeyi hedeflemektedirler. Ancak personel için vize alımı, malzemelerin gümrükten geçirilmesi, yerel otorite ile yardım koridorlarının belirlenmesi, gerekiyorsa eskortluk yapacak güvenlik güçlerinin alınması gibi işlemler zaman kaybına neden olmaktadır. Burada bütün yardım kuruluşlarının ayrı ayrı bu işlemleri yapması yerine, bir kuruluşun herkes için bu işleri üstlenmesi büyük kolaylık sağlayabilir.¹¹⁸

Kriz bölgesinde insani yardım kuruluşları, uçak, kamyon, gıda stoğu, forklift gibi ekipman ve kaynaklarını birbirleriyle paylaşabilirler. Bunun dışında kriz bölgesi hakkında bilgiye sahip yerel kuruluşlar ve kişilerle işbirliği yapılarak yardım operasyonunu etkinliği artırılabilir.¹¹⁹ Bu paylaşım ve işbirliği, iyi bir koordinasyon ağı gerektirmektedir. Koordinasyonlu çalışmak, insani yardım operasyonun başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynamaktadır.

¹¹⁶ Oloruntoba, R. and Gray, R. (2006), s.116.

¹¹⁷ Jahre, M., (2007), s.1.

¹¹⁸ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.483-484.

¹¹⁹ Oloruntoba, R. and Gray, R. (2006), s.116.

Bir afet sonrasında, bazı yardım kuruluşlarının hem müdahale hem iyileştirme aşamasına katkı sağlayacak durumu mevcutken, bazı yardım kuruluşlarının finansal kısıtlar ve personel yetersizliği yüzünden sadece müdahale aşamasında katkı sağlaması söz konusu olabilmektedir. Bazı yardım kuruluşları da yapıları gereği, en etkin yardımı iyileştirme aşamasında verebilmektedir.¹²⁰ Bu durum, yardım kuruluşlarının arasındaki işbirliği ve koordinasyonun, çok aşaması bulunan yardım operasyonlarında faydalı olabileceğini göstermektedir. Yardım kuruluşları aralarında işbirliğine giderek, kendilerinin ve diğer kuruluşların kapasitelerini ve uzmanlıklarını bilmeli, buna uygun bir strateji ile yardım operasyonlarını yürütmelidir.

Kriz durumlarında, normal koşullarda bir araya gelmeyecek birçok kurum, örgüt ve kişi tam kapasitelerini ortaya koyarak birlikte çalışmaya başlamaktadır.¹²¹ Bu kurumlar arasındaki işbirliği, yardım operasyonunun başarısını belirleyip, hayat kurtaran bir faktör olmaktadır. Dolayısıyla, yardım operasyonlarında işbirliği, bir seçenek değil, zorunluluktur.

2.3.4.İnsani yardım lojistiğinde bilgi sistemleri

Bir afetin yönetiminde, farklı kuruluşlardan birçok insan bir araya gelmekte ve ayrı cinsten yüksek miktarda bilgi yaratılmakta, toplanmakta ve değerlendirilmektedir. Bu yüzden insani yardım lojistiğinin başarısı, doğru zamanda, doğru kaynakları, doğru yere ulaştırmaktır. Bunun için de, doğru zamanda, doğru kararları alabilmeleri için, doğru bilgiyi doğru insanlara sunmak gerekmektedir.¹²²

İnsani yardım kuruluşları için, yardım akışındaki tedarik ve dağıtım faaliyetlerini destekleyecek, malzeme ve paranın takibini sağlayacak, sahada esnek ve dayanıklı bir bağlantı sağlayacak bilgi teknolojisi çözümleri ortak bir ihtiyaçtır. Tedarik faaliyetleri, küresel satın alma, mal sevkiyatı, ticari taşımacılık faaliyetlerini içerir. Bunların yanında, üçüncü parti lojistik firmaları, uçak kiralama, yerel taşımacılık faaliyetleri, sevkiyat takibi, küresel çapta fiyatların izlenmesi gibi faaliyetlerde tedarik kapsamı

¹²⁰ Tomasini, R.M., (2012). *Humanitarian Partnerships–Drivers, Facilitators, and Components: The Case of Non-Food Item Distribution in Sudan*. Relief Supply Chain Management for Disasters: Humanitarian Aid and Emergency Logistics, s.18.

¹²¹ Köseoğlu, A.M., (2011), s.3.

¹²² Xu, W. and Zlatanova, S., (2007). Ontologies for disaster management response. *Geomatics Solutions for Disaster Management*, s.192.

içindedir.¹²³ Bütün bu faaliyetleri destekleyen bir bilgi sistemi bir yardım operasyonunu kolaylaştırır, birimler arası iletişimi kuvvetlendirir, raporlamayı otomatik hale getirir. Bilgi sistemleri, yardım zincirinin daha verimli çalışmasına olanak sağlar.

Bilgi sistemleri sayesinde bütün lojistik faaliyetlerde ilerleme sağlanabilir. Yardım kuruluşları, bilgi sistemleri sayesinde stoklarındaki malzemeleri görebilir, yerel ve küresel pazarlardaki ürünlerin fiyatına ve temin sürelerine ulaşabilir, tedarik süreçleri hakkında personelini bilgilendirebilir, görünürlük sayesinde bütçe ve envanter raporları hakkında daha verimli çalışabilir.¹²⁴

Gelişmiş bilgi sistemleri sayesinde, insani yardım zincirinde izlenebilirlik sağlanmaktadır. Daha çok kuruluşun kullanmaya başladığı bu bilgi sistemleri, yardım zincirinin verimliliğinin ve etkinliğinin ölçülmesi olanak tanır. Bu sayede operasyonlar için hedefler belirlenir, bu hedeflere ulaşma başarısı ölçülür ve gelecek operasyonlar için dersler çıkarılır.¹²⁵ Standart bir tedarik zinciri yönetimi yazılımı sayesinde, tedarik zincirinde izlenebilirlik artar, belgeleme ve raporlama faaliyetleri daha başarılı yapılır. Böylece yardım operasyonlarındaki verimlilik ve etkinlik artar.¹²⁶

Yardım operasyonlarında kriz bölgesindeki ekiplerle haberleşmek ve bilgi alabilmek büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden haberleşme ağına önem verilmelidir. Günümüzde cep telefonları, dünyanın birçok yerinden haber almayı kolaylaştırır da, cep telefonlarının çekmediği bölgelerde uydu telefonları kullanılabilir.¹²⁷ Örnek olarak, Suriye Yardım Operasyonunda hem yardım çalışanları hem de ülkemizdeki sığınmacılar ağırlıklı olarak cep telefonu ile Suriye ile iletişime geçmektedir. Küçük bir kısım da internet sayesinde Suriye ile haberleşmektedir.¹²⁸

Türk Kızılayı, Türksat Uydu Haberleşme Sistemine sahiptir. Bu haberleşme ağına, yurt genelinde hizmet veren haberleşme araçlarıyla mobil, Bölge Afet Yönetim Merkezlerinde ise sabit biçimde destek sağlanmaktadır. Bu sistem ile Türk Kızılayı

¹²³ Thomas, A., (2003), s.11.

¹²⁴ Howden, M., (2009), s.4.

¹²⁵ Davidson, A.L., (2006), s.10.

¹²⁶ Blecken, A.F. and Hellingrath, B., (2008), s.342.

¹²⁷ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010),s.33.

¹²⁸ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar: 2013 Saha Araştırması Sonuçları, s.32.

ülkemizdeki veya bölgemizdeki olası afetlerde, kesintisiz haberleşme imkânına sahip olmuştur.¹²⁹

İnsani yardım operasyonlarında yardım malzemelerinin takibi ve izlenebilirliği çeşitli yazılımlar sayesinde yapılabilmektedir. 1992 yılında, Latin Amerika ve Karayip ülkeleri, Pan Amerikan Sağlık Örgütü ve Hollanda'nın işbirliği ile İnsani Yardım Malzemeleri Yönetim Sistemi (SUMA - Humanitarian Supply Management System) oluşturulmuştur. Suma kriz bölgelerinde stok yönetimi, izlenebilirlik, dağıtım yönetimi ve raporlama faaliyetlerini kolaylaştıran bir yazılımdır.¹³⁰

Başarılı bilgi sistemlerinin bir yardım operasyonuna sağladığı faydalar, 2001'de El Salvador'da meydana gelen deprem sonrası yapılan yardım operasyonunda görülebilir. Pan Amerikan Sağlık Örgütü tarafından onaylanan SUMA yazılımı ile yardım akışında gelen ürünlerin ve bunların ülke içi dağıtımının takibi sağlanmış, depolarda bekleyen ürünlerin dağılımı ve durumu raporlanabilmiştir. Yazılım, bu kriz sırasında yardımların yanlış kullanımını engellemiş, şeffaflık ve hesap verilebilirlik sağlamıştır. Raporlama sistemi ile bağışçılar yardımlarını takip edebilmiş, yardım bekleyenlere bilgi verilebilmiş ve ihtiyaç duyulan malzemeler kolaylıkla belirlenmiştir.¹³¹

SUMA gibi yazılımların kapsamlı belgeleme kapasitesi olmalıdır. İnsani müdahalenin planlanması, analizi ve gelişimi için yapılan lojistik işlemlerin kaydedilmesi gerekmektedir. Bütün malzeme ve bilgilerin, tedarikçiden son kullanıcıya kadar olan akışındaki depo ve sipariş yönetimi faaliyetlerinin kaydedilmesi için bu yazılımlar şarttır. Belgeleme işlemi hızlı ve basit olmalıdır, böylece zamanlı ve isabetli raporlamaya olanak sağlamaktadır.¹³²

SUMA yazılımı sonrasında, Dünya Sağlık Örgütü'nün bir parçası olan Pan Amerikan Sağlık Örgütü, 2005 yılında Lojistik Destek Sistemi'nin (LSS - Logistics Support System) yaratılmasını sağlamıştır. LSS, 2005 yılından beri, 2010'daki Şili ve Haiti'deki depremler dâhil, yüzün üzerinde ülkede meydana gelen afetler sonrasında kullanılmıştır.

¹²⁹ Türk Kızılayı Web Sitesi: <https://www.kizilay.org.tr/SSS/>

¹³⁰ Disaster-info Web Sitesi: <http://www.disaster-info.net/SUMA/english/faq.htm>

¹³¹ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2004), s.4.

¹³² Blecken, A.F. and Hellgrath, B., (2008), s.343.

LSS kullanıcılarına; planlama, stok yönetimi, izlenebilirlik, raporlama, yardım zincirinde şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlamaktadır.¹³³

Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu ve Fritz Enstitüsü'nün birlikte geliştirdiği İnsani Yardım Lojistiği Yazılımı "Helios" ile lojistikçilerin dinamik çevrelerde yardım zincirindeki akışı, kapsamlı biçimde takip edebilmeleri hedeflenmiştir. Her ne kadar arzın (bağışlar) ve talebin (ihtiyaç sahipleri) bilinmediği bir ortamda, yazılım sayesinde, standart bir sistem içinde bilgiler, tek bir havuzda toplanmıştır. Bu durum hem disiplini arttırmış, hem de profesyonelleşmeyi sağlamıştır.^{134,135,136}

Helios, kriz bölgelerinde hem çevrimiçi hem de çevrimdışı çalışabilmektedir. Helios, insani yardım zincirinde optimizasyon ve hesap verebilirlik sağlamaktadır.¹³⁷ İnsani yardım lojistiğinde yönetim kolaylığı ve izlenebilirlik sağlayan Helios, World Vision International ve Oxfam tarafından, Afrika'daki yardım çalışmalarında kullanılmıştır. Helios'un oluşturulma sebebi, 2004 Güney Asya Tsunamisi sonrası yardım operasyonunda yaşanan verimsizliktir. Bu verimsizlik, 40 farklı ülkeden gelen yardımların akışının kâğıt-kalemle kaydedilip, düzgün takip edilememesi yüzünden yaşanmıştır.¹³⁸

2004 Güney Asya Tsunamisi ve 2006 Jakarta Depremi ve Tsunamisi kıyaslandığında, Helios sayesinde, insani yardım zinciri kurulumu süresi 18 günden 3 güne, bir aileye yardım ulaştırma maliyeti ise 800 dolardan 142 dolara düşmüştür.¹³⁹

Dünyada muhtaç durumdaki çocuklara yardım ulaştırmayı hedefleyen UNICEF'te "UniTrack" yazılımı ile yardım malzemelerinin izlenebilirliğini sağlamaktadır. UNICEF çalışanları, 40 ülke ofisinde kullanılan yazılım ile tedarikten, taşımaya ve son dağıtım sürecine kadar yardım malzemelerini takip edebilmektedir. Ulaştırılan yardımlar zamanlılık, kalite ve maliyet açısından değerlendirilmekte ve yeni hazırlık

¹³³ FMS Anonim Şirketi Web Sitesi: <https://www.fmsinc.com/consulting/portfolio/logistics-support-system.aspx>

¹³⁴ Gatignon, A., Van Wassenhowe, L.N. and Charles, A., (2010), s.108.

¹³⁵ Kopczak, L.R. and Johnson, M.E., (2003), s.9.

¹³⁶ Thomas, A., (2004a), s.106.

¹³⁷ Fritz Enstitüsü Web Sitesi: <http://www.fritzinstitute.org/PDFs/HELIOS/HELIOS%20OVERVIEW.pdf>

¹³⁸ Gizmag Web Sitesi: <http://www.gizmag.com/go/8042/>

¹³⁹ Fritz Enstitüsü Web Sitesi: http://www.fritzinstitute.org/prsrmpR-FI_ReleasesHELIOS.htm

planları buna göre yapılmaktadır. UNICEF bu yazılımı daha da yaygınlaştırmayı ve geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu sayede bütün küresel stoklar, merkezi olarak daha izlenebilir hale gelecektir.^{140,141}

Kuruluş amacı yardım kuruluşlarına bilgi yönetimi sağlamak olan Sahana Software Vakfı'nın yazılımı olan "Eden" sayesinde, kriz öncesi ve sonrasında ihtiyaç yönetimine dair verimli çözümler elde edilmektedir. Eden, esnek, ücretsiz ve açık kaynaklı bir yazılımdır.¹⁴²

Bilgi sistemleri, bir afetin öncesinde ve sonrasında bütün bilgileri toplamaya, depolamaya, analiz etmeye ve yaymaya olanak tanır. Özellikle uzun süren yardım operasyonlarında bu bilgiler daha değerli hale gelir.¹⁴³ Biriken bu bilgi deposu da, yardım operasyonlarının değerlendirilmesini, hataların fark edilmesini, bağışçılara rapor verilmesini kolaylaştırır.

2.3.5.İnsani yardım lojistiğinin aşamaları

Bir insani yardım operasyonu üç aşamadan oluşur. Bu aşamalardan ilki ve en önemlisi olan hazırlık aşaması ne kadar iyi yapılırsa, yardım operasyonunun sonraki bölümleri de o kadar iyi icra edilir. İkinci aşama olan müdahale aşaması afetin meydana gelmesinden sonra acıları azaltmak yürütülür, süresi afetin tipine göre değişiklik gösterir. Son aşama olan yeniden yapılandırma ve iyileştirme aşaması ise afetin etkilerini tamamen ortadan kaldırmaya yöneliktir.

2.3.5.1. Hazırlık aşaması

Yardım kuruluşları, dünyanın bir köşesinde bir felaket meydana gelmesini pasif bir biçimde beklememelidir. Bunun yerine bir beklenti içinde, yardım malzemelerinin, ekipmanların ve personelin hareketlendirilmesiyle ilgilenmelidir. Bunu yapmanın en iyi yolu da, tedarik zinciri yönetimi tekniklerini kullanmaktan geçmektedir.¹⁴⁴ İnsani

¹⁴⁰ UNICEF, (2008). UNICEF Humanitarian Action Report 2008, s.10.

¹⁴¹ UNICEF Web Sitesi: http://www.unicef.org/supply/index_51172.html

¹⁴² Sahana Software Vakfı Web Sitesi: <http://sahanafoundation.org/products/eden/>

¹⁴³ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010),s.35.

¹⁴⁴ Chandes, J. and Pache, G., (2010), s.100.

yardım operasyonları, etkili bir müdahale aşaması için hazırlık istemektedir. Ancak, arz ve talepteki belirsizlik, hazırlık çabalarını zorlaştırmaktadır.¹⁴⁵

Müdahale aşamasında uygulanacak stratejilerin planlandığı hazırlık aşamasının önemi büyüktür. Hazırlık aşaması, fiziksel ağın tasarımı, bilgi ve haberleşme sistemlerinin belirlenmesi, işbirliği için temellerin oluşturulduğu aşamadır. Genellikle afetler arasındaki zaman diliminde geçen hazırlık aşaması, geçmiş operasyonlardan dersler almayı, yeni sorunlara adapte olmayı kapsamaktadır. Bu aşamada amaç, bir insani kriz yüzünden oluşabilecek en kötü sonuçları önlemektir.¹⁴⁶

Bir tedarik zincirini başarısı, uzun vadeli kararların alındığı stratejik planlama sürecine bağlıdır. Bu uzun vadeli kararlar arasında kurumsal strateji (taşıma, depolama), dağıtım merkezlerinin yerinin belirlenmesi (merkezi veya yerel), dış kaynak kullanımı, bütçenin belirlenmesi, kaynakların dağılımı vardır. Bunların yanında, insani krizlerin meydana geldiği yerlerdeki politik ve ekonomik faktörlerinde insani yardım zincirlerini planlamasına büyük etkisi olmaktadır.¹⁴⁷

Bir insani yardım operasyonuna hazırlığın, çeşitli bileşenleri vardır. İlk olarak insan kaynaklarının yönetimi gelmektedir. Planlama yapacak, koordine edecek, müdahale edecek personellerin seçilmesi ve eğitilmesi gerekmektedir. Bundan sonra, bilgi yönetimi gelmektedir. Önceki lojistik operasyonlardan gerekli bilgilerin alınması ve paylaşılması gerekmektedir. Lojistiği merkeze oturtarak, olası bir insani krizde gerekecek malzeme ve hizmetler için anlaşmalar yapılmalıdır. Yardım zincirinde, alternatif tedarikçiler, taşıma modları, taşıma rotaları belirlenmelidir. Olası operasyonların sorunsuz yürütülmesi için gerekli finansal kaynaklar bulunmalıdır. Son olarak, hükümet, özel sektör ve diğer yardım kuruluşları gibi aktörler ile işbirliği sağlayacak anlaşmalar yapılmalıdır.¹⁴⁸

İnsani yardım operasyonları öncesinde personelin eğitimi de, hazırlık aşamasının önemli bir bileşenidir. İnsani yardım lojistiğinin daha profesyonelce yapılması, uygun

¹⁴⁵ Stapleton, O., Van Wassenhove, L.N. and Tomasini, R., (2010). The Challenges of Matching Corporate Donations to Humanitarian Needs and the Role of Brokers. *Supply Chain Forum: An International Journal*, 11(3), s.51.

¹⁴⁶ Cozzolino, A. (2012), s.9.

¹⁴⁷ Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006), s.179.

¹⁴⁸ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.481-482.

eğitimler ile mümkün olmaktadır. Yardım personeli için kurslar, seminerler, eğitim kampları, konferanslar gibi faaliyetler düzenlenmelidir. Bu sayede müdahale aşamasında personelin sahadaki öğrenme hızı artacak, olası hatalar azalacaktır.¹⁴⁹

Suriye Yardım Operasyonu kapsamında, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 519 AFAD personeline, mülteci koruması, geçici korumanın prensipleri, kayıt alma, gönüllü geri dönüşler, kamp yönetimi ve insani yardımın prensipleri konusunda eğitim vermiştir.¹⁵⁰

Karmaşık bir yardım operasyonu, birden fazla kuruluşun koordineli çalışmasını gerektirmektedir. Kriz bölgesinde kaos arttıkça, geleneksel yöntemler etkinliğini yitirebilir, kapsamlı bir uzun dönem operasyonu yapmak gerekebilir. Bu nedenle, yardım kuruluşlarının, bütün bu ihtimalleri gözeterek bir stratejik müdahale planı hazırlaması gerekmektedir.¹⁵¹

Bir afet durumunda veya afet sonrasında, çevredeki kaotik faktörler ve hız gereksinimi yüzünden önemli kararlar doğru şekilde verilemeyebilir. Afet öncesi süreçte oluşturulan, hazırlık planları takip edilerek, hem kolay koordinasyon sağlanabilir, hem de hız kazanılabilir.¹⁵² İnsani krizin ortaya çıkmasından önce, uygulamaya hazır bir strateji olmalıdır. Bu sayede müdahale aşamasında, doğaçlama yöntemlerden ve onların afetzedeler üstündeki olumsuz etkilerinden kaçınılabilir.¹⁵³

Örneğin, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, çok başarılı olmayan yardım operasyonları sonrası, afetlere karşı hazırlıklı olmaya daha çok önem vermiştir. Doğal afetlerin tam meydana gelme zamanı belirlenemese de, geçmiş bilgilere dayanarak ileri planlama yapmak mümkün olmaktadır. Afetlere hazırlıklı olmak, örgütün operasyonel maliyetleri azaltmasını, iyileştirme aşamasına hızlı geçişi ve operasyonların daha hızlı bitirilmesini sağlamaktadır.¹⁵⁴ Doğal afetlere hazırlık konusunda yapılamayan ön hazırlık çalışmaları, insan kaynaklı yavaş gelişen afetlerde

¹⁴⁹ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010), s.35.

¹⁵⁰ Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.11.

¹⁵¹ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2004), s.13.

¹⁵² Çiçekdağı, H.İ. ve Kırış, Ş., (2012). Afet İstasyonu ve Toplanma Merkezi İçin Yer Seçimi ve Bir Uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28(8), s.69-70.

¹⁵³ Chandès, J. and Pache, G., (2010), s.106.

¹⁵⁴ Gatignon, A., Van Wassenhove, L.N. and Charles, A., (2010), s.104.

çok daha rahat bir biçimde yapılabilir. Mülteci krizleri gibi olayları öngörmek ve bunlara karşı önlem almak, hazırlıklar yapmak mümkün olmaktadır.

Bir insani yardım kuruluşu, gerekli malzemeleri tedarik edebilmek için çeşitli yollara başvurabilir. Malzemeler, kriz bölgesinde yerel tedarikçilerden toptan şekilde alınabilir, böylece düşük taşıma masrafları ile gümrükleme ve ülkeye girişte bekleme yaşanmadan malzemeler kullanılabilir. Bazı durumlarda yerel tedarikçilerden malzemelere ihtiyaç duyulana kadar stoklama yapması istenebilir. Yerel pazarlardan yapılan alışveriş, kriz bölgesinde ekonomiyi kalkındırmak için önemli bir rol oynayabilir. Ancak yerel pazarlarda her zaman kaliteli ve yeterli ürün bulunmayabilir. Bu durumda, teslim süreleri kabul edilebilir olduğu sürece aynı bölgeden veya uluslararası pazarlardan malzeme temin edilebilir.¹⁵⁵

Afetin meydana geldiği ülkenin ekonomisi gelişmiş ise, yerel satıcılardan, malzeme ve personel tedarik edilebilir. Gelişmemiş ülkelerde ise, malzemeler ve personel ülke dışından getirilerek faaliyetler yürütülmelidir.¹⁵⁶ Malzemelerin ve personelin tamamen dışarıdan ithal edilmesi hem maliyeti yükseltir, hem de ülkeye girişlerde bürokratik sıkıntılar yaratabilmektedir.

Yardım operasyonlarında yeterli stok sahibi olmanın önemi büyüktür. Dalgalı talep ve aksayabilecek temin süreleri düşünülünce, yardım malzemelerinin önceden konumlandırılması işe yarayabilir. Böylece yerel pazarlarda malzeme bulamama riskine önlem alınmış olur.¹⁵⁷

İnsani yardım operasyonlarına hazırlık aşamasında, önemli bir strateji, yardım malzemelerinin önceden konumlandırılmasıdır. Çeşitli stratejik bölgelerdeki depolara konumlandırılmış yardım malzemeleri, olası bir afette, yardım kuruluşunun cevap verme süresini azaltabilir. Önceden konumlandırmanın küresel çapta yapılması maliyetler yüzünden kolay olmayabilir. Önceden konumlandırma stratejisinde, hızlı cevap verme konusunda avantaj sağlanırken, yüksek taşıma maliyetlerine katlanılabilir. Önceden konumlandırma, bazı durumlarda yardımların en doğru kombinasyon ile kriz

¹⁵⁵ Humanitarian Supply Management and Logistics in the Health Sector, (2001). Pan American Health Organization, Washington, ABD, s.43-44.

¹⁵⁶ Kunz, N. and Reiner, G., (2012), s.121.

¹⁵⁷ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010), s.32.

bölgesine gönderilmesi için gönderim erteleme olanağı sağlayabilir. İnsani yardım kuruluşlarının bu stratejiyi, uzun vadeli yardım operasyonlarına verimli bir biçimde entegre etmesi gerekmektedir.^{158,159}

Afetin türüne veya yardım operasyonun olduğu aşamaya göre gereken yardım malzemeleri değişiklik gösterebilir. Bazı malzemeler operasyonun ilk aşamalarında gerekirken, bazı malzemelere zamanla ihtiyaç duyulabilir. Ancak yaşam destekleyici temel malzemeler, sosyal, kültürel ve ekonomik şartlardan bağımsız biçimde gereklidir ve önceden konumlandırma için uygundur. Bazı yardım kuruluşları çeşitli malzemeleri, bazıları ise uzmanlaştığı alanda malzemeler stoklar. Önceden konumlandırılacak malzemeler arasında;^{160,161}

- Bisküvi, hazır yemekler gibi gıda malzemeleri,
- Benzin bidonu, tente, çadır, battaniye, mutfak setleri gibi yaşam malzemeleri,
- Sağlık ekipmanları,
- Haberleşme ekipmanı, metal detektörler gibi teçhizat vardır.

Örneğin, World Vision yardım kuruluşu, Denver, Hanovver, Brindisi ve Dubai’de bulunan depolarında temel yardım malzemeleri stoklanmaktadır. Bir kriz anında hem stoklar, hem de tedarikçiler ile yapılan ön anlaşmalar devreye sokulmaktadır. Bu strateji sayesinde, insani krizlere cevap verme süresi azalmaktadır.¹⁶² World Vision, küresel bir önceden kaynak konumlandırma ağına sahiptir. Bu ağ kapsamında, dünyadaki afetlere hızlı müdahale için tedarik, önceden konumlandırma, taşıma faaliyetleri için çalışmalar yapılmaktadır.¹⁶³

Uluslararası Kızıllıhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, 2001 yılından itibaren, seçtiği tedarikçilerle standart ön anlaşmalardan faydalanmaktadır. Küresel, bölgesel veya yerel tedarikçilerle, belli bir zaman dilimi içinde, sabit fiyatlar ve sabit miktarlar

¹⁵⁸ Beamon, B.M. and Kotleba, S.A., (2006), s.4.

¹⁵⁹ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009), s.551.

¹⁶⁰ Balcik, B. and Beamon, B.M., (2008), s.108.

¹⁶¹ Howden, M., (2009), s.5.

¹⁶² Matthews, S., (2005). Logistical Challenges. *Forced Migration Review: Special Issue July 2005*, s.38.

¹⁶³ World Vision Web Sitesi:

[http://www.worldvision.org/resources.nsf/9cbcae7c2d02edf9852564480071ff04/bc9e35c5d858e5a788257514005575ed/\\$FILE/Faqs.pdf](http://www.worldvision.org/resources.nsf/9cbcae7c2d02edf9852564480071ff04/bc9e35c5d858e5a788257514005575ed/$FILE/Faqs.pdf)

üzerinden yapılan ön anlaşmalar, kaliteyi arttırmakta ve kuruluşun önceden konumlandırma stratejisi ile bağıntılı devam etmektedir. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Dubai (Birleşik Arap Emirlikleri), Kuala Lumpur (Malezya), Las Palmas (İspanya) ve Panama’da, 300 bin kişilik temel yardım malzemelerini önceden konumlandırmaktadır.¹⁶⁴

Dünya Gıda Programı, 2000 yılından beri, Birleşmiş Milletler İnsani Müdahale Depoları programını yürütmektedir. İlki İtalya’da (Brindisi) açılmak üzere, Panama, İspanya, Gana, Birleşik Arap Emirlikleri ve Malezya’da bulunan bu depolarda temel yardım malzemeleri önceden konumlandırılmaktadır. CARE gibi yardım kuruluşlarının önceden konumlandırma yapabilmesi için, depolama alanı ve lojistik hizmetler, ücretsiz veya uygun fiyatlara sağlanmaktadır. Bu depolardan afetler sonrası, dünyanın her noktasına yardım malzemeleri 24-48 saatte ulaşmaktadır.^{165,166,167}

Bir afet sonrası malzeme tedariği yapmanın getirdiği riskler vardır. Yeterli yardım malzemesinin yerel veya uluslararası tedarikçilerden elde edilmesi masraflı ve zaman alıcı olabilmektedir. Bu yüzden yardım kuruluşları, önceden konumlandırma gibi, hazırlık faaliyetlerine girişmektedirler. Yardım kuruluşlarının amacı, kriz bölgelerine yeterli yardımı hızlıca ulaştırmak için, lojistik kapasitelerini geliştirmeye çalışmaktır.¹⁶⁸

Yüksek maliyetler gerektiren önceden konumlandırma stratejisinin yanında tedarikçilerle önceden belirlenmiş anlaşmalarda yapmak mümkün olabilir. Yardım kuruluşları, belirlediği ve güvendiği tedarikçilerle battaniye, çadır gibi temel ihtiyaç malzemelerinde sabit fiyatlar üzerinde anlaşabilir. Böylece tedarikçiler kuruluşun beklentilerini öğrenir ve onlar için gerektiğinde kullanılmak üzere stok tutabilir.^{169,170} Yardım kuruluşları tedarikçilerle yaptıkları ön anlaşmalarda, acil durumlarda 36 saat

¹⁶⁴ Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu Web Sitesi: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/logistics/procurement/framework-agreements/>

¹⁶⁵ United Nations Humanitarian Response Depot Web Sitesi: http://www.unhrd.org/?page_id=758

¹⁶⁶ Dünya Gıda Programı Web Sitesi: <http://www.wfp.org/logistics/humanitarian-response-depot>

¹⁶⁷ Duran, S., Gutierrez, M.A. ve Keskinocak, P., (2011). Pre-positioning of emergency items for CARE International. *Interfaces*, 41(3), s.225.

¹⁶⁸ Balcik, B. and Beamon, B.M., (2008), s.102.

¹⁶⁹ Gatignon, A., Van Wassenhove, L.N. and Charles, A., (2010), s.107.

¹⁷⁰ Chomilier, B., Samii, R. and Van Wassenhove, L.N., (2003). The central role of supply chain management at IFRC. *Forced Migration Review*, 18(2), s.15.

içinde teslimat şartı gibi maddeler koyabilir. Böylece emniyet stoğu tutma ve depo kurma masraflarından kaçınılmış olur.¹⁷¹

AFAD, ülkemizde afetlere hazır olma kapsamında çalışmalar yapmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde, sürdürülebilir kalkınma için olası afetlere hazır olmak gerekmektedir.¹⁷² Afete Hazır Türkiye Projesi kapsamında, 2014 yılında Afet Farkındalığı ve Afetlere Hazırlık Araştırması yapılmıştır. Buna ek olarak Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP), Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES), Türkiye Afet Bilgi Bankası (TABB), Afetlerde İleri Teknoloji Kullanımı (İZGE) gibi farklı projeler yürütülmektedir.¹⁷³

TAMP, afetlere müdahale çalışmalarında görev alacak birimlere ait rolleri, sorumlulukları belirleyip, aralarında koordinasyonu sağlamayı hedeflemektedir. TAMP, müdahale planlamasının temel prensiplerini belirlemektedir. TAMP, afetlere kapsamlı bir hazırlık için gereken eğitim, finansman, kapasite arttırımı, birimler arası koordinasyon, esnek organizasyon sistemi gibi alanlarda çalışmalar içermektedir.¹⁷⁴

Metin Soylu tarafından önerilen Afet Okulu projesi de toplumu, özellikle üniversite gençliğini afetlere karşı hazırlamaya amaçlamaktadır. Projeye göre her üniversitede gönüllü öğrencilere, şehirlerinin harita planı, yol güzergahları, acil durum planları ve görevli kurumlar hakkında eğitim verilecektir. Bu projenin, AFAD, Türk Kızılayı ve UMKE (Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri) işbirliği ile yürütülmesi planlanmaktadır.¹⁷⁵

Türk Kızılayı tarafından oluşturulmuş olan afet hazırlık birimi, afetler meydana gelmeden önce eğitim, koordinasyon, acil durum planları, standart operasyonel esaslar hakkında çalışmalar yapmaktadır. Hazırlık birimi, afetler sonrasında yapılan

¹⁷¹ Thomas, A., (2004b). Leveraging private expertise for humanitarian supply chains. *Forced Migration Review 21*, s.65.

¹⁷² T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Web Sitesi: <https://www.afad.gov.tr/tr/HaberDetay.aspx?ID=5&IcerikID=3431>

¹⁷³ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Türkiye, Afet Farkındalığı ve Afetlere Hazırlık Araştırması, s.6.

¹⁷⁴ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2013). Türkiye Afet Müdahale Planı, s.1.

¹⁷⁵ Afet Okulu Web Sitesi: http://www.afetokulu.com/?module=modul_tek&modul=242&cat=707

müdahaleleri takip edip, gerekli raporlamaları yaparak, yapılan operasyondan dersler çıkarılmasını sağlamaktadır.¹⁷⁶

Dünyada hazırlık aşamasına gelişmiş ülkelerde büyük önem verilmektedir. Örneğin ABD’de, Amerika Birleşik Devletleri Federal Acil Durum Yönetim Kurumu (FEMA-Federal Emergency Management Agency) çatısı altında resmi ve özel kurumlar, yerel ve ulusal düzeyde, Federal Müdahale Planı çerçevesinde her an devreye girmeye hazır biçimde örgütlenmiştir. Finlandiya’da ise Acil Durum Hizmetleri Koleji, temel ve ileri düzeyde, yardım kuruluşlarına eğitimler vermektedir.¹⁷⁷

Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu tarafından, yardım kuruluşlarının kullanımına sunulan afete hazırlık, risk azaltma, afet yönetimi, durum değerlendirme ve lojistik faaliyetler hakkında rehberler mevcuttur.¹⁷⁸ ALNAP web portalı da, insani yardım çalışanlarına, İnsani Değerlendirme ve Öğrenim Portalı üzerinden dünyada yaşanmış çeşitli afetlerin ardından ders verici raporlar yayınlamaktadır.¹⁷⁹

2.3.5.2. Müdahale aşaması

İnsani krize müdahale aşaması, afet meydana geldikten hemen sonra başlatılmaktadır. Hazırlık aşaması ile müdahale aşaması arasında önemli bir bağlantı vardır. Çünkü hazırlık aşamasında karar kılınan stratejiler ve yapılan hazırlıklar, müdahale aşamasında uygulamaya konmaktadır.¹⁸⁰

Bir afet veya insani krizin ardından yapılacak ilk iş, bu olumsuz durumdan etkilenen kişilerin can güvenliğini sağlamaktır. Afetzedelerin can güvenliği sağlandıktan sonra, beslenme, barınma, ilaç gibi temel gereksinimlerin karşılanmaya başlanması gerekmektedir.¹⁸¹

¹⁷⁶ Türk Kızılayı Web Sitesi: <http://afetyoneti.kizilay.org.tr/tr/afet-hazirlik-birimi.html>

¹⁷⁷ Erkal, T. ve Değerliuyurt, M., (2009). Türkiye’de Afet Yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), s.153-160.

¹⁷⁸ Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, (2000). Introduction to Disaster Preparedness: Disaster Preparedness Training Programme, s.3.

¹⁷⁹ ALNAP Web Sitesi: <http://www.alnap.org/what-we-do/lessons>

¹⁸⁰ Lima, F.S., Oliveira, D., Gonçaves, M.B. and Samed, M.M., (2014). Humanitarian Logistics: A Clustering Methodology for Assisting Humanitarian Operations. *Journal of Technology Management and Innovation*, 9(2), s.87.

¹⁸¹ Işık, Ö., Aydınlioğlu, H. M., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz, G. ve Ay, A., (2012), s.108.

Afet sonrası başlatılan müdahale aşamasında amaç hayat kurtarmak ve afetin zararlarını azaltmaktır. Temel yardım malzemeleri en çok bu aşamada seri şekilde dağıtılmaktadır. Lojistik faaliyetlerin başarısına en çok bu aşamada ihtiyaç duyulmaktadır çünkü birçok afetzedenin hayatı buna bağlıdır.¹⁸²

Bir insani kriz durumunda, insanların kendi kendine yetebilirliği 48 saat civarındadır. İnsani yardım kuruluşlarının, ilkyardım ve kurtarma ekiplerinin, güvenlik güçlerinin bir afet sonrası bölgeye en hızlı biçimde ulaşması gerekmektedir. Afet başlangıcından 48 saat sonrasında, yardım kuruluşlarının bölgede işlevsel olması gerekmektedir. Krizden etkilenen kişilerin, birçok ihtiyacı ortaya çıkabilmektedir. Bu ihtiyaçların belirlenip, eldeki kısıtlı kaynaklar ile maliyet etkin ama hızlı müdahaleler yapılmalıdır. Maksimum sayıda afetzedeye ulaşılmalı ve mümkün olduğunca afetzedelerin ihtiyaçları karşılanmalıdır.¹⁸³

Yardım kuruluşlarının değerlendirme faaliyetlerinin arkasındaki neden, afetin getirdiği sorunları, yardım gereken bölgedeki durumu belirlemektir. Bu değerlendirme ışığında, müdahale kararı, müdahalenin boyutunun belirlenmesi gibi kurumsal kararlar alınmaktadır.¹⁸⁴ Yardım operasyonu başlamadan önce, lojistikçilerin ne tarz bir ortamda çalışacaklarını belirlemeleri gerekmektedir. Çünkü planlamalar ve çalışma yöntemleri kriz bölgesinin durumuna göre belirlenmektedir.¹⁸⁵ İnsani yardımda talep, etkilenen insan sayısı, krizin yeri, yaşa, kültüre, cinsiyete bağlı özel ihtiyaçlar gibi faktörlerin değerlendirilmesiyle tahmin edilmektedir.¹⁸⁶ İnsani yardım kuruluşları, afet bölgelerindeki gereksinimlere göre yardım malzemesi göndermekte, çekiş stratejisini kullanmaktadırlar.

Müdahaleye başlanmadan önce, yardım kuruluşlarının, afet bölgesinin iklimi, coğrafyası, nüfus yoğunluğu, ulaşım altyapısı, taşıma filoları, havaalanı ve liman

¹⁸² Howden, M., (2009), s.6.

¹⁸³ Gatignon, A., Van Wassenhowe, L.N. and Charles, A., (2010), s.103.

¹⁸⁴ Darcy, J. and Hofmann, C., (2003), s.26.

¹⁸⁵ Wood, D.F., Barone, A., Murphy, P. and Wardlow, D., (1995), s.326.

¹⁸⁶ Tatham, P., Loy, J. and Peretti, U., (2014). 3D Printing (3DP): A humanitarian logistic game changer?, s.4-5.

kapasiteleri, depolama alanları, haberleşme altyapısı, yakıt durumu gibi konularda çok hızlı biçimde bilgi toplaması gerekmektedir.¹⁸⁷

Yardım kuruluşları, insani yardım operasyonlarında, ilk olarak afetten etkilenenlerin ihtiyaçları doğrultusunda malzeme ve hizmetleri belirlemeye çalışır. Sanitasyon, sağlık ve beslenme gibi çeşitli alanlarda uzmanlıkları bulunan bir değerlendirme takımı, afetin üzerinden 24 saat geçmeden afet bölgesine gönderilir. Lojistikçiler, gelen bilgiler doğrultusunda, yardıma muhtaç kişi sayısı hakkında tahminlerde bulunurlar, ardından bağış toplama ve tedarik faaliyetleri başlatılır. Afet sonrası ilk 36 saatte, gereken bağışlar için duyurular yapılır. Bununla birlikte önceden konumlandırılmış malzemeler değerlendirilir, gerektiğinde tedarik faaliyetlerine başlanır. Kısaca, her yeni insani krizde, yeni bir tedarik zinciri aktif hale gelir.^{188,189} Değerlendirme takımları, gönderilen yardım malzemelerini ilk karşılayan, değerlendiren ve mobilizasyonunu sağlayan ekiplerdir.¹⁹⁰

İnsani yardım lojistiğinde tedarik, yardım malzemelerinin ve personelin/gönüllülerin ulaştırılması, ekipmanların kurulması için gerekenlerin, afet bölgesinde toplanmasıdır. Yardım malzemelerinin miktarı ve çeşitliliği bağışlara bağlı olduğu için eldeki malzemenin ne olacağı konusunda belirsizlik vardır. Bazen malzemeler zamanında gelmeyebilir, bozulacak tüketim malzemeleri uzun süreli depolanamayabilir. Tarihte birçok afete müdahalede kullanılmayan veya ziyan olan yardım malzemeleri olmuştur.¹⁹¹

Uluslararası Kızılay ve Kızılhaç Dernekleri Federasyonu tarafından oluşturulan, FACT(Field Assessment Coordination Teams – Saha Değerlendirme Koordinasyon Takımları) ekipleri, dünyanın her bölgesine 12-24 saat içinde intikal edebilmektedir. Ekipler, yardım, sağlık, lojistik, beslenme, psikolojik destek, su, finans ve yönetim alanlarında uzmanlardan oluşmaktadır. Sahada altı haftaya kadar kalabilen bu ekiplerin görevi afet sonrası ilk değerlendirmeyi yapmak ve buna uygun bir yardım operasyonu

¹⁸⁷ Köseoğlu, A.M., (2011), s.2-3.

¹⁸⁸ Thomas, A., (2003), s.5-6.

¹⁸⁹ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009), s.554.

¹⁹⁰ Chomilier, B., Samii, R. and Van Wassenhove, L.N., (2003), s.15.

¹⁹¹ Ergün, Ö., Karakuş, G., Keskinocak, P., Swann, J. and Villarreal, M., (2009). Humanitarian Supply Chain Management - An Overview. *In Models and Algorithms for Optimization in Logistics Dagstuhl Seminar Proceedings, Volume 10, s.2.*

türü önermektedir. Bu ekipler, sahadaki birçok aktör ile de koordinasyonu sağlamaktadır.^{192,193}

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Endonezya'da gönüllülerden oluşan Satgana ekiplerini kurmuştur. Bu ekipler afet yönetiminde eğitim almış ve çeşitli faaliyetlerde uzmanlaşmış ilk müdahale ekipleridir. Satgana ekipleri, hem Endonezya, hem de dünya da birçok yardım operasyonunda başarıyla görev yapmışlardır.¹⁹⁴

Müdahale aşamasında doğru bilgi akışını sağlamak, insani yardım operasyonu için büyük önem taşımaktadır. İhtiyaçların neler olduğu ve bu ihtiyaçların ne kadarının karşılandığının bilinmesi gerekmektedir. Özellikle Suriye içinde mağdur olan yerinden olmuş kişilere ulaşmakta güçlükler yaşanmaktadır. Sosyal medya krizden etkilenmiş Suriyelilerin durumunun öğrenilmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Suriye'den bazı bölgelerden haber alınamazken, insanların sahip olduğu bir cep telefonu, görüntülü veya yazılı olarak durumlarını paylaşması çok yaygın görülmektedir.¹⁹⁵ Facebook, Skype ve e-posta uygulamaları Suriye içinde yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bölgeden bilgi alınması ve hem sosyo-ekonomik hem de siyasi durumun öğrenilmesinde, sosyal medya önemli bir rol oynamaktadır.¹⁹⁶ Buna ek olarak yerinden olmuş Suriyelilerin güvenli bölgelere yönlendirilmesi, çevre ülkelerde iletişime geçebileceği telefon numaraları, ulaşabilecekleri adresler de sosyal medya üzerinden paylaşılmaktadır.

Sosyal medya uygulamaları, afet öncesi planlama çalışmalarında ve yardım çalışanlarının eğitiminde kullanılabilir. Bunun ek olarak, sosyal medya bir insani kriz durumunda, yardım çalışanları ve ilgili kişilere bilgi yayımında, afet bölgesi ve

¹⁹² Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu Web Sitesi: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/responding/disaster-response-system/dr-tools-and-systems/responding-to-disasters-field-assessment-coordination-teams-fact/>

¹⁹³ Chomilier, B., Samii, R. and Van Wassenhove, L.N., (2003), s.16.

¹⁹⁴ Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu Web Sitesi: <https://www.ifrc.org/Global/Migrated/10780.pdf>

¹⁹⁵ Piper, C., (2013), s.3.

¹⁹⁶ Parnam, N., Tax, L., Yoshikawa, L. and Lim, K., (2013). Lessons from assessing the humanitarian situation in Syria and countries hosting refugees. *Humanitarian Exchange* 59, s.33.

insani krizin durumu hakkında bilgi toplamada ve diğer haberleşme araçlarının aksadığı durumlarda, bir haberleşme aracı olarak kullanılabilir. ¹⁹⁷

Hızın ve verimliliğin önem taşıdığı afete müdahale aşamasında, sosyal medya, yetkililere bölgede durumsal farkındalık sağlayabilmektedir. Yerel topluluktan bilgi toplanıp, analiz edilip, hatta bilgi yayımı sağlanarak afete müdahalede avantaj kazanılabilmektedir. ¹⁹⁸

Gereksiz bağışlar, insani yardım zincirinde tıkanıklıklara neden olmaktadır. Bu bağışların ayrıştırılma sürecinde, gecikmeler meydana gelmekte, depolarda yer kaybı olmakta ve yardım akışında tıkanmalar meydana gelebilmektedir. İnsani yardım kuruluşlarının esnekliğini arttıran nakdi bağışlar, en yaygın ve verimli bağış tipini oluşturmaktadır. ¹⁹⁹

Bilgi akışının başarısı, gereksiz malzemelerin kriz bölgesine ulaşmasına engel olmaktadır. Bazı yardım kuruluşları gereksiz yardımlarla başa çıkamadıklarından, aynı değil, nakdi bağışları kabul etmektedirler. Böylece, yerel tedarikçilerden malzeme temin ederek hem taşıma masraflarından, hem de gereksiz malzeme elleçlemeden tasarruf edilmektedir. ²⁰⁰

Müdahale aşamasında yürütülen faaliyetler bir çatışma durumu söz konusu olduğunda daha karmaşık bir hale gelmektedir. Müdahale aşamasındaki faaliyetler şunlardır, ²⁰¹

- Liderlik, yönetim, koordinasyon, haberleşme ve bilgi paylaşımı,
- Erken uyarı, tahliye ve kayıt çalışmaları,
- Arama-kurtarma ve ölüleri defin etme çalışmaları,
- Lojistik rotaların belirlenmesi ve yönetimi,
- İnsani yardımın sağlanması,
- Hasar tespit ve ihtiyaç değerlendirme çalışmaları.

¹⁹⁷ Zincir, O. ve Yazıcı, S., (2013). Kriz Yönetimi ve Afetlerde Sosyal Medya Kullanımı. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 49(10), s.73-78.

¹⁹⁸ Chan, J.C., (2011). The Role of Social Media in Crisis Preparedness, Response and Recovery. *Vanguard*, s.9.

¹⁹⁹ Stapleton, O., Van Wassenhove, L.N. and Tomasini, R., (2010), s.45.

²⁰⁰ Köseoğlu, A.M., (2011), s.3.

²⁰¹ Piper, C., (2013), s.2.

Yardım operasyonlarında taşımacılık ve dağıtım faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Bu faaliyetlerin yardım operasyonunda, en yoğun yapıldığı dönem müdahale dönemidir. Lojistikçilerin, taşıma modlarının seçimi, kapasite kullanımı, programlama, sürdürülebilirlik gibi konularda önemli rolü vardır.²⁰² Örneğin, afetin ilk aşamalarında maliyetli ama hızlı havayolu taşımacılığı tercih edilmektedir. Yardım operasyonunun ilerleyen aşamalarında ise, tedarik, taşıma ve dağıtım faaliyetlerinde daha hesaplı yöntemler tercih edilmektedir. Ürünler yerel pazarlardan alınabilir, karayolu ve denizyolu taşımalarında tercih edilebilir veya yardımların son dağıtımında yerel aktörlerle sorumluluk paylaşılabilir.²⁰³

Bir afet bölgesinde, taşımacılık ve dağıtım faaliyetleri, ticari lojistikteki gibi olmamaktadır. Afet bölgelerinde, genellikle stabil taşıma filoları ve sağlam altyapı bulunmamaktadır. Taşıma filoları, afet bölgesindeki kaynaklardan elde edilmektedir.²⁰⁴ Örneğin, Kosova, Irak, Afganistan gibi çatışma bölgelerinde yapılan operasyonlarda, yüzlerce kamyon kriz bölgelerine yardım malzemesi taşımaktadır. Ancak daha sonra bu malzemelerin iç bölgelere son teslimatında binlerce kamyonete, arabaya ve römorklu traktörlere ihtiyaç duyulmaktadır. Çatışma bölgelerinde araçlar için yakıt sınırlıdır ve depoların yağmalanma olasılığı yüksektir.²⁰⁵

Bir yardım ağı kurabilmek için, öncelikle afetten etkilenen bölgenin ve komşularının özellikleri değerlendirilmelidir. Öncelikle bir bölgeye giriş limanı belirlenmeli, bu giriş noktasından afet bölgesine olan ulaşım altyapısı, politik durum, hava durumu gibi faktörler göz önüne alınmalıdır. Taşıma modu ve yardımların izleyeceği rotalar belirlenmelidir. Bunlara ek olarak, dağıtım merkezi görevi göreceği bir depo alanı belirlenmelidir. Her şey belirlendikten sonra, darboğazlara ve tersliklere önlem olarak alternatif rotalar, taşıma modları belirlenmelidir. Bunun yapılmasının nedeni insani yardımın bir an bile duraklatılmayacak kadar önemli olmasıdır.²⁰⁶

Dünyanın her bir yanından gelebilen yardım malzemeleri, önce limanlar veya havaalanları gibi ana merkezlere varmaktadır. Ardından, bu malzemeler büyük

²⁰² Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006), s.180.

²⁰³ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009), s.550–551.

²⁰⁴ Chandraprakaikul, W., (2010), s.7.

²⁰⁵ Thomas, A., (2004a), s.102.

²⁰⁶ Banomyong, R. and Sodapang, A., (2011). Relief Supply Chain Planning: Insights From Thailand. Relief Supply Chain Management for Disasters: Humanitarian Aid and Emergency Logistics, s.33-34.

şehirlerdeki geniş depolara yollanmaktadır. Burada malzemeler elleçlenir, ayrılır ve son olarak yerel depolara aktarılmaktadır. En sonunda, malzemeler yardıma muhtaç kişilere ulaştırılmaktadır (last mile distribution). Ancak altyapı sorunları, koordinasyon eksiklikleri, kapasite yetersizlikleri bu son ulaşımı engelleyebilmektedir. Bu yüzden yardım malzemelerinin dağıtımı, araç rotalama ve dağıtımın takvimlenmesi çalışmaları titizlikle yürütülmelidir.²⁰⁷

Yardım malzeme ve ekipmanlarının dağıtımındaki zorluklar, bir ülkenin veya bölgenin ulaşım altyapısı olanaklarına göre ortaya çıkmaktadır. Yardım kuruluşları, yardımları taşımak ve dağıtmak için limanlara, havaalanlarına, demiryollarına ve karayollarına ihtiyaç duymaktadır. Ancak iç savaşlar ve karışıklıklar genelde, altyapısı zayıf olan fakir ülkelerde meydana geldiği için, yardım operasyonlarında büyük zorluklar yaşanmaktadır. Savaş ortamında yetersiz altyapılar iyice çökmekte ve sivillere ulaşmak iyice zorlaşmaktadır.²⁰⁸

Yardım operasyonlarının en çok medya ilgisi çeken aşaması müdahale aşamasıdır. Medya sayesinde, insani yardım sektörü dışındaki insanların en aşına olduğu aşama müdahale aşaması olmaktadır.²⁰⁹ Bu aşama, en çok bağışın toplandığı aşamadır. Ancak kısa süreli bu medya ilgisi geçtikten sonra, bağışların yine devamlılığı gerekmektedir.

Bağış toplama süreci vakit alan ve kaynak isteyen bir süreçtir. Bir afet sonrası, hemen bağış toplamaya başlamak için, yardım kuruluşunun kriz bölgesinde değerlendirme yapması, bağış kampanyası başlatması ve bu bağışları birkaç gün içinde kriz bölgesine ulaştırması gerekmektedir. Bu özellikle küçük çaplı yardım kuruluşları için zor olmaktadır.²¹⁰

2.3.5.3. Yeniden yapılandırma ve iyileştirme aşaması

Yeniden yapılandırma ve iyileştirme aşaması bir insani yardım operasyonunun son aşamasını oluşturmaktadır. Rehabilitasyon sürecini içeren bu aşamada, sorunlara uzun dönemli bakış açısı ile yaklaşılmaktadır. Bir afetin etkileri uzun bir süre devam

²⁰⁷ Balcik, B., Beamon, B.M. and Smilowitz, K., (2008). Last mile distribution in humanitarian relief. *Journal of Intelligent Transportation Systems*, 12(2), s.51.

²⁰⁸ Seybolt, T.B., (2007), s.101.

²⁰⁹ Howden, M., (2009), s.7.

²¹⁰ Stapleton, O., Van Wassenhove, L.N. and Tomasini, R., (2010), s.51.

edebilmekte ve bu etkilerin afetten etkilenen insanlar üzerinde yıkıcı tesirleri olabilmektedir.²¹¹

Yeniden yapılandırma aşamasına gelinmesi, yardımlara olan ihtiyacın bittiği anlamına gelmeyebilir. Aksine acil yardımlara olan ihtiyaç azalmaktayken, uzun dönemli, insanların yaşam konforunu arttıracak yardımlara ihtiyaç duyulmaya başlanır. İnsani krizin tipine göre yardım operasyonunun son hali şekillenir.²¹² Bu aşamada, insani krizden etkilenen topluluğun normal yaşam standartlarına dönmesini sağlamak amaçlanmaktadır. Bu aşamada, insanların eğitimine, geçim kaynağı sağlama çabalarına, altyapı ve binaların yeniden inşa çalışmalarına odaklanılmaktadır.²¹³

Orta hızlı veya çok hızlı gelişen doğal afetlerde, acil durum müdahale süreci birkaç gün ve birkaç hafta sürebilmektedir. Müdahale sürecinin ardından toparlanma süreci başlar. Ama Suriye krizi gibi, halen sürmekte olan çatışmalardan doğan insani krizlerde, yardım operasyonu müdahale aşamasında sıkışıp kalmaktadır. Suriye krizinde müdahale aşaması 2011 yılının ortasından beri sürmektedir. Suriye’de barış sağlandığı zaman toparlanma ve yeniden yapılanma süreci başlayacaktır. Bu toparlanma aşamasının ise müdahale aşamasına kıyasla çok daha uzun süreceği kesindir.²¹⁴

Dünyanın bazı bölgelerinde, onlarca yıldır devam eden insani yardım operasyonları bulunmaktadır. Filistinli mülteci kampları Ortadoğu’nun birçok bölgesinde mevcuttur ve bu durumun yakın bir zamanda bitmesi beklenmemektedir. Bu operasyonlarda, geçici yardımlar sunmak yerine sürekli yardımların sürdürülmesi bir fiili politika haline gelmiştir. Çünkü sorunun kökünden çözümü için yeterli adım atılmamaktadır.²¹⁵

Bir afet sonrası, restorasyon süreci çok vakit alan ve pahalı bir süreçtir. İletişim, enerji, su, kanalizasyon sisteminin yeniden çalışır hale gelmesi haftalar hatta aylar alabilmektedir. Ancak sanayi ve ulaşım sistemi gibi altyapıların restorasyonu yıllar sürebilmektedir. Yeniden yapılandırma sürecinin gereklerinden biri de ekonomik

²¹¹ Cozzolino, A. (2012), s.10.

²¹² Maspero, E.L. and Ittman, H.W., (2008), s.176.

²¹³ Howden, M., (2009), s.6.

²¹⁴ Piper, C., (2013), s.2.

²¹⁵ Jamieson, D., (2005). Duties to the distant: Aid, assistance, and intervention in the developing world. *The Journal of Ethics*, 9(1), s.157.

çevrenin yeniden kurulmasıdır. Suriye açısından bakıldığında, çok ciddi finansal kaynak gerektiren bu süreç sancılı olacaktır.²¹⁶

Bazı afet bölgelerinde, insani yardım kuruluşları, yıkılmış altyapıya özellikle ulaşım altyapısına yatırım yapmaktadır. Bu yatırımlar uzun vadede, hem yapıldığı ülkeye, hem de yardım kuruluşlarına faydalı olacaktır. Ancak ülke yönetimleri, çeşitli nedenlerden bu altyapıları koruyamamaktadır ve altyapı yatırımlarının yeniden yapılması gerekmektedir.²¹⁷

İnsani yardım kuruluşlarının hem kendi aralarında, hem de farklı aktörlerle işbirliğine gitmesi gerekmektedir. Yardım operasyonlarının son aşamasında ise yerel aktörler ile işbirliği ön plana çıkmaktadır. Bu işbirlikler sayesinde, insani krizlerden etkilenen insanların kırılabilirliği azaltılabilir, yardım kuruluşlarının bölgeden çıkış stratejilerini belirlemesi kolaylaşır.²¹⁸

Bir insani yardım zinciri oluşturulduktan sonra, afet bölgesine yardım malzemesi ve personel akışı başlar. Eğer uzun süreli bir yardım operasyonu yürütülüyorsa, tedarik zinciri sürekli değişim ve gelişim gösterir. İyileştirme aşamasına gelindiğinde yardım akışı azalmaya başlar, yeniden yapılandırma çalışmaları hızlanır. Yardım operasyonunun sonuna gelindiğinde, insani yardım zinciri sonlandırılır veya yerel kaynaklara devredilir.²¹⁹

²¹⁶ Piper, C., (2013), s.5.

²¹⁷ Maspero, E.L. and Ittman, H.W., (2008), s.180.

²¹⁸ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009), s.557.

²¹⁹ Van Heeringen, B.B., (2010), s.11.

3. SURIYE YARDIM OPERASYONU

3.1. Suriye Krizi

Suriye, şu anda dünyada en çok mülteci durumuna düşmüş insan barındıran ülke durumuna gelmiştir ve günümüzde bu sayı artmaya devam etmektedir.²²⁰ Suriye’de 2015 yılının Nisan ayı itibariyle 7,6 milyon kişi ülke içinde yerinden olmuştur. Suriye’de iç savaş yüzünden, 4 milyon kişi komşu ülkelere kaçmış, 12,2 milyon kişi insani yardıma muhtaç hale gelmiştir.²²¹

Türkiye, Arap Baharı sonrası Suriye’de başlayan protestoların başında, o sırada iyi ilişkiler içinde olduğu Şam Hükümeti’ne karşı bir tavır takınmamıştır. Esad Hükümeti’ne demokratik reformlar yapması konusunda tavsiyelerde bulunmuştur. Ancak Şam Hükümeti, protestoları kanlı biçimde bastırma yoluna gidince, ülkede muhalif bir ayaklanma başlamıştır. Ortaya çıkan iç savaşta, Türk Hükümeti tavrını tamamen Suriye muhalefetinden yana koymuş, Beşar Esad’ın devrileceğini tahmin etmiştir.

Yardım operasyonlarında, hükümetler insani yardım lojistiğini harekete geçirici aktörlerdir. Yapılacak faaliyetlere izin veren ve büyük çapta kaynakları olan hükümetler, başka aktörlerin operasyonda yer alıp almayacağını belirleyebilir. Başka ülkelerin ve yardım kuruluşlarının operasyona katılımı ev sahibi devletin rızasına bağlıdır. Özellikle komşu ülkeler arasında ilişkilerin iyi olmadığı durumlarda, yardım operasyonları gerginliklere neden olabilmektedir.²²² Türkiye ve Suriye hükümetleri arasındaki gergin ilişki düşünüldüğünde, Suriye Yardım Operasyonu işbirliği çatısı altında yapılamamaktadır.

²²⁰ Mooney, E., (2014). The inside story: Internal displacement in Syria. *Forced Migration Review* 47, s.44.

²²¹ Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi: <http://www.unocha.org/syria>

²²² Cozzolino, A. (2012), s.12-13.

Suriye'ye yapılan insani yardım operasyonunun zor şartları, Suriye'ye bir askeri müdahale yapılmasını gündeme getirmiştir. Ancak günümüze kadar Suriye'ye Birleşmiş Milletler onaylı bir askeri müdahale gerçekleşmemiştir. Buna nedenler arasında, uluslararası toplumun isteksizliği, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde Rusya ve Çin'in Şam Rejimine desteği ve olası bir müdahale sonrası oluşabilecek potansiyel kaos ortamı neden gösterilebilir.

Olası bir askeri müdahaleye liderlik etmesi beklenen Amerika Birleşik Devletleri'de Suriye Krizinin başından beri, Esad Hükümeti'ne karşı çıkmış ancak gitmesi için fazla bir baskı ortamı oluşturmamıştır. Suriye'ye doğrudan askeri müdahale karşıtları bunun yerine, Suriye muhalefetinin desteklenmesi ve silahlandırılması, sivilleri korumaya yönelik hava saldırıları ve insani yardımın geçişi için güvenli koridorların oluşturulmasını önermişlerdir. Bunun yanında muhaliflere yollanan silahların da, Suriye'de insan haklarını ihlal eden aşırı görüşlü grupların eline geçmesi konusunda kaygılar mevcuttur.²²³

Suriye'deki karışıklık sebebiyle, ülkemize 252 kişilik ilk sığınmacı kafilesi, 29 Nisan 2011 tarihinde giriş yapmıştır. O günden itibaren ülkemize sığınmacı girişleri çok daha artan sayılarla devam etmektedir.²²⁴

Suriye'de 2014 yılının Şubat ayı itibariyle, 9,3 milyon kişi krizden etkilenmiş ve 6,5 milyon Suriyeli kendi ülkelerinde yerlerinden olmuş ve mülteci durumuna düşmüştür. 2014 yılının Ağustos ayı itibariyle Suriyeli mülteci sayısı 3 milyonu geçmiştir. 2015 yılının Nisan ayı itibariyle, Suriye'de krizden etkilenen kişi sayısı 12,2 milyonu bulmuştur. Nüfusu 22 milyonun biraz üstünde olan Suriye'de bu rakam toplam nüfusun yarısından fazladır. Ülkelerinden kaçan Suriyelilerin yüzde 97'si, Suriye'nin yakın komşuları Lübnan, Türkiye, Ürdün, Irak, Mısır'a sığınmışlardır. 2014 yılının ilk 9 ayında, günde ortalama 3 bin 300 Suriyeli çevre ülkelere sığınmıştır. Bu sayılar her geçen gün artış göstermekte ve bölgedeki insani kriz daha da kötüleşmektedir. Eşi görülmemiş bir boyuta ulaşan Suriye insani krizine yetişmekte Birleşmiş Milletler bile

²²³ Sharp, J.M. and Blanchard, C.M., (2012). Armed Conflict in Syria: U.S. and International Response. *Congressional Research Service Raporu*, 21 Ağustos 2012, s.14.

²²⁴ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında, s.16.

zorlanmaktadır. Suriye’de barış umutlarının azalmasıyla birlikte komşu ülkelerdeki sosyal, ekonomik ve siyasi olumsuz etkiler derinleşmektedir.^{225,226,227,228,229}

Uluslararası İnsancıl Hukuk, insani sebepler ile silahlı çatışmaların etkilerini azaltmayı hedefler. Bu doğrultuda, savaşta yer almayanları veya yer alamayacak hale gelenleri korur. Buna ek olarak savaş yöntemlerini ve taktiklerini kısıtlar.²³⁰ Türkiye’deki sığınmacıların yüzde 76’sını kadınlar ve 18 yaş altı çocuklar oluşturmaktadır.²³¹ Bu demografik yapı da göz önüne alındığında, Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin korunmaya daha da muhtaç olacağı görülmektedir.

İnsani yardım kimseye ayırım yapmama ilkesi üzerine kurulu olsa da, Suriye Krizi gibi çatışma içeren insani krizlerde, bazı toplulukların yardıma ve korumaya daha çok muhtaç olacağı aşikardır. Bu gibi durumlarda, daha kırılgan olan gruplara özel yardımlarda bulunulabilir. Suriyeli sığınmacılar arasında da çocuklar, kadınlar, yaşlılar ve engelliler, daha kırılgan gruplar olarak görülmektedir.²³²

Uluslararası yardım kuruluşları, başka ülke toprakları içinde faaliyet göstermek için izin almalıdır. Ancak devletlerin yardım faaliyetlerini reddetmek için sınırsız bir gücü yoktur. Eğer yardım kuruluşlarının hareketleri hakkında makul şüphe veya askeri zorunluluk varsa yardım kuruluşları geri çevrilebilir. Ancak hükümetler bunu, muhalifleri zayıflatmak, insanları muhtaç bırakmak veya bazı gruplara baskı uygulamak gibi nedenlerle yapamaz. Aksi takdirde Suriye’de olduğu gibi Uluslararası İnsancıl Hukuk ihlal edilir.²³³

²²⁵ Margesson, R. and Chesser, S.G., (2013). Syria: Overview of the Humanitarian Response. Kongre Araştırmalar Merkezi, Washington, ABD, s.6.

²²⁶ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Web Sitesi: <http://www.unhcr.org/53ff76c99.html>

²²⁷ Voon, F., (2013). The Syrian refugee crisis: Findings from a real-time evaluation of UNHCR’s response. *Humanitarian Exchange* 59, s.17.

²²⁸ Zetter, R. and Ruadel, H., (2014). Development and protection challenges of the Syrian refugee crisis. *Forced Migration Review* 47, s.6.

²²⁹ Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi: <http://www.unocha.org/syria>

²³⁰ Uluslararası Kızılhaç Komitesi Web Sitesi: https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf

²³¹ Yüksel, U., Bulut, M.N. ve Mor, Z., (2014). Türkiye’de Bulunan Suriyeli Mülteciler. *Uluslararası Ortadoğu Barış Araştırmaları Merkezi Raporu*, s.9.

²³² Davis, R., Taylor, A. and Murphy, E., (2014). Gender, conscription and protection, and the war in Syria. *Forced Migration Review* 47, s.37.

²³³ Slim, H. and Gillard, E., (2013). Ethical and legal perspectives on cross-border humanitarian operations. *Humanitarian Exchange* 59, s.6-7.

3.2. Suriyelilere Yardım Operasyonun Kapsamı

Türkiye, Suriye'deki iç savaştan etkilenen herkese kapısının açık olduğunu ilan etmişti. Türkiye, sınırlarından içeri giren Suriyeliler için 2011 yılı ortası itibariyle mülteci kampları hazırlayarak, insani kriz için harekete geçmişti. Ardından gelen Suriyeliler, misafir olarak tanımlanmak yerine, sığınmacılar için geçici koruma rejimi ilan edilerek onlara yetersiz de olsa bir yasal statü verildi.²³⁴

Suriyelilere yapılan kamplar için yer seçilirken elektrik, su, kanalizasyon gibi altyapılara bağlanmaya elverişli yerler tercih edilmiştir. Barınma merkezleri kişi başına 45m² düşecek şekilde planlanmıştır. Kamplar için 3000m² otopark alanı ayrılmış, yardım lojistiği düşünülerek uygun geniş kapılar, 15 metre genişliğinde anayollar, 10 metre genişliğinde ara yollar inşa edilmiştir.²³⁵

2014 yılının sonu itibariyle, Suriyeliler için ülkemizde 10 ilde 22 barınma merkezi bulunmaktaydı. 2011 yılında, Hatay Yayladağı-1, Hatay Altınözü-1, Hatay Altınözü-2, Hatay Yayladağı-2 ve Hatay Apaydın barınma merkezleri açılmıştır. 2012 yılında, Kilis Öncüpınar, Gaziantep İslahiye, Şanlıurfa Ceylanpınar, Şanlıurfa Akçakale, Gaziantep Karkamış, Kahraman Maraş Merkez, Osmaniye Cevdetiye, Adıyaman Merkez ve Gaziantep Nizip-1 barınma merkezleri açılmıştır. 2013 yılında, Şanlıurfa Harran, Adana Sarıçam, Gaziantep Nizip-2, Kilis Elbeyli, Malatya Beydağı, Mardin Midyat ve Şanlıurfa Viranşehir barınma merkezleri açılmıştır. Son olarak 2014 yılında ise Mardin Nusaybin barınma merkezi hizmete girmiştir.²³⁶

2015 yılının Ocak ayı itibariyle, Suriye'den Kobani'deki çatışmalardan kaçan sığınmacılar için Şanlıurfa'nın Suruç kentinde 35 bin kişilik yeni bir çadırkent kurulmuştur.²³⁷ 2015 yılında AFAD, Gaziantep'te İslahiye-2 ve Mardin'de Derik kamplarını açmıştır. Sayıları 25'e çıkan kamplarda, 300 bin Suriyeli sığınmacının

²³⁴ Kirişçi, K., (2014). Misafirlüğün Ötesine Geçerken: Türkiye'nin "Suriyeli Mülteciler" Sınava. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu ve Brookings Enstitüsü Raporu*, s.21.

²³⁵ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014), s.18-26.

²³⁶ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014), s.10.

²³⁷ Anadolu Ajansı Web Sitesi: <http://www.aa.com.tr/tr/s/456193--kobanililer-icin-35-bin-kisilik-yeni-cadir-kent>

misafir edilmesi hedeflenmektedir. Kamplarda, 2015 yılının Mayıs ayı itibariyle, toplamda 259 bin 788 sığınmacı yaşamaktadır.^{238,239}

Türkiye, Suriyeli sığınmacılar için kampların kurulmasında ve yönetilmesinde başarılı olmuştur. Türkiye'deki sığınmacı kamplarının kalitesi, diğer ülkelerdeki kamplara kıyasla çok daha yüksek görülmektedir.^{240,241}

Kampların idari yönetimi AFAD, yardım dağıtım faaliyetleri ise Türk Kızılayı tarafından yürütülmektedir. Birleşmiş Milletler, her kampta birden fazla gözlemcisi bulunmaktadır. AFAD ve Türk Kızılayı personeli, kamplarda 2 aylık periyodlar ile görev yapmaktadır.²⁴²

Uluslararası kamuoyunda da, Türkiye'nin kamplar konusunda başarısı ve misafirperverliği ön plana çıkarılmaktadır. Aktif olan 25 kampın yanısıra, 2 kampta olası yoğun mülteci akımlarına karşı boş tutulmaktadır. Krizin başında, Başbakanlık çatısı altında bulunan AFAD, ulusal ve uluslararası yardımları koordinesinde en yetkili kurumdur. Türk Kızılayı ise, kamplar içinde baş aktördür. İki kuruluşta illerdeki valilere bağlı olarak çalışmaktadır. 2012 yılının Kasım ayında, Veysel Dalmaz, Suriyelilerden sorumlu Koordinatör Vali olarak atanmıştır. Koordinatör Vali Gaziantep'te çalışmaktadır.^{243,244}

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu'nun yaptığı saha araştırmasına göre, kamplarda yaşayan Suriyelilerin yüzde 88,1'i kamplardaki hizmetlerden "memnun" veya "çok memnun" olduğunu belirtmiştir.²⁴⁵

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için gereken ayni ve nakdi yardımlar hususunda, 9 Kasım 2012 tarihinde uluslararası kamuoyuna ilk yardım çağrısını yapmıştır.²⁴⁶

²³⁸ Anadolu Ajansı Web Sitesi: <http://www.aa.com.tr/tr/s/455172--afad-bu-yil-300-bin-suriyeliyi-agirlayacak>

²³⁹ AFAD Web Sitesi: <https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikDetay1.aspx?ID=16&IcerikID=848>

²⁴⁰ Kirişçi, K., (2014), s.22.

²⁴¹ Helsinki Yurttaşlar Derneği Raporu, (2012). Syrian Refugees in Turkey: Briefing Note, s.3.

²⁴² Güçer, M., Karaca, S. and Dinçer, O.B., (2013). The Struggle For Life Between Borders: Syrian Refugees. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Raporu No: 13-04, s.17.*

²⁴³ International Crisis Group Raporu, (2014). The Rising Costs of Turkey's Syrian Quagmire. *Avrupa Raporu No:230, s.4.*

²⁴⁴ Milliyet Gazetesi Web Sitesi: <http://www.milliyet.com.tr/veysel-dalmaz/>

²⁴⁵ Güçer, M., Karaca, S. and Dinçer, O.B., (2013), s.39.

Türk Kızılayı 10 Mart 2012 tarihine kadar Suriyelilere yardım çalışmalarını Hatay'daki Genel Koordinatörlük üzerinden yönetmiştir. Ancak insani krizin büyüyen boyutu ve yardım alanının genişlemesi sonrası, Hatay, Gaziantep, Kilis, Adana, Adıyaman, Kahramanmaraş, Malatya, Mardin, Şanlıurfa ve Osmaniye illerinde Ekip Başkanlıkları kurulmuştur.²⁴⁷ Türkiye'de büyüyen insani krizi il il ele almak ve daha az merkezîyetçi bir anlayış ile insani krizi yönetmek daha verimli olmuştur.

Türk Kızılayı, Suriye'deki krizden kaçan sığınmacıların barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlarının yanında psikolojik rehabilitasyon gibi sosyal ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Ülkemize sığınan Suriyelilere yapılan yardımlar dışında, sınır bölgesinde yardım faaliyetleri sürmektedir.^{248,249}

Türkiye Suriye sınır noktalarına, Suriye içine ve sınıra yakın tampon bölgeye yapılan yardımlarda önemli bir rol oynamaktadır. Bu yardımlar, Suriye içinde mahsur kalmış insanlar için önemli bir can damarıdır. Türk Kızılayı tarafından Suriye'ye yapılan yardımların değeri 240 milyon doları aşmıştır. Buna ek olarak, genellikle Gaziantep'i üs olarak kullanan uluslararası yardım kuruluşları da, Suriyeli muhaliflere ait Yardım Koordinasyon birimi ile birlikte çalışarak Suriye'ye yardımlarda bulunmaktadır. Suriyeli Muhalif ve Devrimci Güçler Koalisyonu'na ait Yardım Koordinasyon Birimi, Suriye içine yapılan yardım faaliyetlerinde önemli rol oynamaktadır. Türkiye'de Suriyeli ve Türk yerel yardım kuruluşlarına eğitimler de verilmektedir.^{250,251}

AFAD, Türk Kızılayı ve İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı'nın katkılarıyla birlikte Suriye içine sınır ötesi yardım da yollamaktadır. İnsani yardımlar sınırdaki tampon bölgelere taşınmakta ve daha sonra Suriyeli yardım kuruluşları tarafından gerekli yerlere ulaştırılmaktadır. İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı, hem Suriye içindeki sınıra yakın bölgelerdeki mülteci kamplarına, hem de Suriye içine yardımların ulaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Genellikle, Suriye içine

²⁴⁶ Türk Kızılayı, (2014). Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu: Yalnız Değilsiniz, s.25.

²⁴⁷ Türk Kızılayı, (2015). Suriye İnsani Yardım Operasyonu: Mart 2015, s.3.

²⁴⁸ Türk Kızılayı, (2014), s.3-4.

²⁴⁹ Türk Kızılayı, (2015), s.3.

²⁵⁰ International Crisis Group Raporu, (2014), s.12-13.

²⁵¹ Suriyeli Muhalif ve Devrimci Güçler Koalisyonu Web Sitesi: <http://tr.etilaf.org/acu/yard%C4%B1m-koordinasyon-birimi.html>

yapılan yardım operasyonlarında, yardım kuruluşları arasındaki ortaklıklar kullanılmaktadır.²⁵²

Çatışma bölgelerinde yapılan yardım operasyonlarında, yardımı alan kişilerin sağlığı ve refahı dışında, fiziksel güvenlikleri de düşünülmelidir. Güvenlik, insanların şiddet, baskı, korku ve hayati tehlikelerden korunmaları ve bunlardan uzak tutulmalarıdır.²⁵³ Türkiye, Suriye'deki iç savaştan kaçan sığınmacıların güvenliğini sağlamış ve onları koruma altına almaktadır.

Bazı insani krizlerde, hükümetler, gelen sığınmacıları, mülteci kamplarında yaşamaya zorlar. Bunun nedeni, yerinden olmuş bu insanlara yapılan yardımlarda ve verilen hizmetlerde yaşanan sorunları azaltmaktır.²⁵⁴

Birleşmiş Milletler ve Türk Kızılayı'nın işbirliği anlaşması ile Kızılay Gıda Kart Programı 15 Ekim 2012 tarihinde uygulanmaya başlamıştır. İlk olarak Kilis'teki 12 bin kişinin kaldığı konteynirkentte başlayan program sonra Hatay'daki çadırkentlerde yaygınlaştırılmıştır. Suriyeli sığınmacılara sürekli sıcak yemek servisi yapmak yerine, bu kartlar sayesinde onlara kendilerinin pişirebileceği gıda ürünleri temin edilmektedir. Gıda ürünleri yanında, ihtiyaç malzemelerinin alımı için de kartlar kullanılmaktadır. Proje bütçesinin tamamı Dünya Gıda Programı tarafından karşılanmaktadır. Proje, yerel kamp yöneticileri ve AFAD ile işbirliği içinde yürütülmektedir. Kızılay kartlarına, her bir aile bireyi için 15 günde bir 40 Türk Lirası yatırılmaktadır. Ay sonunda kartlarda kullanılmayan paralar tekrar e-kart programının hesabına aktarılmaktadır. AFAD, her ay kamplardaki aileler için güncellemeler yapmaktadır. Alışveriş yaparken bu kartları kartı kullananlar, kamplarda yaşadıklarını gösteren kimliklerini göstermek zorundadırlar.^{255,256,257,258,259}

²⁵² Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013). Turkey and Syrian Refugees: The Limits of Hospitality. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu ve Brookings Enstitüsü Raporu*, s.22.

²⁵³ Darcy, J. and Hofmann, C., (2003), s.41.

²⁵⁴ Tatham, P. and Houghton, L., (2011). The wicked problem of humanitarian logistics and disaster relief aid. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 1(1), s.12.

²⁵⁵ Türk Kızılayı, (2014), s.23-24.

²⁵⁶ Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.54.

²⁵⁷ Inglis, K. and Vargas, J., (2014). Experiences of the e-Food card programme in the Turkish refugee camps. *Field Exchange Issue 48*, s.145.

²⁵⁸ Güçer, M., Karaca, S. and Dinçer, O.B., (2013), s.28.

²⁵⁹ Kirişçi, K., (2014), s.35.

Kızılay Gıda Kart uygulamasına geçilmeden önce, nüfus toplamları 160 bini bulan kamplarda, Suriyelilere üç öğün yemek sağlamak için özel catering şirketleri ile anlaşılmaktaydı. Firmalar, ihale yoluyla kazandıkları kampları doyurmakta, bu süreç içinde tedarikten dağıtıma kadar birçok aktör görev almaktaydı.²⁶⁰ Doğal olarak bu sistemin maliyetleri daha yüksek ve işleyişi daha karmaşıktı. Ayrıca ilerleyen zamanlarda, Suriyelilerin artan sayıları düşünüldüğünde, bu sistemin devam ettirilmesi mantıklı olamazdı.

2013 yılının Temmuz ayı itibariyle, gıda kartı programıyla kamplarda yaşayan 115 bin kişiye ulaşılmıştır. Ancak maddi yetersizlikler yüzünden genişleme planlamaları askıya alınmış ve program 22 kampın 14'ünde kullanılmaya devam etmekteydi. Kalan 8 kampa gıdayı yine AFAD sağlamaktaydı. Bu kamplara yine 3 öğün sıcak yemek çıkarılarak veya 2013 sonu ile kullanıma sokulan AFAD E-Kart Programı ile gıda sağlanmaktaydı.²⁶¹

Gıda kartlarının kullanımının bir başka faydası da yerel ekonomiye sağladığı destektir. Sığınmacılara aktarılan kaynaklar tekrar yerel ekonomilere geri dönmekte, bölgede istikrarın olumsuz etkilediği yerel esnafa ihtiyaç duydukları desteği sağlamaktadır. Sığınmacılar da normal hayatlarındaki gibi gıda bütçesi planlanması yapmakta ve bilinçlenmektedir.²⁶²

Dünya Gıda Programı, 2015 yılının Mart ayı itibariyle, Türkiye'deki 9 mülteci kampına, finansal yetersizlikler nedeniyle yardım veremeyeceğini duyurmuştur. Gıda kartı programının kamplar dışındaki Suriyeliler için de uygulanma planı da askıya alınmıştır. Bu program sayesinde 2011 yılından beri Türk tedarikçilere 700 milyon dolar nakit akışı sağlanmıştır. Dünya Gıda Programı, Türkiye'deki kamplardaki Suriyelilere gıda yardımı yapabilmek için aylık 9 milyon dolar bağış gerektiğini belirtmiştir.²⁶³

²⁶⁰ Güçer, M., Karaca, S. and Dinçer, O.B., (2013), s.22.

²⁶¹ Inglis, K. and Vargas, J., (2014), s.146-147.

²⁶² Shasha, A., (2014). A day in the life of a WFP field monitor working in the Syrian refugee camps in south-eastern Turkey. *Field Exchange Issue 48*, s.148.

²⁶³ Daily Mail Web Sitesi: <http://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-2983047/UN-shrinks-food-aid-Syria-refugees-Turkey-cash-low.html>

Türk Kızılayı, 2015 yılının Ocak ayı itibariyle, 2012 yılından beri Suriye içindeki yardıma muhtaç kişilere 12 bin 350 tır ve kamyon ile 840 milyon lira değerinde yardım göndermiştir. Türk Kızılayı, Hatay, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardin’de Suriye sınırı boyunca 12 sınır yardım noktasından yurtiçi veya yurtdışından gelen yardımları Suriye içine aktarmaktadır. Yapılan bu yardımlar sayesinde Suriye içinden daha fazla sığınmacı gelmesinin bir nebze de olsa önüne geçilmektedir.²⁶⁴

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, AFAD ve Türk Kızılayı, 2013 yılı başında beri, sığınmacı kamplarına yemek pişirme olanakları sağlamaya çalışmaktadır. Bu kapsamda 34 bin 760 elektrikli ocak, 39 bin 500 mini buzdolabı, 36 bin 260 dolap, 8 bin mutfak aleti kamplara dağıtılmıştır. Ayrıca kışa hazırlık kapsamında, 18 bin 500 yeni çadır, 240 bin ısıtmalı battaniye ve 150 bin kışlık giysi dağıtılmıştır.²⁶⁵

Suriye insani krizi gibi sığınmacıların geniş bir alana yayıldığı durumlarda, etkili ve güçlü kayıt işlemleri büyük önem taşımaktadır. Sığınmacılara koruma ve temel seviyede yardım sağlanması için kayıt işlemleri titizlikle yürütülmelidir.²⁶⁶

Uluslararası koruma gerekleri arasında mültecilerin kayıt altına alınması da vardır. Kayıt sayesinde, sığınmacıların ihtiyaçları belirlenebilir, hak ve hizmetlere erişimleri sağlanabilir. Ayrıca insani yardım kuruluşlarının ve STK’ların yardıma muhtaç kişileri tespit etmesi ve onlara ulaşması kolaylaşır. Kayıt sırasında sığınmacılara koruma altında olduklarına dair verilecek bir belge onların hukuksal güvencesi olacaktır ve kamu hizmetlerine ulaşımını kolaylaştıracaktır.²⁶⁷

Suriyelilere yapılan yardım operasyonunda, yardım kuruluşları, Türkiye’ye resmi evrakları olmadan sığınan Suriyeliler hakkında kayıt sistemi sayesinde daha geniş bilgilere ulaşabilmektedir.²⁶⁸

²⁶⁴ TRT Haber Web Sitesi: <http://www.trthaber.com/haber/turkiye/suriyeye-840-milyon-liralik-yardim-161110.html>

²⁶⁵ Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.33.

²⁶⁶ Voon, F., (2013), s.18.

²⁶⁷ Yılmaz, H., (2013). Türkiye’de Suriyeli Mülteciler İstanbul Örneği: Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler. *Mazlumder Raporu*, s.17.

²⁶⁸ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar, s.16.

Türkiye'ye gelen Suriyeliler, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) görevlileri tarafından kayıt altına alınmaktadırlar. Kayıt işlemi ardından, çadırkentlere yerleştirilen Suriyelilere birer kimlik kartı verilmektedir. Sığınmacı kampları, Türk Hükümeti, AFAD ve Türk Kızılayının işbirliği ile yönetilmektedir. Kamplarda, Suriyelilerin bütün temel ihtiyaçları ücretsiz biçimde karşılanmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği de Suriyelilerin kayıt altına alınmasında teknik destek sağlamaktadır.^{269,270}

Merkezi bir kayıtlama sisteminin eksikliği yüzünden yaşanan en büyük sıkıntılardan biri sığınmacıların yer değiştirdikleri zaman takip edilememesidir. Böylece sığınmacılar farklı kamplarda birden fazla yardım alabilmektedir. Bu duruma çözüm olarak, 2013 yılının ortalarından itibaren sığınmacıların biyometrik kimlik kayıtları alınmaktadır. Bu sistemle sığınmacıların parmak izi üzerinden takibi sağlanmakta, haklarına düşenden fazla yardım almaları engellenmektedir.²⁷¹ Çadırkentlerde, her ihtiyaç devlet tarafından karşılandığı, sığınmacıların kayıt işlemleri daha sıkı tutulmuştur. Aksi takdirde yardım planlamalarında sorun yaşanabilir.

Türk Hükümeti, 2013 yılının Ocak ayı itibariyle, kamplar dışında yaşayan Suriyelileri, koordinasyon merkezlerinde kayıt altına almaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler, kamplar dışında yaşayan Suriyelilerin sayısının 2014 yılı sonu itibariyle, 700 bini geçeceğini tahmin etmekteydi. Kamplar dışındaki sığınmacıların yüzde 20'sinin yardıma muhtaç durumda olduğu düşünülmektedir. Artan sayıyla birlikte, Türk halkı üzerindeki sosyal ve ekonomik yük büyümektedir.²⁷² Kamplar dışında yaşayan Suriyeliler hakkında da kapsamlı bir rapor bulunmamaktadır. Bu yüzden kamplar dışındaki Suriyeli sayısı çeşitli spekülasyonlara açıktır.

Avrupa Birliği, Suriyeli mültecilere karşı çeşitli önlemler almaktadır. 2004 yılında kurulan Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi (FRONTEX - European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union) ile AB sınırlarının, AB yasaları çerçevesinde korunmasının

²⁶⁹ Özden, Ş., (2013). Syrian refugees in Turkey. *Migration Policy Centre Araştırma Raporu 2013/5*, s.6.

²⁷⁰ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Web Sitesi:

http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/faq_-_turkish.pdf

²⁷¹ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.14.

²⁷² Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.4.

koordinasyonu sağlanmaktadır. FRONTEX, üye ülkeler arasında işbirliği altında, entegre bir sınır yönetimi sağlamaktadır.²⁷³ AB sınırlarına giren mülteciler, Avrupa İltica Destek Ofisi, FRONTEX ve Avrupa Polis Ofisi (Europol - European Police Office) işbirliği ile biyometrik kayıt altına alınmakta, eğer mülteci olarak kabul edilmezlerse geri dönüşleri sağlanmaktadır.²⁷⁴ 2013 ve 2014 yıllarında, AB ülkelerinin karşılaştığı yasadışı göçmenler arasında en büyük çoğunluğu, özellikle Türkiye ve Libya üzerinden gelen Suriye uyruklular oluşturmaktadır.²⁷⁵

Suriye insani krizi, hem sığınmacıların toplam sayısı, hem de bu sığınmacıların çoğunun kamplarda yaşamaması nedeniyle özel bir duruma sahiptir. Bu krizde sığınmacıların genel imajı çadırkentlerdeki gibi yansıtılsa da, komşu ülkelere sığınan Suriyelilerin dörtte üçünden fazlası şehirlerde ikamet etmektedir. Bu durum hem yerel ekonomilere, altyapıya ve verilen hizmetler üstünde büyük yük oluşturmaktadır. Şehirlerdeki Suriyelilerin dağılımı ve görünmezlikleri, yardım faaliyetlerini zorlaştırmaktadır.²⁷⁶

Kamplar dışındaki yardıma muhtaç Suriyelilere, genellikle yerel sivil toplum kuruluşları (STK), gıda, gıda dışı malzeme ve para yardımı yaparak destek olmaktadır. Ancak yine de şehirlerdeki sığınmacıların, artan sayılarıyla birlikte barınak ve temel ihtiyaçlar konusunda gereksinimleri artarak sürmektedir. Devletin şehirlerdeki sığınmacılar konusunda, sivil yardım kuruluşları ile işbirliği yapması gerekmektedir. Derhal kamplar dışındaki Suriyeliler yönelik yardım planlamaları yapılmalıdır. Her geçen gün şehirlere olan sığınmacı ilgisinin arttığı düşünülünce, büyük şehirlerde, yerel veya ulusal çapta olsun, sivil toplum kuruluşlarının erişim olanaklarından faydalanılmalıdır. Birleşmiş Milletler, kamplar içindeki faaliyetler dışında, şehirlerdeki sığınmacılar içinde çalışmalar yapmaya başlamıştır.^{277,278}

AFAD, ulusal ve uluslararası bağışçıların ülkemizdeki belirli yerlerdeki Suriyelilerin ihtiyaçlarını görebildiği web tabanlı yazılım sistemi Elektronik Yardım Dağıtım

²⁷³ Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi Web Sitesi: <http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks/>

²⁷⁴ Avrupa Komisyonu, (2015). A European Agenda on Migration, s.6.

²⁷⁵ Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi, (2015). Fran Quarterly: Quarter 4, s.12.

²⁷⁶ Voon, F., (2013), s.18.

²⁷⁷ Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.4.

²⁷⁸ Phillips, M. and Starup, K., (2014). Protection challenges of mobility. *Forced Migration Review* 47, s.30

Sistemi'ni devreye sokmuştur. Bağışçılar bu sistemden bilgi edinip, gerekli tedarik ve dağıtım faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu sistem, yardım dağıtımının verimliliğini arttırmaktadır. Aynı zamanda Elektronik Yardım Dağıtım Sistemi (EYDAS), dünyada devlet ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte çalıştığı birkaç yazılımdan biridir.²⁷⁹

EYDAS, yardıma muhtaçları ve yardım yapanları ortak bir sistemde buluşturarak, sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan yardımların kayıt altına alınmasına, koordinasyonuna, izlenmesine ve yönetimine olanak sağlamaktadır. EYDAS, üç döngü üzerinden işlev görmektedir. Bunlar yardıma muhtaçların adres, bilgi ve taleplerinin sisteme girildiği talep yönetimi; AFAD aracılığıyla kayıt yaptıran STK'ların tanımlandığı ve yetkilendirildiği arz yönetimi; ihtiyaç ve yardımların eşleştirildiği, dağıtım planlarının yapıldığı, mükerrer yardımları engellemek amacıyla yapılan yardımların kayıt altına alındığı yardım yönetimidir. Yazılım sayesinde, yapılan bütün yardımların istatistiki verileri toplanmakta, aynı ve nakdi bağışlar hesaplanabilmektedir.^{280,281}

EYDAS bünyesinde, yararlanıcı yönetimi modülü, donör kayıt modülü, depo yönetimi modülü, yardım yönetimi modülü, kaynak izleme modülü, coğrafi bilgi sistemi modülü, nakliye modülü, kampanya modülü, portal modülü, sağlık hizmetleri modülü, eğitim hizmetleri modülü, raporlama modülü ve erişim-yetkilendirme modülü bulunmaktadır.²⁸²

EYDAS sayesinde, insani yardım ihtiyaçları adeta bir market sistemi gibi elektronik ortamda görülebilecek ve bağışçılara bilgi ulaştırılmış olacaktır. Eğer sistem, hem ulusal hem de uluslararası seviyede başarılı uygulanırsa, insani yardımların değerlendirilme ve dağıtım aşamasındaki eksiklikleri ve potansiyel darboğazları önlemede etkili bir araç olabilir.²⁸³ EYDAS, insani yardım için arz-talep eşleştirmesi yapmasının yanında, kamplar dışındaki Suriyeli sığınmacıların da kayıt altına alınması için önemli bir araçtır.²⁸⁴ Bu yazılım sayesinde, şehirlerde kayıtsız biçimde yaşayan ve hem devlet hem

²⁷⁹ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.19-20.

²⁸⁰ AFAD Web Sitesi: <https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay.aspx?ID=318&IcerikID=3094>

²⁸¹ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014), s.117.

²⁸² Mavinci Şirketi Web Sitesi: <http://www.mavinci.com.tr/projeler.html>

²⁸³ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.31.

²⁸⁴ T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Web Sitesi: <http://kdk.gov.tr/haber/suriyeli-misafirler-3-yildir-kardes-topraklarında/463>

de STK'ların radarında olmayan sığınmacılar da, sisteme dâhil olup yardım alabilecektir.

AFAD, Türkiye içindeki ve dışındaki insani krizlere müdahale etmek amacıyla, 2015 yılının Şubat ayında 22 lojistik merkez açmıştır. Bu depoların maliyeti 300 milyon dolardır. Her 13 dakikada bir tırın yüklenerek yola çıkabildiği, yardımların uzaktan takibinin yapılabildiği bu lojistik merkezler sayesinde AFAD hızlı ve etkin insani müdahaleler gerçekleştirebilecektir. Bu merkezlerde AFAD, temel yardım malzemelerini önceden konumlandırmıştır. Bu lojistik merkezlerin yönetimi, ihale yolu ile Alternatif Lojistik isimli özel şirkete verilmiştir. Söz konusu şirket, lojistik merkezlerin yönetiminde, stok kontrolü, yük ve araç takibi ile raporlama için entegre bilgi sistemlerinden faydalanmaktadır.^{285,286}

Birçok yerel, ulusal ve uluslararası yardım kuruluşu, kamplar dışındaki Suriyeliler için yardım operasyonları yürütmektedir. Devlet yardımından faydalanamayan kamplar dışındaki Suriyeliler için İHH, Kimse Yok Mu, Deniz Feneri ve Mavi Hilal gibi dernekler yardım programları uygulamaktadır. Çalışmalar kapsamında daha çok kira ve gıda yardımı yapılmaktadır.²⁸⁷

Türkiye'deki bazı yardım kuruluşları, şehirlerdeki Suriyelilere direkt olarak veya koşullu gıda yardımı yapmaktadır. Koşullu gıda yardımında Suriyelilere, belirli marketlerde harcayabilecekleri kuponlar ya da kartlar verilmektedir. Bunun sebebi verilen nakdi yardımın doğru şekilde kullanıldığından emin olmak içindir. Ancak verilen bu yardımların hem miktar yüzünden hem de artabilen gıda fiyatları yüzünden yetersiz kaldığı görülmektedir.²⁸⁸

Islamic Relief Worldwide, Türkiye'deki işbirliği yaptığı kuruluş olan İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH) aracılığıyla yardım çalışmalarını yönetmektedir. Özellikle Suriye içine ulaştırılan ilaç, gıda ve gıda dışı yardımlar, Türkiye içinden tedarik edilmekte ve hızlı biçimde Suriye'ye taşınmaktadır. Tedarik edilen malzemeler, yüzde 90 oranında Türk malıdır ve bazı tedarikçiler malzemeleri

²⁸⁵ AFAD Web Sitesi: <https://www.afad.gov.tr/tr/HaberDetay.aspx?ID=5&IcerikID=3379>

²⁸⁶ Alternatif Lojistik Web Sitesi: <http://www.alternatiflojistik.com/#!/teknololi/galleryPage>

²⁸⁷ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.17-18.

²⁸⁸ Seferis, L., (2014). DRC experiences of cash assistance to non-camp refugees in Turkey and Lebanon. *Field Exchange Issue 48*, s.143.

Suriye sınırına kadar taşımaktadır. Bunun dışında, Islamic Relief Worldwide ve İHH, alınan ürünlerin lojistiğini kendi çabaları ile yapmaktadır. İstanbul ve Ankara'dan alınan ürünlerin lojistiğinin yapılması pahalı olsa da, başka bir seçenek bulunmamaktadır. Islamic Relief Worldwide aynı zamanda, Suriye içinde ihtiyaçları değerlendiren, yardımları dağıtan ve kontrol eden bir değerlendirme takımına sahiptir.^{289,290}

Mağdur insanların kayıt altına alınması yardım operasyonlarının önemli bir bileşenidir. Suriye içindeki ve Suriye'nin komşusu olan ülkelere göç hareketleri hususunda, hem Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, hem de ulusal Kızılay ve Kızılhaç dernekleri kayıt konusunda önemli rol oynamaktadır, aileleri bir araya getirmektedirler.²⁹¹

Türkiye'de kamplarda ve kamplar dışında yaşayan bütün Suriyeli sığınmacılar, 81 ilde sağlık hizmetlerinden ücretsiz biçimde faydalanabilmektedir. Ücretsiz sağlık hizmetlerin faydalanmak için Suriyeli sığınmacıların kayıt altına girmesi gerekmektedir. Türkiye'deki 81 ilde, sağlık merkezlerine başvuran Suriyeliler kayıt yaptırabilmektedir.²⁹² Kamplar dışındaki Suriyelilerin yüzde 60'a yakını, ülkemizdeki sağlık hizmetlerinden yararlanmıştır. Bu oranın daha yüksek olmama sebebi, sığınmacıların kayıt dışı olmaları sebebiyle yardım alamayacaklarını düşünmeleridir. Ancak her koşulda, tıbbi yardıma ihtiyaç duyan sığınmacılar yardım alabilmektedir.^{293,294} Sağlık merkezlerinin aynı zamanda kayıt yapmaya olanak sağlaması da olumlu bir harekettir.

Medya, Suriyelilere yardım operasyonunda önemli bir role sahiptir. Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin yüzde 64,3'ü, Türkiye'deki kamplardan medya aracılığı ile haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Özellikle, Suriye muhalefetinin de yakından takip ettiği uluslararası El Cezire kanalı sayesinde Suriyeliler, olan bitenlerden haberdar

²⁸⁹ Haq, S., (2013). How Islamic Relief is working across Syria's borders. *Humanitarian Exchange* 59, s.10.

²⁹⁰ İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Web Sitesi: <http://yetim.ihh.org.tr/de/main/news/0/ihh-and-islamic-relief-assist-earthquake-surv/1571>

²⁹¹ Piper, C., (2013), s.3.

²⁹² Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Web Sitesi: http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/faq_-_turkish.pdf

²⁹³ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2013), s.38.

²⁹⁴ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri: Kardeş Topraklarında Misafirlik, s.90.

olmaktadır.²⁹⁵ Medya, Suriye'nin içinde neler olduğuna dair de önemli bir bilgi kaynağı olmaktadır. Hayatlarını tehlikeye atarak Suriye'ye giden gazeteciler ve haberciler zor şartlar altında çalışmaktadır. Onlar sayesinde Suriye'deki iç savaş hakkında gelişmelerde ve insani krizin boyutu da öğrenilmektedir.

İnsani yardım kuruluşlarının Suriye Yardım Operasyonu hakkında uzun dönemli düşünmesi gerekmektedir. Suriye krizinin, bölgedeki etkileri en az 10 yıllık bir periyodu kapsayacaktır. Bu durum, yardım kuruluşlarının, yardımın nereye gideceği, aktörlerle kuracakları ilişkiler ve bölgedeki kapasitelerini arttırma konularında uzun vadeli planlanmalar yapmasını gerektirmektedir.²⁹⁶ Suriye Yardım Operasyonu, Suriye'deki savaşın bitmemesi yüzünden, insani yardım sektörünü uzun süre meşgul edecektir. Yaşanan büyük çaplı yıkımlar yüzünden, savaşın bitmesinden sonra bile, komşu ülkelere yayılan Suriyelilerin hemen ülkelerine dönmesine engel olacaktır.²⁹⁷ Türkiye'nin hem kendi sınırları içerisindeki sığınmacılara hem de Suriye içindeki yardıma muhtaç kişilere uzun dönemli yardım yapması limitleri zorlayacaktır.

3.3. Türkiye'deki Suriyelilerin Yasal Durumu

Mültecilerin Hukuki Duruma Dair Cenevre Sözleşmesi'ne göre mülteci kavramının tanımını şudur:

“İrki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen, yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa mülteci denmektedir”²⁹⁸.

²⁹⁵ Güçer, M., Karaca, S. and Dinçer, O.B., (2013), s.36.

²⁹⁶ Slim, H. and Gillard, E., (2013). s.9.

²⁹⁷ White, B., Haysom, S. and Davey, E., (2013). Refugees, host states and displacement in the Middle East: an enduring challenge. *Humanitarian Exchange* 59, s.20.

²⁹⁸ Yüksel, U., Bulut, M.N. ve Mor, Z., (2014), s.3.

Mülteciler tanımı, ülkelerinden ayrılmak zorunda bırakılmış kişiler için kullanılırken, yerinden ayrılmak zorunda bırakılmış ancak kendi ülke sınırları dışına kaçmamış olan kişiler yerlerinden edilmiş kişiler olarak tanımlanmaktadır.²⁹⁹

Türkiye, 1951'de Mültecilerin Hukuki Duruma Dair Cenevre Sözleşmesi'ni imzalamış, 1961 yılında ihtirazi kayıtlarla onaylamıştır. Türkiye, anlaşmayı bugün halen coğrafi kısıtlama ile uygulamaktadır. Buna göre, Türkiye sadece Avrupa'da gelişen olaylar neticesinde mülteci durumuna düşen kişileri mülteci olarak tanımaktadır. Başka yerlerden sığınanların durumu Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile birlikte belirlenecektir. Bu sığınmacılara geçici koruma sağlanacak, eğer mülteci olarak kabul edilirlse üçüncü taraf bir ülkeye yerleşmeleri sağlanacaktır. Birleşmiş Milletler, her yıl Türkiye'den ortalama 5 bin mültecinin başka ülkelere geçişini sağlamaktadır.^{300,301,302,303,304}

Coğrafi kısıtlama şerhi yüzünden, Türkiye'deki Suriyeliler mülteci olarak değil, geçici koruma sağlanan konuklar olarak tanınmaktadır. Ancak Suriyelilerin artan sayısı ve Türkiye'nin sığınmacılar üzerindeki kontrolü kaybetmek istememesi üzerine, sığınmacıların üçüncü taraf ülkelere geçişi mümkün olmamaktadır. Türkiye geçici koruma prensipleri gereği açık sınır politikası izlemektedir. Buna ek olarak, hiçbir sığınmacı zorunlu geri dönüşe tabi tutulamaz ve kayıt yaptıran sığınmacılar, Türk sınırları içindeki kamplarda devlet desteği görmektedirler.³⁰⁵

Türkiye, cumhuriyet tarihi boyunca, Asya, Afrika ve Ortadoğu'dan gelen sığınmacıları kabul etmiş ancak sadece Avrupa sınırları içerisinde gelenlere mülteci statüsü vermiştir. 20. Yüzyıl ve Soğuk Savaş dönemi boyunca, Türkiye'ye göçler çoğunlukla Avrupa'dan, eski Osmanlı toprağı olan Balkan ülkelerinden gelmiştir. 1991 yılında, Saddam Hüseyin Rejimi'nden kaçan yarım milyon Iraklı Kürt geçici koruma altına alınsa da, Türkiye, Suriye krizi gibi bir durumla karşılaşmamıştır. Türkiye

²⁹⁹ Türk Kızılayı ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi, (2004). Uluslararası İnsancıl Hukuk: Sorularınıza Cevaplar, s.32.

³⁰⁰ Özden, Ş., (2013), s.5.

³⁰¹ Türkiye Cumhuriyeti Kamu Denetçiliği Kurumu Web Sitesi:

<http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/45516--Multecilerin-Hukuki-Durumuna-Dair-Sozlesme.pdf>

³⁰² Helsinki Yurttaşlar Derneği Raporu, (2012), s.2.

³⁰³ Yılmaz, H., (2013), s.8.

³⁰⁴ Güçer, M., Karaca, S. and Dinçer, O.B., (2013), s.26.

³⁰⁵ Özden, Ş., (2013), s.5.

Suriyeliler kadar geniş ve Avrupalı olmayan bir topluluğu ilk kez bu kadar uzun dönemli misafir etmektedir.³⁰⁶ Suriyelilerin ne zaman ülkelerine döneceği, onlara Türk vatandaşlığına geçme hakkı tanınıp tanınmayacağı veya mülteci statüsüne sahip olup olmayacaklarına dair belirsizlik sürmektedir.

Geçici koruma rejimi, kimlik belgesi olsun veya olmasın bütün Suriyelileri, Suriye'den gelen Filistinlileri ve vatansızları da kapsamaktadır. Suriye pasaportu olan herkes kısıt olmaksızın Türkiye'ye giriş yapabilir. Ülkemizde, Hatay ve Şırnak illeri hariç bütün illerde oturma izni alabilirler.³⁰⁷

11 Nisan 2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan ve 11 Nisan 2014'te yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Türkiye ilk göç yasasını oluşturmuştur. Bu kanun ile yeni kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün görevleri, yetkileri ve teşkilatlanması da yürürlüğe girmiştir. Ancak sığınmacılara mülteci statüsü verilmesindeki coğrafi kısıtlama değişmemiştir. Sığınmacılara ikamet, çalışma ve eğitim gibi alanlarda daha kolaylıklar sağlayacak bu kanun ile Türkiye sığınmacıların entegrasyonunda önemli bir adım atmıştır. Yeni kanun, mülteci haklarında uluslararası standartlara daha uygun hale gelmiştir. AB'ye uyum kapsamındaki çalışmaların, Türkiye'deki mülteci hukukunun gelişmesine katkı sağladığı görülmektedir.^{308,309,310,311}

Sürekli olarak artış gösteren Suriyeli sığınmacı sayısı hem Türk, hem Birleşmiş Milletler kurumlarını zorlamaya başlamıştır. Suriyeli sığınmacılar, kendilerini kabul eden ülkelerde hem sosyal hem de ekonomik bir yük haline gelmişlerdir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) kurulmasıyla, Türkiye'nin iltica sistemi 2013 yılında önemli değişikliklere uğramıştır. Nisan 2014 itibarıyla, GİGM, Türkiye'deki sığınmacılar konusunda tek yetkili hale gelmiştir. Türkiye'deki bütün mültecilerle birlikte, geçici koruma altındaki Suriyeliler üzerinde GİGM yetkili olacaktır. AFAD yine, sığınmacı kamplarının idaresi ve mültecilerin genel ihtiyaçları konusunda sorumlu

³⁰⁶ Çağaptay, S., (2013). The Impact of Syria's Refugees on Southern Turkey. *Policy Focus Report 130*. The Washington Institute of Near East Policy, s.8.

³⁰⁷ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Web Sitesi:

http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/faq_-_turkish.pdf

³⁰⁸ International Crisis Group Raporu, (2014), s.3.

³⁰⁹ Göç Postası, (2014). *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Bülteni*, 2(2), s.4-5.

³¹⁰ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (2014). UNHCR Global Appeal 2014-2015: Turkey, s.1.

³¹¹ Ergüven, N.S. ve Özturanlı, B., (2013). Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 62(4), s.1054.

kurum olmaya devam edecektir. GİGM, kayıt, insan hakları, insani yardım kuruluşları, sivil toplum ve devlet kurumları arasındaki koordinasyondan sorumludur. GİGM, kayıt işlemleri konusunda, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği işbirliği ile Türk Polis Teşkilatı'na hayata geçirilen, sığınmacılar için biyometrik kayıt sistemi uygulamasını iyileştirmek ve yaygınlaştırmak için çalışmalar yapacaktır.^{312,313}

Türk Hükümeti, Suriye'deki savaş durumunu göz önüne alarak, açık sınır politikası izlemektedir. Pasaportu olmayan Suriyeliler, eğer acil medikal yardım gerekmiyorsa, kamplardaki yer uygunluğuna göre kabul edilmektedirler. Ancak Reyhanlı saldırısı ve sınıra yapılan tacizler gibi güvenlik sorunları yaşanması sonrası, Türkiye bazen geçici olarak sınırlarını kapatmaktadır. Suriyeliler, Türkiye'ye kaçak yollardan giriş yapmaktadırlar. Ancak kaçak giriş yapan Suriyeliler, AFAD koordinasyon merkezlerinden veya polisin Yabancılar Şube Müdürlüğü'nden kayıt yaptırabilmektedir.³¹⁴

3.4. Suriyelilere Yardım Operasyonunda Karşılaşılan Lojistik Sorunlar

Genellikle belirsiz ve kaotik ortamlarda yapılan insani yardım operasyonlarında beklenen veya beklenmeyen birçok sorunla karşılaşılabilir. İnsani yardım operasyonlarında, bazen kaç kişinin ihtiyaç sahibi olduğu sayısı gibi en basit veriler bile elde edilememektedir. İdeal olarak kısa sürmesi gereken insani yardım operasyonları, her zaman planlandığı gibi kısa sürmeyebilmektedir. Limitli kaynaklarla yapılan uzun vadeli yardım operasyonlarında ciddi aksaklıklarla karşılaşılabilir.

Bir insani yardım operasyonunun en büyük kısıtlarından biri, insani krizin büyüyen boyutudur. Mağdur insanların sayıları ne kadar artarsa, yapılacak stoklamalar, sevkiyatlar aynı oranda büyüyecektir. Özellikle kamplarda, iç içe yaşayan büyük sayılarda insanın hijyen ve sağlığını korumak çok kolay olmamaktadır. Büyük ve kısa

³¹² Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.2.

³¹³ Kirişçi, K., (2014), s.43.

³¹⁴ Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.7.

sürede ortaya çıkan kitlesel akınlar karşısında devletler, ulusal ve uluslararası yardım kuruluşları yetersiz kalabilmekte, hazırlıksız yakalanabilmektedir.³¹⁵

Türkiye'nin beş yıldızlı olarak nitelenen kamplarında, Suriyeli sığınmacılara sağladığı yardımların sürdürülebilirliği tartışmalıdır. Şu an Türkiye'deki Suriyeli sayısı düşünülünce, en az 50 tane daha ek kampın inşası gerekmektedir. Mevcut kampların maliyetleri düşünüldüğünde, yeni kampların maliyetlerinin altından kalkmak mümkün olmamaktadır. Zaten Türkiye'ye kayıtlı veya kayıtsız giriş yapmış olan sığınmacı topluluğunun çoğunluğunu oluşturan şehirlerde yaşayan Suriyelilerin bu kamplara gitmek isteyeceği kesin değildir.³¹⁶ Kamplar güvenli ve rahat görünse de, çoğu sığınmacı için şehirlere veya yakınlarına gitme seçeneği öne çıkmaktadır. Yeni kampların inşası ancak dış yardımların artması ile mümkün olabilir.

Kamplardaki rahat yaşamın sürdürülebilirliği Suriyelilere yardım operasyonunda en büyük sorunlardan biridir. Kampların yönetiminden sorumlu olan AFAD, görevi afetlere acil yardım sağlamak olan bir yardım kurumudur. Neredeyse kendi başlarına küçük şehirler olan sığınmacı kamplarını kurmak ve yönetmek, AFAD için kolay ve alışılmış bir görev değildir. Kamplarda ne kadar lüks olursa olsun, insanların dört senedir çadır veya konteynerlerde yaşadığı unutulmamalıdır. Sonuçta kamplar bir acil müdahale hamlesidir, insanların hayatını idame ettirmeleri için uzun dönemli bir çözüm değildir.³¹⁷

Türkiye'deki Suriyelilerin bakımı ve refahı sadece Türkiye'nin değil, uluslararası toplumun da bir sorumluluğudur. Ancak bu güne kadar Türkiye Suriyeliler için ciddi yatırımlar yapmış ve çok az dış yardım alabilmiştir. Dış yardımların artması, hem Türkiye üzerindeki sosyo-ekonomik yükü azaltacak, hem de Türk halkının memnuniyetsizliğini azaltacaktır. Uluslararası toplumun, yardımlarını arttırması, hem Avrupa'nın, hem de bölgenin yararına olacaktır.³¹⁸

Türkiye, Suriyelileri kabul eden diğer çevre ülkelere kıyasla daha büyük ve zengin olsa da, sığınmacıların yükünü uzun vadede tek başına kaldıramaz. Suriye krizinin

³¹⁵ Seybolt, T.B., (2007), s.101.

³¹⁶ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.33.

³¹⁷ International Crisis Group Raporu, (2014), s.6.

³¹⁸ Kirişçi, K., (2014), s.9.

başlarında hem sığınmacıların kontrolünü kaybetmemek, hem de gücünü göstermek amacıyla, dış yardımlara soğuk yaklaşan Türkiye daha sonra bu tavrını değiştirmiştir. Türkiye'nin harcadığı paraya kıyasla dış yardımlar yetersiz kalmıştır. BMMYK'nın 2013 yılında Türkiye için istediği 260 milyon doların sadece yüzde 37'sine ulaşılmıştır. Buna karşılık Lübnan için istenen 2 milyar doların yüzde 70'ine ulaşılmıştır.³¹⁹

Türkiye, birçok fırsatta Suriyeliler için yurtdışından gelen insani yardımların ve desteğin yetersizliğinden yakınmaktadır. 2014 yılının Nisan ayı itibariyle, Türk Hükümeti 2 milyar dolar, Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları yarım milyon dolar harcama yapmıştır. Suriye krizinin başlangıcından beri gelen dış yardımların toplamı ise 200 milyon dolar ile sınırlı kalmıştır.³²⁰ Yani Türkiye'deki Suriyelilerin yükü, eşit biçimde paylaşılmamaktadır. Türkiye'nin bu yükün altından ne kadar süre daha kalkabileceği tartışılmalıdır.

AFAD tarafından sığınmacılarla yapılan saha çalışmasına göre, kamplardaki Suriyeli sığınmacıların yüzde 56'sı, kamplar dışındakilerin yüzde 63'ü, iç savaş bitince Suriye'ye dönmek istemektedir. Ancak sığınmacıların yarısından fazlası, Suriye'ye dönünce bir barınakları ve işleri olmayacağını düşünmektedir. Bu durum, Suriye Yardım Operasyonunun ne kadar uzun soluklu ve zorlu olacağını göstermektedir.³²¹

Birleşmiş Milletler tahminlerine göre, 2015 yılı sonuna kadar, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı sayısının 2,5 milyona ulaşması beklenmektedir.³²² Ülkedeki Suriyelilere sağlanan olanakların ve misafirperverliğin sınırları zorlanmaktadır. Kısa vadede dönüşün olmayacağı, hatta Suriye'deki durumun daha da kötüleşeceği varsayılarak planlamaların yapılması gerekmektedir.³²³

Uzun vadeli yardım operasyonlarının bir başka etkisi de, başka topluluk veya bölgelerden göçü teşvik edebilir. Gelen aynı yardımlar, yerel pazarlardaki mevcut fiyatları düşürebilir. Uzun vadeli yardım, aynı zamanda alıcılar için yardıma bağımlılık yaratabilir. Bu durum da mağdurların kendi ayakları üzerinde durmasını

³¹⁹ International Crisis Group Raporu, (2014), s.15-17.

³²⁰ Kirişçi, K., (2014), s.48.

³²¹ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar: 2013 Saha Araştırması Sonuçları, s.54.

³²² Hürriyet Gazetesi Web Sitesi: <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/28845005.asp>

³²³ Kirişçi, K., (2014), s.51.

engelleyebilir.³²⁴ Irak ve Suriye'deki IŞİD (Irak Şam İslam Devleti) tehditinden kaçan Yezidiler, yine IŞİD tehditi altındaki Kobani'den kaçan Suriyeli Kürtler de, Türkiye'ye sığınmaya başlamışlardır. Türkiye kendilerinden önce gelen Suriyeli sığınmacılara kapılarını açması bu göçlerde etkili olmuştur.

Meydana gelen afetin tipine göre yapılan yardım operasyonlarında, yardım çalışanları yüksek derecede kaotik ve belirsiz ortamlarda çalışabilmektedir. Yollar, köprüler, havaalanları gibi fiziksel altyapıların yok olması yüzünden taşıma-dağıtım faaliyetleri sınırlı veya imkânsız olabilmektedir. Yolların, demiryolunun, havaalanlarının, güç kaynaklarının elverişliliği lojistik faaliyetlere direkt olarak etki etmektedir. Yardımların bölgeye ulaştırılması ve son kullanıcıya dağıtımını gibi lojistik faaliyetlerde karmaşalar meydana gelebilmektedir. Suriye, Afganistan, Kosovo gibi çatışma bölgelerinde, yardım kuruluşları için, yerel otoriteler ile koordineli çalışmak zor hatta imkansız olabilmektedir.^{325, 326, 327}

Kırılgan rejimlere sahip ülkelerde, hükümetler gelen dış yardımlara karşı daha kapalı olmaktadır. Hükümetler, yardım kuruluşlarının afet bölgelerine girişini kısıtlayarak, yardım malzeme ve ekipmanlarına gümrüklerde sorun çıkararak, insani yardım zincirlerini sekteye uğratabilmektedir. Bu uygulamalar verimsizliğe, yardımların gecikmesine veya hiç ulaşmamasına neden olabilmektedir.³²⁸ Ayrıca sınırları içerisinde otoritesini kaybetmiş hükümetlerin de yardım operasyonlarına karşı işbirlikçi bir tavır olmamaktadır. Bu durum, Suriye Yardım Operasyonunda sınıra sıfır bölgesindeki ve sınır ötesindeki yardımlarda da görülmektedir.

Türkiye'de uygulanan katma değer vergisi de Suriyelilere Türkiye üzerinden yardım ulaştırmaya çalışan uluslararası yardım kuruluşlarını zor durumda bırakmaktadır. Örneğin, bir yardım kuruluşu, yurtdışından getirdiği malzemeleri Türk Kızılayına bağışlasa da gümrük vergisi ödemek zorundadır. Ancak malzemeler Türkiye'den satın alınıp Türk Kızılayına bağışlandığı zaman da yardım kuruluşu, aldıklarının katma değer

³²⁴ Hoffman, C., Roberts, L., Shoham, J. and Harvey, P., (2004), s.12.

³²⁵ Thomas, A., (2003), s.4.

³²⁶ Kunz, N. and Reiner, G., (2012), s.121.

³²⁷ Abidi, H. and Klumpp, M., (2012). Performance measurement in humanitarian logistics: A literature, s.2.

³²⁸ Kunz, N. and Reiner, G., (2013). Government restrictions on relief supply chains. *In Proceedings of the 20th EurOMA Conference, Dublin, İrlanda, s.2.*

vergisini ödemek zorundadır. Bu durum bağışların alınmasını bazen zorlaştırmaktadır.³²⁹

Suriye'ye yapılan yardım operasyonunun güvenlik eksiklikleri, bürokrasi ve kısıtlı operasyonel kapasite yüzündendir. Libya'ya Birleşmiş Milletler yetkisiyle yapılan askeri müdahaleden sonra, Suriye gibi iç karışıklıklar yaşayan ülkelerde insani yardıma olan güven azalmıştır. İnsani yardımı ülke içindeki muhalefete destek sağlayan ve rejimi zayıflatmaya çalışan bir tehdit gibi gören Suriye Hükümeti, insani yardım çalışanlarının işini zorlaştırmaktadır. Suriye Hükümeti'nin insani yardımın ülke içinde serbest dolaşmasına hoşgörüsü resmi pozisyonu olarak görünmekle birlikte, yardım kuruluşlarının personel, malzeme ve araçları için çok vakit alan izin alma sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Yardım konvoyları geçtikten sonra da, savaşan tarafların engellemeleriyle karşılaşabilmektedir.^{330,331}

Küçük çaplı insani yardım kuruluşlarından birçok yardım görevlisi ve sağlık çalışanı, resmi olmayan şekillerde, Suriye içine yardım ulaştırmakta ve geri dönmektedir.³³² Suriye gibi çatışma bölgelerinde yapılan insani yardım operasyonlarında, sadece yardımı alanların değil, yardımı ulaştıranların da hayati tehlikesi bulunmaktadır. Bu durumda yardım operasyonlarının hem riski hem de maliyetleri artmaktadır.³³³

Suriye'de insani yardım akışı için büyük önem taşıyan sınır kapılarının kapanması, erişim yolları üzerindeki çatışmalar, Suriye Hükümeti'nin engellemeleri, muhalefet içi çatışmalar ve radikal grupların güç kazanması gibi nedenlerden dolayı, insani yardım faaliyetleri rahat yapılamamaktadır. Çoğu insani yardım çalışanı, hedef bölgelerine ulaşabilmek için sıcak çatışmaların olduğu bölgelerden geçmek zorunda kalmaktadır.³³⁴

Çatışma bölgesinde çalışırken insani yardım çalışanları, milliyetlerine bakılmaksızın hedef alınabilmektedir. Şam rejimi insani yardım çalışanlarını işgalci olarak

³²⁹ International Crisis Group Raporu, (2014), s.14.

³³⁰ Parker, B., (2013). Humanitarianism besieged. *Humanitarian Exchange* 59, s.3.

³³¹ Mooney, E., (2014), s.45.

³³² Devi, S., (2012). Syria's refugees face a bleak winter. *The Lancet*, 380(9851), s.1373.

³³³ Margesson, R., (2013). International Crises and Disasters: U.S. Humanitarian Assistance Response Mechanisms. *Congressional Research Service Raporu*, 1 Ağustos 2013, s.1.

³³⁴ Humanitarianresponse.info Web Sitesi:

http://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/Response%20Plan%20%282014-2015%29_TURKISH.pdf

görebilmektedir.³³⁵ Buna ek olarak IŞİD gibi aşırı İslamcı gruplarda yabancı yardım çalışanlarını kendilerine tehdit olarak görebilmekte ve onları hedef almaktadır. Suriye Krizinin başlangıcından beri, Suriye’de 50’den fazla yardım çalışanı öldürülmüştür. Bunların 36’sı Suriye Arap Kızılayı çalışanlarıdır.³³⁶

Suriye içine yardım gönderilirken, Şam rejimi veya muhalif gruplarca kontrol edilen bölgelerden geçmek bir başka hayati tehlikeyi oluşturmaktadır. Bazı bölgelerde kontrolün sürekli farklı gruplar arasında değişmesi ve insancıl hukuka saygısı olmayan aşırı İslamcı grupların güç kazanması insani yardım çalışanlarının işini kolaylaştırmamaktadır. Bazı grupların şüpheli ve tehditkâr yaklaşımları, müzakerelerle atlatılmaya çalışılmaktadır.³³⁷

Deprem, tsunami gibi doğal afetler olsun, ya da iç savaş gibi insan kaynaklı afetler olsun, kriz bölgelerinde fiziksel altyapı sıklıkla zarar görmektedir. Bu durum da insani yardım lojistiğini zorlaştırır, operasyonel maliyetleri artırır. İnsani yardım operasyonlarında, bir ülkedeki insan yaşamını destekleyen birçok fonksiyonun çökmüş olma ihtimali yüksektir. Yolların, köprülerin yıkımının yanında, elektrik, telefon, su gibi altyapılarda da yıkımdan nasibini alabilmektedir.³³⁸

Afet bölgelerinin zarar görmüş ekonomisi ve hasarlı hatta yok olmuş fiziksel altyapıları, yardım operasyonlarındaki lojistik faaliyetler için kısıtlamalar yaratır. Bu kısıtlar arasında, havaalanı ve limanlarda yetersiz kapasite, güvenli olmayan depo alanları ve uygun yükleme-boşaltma ekipmanı eksikliği sayılabilir. Yolların, köprülerin, tünellerin ve demiryollarının zarar görmesi, dağıtım faaliyetlerini sekteye uğratabilir. Son olarak, zarar görmeyen taşıma modlarında yoğun trafik nedeniyle tıkanıklıklar oluşabilir. Haberleşme sistemlerinin zarar görmesi, yardım kuruluşlarını bölgede kendi imkanlarıyla iletişim kurmak zorunda bırakabilir.³³⁹

Karmaşık insani yardım operasyonları genelde, ırksal, etnik veya dini nedenlere dayanan savaşlardan oluşmaktadır. Bu tarz savaşlarda ciddi insan hakları ihlalleri yaşanmakta ve sivillerle savaşçılar arasındaki fark net olmamaktadır. Bu tür

³³⁵ Cheung, T., (2013). An interview with Dr Nizar Hammodeh. *Humanitarian Exchange* 59, s.13.

³³⁶ Mooney, E., (2014), s.45.

³³⁷ Parker, B., (2013), s.4.

³³⁸ Tatham, P. and Houghton, L., (2011), s.3.

³³⁹ Köseoğlu, A.M., (2011), s.2.

çatışmalarda insani yardım örgütlerinin, yardıma muhtaç insanlara ulaşmasına engel olunmaktadır. Bazen siviller ve insani yardım çalışanları kasıtlı olarak hedef alınabilmektedir. Bu tarz operasyonlar uzun yıllar sürebilmekte, finansal zorlukların yanında, yardım çalışanları manevi ve politik ikilemler yaşayabilmektedir. Bu tarz operasyonlarda uzun vadeli yardımları destekleyecek lojistik sistemler gerekmektedir.³⁴⁰

İnsani yardım operasyonlarında, tatmin edilmesi gereken bağışçılar yüzünden operasyonda sorunlar yaşanabilir. Bağışların değişken yapısı ve genellikle toplanan bağışların kısa süreli acil yardımlara yönelik olması, lojistik sistemlere yönelik uzun vadeli yatırımları aksatabilmektedir. Bağış yapan ülkeler ve kişiler, bağışlarının sonuçlarını hızlı ve net biçimde görmek istemektedirler. Bu yüzden insani yardım zincirleri çevik olmalıdır.³⁴¹ Bağışlar ve lojistik operasyonlar, afet bölgesinin kaotik ve tahmin edilemeyen yapısına uyum sağlamalıdır.

Bağışçıların hızlı sonuç baskısı yüzünden, yardım kuruluşları, masrafları azaltacak ve yardımları uzun vadede etkili kılacak sistem ve süreçler yerine direkt yardımları tercih etmektedir. Bu baskı, bilgi sistemleri ve depolar gibi altyapılar için yetersiz yatırımlara ve cevap verebilirliği arttıracak önceden konumlandırmaya karşı isteksizliğe neden olmaktadır. Operasyonel faaliyetler ön plana çıkarılırken, stratejik afet hazırlığı arka planda kalmaktadır.^{342,343}

İnsani yardım kuruluşları, gereksiz bağışlar konusunda da önemli sorunlar yaşamaktadır. Gelen gereksiz bağışlar, insani yardım zincirinde darboğazlara sebep olabilmektedir. Gereksiz malzemelerin elleçlenmesi ve taşınması, zaman kayıplarına, kaynak israfına ve ek personel mesailerine neden olmaktadır.³⁴⁴ Yapılan yardım duyurularına aşırı ilgi olması, bazı malzemelerin fazla birikmesine, dolayısıyla gereksiz bağışlara neden olabilir. İnsanların duyarsız bağışları da, mesela eskimiş kullanılamayacak eşyalar, bir başka gereksiz yardım kalemidir.

³⁴⁰ Beamon, B.M. and Kotleba, S.A., (2006), s.3.

³⁴¹ Oloruntoba, R. and Gray, R. (2006), s.116-117.

³⁴² Thomas, A., (2003), s.7.

³⁴³ Thomas, A.S. and Kopczak, L.R., (2005), s.5.

³⁴⁴ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.477.

Bir insani krizin çok yardım alması, bu bağışların hepsinin gerekli olduğunu göstermez. Bazen gereksiz yardımlar yüzünden, kriz bölgelerinde tıkanmış, zarar görmüş havaalanları ve limanlarda darboğazlar meydana gelebilmektedir. Bunu önlemek için yardım kuruluşları, bilgi sistemlerinden faydalanmalı, doğru bağışları toplayabilmek için medya, hükümet gibi diğer aktörlerle koordineli bir biçimde çalışılmalıdır.³⁴⁵

Gereksiz veya koordine edilmemiş yardım malzemelerinin, afet bölgesindeki yerel dağıtım merkezlerinde elleçlenmesi verimsizliğe ve vakit kaybına neden olmaktadır. Gelen yardım malzemelerinin elden geçirilmesi, ayrıştırılması ve dağıtım gereksiz bağışlar yüzünden sekteye uğrayabilmektedir. Afet bölgesinde sınırlı olabilen depolama alanlarında, gereksiz bağışlar yüzünden darboğazlar görülebilmektedir.³⁴⁶

Büyük bir afet sonrası, ilk yapılacak işlerden biri lojistik rotaların yeniden kurulumu ve yönetimidir. Bu rotalar, hem mağdurların tahliyesi, hem de insani yardım akışı için büyük öneme sahiptir. Uluslararası İnsancıl Hukuk altında, Suriye gibi çatışma bölgelerinde, bütün taraflar yaralıların, hastaların ve yardım malzemelerinin güvenli geçişi için, insani faaliyetlere engelsiz geçiş sağlamalıdır.³⁴⁷

İnsani yardım operasyonlarında, talep, arz ve değerlendirme konusunda belirsizliklerle boğuşan yardım personelleri, genellikle gergin ortamlarda çalışmak zorundadır. Buna, yaşamla ölüm arasındaki farkı belirleyen zaman baskısı da eklenince, personel üstünde duygusal ve fiziksel anlamda zararlar oluşabilir. Yardım sektöründe, yıpranmışlık sendromu yüzünden, personel değişim oranı yüksektir. Acil durumlarda, tecrübeli ve kalifiye personel hep az bulunmaktadır.^{348,349,350}

İnsani yardım lojistiğinin başarısı için, yaşanan tecrübelerin korunup aktarılması ve insanlara daha az bağımlı süreçlerden faydalanılması gerekmektedir. Bir insani kriz sonrasında, yardım çalışanları tecrübelerini aktarmaya fırsat bulamadan bir başka yardım operasyonuna atanmakta ve ayrılmaktadır. Saha lojistik personelindeki değişim

³⁴⁵ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009), s.555.

³⁴⁶ Kandel, C., Abidi, H. and Klumpp, M., (2011). Humanitarian Logistics Depot Location Model. *The 2011 European Simulation and Modelling Conference Proceedings, Guimaraes, Portekiz*, s.292.

³⁴⁷ Piper, C., (2013), s.4.

³⁴⁸ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.477.

³⁴⁹ Thomas, A., (2004a), s.104.

³⁵⁰ Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006), s.182.

oranı yüzde 80 civarındadır. Bu yüzden genellikle elde edilen tecrübeler kaybolmaktadır. Deneyimli bazı lojistikçilerin de tecrübeleri, yeni nesil lojistikçilere kolayca aktarılamayabilir.³⁵¹

Haberleşme, bir yardım operasyonunun temel bileşenlerinden biridir. Yardım kuruluşları, hem kriz bölgesinde haberleşme altyapısında, hem de kendi haberleşme sistemlerinden en iyi şekilde faydalanmalıdır. Afete hızlı cevap vermek için, gerçek zamanlı haberleşme büyük önem taşımaktadır. Kriz bölgelerinde, sadece tek bir haberleşme sistemine bel bağlamaktan veya aşırı kullanım yüzünden, haberleşmede sıkıntılar meydana gelebilmektedir.³⁵²

Bir insani yardım zinciri ve kriz durumu, etkili bir haberleşme ağı gerektirmektedir. Bir yardım operasyonunda, intranet, extranet, elektronik veri değişimi, video konferansları, küresel konumlama sistemi, özel radyolar gibi çok farklı haberleşme araçları kullanılabilir. İnsani yardım çabalarının desteklenmesinde bu sistemler önemli bir rol oynamaktadır.³⁵³

Medya etkisi, birçok yardım operasyonunu doğrudan etkilemektedir. Çok bilinen afetler dışında, yardım kuruluşlarının bağış toplama süreçleri kolay olmamaktadır. Birleşmiş Milletler, web portalı ReliefWeb üzerinden, dünyadaki bütün felaketleri ve devam eden bağış kampanyalarını yayınlamaktadır. Ancak bu felaketlerin çok azı, uluslararası medyada düzenli biçimde yer almaktadır.³⁵⁴

Bir yardım operasyonuna medyanın ilgisi, en çok müdahale sürecinde güçlüdür. Medya ilgisi ve bağışlar arasındaki doğru orantıyla birlikte, müdahale sürecinde finansal kaynakların büyük bir kısmı toplanmaktadır. Ancak harcamaların büyük kısmı yeniden yapılandırma ve iyileştirme sürecinde yapılmaktadır. Suriye Yardım Operasyonunda, müdahale sürecindeki bağışların dahi sorunlu ve yetersiz olduğu düşünüldüğünde, bağışlar iyileştirme aşamasında daha da azalacaktır.³⁵⁵

³⁵¹ Thomas, A., (2003), s.7.

³⁵² Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006), s.183.

³⁵³ Chandraprakaikul, W., (2010), s.7.

³⁵⁴ Stapleton, O., Van Wassenhove, L.N. and Tomasini, R., (2010), s.45.

³⁵⁵ Piper, C., (2013), s.6.

Yardım kuruluşlarının gelir sağlaması ve farkındalık yaratması için medya önemli bir araçtır. Medyada yapılan yayınların hükümetler, yardım kuruluşları ve bağışçılar üzerinde önemli etkisi vardır. Ancak medya çoğu zaman en çok ilgi çekecek hikayeyi bulmanın peşindedir. Çok daha fazla ölüme neden olan kıtlık ve iç savaş gibi yavaş gelişen krizler, ani gelişen büyük yıkıma yol açan felaketler kadar ilgi görmemektedir. Örneğin, 2004'te 187 bin hayata mal olan Hint Okyanusu tsunamisi, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde yıllar süren ve milyonların ölümüne neden olan iç savaştan daha fazla medya ilgisi görmüştür.^{356,357}

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların kaldığı kamplara girişler izinsiz yapılamamaktadır. Araştırmacıların, gazetecilerin ve ulusal-uluslararası birçok yardım kuruluşunun çadırkentlere izinsiz girişi yasaktır. Çoğu kuruluşun izin almak için yaptığı başvurular, çeşitli nedenlerden reddedilmektedir. Kamplar, diğer ülkelerdeki sığınmacı kamplarına göre dışarıdan gelenlere daha kapalıdır. Bunun nedeni olarak, sığınmacıların onurunun korunması ve güvenliklerinin sağlanması gösterilmektedir. Kamplar konusunda en sağlıklı bilgi AFAD ve Hükümet yetkililerinden alınabilmektedir.^{358,359,360} Bu durum çadırkentlere olan medya ilgisini azaltmıştır. Bu kamplar, kendi halinde yaşayan dışarıdan bağımsız bölgeler haline gelmiştir. Kamplar dışında yaşayan Suriyeliler ise ancak sayılarının çok artması ve dilencilik yapmaları, sokaklarda, parklarda yatmaları nedeniyle kısmen medyanın ilgisini çekmektedir.

Bir sığınmacının kayıt yaptırmadığı takdirde, yardım operasyonun planlamasına dâhil edilmesi ancak tahminler üzerinden mümkün olmaktadır. Kayıt yaptırmayan Suriyeli sığınmacılar, kayıt altına girene kadar hiçbir haktan faydalanamamaktadır. Türkiye'ye pasaportu yanında olmadığından ötürü kaçak giriş yapan Suriyeli sayısı çoktur. Bu yüzden şehirlerde, kamplardaki sayıdan daha fazla sığınmacı bulunmaktadır. Ancak kaçak sığınmacıların kayıt altına girmesi için çalışmalar yaygınlaştırılmaktadır.³⁶¹ Türk Hükümeti, kamplarda yaşayan Suriyelilere sağladığı olanakları, şehirlerde yaşayan sığınmacıları sağlayamamaktadır. Ancak şehirlerde

³⁵⁶ Matthews, J., (2009). Media and message: Communicating crises. *Humanitarian Exchange* 44, s.26-27.

³⁵⁷ Overstreet, R.E., Hall, D., Hanna, J.B. and Rainer, R.K., (2011), s.118.

³⁵⁸ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.14.

³⁵⁹ Özden, Ş., (2013), s.1.

³⁶⁰ Helsinki Yurttaşlar Derneği Raporu, (2012), s.5.

³⁶¹ Yüksel, U., Bulut, M.N. ve Mor, Z., (2014), s.9.

yaşayan Suriyelilerin sayısının ciddi derecede artması ve artmaya devam etmesi, hükümeti bu konu ile ilgilenmeye zorlamıştır.

Kamplar dışında yaşayanların çoğunluğu, yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapan sığınmacılardır. Ancak küçümsenmeyecek sayıda kaçak yollardan ülkeye giriş yapan sığınmacılar da mevcuttur. Ülkeye pasaportsuz biçimde giren Suriyeliler kamplara yerleştirilmektedir. Bu nedenle kamplarda yaşamak istemeyen sığınmacılar kayıt altına girmekten kaçınmaktadırlar. Ülkedeki Suriyeli sığınmacıların sayılarının net olarak tespiti bu yüzden zorlaşmaktadır.³⁶² AFAD tarafından yapılan saha çalışmasına göre, kamplarda yaşayan Suriyelilerin yüzde 52,5'i, kamp dışında yaşamak istemektedir.³⁶³ Bu durum uzun dönemli bir konaklama ardından, kampların Suriyeliler için dışına çıkamadıkları bir hapisane gibi olmasına bağlanabilir.

Kamplar dışındaki Suriyelilerin sayısı tam bilinmemekle birlikte, tahminlere göre sadece İstanbul'da 100 bin civarı Suriyeli olduğu düşünülmektedir. Bu sığınmacılar zor şartlarda yaşamakta, kaçak olarak istihdam edilmektedir. Bazı Suriyeliler ise kayıtlı oldukları bölgelerden İstanbul'a günlük veya haftalık iş için gelebilmektedir.³⁶⁴ İstanbul gibi bir mega şehirin, bütün sığınmacılara çekici geldiği unutulmamalıdır. Ancak İstanbul gibi bir şehirde sığınmacıların kontrolü, izlenmesi, kayıt altına alınması ve yardımların koordinasyonu daha da zor olacaktır.

AFAD tarafından yapılan saha çalışmasına göre, kamplar dışında yaşayan Suriyelilerin yüzde 45'inin kaydı bulunmaktadır. Kamplar dışında kalan Suriyelilerin kesin sayısı bilinemediği için de, kaydı olmadan kaçak olarak Türkiye'de bulunan Suriyelilerin sayısının daha çok olduğu tahmin edilmektedir.³⁶⁵

Türkiye'nin ülkedeki bütün Suriyelilerle başa çıkabilmesi uluslararası yardımlara da bağlıdır. Yeni kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, özellikle şehirlerdeki artan Suriyeli topluluğa yönelik çalışmalar yürütmelidir. Suriyeliler için kısa vadeli ayni ve

³⁶² Yılmaz, H., (2013), s.9.

³⁶³ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri: Kardeş Topraklarında Misafirlik, s.106.

³⁶⁴ Phillips, M. and Starup, K., (2014), s.28.

³⁶⁵ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri: Kardeş Topraklarında Misafirlik, s.53.

nakdi yardımlar haricinde, uzun dönemli yardım planlamaları da devreye sokulmalıdır. Sığınmacılara hukuki, kültürel, sosyo-ekonomik konularda da destek sağlanmalıdır.³⁶⁶

Türk Hükümeti'nin kamp dışında yaşayan Suriyelileri, 2013 öncesi kayıt altına almaması talihsiz bir durumdur. Bu nedenle, ülkenin dört bir yanına dağılan Suriyelilerin kesin sayısı bilinmemektedir. Bu yüzden, hem bu sığınmacılara gerekli yardımlar ulaştırılamamakta, hem de bu sığınmacıların neden olabileceği sorunlarda takibi zorlaşmaktadır. Kamplar dışında yaşayan Suriyelilere en çok, büyük veya küçük çaplı sivil toplum kuruluşları yardım etmektedir. Ülkemizin birçok bölgesinde, insanlar kendi yerel bölgesindeki Suriyelilere duyarsız kalmamaktadır. Ancak kamplar dışındaki Suriyelilerin sayısının ve durumlarının belirlenmesi yardım operasyonunun geleceği için büyük önem taşımaktadır.

Türk Hükümeti, 2015 yılının sonuna kadar ülkemizdeki Suriyeli sayısının toplamda 2 milyona ulaşmasını beklemektedir. Ülkemizde şu andaki kayıt altına alınmış mülteci sayısı ise 1 milyon 759 bindir.^{367,368} Kamplar dışındaki Suriyelilere ulaşmaya çalışan STK'ların, bir aşamadan sonra kaynaklarının yetersiz kaldığı açıktır. Suriyelilerin tamamının kayıt altına alınamamış olması ve ihtiyaçlarının net olarak belirlenememesi de yardım operasyonlarında sistematik çalışmayı zorlaştırmaktadır.³⁶⁹

AFAD tarafından sığınmacılarla yapılan saha çalışmasına göre, kamplar dışındaki Suriyelilerin çok az bir kısmına insani yardım kuruluşları ulaşabilmiştir. İnsani yardım kuruluşlarının ve devletin, daha çok Suriyeliye ulaşmak için çalışması gerekmektedir.³⁷⁰ Ancak, sığınmacıların Türkiye'nin dört bir yanında artan sayıları, çoğunun dilencilik yaparken toplum tarafından adeta görünmez hale gelmesi, kaçak olarak ülkemizde bulunan Suriyelilerin çekingenliği ve küçük çaplı yardım kuruluşlarının herkese ulaşabilecek kaynağa sahip olmaması, sığınmacılara ulaşılabilirliği olumsuz etkilemektedir.

³⁶⁶ International Crisis Group Raporu, (2014), s.8.

³⁶⁷ Kirişçi, K., (2014), s.17.

³⁶⁸ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Web Sitesi:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>

³⁶⁹ Kirişçi, K., (2014), s.36.

³⁷⁰ T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar: 2013 Saha Araştırması Sonuçları, s.46.

2012 yılının sonlarına doğru, Türk Hükümeti, sınırdaki güvenlik sorunları sebebiyle sınır geçiş noktalarında güvenliği sıkılaştırmış ve bazen geçişleri yasaklamaya başlamıştır. Türkiye'ye geçiş izni bekleyen ve sınırın Suriye tarafındaki geçici kamplarda kalan sığınmacılar, kaçakçılarla anlaşmalar yaparak, Türkiye'ye kaçak girmektedir.³⁷¹

İnsani yardım operasyonlarının etkisini ölçmek ve değerlendirme yapmak çok kolay değildir. İnsani krizlerin dinamik ve kaotik ortamlarında yapılanların sonucunu görmek kolay olmamaktadır. Lojistikte büyük önem taşıyan isabetli ve kullanılabilir bilginin eksikliği de yardım operasyonlarını zorlaştıran etmenlerdendir.³⁷²

Ticari faaliyetlerde, lojistiğin etkinliği yarattığı değer üzerinden ölçülebilse de, insani yardım lojistiğinde etkinlik, yardıma muhtaç olanların ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığı ile ölçülebilir. Yani insani yardım zincirinde etkinlik, doğru zamanda, doğru malzemelerin doğru kişilere ulaştırılmasıdır. Benzer biçimde, insani yardım lojistiğinde verimlilik, eldeki bütçe kapsamında ulaştırılabilen yardım malzemelerinin miktarı olarak ölçülebilir.³⁷³

3.5. Suriyelilere Yardım Operasyonunun Ekonomik Etkileri

Suriye krizi, Türkiye ve Suriye arasında gelişmeye başlayan ticareti ciddi biçimde olumsuz etkilemiştir. Kriz öncesi, iki ülke arasında, 2010 yılında 2,3 milyar dolar ile tüm zamanların en büyük ticaret hacmi yakalanmıştır. Kriz sonrasında ise ticaret hacmi, 2012 yılında yarım milyar dolara düşmüştür.³⁷⁴

Sığınmacıların bir kısmı kendilerine hazırlanan çadırkentlerde ve “3m x 8m” boyutundaki, iki oda ve banyolu konteynerlerden oluşan konteynerkentlerde kalmaktadır. AFAD, 2011 yılı ve 2013 yılının yazında, 10 ilde yaptığı 20 sığınmacı kampına, toplamda 1,5 milyar dolar harcamıştır.³⁷⁵ Türk Hükümeti'ne göre, bir

³⁷¹ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.5.

³⁷² Hoffman, C., Roberts, L., Shoham, J. and Harvey, P., (2004), s.24.

³⁷³ Kunz, N. and Reiner, G., (2012), s.119-120.

³⁷⁴ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.8.

³⁷⁵ Nielsen, S.Y. and Grey, M.A., (2013). *Schooling in a crisis: The case of Syrian refugees in Turkey. Humanitarian Exchange* 59, s.28.

sığınmacı kampının işletilmesi için gereken aylık maliyet 2 milyon doları bulmaktadır.³⁷⁶

2015 yılının Ocak ayında, Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, Suriye'den Türkiye'ye kaçarak sığınan 1 milyon 700 bin Suriyeli için 5,5 milyar dolar harcama yapıldığını belirtmiştir. Kurtulmuş, bunun yanında yabancı yardımların toplamının ise 265 milyon dolarda kaldığını söylemiştir.³⁷⁷

2015 yılının Şubat ayında ise, Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi Halit Çevik, Türkiye'nin Suriyeliler için yaptığı harcamaların 6 milyar dolar olduğunu belirtmiştir. Çevik, Türkiye'nin aldığı dış yardımların ise 300 milyon dolar olduğunu belirtmiş ve bu durumun böyle bir finansal yükü uzun vadede sürdürülebilir olmadığını söylemiştir.³⁷⁸

Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi verilerine göre 2012 yılında, Suriye insani krizi için gereken 836 milyon doların yüzde 70'i (589 milyon dolar) toplanabilmiştir.³⁷⁹ 2013 yılında gereken 4,3 milyar doların yüzde 71'i (3,1 milyar dolar) elde edilmiştir.³⁸⁰ 2014 yılında gereken 5,9 milyar doların yüzde 58'i (3,4 milyar dolar) toplanabilmiştir.³⁸¹ 2015 yılı Mayıs ayı itibariyle, 2015 yılı Suriye bütçesi için gereken 7,3 milyar doların yüzde 18'i toplanabilmiştir.³⁸² Bu rakamlara göre Birleşmiş Milletler Suriye Krizi için gereken bağışları alamamakta, yapılan yardım çağrılarını yetersiz kalmaktadır.

Türkiye, Suriyeliler için önemli derecede kamu harcaması yapmasına rağmen, uluslararası insani yardım çabaları Türkiye'deki ani krizlere yönelik yoğunlaşmaktadır.

³⁷⁶ Çağaptay, S., (2013), s.9.

³⁷⁷ Doğan Haber Ajansı Web Sitesi: http://www.dha.com.tr/multecilere-5-milyar-dolar-harcandi_850078.html

³⁷⁸ Al Jazeera Türk Web Sitesi: <http://www.aljazeera.com.tr/haber/turkiye-en-fazla-multeci-barindiran-ulke>

³⁷⁹ Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi: <https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis&year=2012>

³⁸⁰ Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi: <https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis&year=2013>

³⁸¹ Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi: <https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis&year=2014>

³⁸² Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi: <https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis&year=2015>

Bu da uzun süreli, sorunu kökünden çözebilecek yardımların yapılması yerine, kısa vadeli şoklara karşı destek sağlandığını göstermektedir.³⁸³

Suriyeli sığınmacıları Türkiye'ye benzer şekilde kabul eden Suriye'nin diğer komşuları, uluslararası kamuoyundan daha fazla dış yardım almıştır. BM verilerine göre, 2013 yılında, Bölgesel Müdahale Planı kapsamında, Türkiye 151 milyon dolar yardım almıştır. Buna karşın,³⁸⁴

- Mısır ihtiyacı olan 66,7 milyon doların yüzde 55'ini (36,3 milyon dolar),
- Irak ihtiyacı olan 310,8 milyon doların yüzde 61'ini (188,7 milyon dolar),
- Ürdün ihtiyacı olan 976,5 milyon doların yüzde 79'unu (774,1 milyon dolar),
- Lübnan ihtiyacı olan 1 milyar 216 milyon doların yüzde 72'sini (872 milyon dolar) almıştır.

2014 yılında ise, Bölgesel Müdahale Planı kapsamında, Türkiye 199 milyon dolar yardım almıştır. Buna karşın,³⁸⁵

- Mısır ihtiyacı olan 142 milyon doların yüzde 56'sını (79,1 milyon dolar),
- Irak ihtiyacı olan 474 milyon doların yüzde 46'sını (215,7 milyon dolar),
- Ürdün ihtiyacı olan 1 milyar 14 milyon doların yüzde 74'ünü (752 milyon dolar),
- Lübnan ihtiyacı olan 1 milyar 515 milyon doların yüzde 61'ini (917,6 milyon dolar) almıştır.

Türkiye'de Suriye krizinden ekonomik olarak etkilenen kesimlerden biri, Suriye ile azalan sınır ticaretinden ve batan yatırımlar yüzünden, işlerini ve geçim kaynaklarını kaybedenlerdir. Bir de Suriyelileri Türkiye'de evlerinde misafir edenler, bu krizin hem ekonomik hem de sosyal yükünü hissetmektedir. Gaziantep'te, Kilis'te, Şanlıurfa'da ve Hatay'da sınıra yakın bölgelerde tarım yapan aileler, Suriye krizi yüzünden yıllık gelirlerinin yarısından fazlasını kaybetmiştir.³⁸⁶

³⁸³ Global Humanitarian Assistance, (2014). Global Humanitarian Assistance Raporu 2014, s.89.

³⁸⁴ Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
[https://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R3prov_A1010__30_May_2015_\(03_02\).pdf](https://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R3prov_A1010__30_May_2015_(03_02).pdf)

³⁸⁵ Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
[https://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R3prov_A1048__30_May_2015_\(03_02\).pdf](https://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R3prov_A1048__30_May_2015_(03_02).pdf)

³⁸⁶ Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.62.

Suriye’de iç savaş çıkmadan önce, Türkiye ve Suriye arasındaki iyi ilişkiler, birçok Türk işadammın, ucuz işçilik maliyetleri olan Suriye’ye yatırım yapmasına olanak sağlamıştır. Ancak Türkiye-Suriye ilişkilerinin bozulması, iç savaş nedeniyle Suriye içindeki otorite kaybı, orada yatırım yapmış olan Türk işadamlarını çok kötü etkilemiştir.³⁸⁷

Suriye krizinin ve büyük göç hareketlerinin etkisiyle bölgesel ekonominin dinamikleri olumsuz biçimde etkilenmiştir. Suriye’nin içinde ve Suriyelilerin sığındığı bölgeler de, işsizlik artmış, yatırımlar azalmış, mal eksiklikleri görülmektedir. Bölgedeki güvenli ve politik istikrar eksikliği, ticarete olan güveni azaltmış, ekonomik faaliyetlere darbe vurmuştur.³⁸⁸ Örneğin, Ortadoğu’ya kargo taşımacılığı yapan firmalar gecikmeli teslimatlarla uğraşmaktadır. Eskiden Suriye üzerinden karayolu ile taşımacılık yapanlar, şimdi Akdeniz ülkelerinden Ro-Ro taşımacılığı ile varış noktalarına ulaşmaktadır. Kriz öncesi 4-5 gün süren teslimatlar, kriz sonrası 25 güne kadar çıkabilmektedir.³⁸⁹

Suriye krizinin ekonomik boyutu sadece devlet harcamalarıyla değil, sığınmacıların yoğun olduğu bölgelerde hayat pahalılığının artmasıyla da değerlendirilmelidir. Kişi başına düşen gelir, Türkiye ortalamasının altında olan Güneydoğu Bölgesi’nde, ortaya çıkan hayat pahalılığının yıkıcı etkileri vardır. Buna ek olarak, sınır ticaretinin de azalması yerel ekonomiyi zayıflatmıştır.³⁹⁰

Suriyelileri kabul eden ülkelerin, sığınmacılara iyi bir yaşam sunması, çocuklara eğitim sağlaması etik olarak doğru olmakla birlikte, sığınmacılar arasında meydana gelecek fakirliği ve bundan dolayı oluşabilecek sosyal problemleri engelleyecektir. Unutulmamalıdır ki, ileride siyasi, sosyal ve ekonomik istikrara sahip bir Suriye, bölge ekonomisine ve komşu ülkelere olumlu bir katkı sağlayacaktır.³⁹¹

³⁸⁷ Özden, Ş., (2013), s.8.

³⁸⁸ Zetter, R. and Ruaudel, H., (2014), s.7-8.

³⁸⁹ International Crisis Group Raporu, (2014), s.23.

³⁹⁰ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.27-28.

³⁹¹ Dahi, O., (2014). The refugee crisis in Lebanon and Jordan: The need for economic development spending. *Forced Migration Review* 47, s.12-13.

3.6. Suriyelilere Yardım Operasyonunun Sosyal Etkileri

Suriyelilerin geçici konuk statüsünde olmaları, geleceklerinin belirsiz olmasına neden olmaktadır. Bu belirsizlik Suriyelilere, çalışma ve eğitim alanlarında sorunlar yaşatmaktadır. Bazı kamplarda Suriyelilere, kendilerine yetebilirliklerinin gelişmesi için mesleki eğitimler sağlanmaktadır. Ancak Suriyelilerin büyük çoğunluğunun, Türkiye’de çalışmaları için yasal izinleri yoktur. Bu da kamplar dışındaki Suriyelilerin, geçimlerini sağlamalarını zorlaştırmaktadır, onları sömürülmeye müsait hale getirmektedir.³⁹² Bu konuda, 2014 yılının Ekim ayı itibariyle, Çalışma Bakanlığı’nın çalışmaları vardır. Böylece oturma izni, pasaportu, kimliği olan Suriyelilere çalışma izni verilebilecektir.³⁹³

Yardım dağıtımındaki eşitsizlikler, dil farkı yüzünden ihtiyaçlarını tam olarak anlatamama, yetkililere veya yardım kuruluşlarına doğrudan ulaşma imkanı olmaması gibi nedenler, sığınmacılar arasında huzursuzluklara neden olabilir. Bu huzursuzluklar, uzun vadede sığınmacılar ile daha büyük sosyal gerginliklere dönüşebilir.³⁹⁴ Yardım operasyonlarında, afetzedelerin çektiği acıları, kendi dillerini ve kültürlerini bilen yardım görevlileri tarafından daha iyi anlaşıldığı bilinmektedir.³⁹⁵ İnsani yardım operasyonlarında, dil, gelenek, politik görüş gibi kavramları kapsayan insan faktörü çok önemlidir.³⁹⁶ Sonuçta yardımı alan da, yardımı ulaştıran da insandır ve bu yüzden yardım operasyonlarının sosyal etkileri de hesaplanmalıdır.

Suriyeli sığınmacıların yaşadığı yıkım ve gelecek kaygısının hal ve tavırlarına etkisi büyük olmaktadır. Çocuklarının yaşadığı travmalar ve gelecekleri için endişelenen Suriyelilerin, psikolojik desteğe de ihtiyacı büyüktür. Çoğu Suriyeli sığınmacıya ihtiyaçları sorulduğunda cevapları, barınak, gıda gibi temel ihtiyaçlar değil, iş ve çocukları için eğitim olmaktadır. Dil engeli iş bulmada zorluk yaratan bir faktördür.^{397,398,399} Bu durumu, Suriyelilerin kendi kendine yetebilme isteği olarak

³⁹² Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey, s.61.

³⁹³ Milliyet Gazetesi Web Sitesi: <http://www.milliyet.com.tr/suriyelilere-calisma-izni/ekonomi/detay/1951900/default.htm>

³⁹⁴ Lee, A.C.K., (2008). Local perspectives on humanitarian aid in Sri Lanka after the tsunami. *Public Health, 122(12)*, s.5.

³⁹⁵ Raphael, B. and Stevens, G., (2007). Disaster and Response. *Journal of Social Work in Disability and Rehabilitation, 5(3)*, s.16.

³⁹⁶ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J. and Villarreal, M., (2009), s.32.

³⁹⁷ Fisher, N., (2014). Foreword: The inheritance of loss. *Forced Migration Review 47*, s.4.

³⁹⁸ Seferis, L., (2014), s.142.

görmek gerekmektedir. Bütün temel insani ihtiyaçlarının uzun süre başkaları tarafından karşılanmasının, insan haysiyeti üzerinde olumsuz etkisi olabilmektedir.

Savaş yüzünden Suriyelilerin çoğu ciddi bir travma yaşamaktadır. Bu travmanın etkisini kolayca atlatmak mümkün olmamaktadır. Suriyeliler, Türkiye'ye sığındıktan bir süre sonra travmanın etkilerinde azalma olsa da, kamplardaki Suriyelilerin bir kısmı yaşam statülerinin gerilemesi ve işsizlik yüzünden rahatsızlık duymaktadır. Kamplarda başta hissedilen güvenlik hissi, uzun bir süre kamplarda yaşam sonrası memnuniyetsizliğe dönüşebilmektedir. Kamplar gibi küçük bir alanda, birçok kişinin birlikte yaşadığı ortamlar provokasyonlara açıktır. Kışın kamplarda sobadan çıkan yangınlar veya yazın yayılan salgın hastalıklar sığınmacılar arasında huzursuzluğa neden olabilmektedir.⁴⁰⁰

Sığınmacıların, temel ihtiyaçlar, iş ve eğitim alanındaki sorunlarına ek olarak yeni dâhil oldukları toplumla aralarında bağ oluşturulması sorunu da önemli bir konudur. Kampları dışında yaşayan sığınmacılar yardımlara ulaşamamakta ve Türk halkı ile iletişime geçme de sorunlar yaşamaktadır. Suriye Krizinin yakın tarihte bitmeyecek olması sebebiyle birlikte yaşayacak iki halkın bağ kurması gerekmektedir. Bu konuda toplumun her kesimi için duyarlılığı artırma çalışmaları yapılmalıdır.⁴⁰¹

Kamplardaki sığınmacılar, kendilerine yardım eden çevirmenlerin, Arap kökenli Türkler olduğunu belirtmişlerdir. Suriyeliler, çevirmenlerin, sağlık sorunlarını doktorlara çevirirken zorlandıklarını çünkü Arapçayı yeterince iyi konuşamadıklarını belirtmişlerdir.⁴⁰²

Yardım kuruluşlarının bağışçılara karşı hesap vermesi gerekmektedir. Ancak buna ek olarak, yardıma muhtaç insanlara karşı da sorumludurlar. Yardımların dağıtımındaki başarı ve tarafsızlık algısı, yardım alanlarda oluşabilecek olası olumsuz sosyal etkileri engeller. Yardımı alan kişilerin hesap sorma alanında bağışçılar kadar olanağı yoktur.⁴⁰³ Suriyelilere Yardım Operasyonunda, sığınmacıların bu çaresiz durumu da göz önünde

³⁹⁹ James, L., Sovcik, A., Garoff, F. and Abbasi, R., (2014). The mental health of Syrian refugee children and adolescents. *Forced Migration Review* 47, s.42.

⁴⁰⁰ Güçer, M., Karaca, S. and Dinçer, O.B., (2013), s.61-62.

⁴⁰¹ Yüksel, U., Bulut, M.N. and Mor, Z., (2014), s.10.

⁴⁰² Özden, Ş., (2013), s.6.

⁴⁰³ Lee, A.C.K., (2008), s.8.

bulundurulmalıdır. Ülkemizdeki sığınmacıların, gerek şehirlerde, gerek çadırkentlerde çıkardığı tartışmalar, ancak etkili ve adaletli bir yardım operasyonu algısıyla çözülebilir.

Suriyelilerin sayısının özellikle Suriye sınırına yakın illerde yükselmesi demografik dengenin değişmesine neden olmaktadır. Hatay ilinde, Suriye Krizinden önce yüzde 34 olan Arap nüfusu, yüzde 40'ın üstüne çıkmıştır. Hatay ili, Türkiye'nin ilk Arap çoğunluğa sahip ili olma yolunda ilerlemektedir. Yine Suriye sınırında olan Kilis'te de Suriye'deki iç savaştan önce yüzde 1 olan Arap nüfus, savaş sonrası yüzde 42'ye çıkmıştır. Suriye Krizinin etkilerini ağır biçimde yaşayan ve Suriye'ye yapılan yardım operasyonunda önemli bir role sahip olan Reyhanlı ilçesine gelen 30 bin Suriyeli, ilçedeki toplam nüfusu 90 bine yükseltmiş ve Arap çoğunluğu arttırmıştır.⁴⁰⁴

Suriyeli sığınmacıların sayısının beklenenin çok üstüne çıkması, başta yardımsever duygularla hareket eden Türk Halkının sığınmacılara karşı toleransını azaltmaktadır. Halk arasında Suriyelilerin kaba, eğitimsiz, çok fazla çocuklu, kadınlara karşı saygısız olduğuna dair izlenimler vardır. Suriyelilerin fatura, hesap ve kira ödemediğini dair şikayetler olmaktadır. Bu izlenimler sonucu, Suriyelilere karşı ayrımcılık yapılabilmekte ve göçmen karşıtı görüşler yaygınlaşmaktadır.⁴⁰⁵

Suriye ve Türk toplumu arasındaki bir başka fark medeni durum hakkındadır. Türk Medeni Kanunu, çok eşliliğe ve çocukların evlenmelerine izin vermemektedir. Ancak Suriyeli kadınların ve kız çocukların, ülkemizde hanelere kuma olarak alınması toplumsal gerilimi arttırmaktadır. Bu tarz resmi nikâhsız birlikteliklerden doğan bebeklerin durumu da sıkıntılı olmaktadır çünkü bu bebekler kayıt altına alınamamaktadır.⁴⁰⁶ Suriye krizinin başlangıcı olan 2011 yılından, 19 Nisan 2014 tarihine kadar, Türkiye'de 11 bin 249 Suriyeli bebek dünyaya gelmiştir. Ciddi bir rakam olan, Türkiye'deki birçok yerleşim biriminin nüfusundan fazla olan bu bebeklerin sayısı, Suriye krizinin dev boyutuna da gözler önüne sermektedir.⁴⁰⁷

Bazı Suriyeli sığınmacıların adi suçlara karıştığı bilinmektedir. Türkiye'de sigortası olmayan Suriyeli araçların karıştığı trafik kazalarında, Türk sürücüler kendi masraflarını

⁴⁰⁴ Çağaptay, S., (2013), s.13-14.

⁴⁰⁵ Özden, Ş., (2013), s.10.

⁴⁰⁶ Kirişçi, K., (2014), s.37.

⁴⁰⁷ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar, s.59.

karşılama zorunda kalmaktadır. Türk polisi, Suriyelilerin araç plakalarını okuyamadığı için araçları takip edememekte ve trafik kurallarına uymayan Suriyeli sürücülere ceza kesememektedir.⁴⁰⁸

Ayrıca artan Suriyeli sayısı, Türkiye’de zaten mevcut olan işsizlik sorununa olumlu katkı yapmamaktadır. Suriyelilerin ucuz işçi olarak kullanılması, Türk halkında kendi işlerinin sığınmacılar tarafından çalındığı izlenimi yaratabilir. Suriyelilerin çok çaresiz olması yüzünden çok düşük ücretlere çalıştığı bilinmektedir. Türk halkının bir bölümünde, Suriyeli sığınmacılar için harcanan kamu kaynaklarının kullanımı konusunda rahatsızlıklar baş göstermektedir. Özellikle yakın bir zamanda, bölgedeki insani krizin sona ermeyeceği ön görülmekte, yardımların ne kadar sürdürülebileceği tartışılmaktadır.⁴⁰⁹

3.7. Suriyelilere Yardım Operasyonunun Siyasi Etkileri

Mülteci krizlerinin, uluslararası ilişkilerde önemli rol oynayabildiği bilinmektedir. Yerinden olan insanların göç hareketleri, çevre ülkeleri ve bu ülkelerin güvenliğini doğrudan etkilemektedir. Mülteci hareketleri, göç dalgasına maruz kalan ülkelerin istikrarına, refahına ve değerlerine yönelik tehdit oluşturabilmektedir. Sınır geçişlerinde yaşanan anlaşmazlıklar ülkeler arası ilişkileri olumsuz yönde etkileyebilmektedir.⁴¹⁰ Türkiye Suriye Yardım Operasyonu vasıtasıyla bu etkileri yaşamaktadır. Suriye krizinin ve Suriyelilere yapılan yardım operasyonunun, hem ulusal hem de uluslararası etkileri olmaktadır.

Yardım kuruluşlarının, yardım yaptıkları bölgelerde, politik dinamikleri anlaması büyük önem taşımaktadır. Böylece yardım kuruluşları, ihtiyaç sahiplerini daha iyi belirleyebilir, daha iyi dağıtım faaliyetleri yürütebilir, riskleri daha iyi fark edebilir ve yardımların etkilerini daha iyi tahmin edebilir.⁴¹¹ Suriye yardım operasyonunda da yardım kuruluşlarına olan saldırılar, özellikle Suriye sınırları içinde zirve yapmaktadır. Suriye içinde görev yapan yardım çalışanlarının politik hassasiyetlere dikkat etmesi

⁴⁰⁸ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.29.

⁴⁰⁹ Nielsen, S.Y. and Grey, M.A., (2013), s.29.

⁴¹⁰ Yüksel, U., Bulut, M.N. and Mor, Z., (2014), s.5-6.

⁴¹¹ Fanthorpe, R. (2003). Humanitarian aid in post-war Sierra Leone: the politics of moral economy. *HPG Report 13*, s.65.

gerekmektedir. Yardım görevlileri, tarafsızlıklarını koruyarak rejim güçleri veya muhalifler tarafından hedef alınmaktan kaçınabilirler.

Türkiye içindeki Suriyeli sığınmacı sayısının artması ile göçmen karşıtı, Arap karşıtı görüşler artmıştır. Bunun ötesinde, Türk Hükümeti'nin Suriye rejimine karşı açık bir karşıt tutum takınması, Suriye'deki göç hareketleri, Türkiye'nin hem iç, hem dış politikasını ilgilendirir hale gelmiştir. Suriyeli sığınmacıların bir kısmının Suriye rejimine karşı savaşılan silahlı gruplar olduğu, Türkiye'den destek gördükleri konusunda da ciddi eleştiriler yapılmaktadır.⁴¹²

Türkiye, sığınmacılar üzerindeki kontrolünü, Suriye krizine müdahil olmak için kullanmaktadır. Türk Hükümeti'nin Suriye krizinde takındığı Şam rejimi karşıtı tavır dolayısıyla, Özgür Suriye Ordusu'na, hem lojistik, hem de ekonomik destek verdiği bilinmektedir. Türkiye topraklarında, Suriye'de savaşılan muhaliflere sığınma, dinlenme ve sağlık hizmetlerinden faydalanma hakkı sağlanmaktadır. Türkiye sınırları içerisinde barınan Şam rejimi karşıtı silahlı unsurlar, Türk topraklarını geri çekilebilecekleri bir üs olarak kullanılmaktadırlar.^{413,414}

Özgür Suriye Ordusu'nun sığınmacı kamplarında asker topladığı da iddia edilmektedir. Bu durum Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin 2006 tarihinde yayınladığı "Sığınma Hakkının Sivil ve İnsani Karakterinin Korunması Prensiplerine" aykırı bir durum oluşturmaktadır. Türk Hükümeti, kamplara silahlı güçlerin erişimini engellemelidir.⁴¹⁵

Suriyeli muhalifler ile Suriye Hükümeti'ni barışçıl bir çözüm için İsviçre'de bir araya getiren Cenevre-2 Görüşmeleri, 2014 yılının Ocak ve Şubat ayında yürütülmüştür. Bölgedeki insani durumun kötüye gitmesi rağmen, görüşmelerde barışçıl bir anlaşma sağlanamamıştır. Görüşmelerin ardından, 22 Şubat 2014'te, 2139 numaralı Birleşmiş Milletler Güvenli Konseyi Kararı alınmıştır. Karar konseyde oybirliği ile alınmıştır. Bu karar ile iç savaştaki bütün taraflara, Birleşmiş Milletler insani yardım kuruluşları ve işbirliği yaptığı kuruluşlar için, çatışma bölgelerinde ve sınır hatlarında, güvenli ve

⁴¹² Özden, Ş., (2013), s.1.

⁴¹³ Nielsen, S.Y. and Grey, M.A., (2013), s.29.

⁴¹⁴ International Crisis Group Raporu, (2014), s.32.

⁴¹⁵ Helsinki Yurttaşlar Derneği Raporu, (2012), s.6.

engelsiz insani koridorlar açma çağrısında bulunulmuştur. Bu karar ile Suriye içinde insani yardım ulaştırılmayan çatışma bölgelerine ulaşmak hedeflenmektedir.^{416,417}

Büyük ülkelerin insani yardım yollaması kararında veya yardımın miktarında çoğu zaman, ihtiyaç ön plana çıkmamaktadır. Bağışçı ülkeler, kendilerine coğrafi olarak yakın ülkelere, ekonomik ve askeri ilişkilerinin iyi olduğu ülkelere yardımda bulunmaktadır. Yani her zaman en çok ihtiyacı olan yardımı alamamaktadır.⁴¹⁸ Uluslararası ilişkilerde kimsenin kimseyle dost olmadığı ilkesinden yola çıkılırsa, bu durum normal karşılanabilir.

Şam rejimi ve Türkiye arasındaki gerginlik 2012 yılından beri devam etmektedir. Türkiye, 22 Haziran 2012 tarihinde keşif uçağının düşürülmesi ve uçaktaki iki pilotun şehit olması sonrası angajman kurallarını değiştirmiştir. Türk sınırına yaklaşan ve ihlal eden Suriyeli askeri unsurlara hemen müdahale edilmektedir. Türkiye, 16 Eylül 2013 tarihinde bir Suriye helikopterini, 23 Mart 2014 tarihinde bir Suriye savaş uçağını sınırını ihlal ettiği gerekçesiyle düşürmüştür. Suriye füze sistemleri de, sınıra yakın uçan Türk uçaklarına radar kilidi yaparak taciz etmektedirler.⁴¹⁹

Suriye krizi, Türkiye'nin iç ve dış güvenliğine de büyük zarar vermiştir. Özellikle Suriye sınırına yakın illerde güvenlik riskleri baş göstermiştir. Türkiye-Suriye sınırı güvenli değildir ve adeta savaş bölgesinin içinde yer almaktadır. 11 Şubat 2013 tarihinde, Hatay'ın Reyhanlı ilçesindeki Cilvegözü Sınır Kapısı'nda ve 11 Mayıs 2013 tarihinde, yine Reyhanlı ilçesinde arabaya yerleştirilen bombalar patlamıştır. İlk saldırı da 13 kişi, ikinci saldırı da 53 kişi hayatını kaybetmiştir. 20 Mart 2014 tarihinde bir grup IŞİD militanı, Niğde'de güvenlik güçlerine saldırmıştır. Bu saldırıda 3 güvenlik görevlimiz şehit olmuştur. Bu saldırılar sonrası, Türkiye'de sığınmacılara bakış açısı olumsuz yönde değişmiştir. Suriye krizinin Türkiye'nin güvenliğini ve bölgedeki istikrarı ne büyük ölçüde etkilediği anlaşılmıştır.^{420,421,422,423}

⁴¹⁶ Margesson, R. and Chesser, S.G., (2013), s.3.

⁴¹⁷ Birleşmiş Milletler Web Sitesi:

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47204&Cr=syria&Cr1=#.VDayrvmsU1a>

⁴¹⁸ Mesquita, B.B. and Smith, A., (2009). A Political Economy Of Aid. *International Organization* 63, s.336.

⁴¹⁹ International Crisis Group Raporu, (2014), s.35.

⁴²⁰ Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013), s.9.

⁴²¹ NTVMSNBC Web Sitesi: <http://www.ntvmsnbc.com/id/25421222/>

Türkiye aynı zamanda Suriye’de Esad rejimi ile savaşan aşırı gruplara destek vermekle de suçlanmaktadır. El-Kaide gibi radikal İslamcı gruplarla ilişkisi olan El-Nusra gibi gruplara destek verildiği, Türk Hükümeti tarafından reddedilmektedir.⁴²⁴

Türkiye, özellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin Suriye krizi konusunda gerekli adımları atmadığını iddia etmektedir. Türkiye, Şam rejimi muhaliflerinin direkt olarak desteklenmesini, Suriye’de bir insani koridor oluşturulmasını, muhaliflerin silahlandırılmasını ve Kuzey Suriye’de uçuşa yasak bölge oluşturulmasını savunmuştur. 2013 yılının Ağustos ayında, Suriye’de kimyasal silah kullanılması sonrası, Türkiye, Batı’yı sınırlı bir silahlı müdahaleye çağırmıştır. Ancak daha sonra Rusya ve ABD arasında Suriye’nin kimyasal silahlarının teslimi konusunda anlaşma sağlanmış, Türkiye’nin çağrısı karşılıksız kalmıştır.⁴²⁵

Türkiye, Suriye içinde bir güvenli bölgenin oluşturulmasını uzun süredir planlamakta ve bu planın hayata geçirilmesi için çabalamaktadır. Türkiye, 1991’de Kuzey Irak’ta, Saddam Hüseyin’den kaçan Iraklı Kürtler için kurulan güvenli bölge benzeri bir alan istemektedir. Irak’taki güvenli bölge Birleşmiş Milletler desteğiyle, ABD liderliğinde bir gönüllü ülkeler koalisyonu aracılığıyla oluşturulmuştur. Türkiye, güvenli bölgenin oluşumu ve gerekecek askeri güç için ABD, Fransa ve Arap ülkelerinden destek aramaktadır.⁴²⁶ Suriye’de kurulacak bir güvenli bölge, Türkiye’ye daha fazla sığınmacı gelmesinin önüne geçecek, belki de Türkiye’deki sığınmacıların en azından bir kısmının geri dönüşünü sağlayacaktır.

⁴²² Kirişci, K., (2014), s.42.

⁴²³ İhlas Haber Ajansı Web Sitesi: <http://www.ihf.com.tr/haber-nigdede-hain-saldiri-2-sehit-asayis-341996/>

⁴²⁴ Kirişci, K., (2014), s.41.

⁴²⁵ International Crisis Group Raporu, (2014), s.28.

⁴²⁶ Çağaptay, S., (2013), s.35.

4. SURIYE YARDIM OPERASYONU ÜZERİNE ALAN ARAŞTIRMASI

Suriye Krizi hem ülkemizi ve hem de bölgemizi birçok yönden etkileyen bir vakadır. Ülkemize sığınan Suriyelilere yapılan yardım operasyonunun da ekonomik, sosyal ve politik etkileri ülkemizde devam etmektedir. Suriyelilere yardım operasyonunun lojistik bölümü de yeterince irdelenmemektedir. Bu güncel konuda araştırmalara ihtiyaç vardır ancak bu araştırmaların sayısı çok fazla değildir. Bu araştırma, bu eksikliğe yöneliktir.

4.1. Araştırma Konusu ve Problemi

Bu araştırmanın konusu Suriyelilere yapılan insani yardım operasyonudur. Problem olarak, bir yardım operasyonunun en önemli bileşeni olan lojistikteki eksik uygulamalar ve yaşanan sorunlar ele alınmıştır. Başarılı ve verimli bir insani yardım lojistiği uygulanması, zor durumdaki sığınmacılar için büyük önem taşımaktadır. Suriyelilere yardım operasyonunun uzun bir süre daha ülkemiz sınırları içinde ve sınır ötesinde devam edeceği düşünüldüğünde, lojistikte yaşanan sorunların çözümüne ihtiyaç olduğu görülmektedir.

4.2. Araştırma Konusuyla İlgili Temel Araştırmalar

Bu araştırma konusu ile ilgili araştırmalar yeterli sayıda değildir. Suriyelilere yardım operasyonunda görev alan tüm yardım kuruluşlarının genel sorunlarını irdeleyen bir araştırma literatürde bulunmamaktadır. Türk Kızılayı, AFAD, Birleşmiş Milletler ve çeşitli özel yardım kuruluşlarının, Suriyelilere yaptıkları insani yardımlar hakkında çeşitli raporları ve bültenleri yayınlanmaktadır. Suriyeli mültecilere yönelik saha çalışmaları ve anket çalışmaları da mevcuttur. Ancak yardım çalışanları ve yardım kuruluşlarının yaşadığı lojistik sorunları irdeleyen bir çalışma literatürde mevcut değildir. Bu çalışma, bu bakımdan alanında bir ilk olacaktır.

4.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada Suriyeli sığınmacılara yapılan insani yardım operasyonundaki uygulamalara göz atılması ve yaşanan sorunların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ülkemize sığınan kişi sayısı her gün artmaya devam etmekte ve yardım operasyonu baş edilmesi zor bir noktaya ilerlemektedir. Bunun üstesinde gelmek için lojistik faaliyetlerin verimli ve etkili kullanımı, bu faaliyetlerde yaşanan aksaklıkların giderilmesi şarttır. Bu araştırma, lojistiğin bir yardım operasyonu için önemini de ortaya koymaktadır.

Ülkemiz, sayıları milyonları bulan bir sığınmacı dalgasıyla ilk kez karşılaşmaktadır. Bu yardım operasyonunun ve insani görevin altından kalkmanın getirdiği sorumluluklar ve yükler vardır. Araştırmada, bir insani yardım operasyonunun aşamalarından, başarı için gerekenlerden, operasyonun yürütüldüğü çevreden ve operasyonunun etkilendiği çeşitli faktörlerden bahsedilmiştir. Bütün bu unsurlar üzerinden Suriyelilere Yardım Operasyonu değerlendirilmiş, operasyonda yaşanan sorunlar ve operasyonun ekonomik, sosyal, politik etkileri anlatılmıştır.

4.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Anket yapılırken en başta, katılımcılardan, isim/soyadı, kurum adı, iletişim bilgileri, iş tecrübesi, cinsiyeti, eğitim durumu ve yaş gibi demografik bilgiler de istenmekteydi. Ancak bazı katılımcılar, özellikle devlette çalışan insani yardım görevlileri isim vererek anket yapmaktan çekinmişlerdir. Daha sonra, kurum adı hariç diğer bilgileri vermek opsiyonel hale gelince, katılımcıların sayısı arttırmıştır.

Suriyeli sığınmacılara yardım konusunun ülkemizde politik bir konuya dönüştürülmesi de, ankete katılabilecek bazı yardım görevlilerinin çekinmesine yol açmıştır. Bu konu hakkında çeşitli sebeplerden(üstlerinden izin alamama, kurumsal karar gibi) görüş bildirmek istemeyenler bir diğer sınırlılığı oluşturmuştur.

Ankette sadece tek bir vakanın değerlendirilmesi de bir sınırlılıktır. Yapılan araştırma ortaya çıkan bulgu ve sonuçlar, sadece Suriyeli sığınmacılara, Türkiye’de yapılan yardım operasyonu üzerinedir.

Bir başka sınırlılıkta, anketin sadece özel veya devlet kurumlarında görev yapan yardım çalışanlarına yönelik olmasıdır. Araştırma da Suriyeli sığınmacıların görüşleri alınmamış, sadece yardım çalışanlarının bakış açısından konu tartışılmıştır. Ancak Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları krizin politik boyutu ve vermeleri gereken kişisel bilgiler konusunda hassas oldukları bilinmektedir.⁴²⁷

4.5. Araştırmanın Hipotezleri

Bu çalışma kapsamında değerlendirilmek üzere 11 tane hipotez belirlenmiştir. Hipotezlerin içeriği personel ve eğitim, tedarik, hazırlık, finans ve bağışlar, izlenebilirlik, haberleşme, lojistik ön değerlendirme, hesap verilebilirlik ve kayıt başlıkları altında oluşturulmuştur. Hipotez konuları seçilirken bir lojistik operasyonun en önemli hususlarına değinilmeye çalışılmıştır.

4.5.1. Personel ve eğitim

İnsani yardım operasyonları öncesinde, personelin eğitimi hazırlık aşamasının önemli bir bileşenidir. İnsani yardım lojistiğinin daha profesyonelce yapılması, uygun bir eğitim ile mümkün olmaktadır.⁴²⁸ Yardım kuruluşlarının, standart bir eğitim programına ve sertifikasyon sistemine yatırım yapması, sahadaki ortak süreçler ve terimler hakkında, bilgi sahibi lojistikçiler yetişmesini sağlamaktadır.⁴²⁹ Yüksek personel değişim oranına sahip insani yardım lojistiği sektöründe, insani krizlerde elde edilen tecrübelerin aktarılması büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden yeni ve mevcut olan personelin eğitimine önem verilmesi gerekmektedir. Ortak eğitimler ve internet üzerinden verilecek eğitimler, lojistikçi bir çekirdek kadro kurulmasına, sahadaki lojistik faaliyetlerin standart hale gelmesine olanak sağlayabilmektedir.⁴³⁰ Etkili lojistik, etkili bir yardım operasyonu için hayati önem taşımaktadır. Eğitim, etkili bir lojistik için kritik öneme sahiptir.⁴³¹ Sahadaki lojistikçilerin başarısı için büyük önem taşıyan, eğitim programları, sahadaki koşulları ve gereksinimleri yansıtacak şekilde

⁴²⁷ Parnam, N., Tax, L., Yoshikawa, L. and Lim, K., (2013), s.32.

⁴²⁸ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010), s.35.

⁴²⁹ Thomas, A.S. and Kopczak, L.R., (2005), s.7.

⁴³⁰ Thomas, A., (2003), s.10.

⁴³¹ Thomas, A. and Mizushima, M., (2005), s.61.

yapılmalıdır.⁴³² İnsani yardım çalışanlarının ve gönüllülerinin çalışmaları, eğer yeterli eğitime sahip olmadıkları takdirde verimli olmamaktadır. Bir afete müdahale eden ekipler için eğitim, en önemli gereksinimlerden biridir.⁴³³

Hipotez 1: Hazırlık aşamasında, yardım personelinin eğitilmesi insani yardım operasyonlarına olumlu katkı yapar.

4.5.2.Tedarik

İnsani yardım kuruluşları, tedarikçilerle önceden satın alma anlaşmaları yaparak, büyük önem taşıyan bazı yardım malzemeleri için, gerekli nitelikleri ve teslim şartlarını bildirmektedir. Bu anlaşmalar doğrultusunda tedarikçiler, yardım kuruluşları için emniyet stokları tutabilmektedir.⁴³⁴ Sabit bir fiyat üzerinden yapılan anlaşmalarla, tedarikçiler, malzeme konusunda kuruluşun beklentilerini öğrenir ve onlar için gerektiğinde kullanılmak üzere stok tutabilir.^{435,436} Büyük miktarda yardım malzemesi stoklanması maliyet etkin olmayabilmektedir. Ancak insani kriz potansiyeli olan bölgelerin yakınındaki tedarikçilerle, ön anlaşmalar yapıp malzemeler alınarak, hem zamandan, hem maliyetlerden tasarruf edilebilmektedir.⁴³⁷ Tedarikçiler ile ön anlaşmaların yapılması sayesinde, fiyat, miktar, kalite gibi konularda müzakerelerin ve evrak işlerinin, müdahale zamanındaki temin süresi üzerinde, geciktirici bir etkisi olmamaktadır.⁴³⁸ Afetin meydana geldiği ülkenin ekonomisi gelişmiş ise, yerel satıcılardan, malzeme ve personel tedarik edilebilir. Gelişmemiş ülkelerde ise, malzemeler ve personel dışarıdan getirilerek çalışılmalıdır.⁴³⁹

Hipotez 2: Hazırlık aşamasında, tedarikçilerle önceden yapılmış anlaşmalar, insani kriz sonrası yardım operasyonuna olumlu katkı yapar.

⁴³² Tatham, P. and Altay, N., (2013). On humanitarian logistics education and training. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 3(2), s.2.

⁴³³ Apte, A., (2009). Humanitarian logistics: A new field of research and action. *Information and Operations Management*, 3(1), s.13.

⁴³⁴ Balcik, B. and Beamon, B.M., (2008), s.107.

⁴³⁵ Gatignon, A., Van Wassenhove, L.N. and Charles, A., (2010), s.107.

⁴³⁶ Chomilier, B., Samii, R. and Van Wassenhove, L.N., (2003), s.15.

⁴³⁷ Banomyong, R. and Sodapang, A., (2011), s.34.

⁴³⁸ Kopczak, L.R. and Johnson, M.E., (2003), s.7.

⁴³⁹ Kunz, N. and Reiner, G., (2012), s.121.

Dalgalı talep ve belirsiz temin süreleri altında yapılan yardım operasyonlarında, yeterli stok sahibi olmanın önemi büyüktür. Önceden konumlandırma, bu sorunlara çözüm olabilmektedir.⁴⁴⁰ Önceden konumlandırılmış malzemeler, hızlı bir insani yardım operasyonu yürütmede, önemli rol oynayabilmektedir. Kriz bölgesinde dağıtılmaya hazır yardım malzemesi bulundurmak, mağdurlar için çok değerli zamandan kazanç sağlamaktadır. Önceden konumlandırılan bu malzemeler, okul, sağlık, hijyen, yiyecek setleri olarak sınıflandırılabilir. Böylece bir insani krize cevap verme süresi kısalmaktadır.⁴⁴¹ Önceden konumlandırılan malzemeler, afetin türünden, sosyal, kültürel koşullardan bağımsız olan, her koşulda ihtiyaç duyulacak temel yardım malzemeleridir.⁴⁴² Yardım kuruluşlarının temel yardım malzemelerine hemen ulaşamaması, acıları azaltma konusunda zorluklar çıkarmaktadır. Bu yüzden, önceden konumlandırma, temel yardım malzemelerini, ihtiyaç duyulacak yerlere ve bölgesel merkezlere yerleştirilmesini amaçlamaktadır. Bir ileri planlama olarak, önceden konumlandırma hem askeri hem de insani yardım lojistiğinde kullanılmaktadır.⁴⁴³ Afetlerden ötürü oluşabilecek insani acıların azaltılması için, en iyi yollardan biri mümkün olan en uygun stratejik noktalarda, önceden yardım malzemesi konumlandırarak proaktif hazırlık yapmaktır.⁴⁴⁴ Çeşitli stratejik bölgelerdeki depolara konumlandırılmış yardım malzemeleri, olası bir afette, yardım kuruluşunun cevap verme süresini azaltmaktadır. Bunun yanında gönderilen yardımların, en doğru kombinasyon ile sahaya gönderilmesi için erteleme olanağı sağlamaktadır.^{445,446,447} İnsani kriz ortaya çıktıktan sonra yeterli yardım malzemesinin, yerel veya uluslararası tedarikçilerden elde edilmesi, masraflı ve zaman alıcı olabilir. Bu yüzden yardım kuruluşları, önceden konumlandırma gibi, hazırlık faaliyetlerine girişirler.⁴⁴⁸

Hipotez 3: Hazırlık aşamasında, kriz bölgesinde önceden konumlandırılmış malzemeler yardım operasyonuna olumlu katkı yapar.

⁴⁴⁰ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010), s.32.

⁴⁴¹ Walton, R., Mays, R. and Haselkorn, M., (2011), s.4.

⁴⁴² Howden, M., (2009), s.5.

⁴⁴³ Oloruntoba, R. and Gray, R. (2006), s.117-118.

⁴⁴⁴ Apte, A., (2009), s.7-8.

⁴⁴⁵ Beamon, B.M. and Kotleba, S.A., (2006), s.4.

⁴⁴⁶ Matthews, S., (2005), s.38.

⁴⁴⁷ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009), s.551.

⁴⁴⁸ Balcik, B. and Beamon, B.M., (2008), s.102.

4.5.3.Hazırlık

Yardıml kuruluşları, bir insani krizin meydana gelmesini pasif bir biçimde beklemek yerine, tedarik zinciri yönetimi teknikleri kullanarak, olası krizlere karşı hazırlık planları oluşturmaktadır.⁴⁴⁹ İnsani yardım operasyonları, etkili bir müdahale aşaması için hazırlık gerektirmektedir.⁴⁵⁰ Bir insani yardım zincirinin başarılı olması, uzun vadeli kararların belirlendiği stratejik planlamanın başarısına bağlıdır.⁴⁵¹ Dikkatli bir lojistik planlama, her afet tipine müdahalede önemli bir rol oynamaktadır.⁴⁵² Afetlere karşı hazırlıklı olmak, insani yardım kuruluşlarının, operasyonlardaki maliyetlerini azaltmasını, iyileştirme aşamasına hızlı geçişi ve operasyonların daha hızlı bitirilmesini sağlayabilir.⁴⁵³ Kriz bölgesinde kaos arttıkça, geleneksel yöntemler etkinliğini yitirebilir, kapsamlı bir uzun dönem operasyonu yapmak gerekebilir. Bu nedenle, yardım kuruluşlarının bütün bu ihtimalleri gözeterek bir stratejik müdahale planı hazırlaması gerekmektedir.⁴⁵⁴ Karmaşık ve dinamik bir yapıya sahip olan insani yardım zincirlerinin sorunsuz uygulanması için süreçlerin, teknolojinin ve iletişim araçlarının koordinasyonu gibi lojistik hazırlıklar yapılmalıdır. Böylece afetlere daha etkili ve verimli cevaplar verilebilir.⁴⁵⁵

Hipotez 4: Olası insani krizlerden önce bir yardım planına sahip olmanın, yapılacak yardım operasyonuna olumlu bir etkisi vardır.

4.5.4.Finans ve bağışlar

Doğru zamanlı insani müdahale, doğru zamanda finansal kaynak bulunabilmesine bağlıdır.⁴⁵⁶ İnsani yardım lojistiğinde, yapılan özel bağışlar önemli rol oynamaktadır. Yardım kuruluşları bağışlar konusunda önemli çalışmalar yapmaktadır. İnsani yardımın ana amacı, gerekli malzeme ve hizmetleri en çok ihtiyaç duyulan yerdeki kişilere

⁴⁴⁹ Chandès, J. and Pache, G., (2010), s.100.

⁴⁵⁰ Stapleton, O., Van Wassenhove, L.N. and Tomasini, R., (2010), s.51.

⁴⁵¹ Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006), s.179.

⁴⁵² Kunz, N. and Reiner, G., (2012), s.133.

⁴⁵³ Gatignon, A., Van Wassenhove, L.N. and Charles, A., (2010), s.104.

⁴⁵⁴ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2004), s.13.

⁴⁵⁵ Apte, A., (2009), s.9.

⁴⁵⁶ Global Humanitarian Assistance, (2014). Global Humanitarian Assistance Raporu 2014, s.81.

ulaştırıp, yaşanan acıları azaltmak ve hayat kurtarmaktır.⁴⁵⁷ İnsani yardım yapan ülkeler, eğer bir koloni geçmişine sahip ise, eski tarihi bağlarından faydalanmak adına yardımlarını önce eski kolonilerine yönlendirmektedirler. Eski koloni bağları, insani yardım almayı ve elde etmeyi daha kolaylaştırmaktadır. Kolonicilik geçmişine sahip olmayan ülkeler ise yardımlarını ağırlıklı olarak en çok ihtiyaç sahibi olan fakir ülkelere yönlendirmektedirler. Türkiye'nin Suriye halkına yardım konusunda hassasiyet göstermesi, Suriye'nin eski Osmanlı toprağı olmasına bağlanabilir.^{458,459} Afetler sonrası yerel halk ve hükümet, yardımların ilk dalgasını oluşturmaktadır. Hükümetler, özellikle çok sayıda kişiyi kapsayan kitlesel akınlarda, kendi kapasitelerini zorlayan yardımlar yapmaktadırlar.⁴⁶⁰ Devletlerin yardım operasyonlarında oynadığı rol artmaktadır. 2013 yılında, hükümetlerin yaptığı insani yardım miktarı 16,4 milyar dolar ile tüm zamanların en yüksek miktarına ulaşmıştır ve bu artışta Türk Hükümeti'nin de önemli payı bulunmuştur.⁴⁶¹

Hipotez 5: İnsani yardım operasyonları için mutlaka yeterli ve düzenli finansal kaynağa ulaşılabilmelidir.

Yardım operasyonuna yapılan bağışlar her zaman afetzedelerin ihtiyaçlarına uygun olmayabilir. Gereksiz yardımlar, insani yardım zincirinde verimliliği düşürür, gerekli yardımların gelmesine engel olabilir.⁴⁶² Yapılan gereksiz bağışlar, insani yardım zincirlerinde darboğazlara neden olmaktadır. Bu bağışların elleçlenmesi ve taşınması sırasında kullanılan personel ve kaynaklar verimsiz kullanılmış olmaktadır. Gereksiz malzemelerin taşıma ve depolama süreçleri verimsizlik yaratabilir. Yardım akışında tıkanıklıklar oluşur.^{463,464,465} Bir yardım operasyonunda yardım kuruluşlarının eline geçen çoğu malzeme, kuruluş tarafından satın alınmamış, o kuruluşa bağışlanmıştır. Bunun sonucunda, yardım kuruluşunun, bu malzemeler arasında afetin tipine ve operasyonun aşamasına bağlı olarak elleçleme yapması gerekmektedir. Tekrarlayan

⁴⁵⁷ Strömberg, D., (2007), s.213.

⁴⁵⁸ Martens, B., (2004), s.13.

⁴⁵⁹ Strömberg, D., (2007), s.216.

⁴⁶⁰ Seybolt, T.B., (2007), s.97.

⁴⁶¹ Global Humanitarian Assistance, (2014). Global Humanitarian Assistance Raporu 2014, s.26.

⁴⁶² Lee, A.C.K., (2008), s.9.

⁴⁶³ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.477.

⁴⁶⁴ Stapleton, O., Van Wassenhove, L.N. and Tomasini, R., (2010), s.45.

⁴⁶⁵ Ergün, Ö., Karakuş, G., Keskinocak, P., Swann, J. and Villarreal, M., (2009), s.2.

veya uygunsuz olan yardımların afet bölgesine ulaşmasının önüne geçilmelidir.⁴⁶⁶ Bir insani krizin çok yardım alması, bu bağışların hepsinin gerekli olduğunu göstermemektedir. Bazen gereksiz olan yardımlar yüzünden, kriz bölgelerinde tıkanmış, zarar görmüş havaalanları ve limanlarda, darboğazlar meydana gelebilmektedir.⁴⁶⁷ Gereksiz veya koordine edilmemiş bağışlar, afet bölgesindeki, yerel dağıtım merkezlerinde elleçlenirken, darboğazlara ve verimsizliğe neden olabilmektedir.⁴⁶⁸ Gereksiz bağışlar, zamanın çok değerli olduğu yardım operasyonlarında vakit kayıplarına neden olmaktadır.

Hipotez 6: Kriz bölgesine yapılan ihtiyaç dışı aynı bağışların yardım operasyonuna olumsuz etkisi vardır.

4.5.5.İzlenebilirlik

İnsani yardım kuruluşları, kriz bölgesindeki yardım malzemelerinin izlenebilir olmasını sağlamalıdır. Esnek teknoloji çözümleri, akan malzemelerin akışının görülebilirliğini sağlayarak, insanların ve süreçlerin verimliliğini arttırarak, cevap verme sürecini olumlu şekilde etkilemektedir. Gelişmiş bilgi sistemleri, bilgi yönetimi, performans ölçümü ve öğrenme için fırsat sunmaktadır.^{469,470} Gelişmiş bilgi sistemleri sayesinde, insani yardım zincirinde izlenebilirlik sağlanması, insani yardım sektörü için büyük bir atılımdır.⁴⁷¹ Standart bir tedarik zinciri yönetimi yazılımı sayesinde, tedarik zincirinde izlenebilirlik artar, belgeleme ve raporlama faaliyetleri daha başarılı yapılabilir. Böylece yardım operasyonlarındaki verimlilik ve etkinlik artabilir.⁴⁷² Envanter yönetim sistemleri sayesinde, eldeki stokların, kalitesi ve miktarı hakkındaki bilgiler takip edilebilmektedir.⁴⁷³ Lojistiğin en önemli prensiplerinden olan izlenebilirlik sayesinde, lojistik operasyonlar gerçekçi biçimde takip edilebilir. İzlenebilirlik sayesinde sorunlar en erken seviyede fark edilip, çözülebilmektedir.^{474,475,476} Depo

⁴⁶⁶ Apte, A., (2009), s.8.

⁴⁶⁷ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009), s.555.

⁴⁶⁸ Kandel, C., Abidi, H. and Klumpp, M., (2011), s.292.

⁴⁶⁹ Thomas, A., (2003), s.8.

⁴⁷⁰ Thomas, A.S. and Kopczak, L.R., (2005), s.12.

⁴⁷¹ Davidson, A.L., (2006), s.10.

⁴⁷² Blecken, A.F. and Hellingrath, B., (2008), s.342.

⁴⁷³ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010), s.32.

⁴⁷⁴ Keskin, M.K., (2011a), s.32.

yönetimi yazılımları, barkod sistemleri, otomatik tanımlama sistemleri, Radyo Frekans Tanımlama Sistemleri gibi teknoloji uygulamaları verimli bir depo yönetimi için olmazsa olmaz bileşenlerdir.⁴⁷⁷

Hipotez 7: Kriz bölgesinde, depolar ve stokların izlenebilir olması, yardım operasyonunda, lojistik faaliyetlerin icrasını olumlu etkiler.

4.5.6.Haberleşme

Bir insani yardım zinciri ve kriz durumu etkili bir haberleşme ağı gerektirir. İnsani yardım çabalarının desteklenmesi için haberleşme teknolojileri önemli bir rol oynamaktadır.⁴⁷⁸ Haberleşme, bir yardım operasyonunun temel bileşenlerinden biridir. Yardım kuruluşları, hem kriz bölgesinde haberleşme altyapısından, hem de kendi haberleşme sistemlerinden en iyi şekilde faydalanmalıdır. Afete hızlı cevap vermek için, gerçek zamanlı haberleşme büyük önem taşımaktadır.⁴⁷⁹ Bir yardım operasyonunda, lojistikçilerle saha ekipleri arasındaki iletişimin, operasyonun hızlı veya yavaş olmasına büyük etkisi vardır. Yürütülen faaliyetler hakkında düzgün ve yakın bir haberleşme ağı sağlanması, yardım operasyonuna olumlu katkı sağlamaktadır.⁴⁸⁰ Yardım operasyonlarında, kriz bölgesindeki ekiplerle haberleşmek ve bilgi alabilmek büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden haberleşme ağına önem verilmelidir, alternatif yöntemler düşünülmelidir.⁴⁸¹ Afet bölgelerinde, müdahale ekipleri arasında koordinasyon sağlanabilmesi için iletişim sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Haberleşme konusunda en olumsuz senaryolara bile uygun alternatif planlamalar yapılmalıdır.⁴⁸² Afet bölgesine ilk olarak ulaşan ekiplerin önemli bir görevi de merkez ile haberleşmeyi sağlayacak haberleşme sistemini kurmaktır. Eğer cep telefonu, sabit telefonlar ve internet gibi araçlar, afet bölgesinde çalışmıyorsa, radyo frekansları veya uydu üzerinden haberleşmek gerekebilmektedir.⁴⁸³

⁴⁷⁵ Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A.M., (2014), s.26.

⁴⁷⁶ Keskin, M.K., (2011b), s.30.

⁴⁷⁷ Çancı, M. ve Erdal, M., (2013a), s.128.

⁴⁷⁸ Chandraprakash, W., (2010), s.7.

⁴⁷⁹ Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006), s.183.

⁴⁸⁰ Walton, R., Mays, R. and Haselkorn, M., (2011), s.5.

⁴⁸¹ Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010), s.33.

⁴⁸² Işık, Ö., Aydınlioğlu, H. M., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz, G. and Ay, A., (2012), s.105.

⁴⁸³ Van Heeringen, B.B., (2010), s.31.

Hipotez 8: Kriz bölgesinde, lojistik faaliyetlerin icrası konusunda bilgi akışında yaşanan aksaklıklar, önemli ve ciddi sorunlara yol açar.

4.5.7. Lojistik ön değerlendirme

Yardım kuruluşlarının, kriz bölgelerinde yaptığı ön durum değerlendirme faaliyetleri sayesinde, müdahale kararı, eğer yapılacaksa müdahalenin boyutunun belirlenmesi gibi kurumsal kararlar alınmaktadır.⁴⁸⁴ Yardım operasyonu başlamadan önce, lojistikçilerin ne tarz bir ortamda çalışacaklarını belirlemeleri gerekmektedir. Çünkü planlamalar ve çalışma yöntemleri kriz bölgesinin durumuna göre belirlenmektedir.⁴⁸⁵ Bir insani kriz durumunda, insanların kendi kendine yetebilirliği 48 saat civarındadır. Afet başlangıcından 48 saat sonrasında, yardım kuruluşlarının bölgede işlevsel olması gerekmektedir.⁴⁸⁶ Yardım kuruluşları, insani yardım operasyonlarında, ilk olarak afetten etkilenenlerin ihtiyaçları doğrultusunda malzeme ve hizmetleri belirlemeye çalışmaktadır. Sağlık ve beslenme gibi çeşitli alanlarda uzmanlıkları bulunan bir değerlendirme takımı, genellikle afetin üzerinden 24 saat geçmeden, afet bölgesine gönderilir. Lojistikçiler gelen bilgiler doğrultusunda, yapılacak yardımlar hakkında tahminlerde bulunurlar, ardından bağış toplama ve tedarik süreçleri başlatılır. Bu değerlendirme ekiplerinden gelen bilgiler afetin boyutunu ve afet bölgesinin durumunu anlamak için büyük önem taşımaktadır. Değerlendirmeye göre yardım kuruluşları yardımların niteliğini ve gönderim zamanını değiştirebilmektedir.^{487,488,489,490} Yardım kuruluşları ve devlet kurumları, etkin müdahale için afet bölgesinin durumu, insanların ihtiyaçları, kullanılabilir kaynakların durumu hakkında isabetli, kaliteli ve zamanlı bilgi akışına ihtiyaç duymaktadır.⁴⁹¹ Değerlendirme takımları, gönderilen yardım malzemelerini ilk karşılayan, değerlendiren ve mobilizasyonunu sağlayan ekiplerdir.⁴⁹² Norveç Mülteci Konseyi'nin insani ihtiyaçları değerlendirme ve bu konuda kapasite artırma üzerine bir rehberi bulunmaktadır. Bu rehber sayesinde, ön değerlendirme

⁴⁸⁴ Darcy, J. and Hofmann, C., (2003), s.26.

⁴⁸⁵ Wood, D.F., Barone, A., Murphy, P. and Wardlow, D., (1995), s.326.

⁴⁸⁶ Gatignon, A., Van Wassenhove, L.N. and Charles, A., (2010), s.103.

⁴⁸⁷ Thomas, A., (2003), s.4.

⁴⁸⁸ Kopczak, L.R. and Johnson, M.E., (2003), s.6.

⁴⁸⁹ Van Heeringen, B.B., (2010), s.31.

⁴⁹⁰ Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009), s.554.

⁴⁹¹ Global Humanitarian Assistance, (2014). Global Humanitarian Assistance Raporu 2014, s.109.

⁴⁹² Chomilier, B., Samii, R. and Van Wassenhove, L.N., (2003), s.15.

ekiplerinin oluşumu, ihtiyaçları, eğitimi, yöntemleri, sahada yapılması gerekenler hakkında detaylı bilgiler insani yardım kuruluşlarına sunulmaktadır.⁴⁹³ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği de “Acil Durumlar için El Kitabı” yayınlamıştır. Bu el kitabı yardım çalışanlarına, lojistik ön değerlendirme ve müdahale aşamalarında önemli katkı sağlayacak bilgiler sunmaktadır.⁴⁹⁴

Hipotez 9: Kriz bölgesine yollanan lojistik ön değerlendirme ekibinin, yardım operasyonuna olumlu bir katkısı vardır.

4.5.8.Hesap verebilirlik

İnsani yardım kuruluşlarının sayısının artması ve müdahale edilen yüksek profilli insani krizler yüzünden, yardım operasyonları daha dikkatli incelenmeye başlanmıştır.⁴⁹⁵ Bağışçılar, paralarının nasıl kullanıldığını, yardım kurumunun ne kadar verimli çalıştığını bilmek istemektedirler.⁴⁹⁶ Bağış yapanların farkındalığı arttığı için, insani yardım kuruluşları, bütün yardım operasyonunu, yapılan tüm yardımları gözlemlemekle yükümlüdür. Yardım operasyonlarının sonucunu gösterebilmek ve hesap verebilirlik adına şeffaflık arttırılmalıdır. Gitgide daha şüpheli olan bağışçılara güven verilmeli, uzun dönemli sadakat kazanılmalıdır. Ek olarak, bağışçılara uzun vadeli yatırımların operasyonlarda etkinliği arttırdığı gösterilerek, bu alana da yatırım konusunda motive edilmeleri gerekmektedir.^{497,498,499} Daha karmaşık insani krizlere müdahale edebilme yeteneği, özel ve kamu fonlarının yardım kuruluşlarına artan miktarlarda akması, uluslararası medyanın insani krizleri detaylı biçimde yayınlaması, yardım kuruluşları için sonuç alma ve hesap verebilir olma zorunluluğu yaratmaktadır.⁵⁰⁰ Bağışçılar ve insani yardım kuruluşları arasında güvene dayalı bir ilişki olmalıdır. Bu güveni sağlayan en büyük unsur hesap verebilirliktir. Bağışçı devletler, gönderdikleri yardımların nasıl kullanıldığını takip ederler. Çünkü bu fonların

⁴⁹³ Norveç Mülteci Konseyi, (2014). Humanitarian Needs Assessment: The Good Enough Guide.

⁴⁹⁴ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (2007). Handbook for Emergencies: Third Edition.

⁴⁹⁵ Buchanan-Smith, M., (2003). How the Sphere Project Came into Being: A case study of policy-making in the humanitarian aid sector and the relative influence of research. Working Paper 215. Overseas Development Institute, s.6.

⁴⁹⁶ Stapleton, O., Van Wassenhove, L.N. and Tomasini, R., (2010), s.46.

⁴⁹⁷ Van Wassenhove, L.N., (2006), s.475.

⁴⁹⁸ Thomas, A.S. and Kopczak, L.R., (2005), s.11.

⁴⁹⁹ Cozzolino, A. (2012), s.8.

⁵⁰⁰ Rose, J., O'Keefe, P., Jayawickrama, J. and O'Brien, G., (2013), s.84.

doğru kullanımından kendi milletleri karşısında sorumludurlar.⁵⁰¹ Hesap verebilirlik için yardım kuruluşlarının kullanımına sunulan, Uluslararası İnsani Yardım Hesap Verebilirlik Ortaklığı 2010 Standartları, Sphere Projesi, ALNAP (The Active Learning Network for Accountability and Performance in Humanitarian Action) kriterleri ve Temel İnsani Yardım Standardı gibi rehberler ve standartlar mevcuttur.^{502,503,504,505}

Hipotez 10: İnsani yardım kuruluşları, gelen bağışlar konusunda izlenebilirlik ve şeffaflık politikasına sahiptir.

4.5.9.Kayıt

Hem büyük afetlerde, hem de çatışma bölgelerinde, mağdur insanların kayıt altına alınması yardım operasyonlarının önemli bir bileşenidir.⁵⁰⁶ Özellikle, Suriye insani krizi gibi sığınmacıların geniş bir alana yayıldıkları durumlarda, etkili ve güçlü kayıt işlemleri, sığınmacılara koruma ve temel yardım sağlanması için büyük önem taşımaktadır.⁵⁰⁷ Sığınmacıların kayıt alınması sayesinde, gerekli ihtiyaç tespitleri yapılacak, haklara ve hizmetlere erişimleri sağlanacak, yardım kuruluşlarının sığınmacılara daha kolay ulaşması mümkün olacaktır. Uzun vadeli planlamalar ve güvenlik için de, kayıt çalışmaları kritik öneme sahiptir.⁵⁰⁸ Kayıt altına alınmayan sığınmacılar, yardım operasyonunun planlanması sırasında yok kabul edilmektedirler ve gerekli yardımlara ulaşamamaktadırlar.⁵⁰⁹ Suriyelilere yapılan yardım operasyonunda, yardım kuruluşları, Türkiye'ye resmi evrakları olmadan sığınan Suriyeliler hakkında, kayıt sistemi sayesinde daha geniş bilgilere ulaşabilmektedir.⁵¹⁰

Hipotez 11: Sığınmacıların kayıt altına alınması, insani yardım operasyonuna talebin belirlenmesi açısından olumlu katkı sağlar.

⁵⁰¹ Hoffman, C., Roberts, L., Shoham, J. and Harvey, P., (2004), s.11.

⁵⁰² Joint Standards Initiative, (2014). Core Humanitarian Standard on Quality and Accountability.

⁵⁰³ Sphere Projesi, (2011). Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response 2011 Edition.

⁵⁰⁴ Uluslararası İnsani Yardım Hesap Verebilirlik Ortaklığı, (2010). The 2010 HAP Standard in Accountability and Quality Management.

⁵⁰⁵ ALNAP Web Sitesi: <http://www.alnap.org/what-we-do/engagement/feedback-loop>

⁵⁰⁶ Piper, C., (2013), s.3.

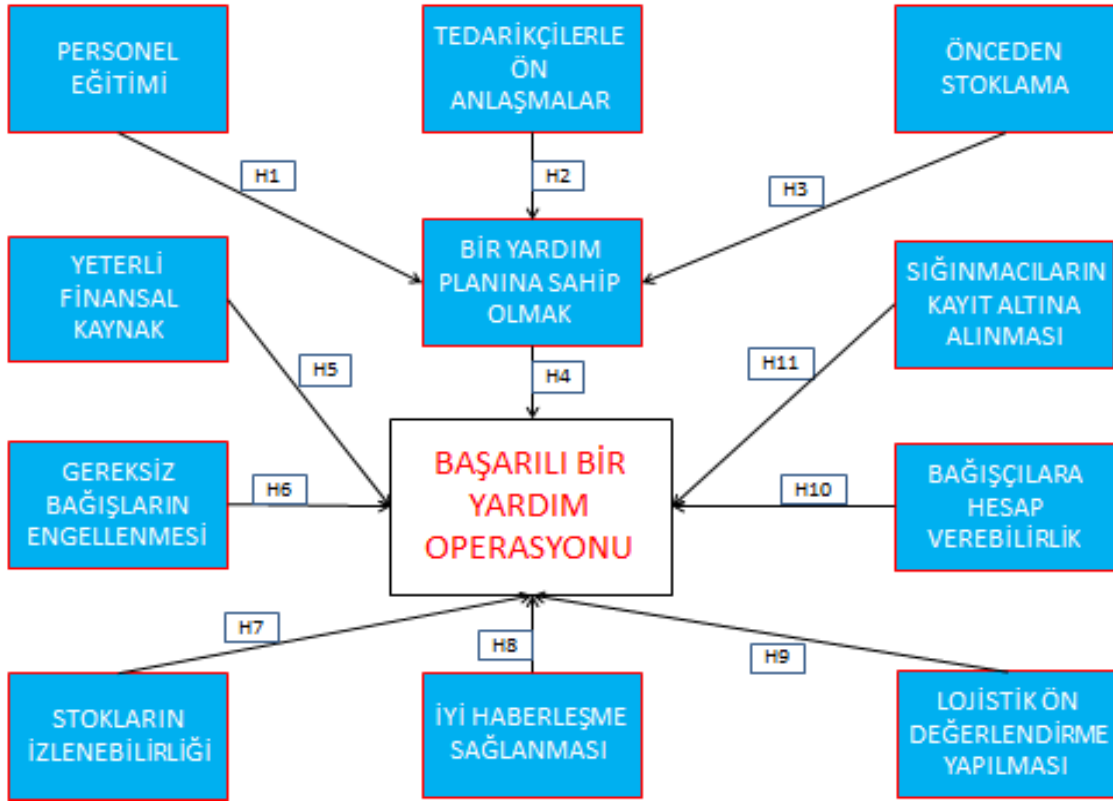
⁵⁰⁷ Voon, F., (2013), s.18.

⁵⁰⁸ Yılmaz, H., (2013), s.17.

⁵⁰⁹ Yüksel, U., Bulut, M.N. ve Mor, Z., (2014), s.9.

⁵¹⁰ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar, s.16.

Şekil 1: Araştırmanın Modeli

4.6. Anket Ölçeklerinin Oluşturulması

Bu çalışma nicel bir araştırmadır. Nicel araştırmalar, yapılan anket sonucunda elde edilen bulguların sayısal değerlerle ifade edilebilmesini ve ölçülebilmesini gerektirmektedir.⁵¹¹ Anketteki veriler, kategorik olarak atanmıştır. Evet, hayır ve bir fikrim yok/alanım değil cevaplarına sayısal değerler atanmıştır. Anketteki kategorik ölçekler nedeniyle, veri analizinde parametrik olmayan testlere başvurulmuştur. Parametrik olmayan teknikler, nominal (kategorik) ve ordinal (sıralı) ölçekli veriler için daha uygundur.⁵¹²

⁵¹¹ Hacıömeroğlu, G. ve Şahin Taşkın, Ç., (2010). Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları (OFMA) Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), s.81.

⁵¹² Kalaycı, Ş., (2014). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri: 6. Baskı. Asil Yayın Dağıtım, s.85.

Anketteki ölçeklerin oluşturulması için geniş bir literatür araştırması yapılmıştır. Başarılı bir insani yardım operasyonun gereksinimleri hakkında güncel kaynaklar üzerinden yapılan araştırma sonucu ölçekler belirlenmiştir. Ankette Suriyeli sığınmacılar için yapılan yardım operasyonundaki personel ve eğitim, tedarik, hazırlık, finans ve bağışlar, izlenebilirlik, haberleşme, lojistik ön değerlendirme, hesap verebilirlik ve kayıt faaliyetlerindeki uygulamalar ve sorunlar hakkında bilgi toplanmıştır.(EK - Anket Formu)

Bu ankette üçlü Likert ölçeği kullanılmıştır. Sorulan sorulara cevaplar;

- 1- Evet
- 2- Hayır
- 3- Alanım değil/Bir fikrim yok olarak verilmiştir.

Ankete cevap veren görevlilerden, bu şıklardan bir tanesini seçmeleri istenmiştir. Ankette açık uçlu sorulara yer verilmediğinden, ankete verilen cevaplar SPSS üzerinden yapılan istatistiksel analizlere uygundur.

Anket ölçekleri hazırlanırken, The Humanitarian Relief Supply Chain: Analysis of the 2004 South East Asia Earthquake and Tsunami adlı çalışmadan faydalanılmıştır. Anket ölçekleri, Fritz Enstitüsü tarafından 2004 Güney Asya Depremi ve Tsunamisi sonrası yapılan insani yardım operasyonunun nasıl işlediğinin öğrenilmesi için hazırlanmıştır. Bu ölçekler sayesinde, hem insani yardım zincirinin uygulamaları, hem de yaşanan sorunlar hakkında bilgi toplanabilmektedir. Anket ölçekleri, bir insani yardım operasyonunun başarılı geçmesi için en gerekli alanlar hakkında ölçüm yapmak için oluşturulmuştur.

Fritz Enstitüsü, 2001 yılında Lynn Fritz tarafından kurulmuştur. Kuruluşun amacı bütün dünyada her türlü felaket sonrası hayat kurtarabilecek ve afetzedelerin acılarını azaltabilecek bir düzen oluşturmaktır. Kuruluş, afete müdahale ve iyileştirme süreçlerinde hız ve verimlilik ile ilgili çalışmalar yapmaktadır.⁵¹³

⁵¹³ Fritz Enstitüsü Web Sitesi: <http://www.fritzinstitute.org/aboutUs.htm>

4.7. Ölçek Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi

Tablo 1: Anket Güvenilirlik Analizi

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,943	38

Ölçek güvenilirliği, Cronbach Alpha analizi ile test edilmiştir. Cronbach Alpha, ölçekler arası içsel tutarlılığı ölçmektedir. Alfa değeri, 0 ile 1 arası değerler almaktadır. Sosyal bilimler çalışmalarında alfa değeri 0,70'in üzerindeyse, ölçeklerin içsel güvenilirlikleri yeterli kabul edilmektedir.^{514,515,516,517,518,519} Tablo 1'de görüldüğü üzere, anketteki ölçeklere ait alfa değeri 0,94 çıkmıştır. Anket çalışmasının Cronbach Alpha değeri, uluslararası çalışmalar için kabul edilebilir değerler içindedir.

4.8. Anket Formunun Hazırlanması

Anket formunun hazırlanmasında, Timothy Edward Russell tarafından hazırlanmış "The Humanitarian Relief Supply Chain: Analysis of the 2004 South East Asia Earthquake and Tsunami" isimli akademik çalışmadaki ankette faydalanılmıştır.

Ankette toplam 33 soru sorulmuştur. Bazı sorularda hayır şıkkı seçildiği zaman, o bölümün devamındaki sorular atlanmaktadır. Ankette açık uçlu sorulara yer verilmemiştir çünkü açık uçlu soruları istatistiksel analize tabi tutmak mümkün değildir.

Anket çalışmasında sorulara üç şık arasından cevap verilmesi istenmiştir. Anket, iki form halinde hazırlanmıştır. Biri kâğıt üstündeki form, diğeri ise internet üzerinden

⁵¹⁴ Erdem, B. ve Kaya, İ., (2013). Çalışma Yaşamı Kalitesini Etkileyen Faktörlerin İşgörenler Tarafından Algılanması: Otel Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 35, s.139.

⁵¹⁵ Los Angeles Kaliforniya Üniversitesi Dijital Araştırma ve Eğitim Enstitüsü Web Sitesi:

<http://www.ats.ucla.edu/stat/spss/faq/alpha.html>

⁵¹⁶ Tavakol, M. and Dennick, R., (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education* 2, s.54.

⁵¹⁷ Field, A., (2013). Discovering statistics using IBM SPSS statistics. *Sage, Londra, Birleşik Krallık*, s.709.

⁵¹⁸ Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS uygulamalı, 7. Baskı. Sakarya Yayıncılık, s.126.

⁵¹⁹ Kalaycı, Ş., (2014), s.405.

yapılan bir e-anket şeklindedir. Anket formlarının hazırlanmasında Akademetre çalışanlarından yardım alınmıştır.

4.9. Evren ve Örneklem

Evren, araştırmacının çalışma alanını oluşturan ve elde edilen sonuçların genelleştirileceği gruptur.⁵²⁰ Evren, iki çeşit olarak kabul edilmektedir. İlki tanımlanması kolay ama tamamına ulaşılması imkânsız olan genel (araştırma evreni) evrendir. İkincisi, genel evrenin bütün özelliklerini temsil eden ve ulaşılabilir olan çalışma evrenidir.⁵²¹ Anketin yapıldığı tarihlerde, Suriyelilere yapılan yardım operasyonunda çalışan görevli sayısını belirten net bir rakam yayınlanmamıştır. Bu yüzden çeşitli kurumlardan, kurumların onayı ve kapasitesi ile doğru orantılı olarak Suriyelilere yardım operasyonunda görev alan insani yardım çalışanlarına ulaşılmıştır.

Örneklem, evren içinde çeşitli yöntemlerle seçilen ve evreni temsil ettiği varsayılan gruptur. Örneklemden elden edilen sonuçlar, bütün evren için genellenir, bu yüzden örneklemin dikkatli seçilmesi araştırmadaki hataları önler.⁵²²

Ankette genel evren 3000 kişi kabul edilmiştir. Ankete devlet ve özel yardım kuruluşlarından olmak üzere, 295 kişi katılmıştır. 83 farklı kurumdan, ankete katılan 295 kişi, genel evreni temsilde yeterlidir.

⁵²⁰ Saruhan, Ş.C. ve Özdemirci, A., (2011). Bilim, Felsefe ve Metodoloji: 2. Baskı. Beta Basım Yayım Dağıtım, s.141.

⁵²¹ Özen, Y. ve Gül, A., (2007). Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), s.395.

⁵²² Saruhan, Ş.C. ve Özdemirci, A., (2011). Bilim, Felsefe ve Metodoloji: 2. Baskı. Beta Basım Yayım Dağıtım, s.142.

Tablo 2: Evren Büyüklüğüne Göre Asgari Örneklem Sayıları

Evrenin Tahmini Büyüklüğü	%95 Güvenilirlik Seviyesi ve Evrenin Homojen Olduğu Kabulü İçin Gerekli Örneklem Sayısı	%95 Güvenilirlik Seviyesi ve Evrenin Orta Homojenlikte Olduğu Kabulü İçin Gerekli Örneklem Sayısı	%95 Güvenilirlik Seviyesi ve Evrenin Homojen Olmadığı Kabulü İçin Gerekli Örneklem Sayısı
100	58	74	80
250	89	134	152
500	109	183	217
750	117	208	254
1000	122	224	278
1250	125	234	294
1500	127	242	306
1750	128	248	315
2000	129	252	322
2250	130	256	328
2500	131	258	333
2750	132	261	337
3000	132	263	341
3250	133	265	344
3500	133	266	346
3750	133	268	349
4000	134	269	351
4250	134	270	352
4500	134	271	354
4750	134	272	355
5000	135	272	357

Kaynak: Saruhan, Ş.C. ve Özdemirci, A., (2011). Bilim, Felsefe ve Metodoloji, 2. Baskı. Beta Basım Yayım Dağıtım, s.143.

4.10. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında, basit tesadüfi örneklemeden faydalanılmıştır. Suriyeli sığınmacılara yönelik insani yardım operasyonunda görev alan ve anketi cevaplamayı kabul eden herkes örnekleme dâhil edilmiştir. Basit tesadüfi örneklemede, her eleman

eşit veya bağımsız seçilme şansına sahiptir. Aynı zamanda birisinin seçilmesi diğerinin seçilmesine engel olmamaktadır.⁵²³

Ankete katılan insani yardım görevlisi sayısı 295 olmuştur. Bu kişilerin görev yaptığı kurumlar şunlardır;

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)
- Türk Kızılayı
- İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH)
- Kimse Yok Mu Derneği
- Hayata Destek Derneği
- Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- İyilikder Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Muhtaçlar ile Dayanışma Derneği (Umut-Der)
- Verenel Derneği
- Umut Kervanı Yardım Platformu
- Beşir Derneği
- Hayrat İnsani Yardım Derneği
- Deniz Feneri Derneği
- Mazlum-Der
- Mustazaflar Derneği
- Yardımelî Derneği
- Hilal-Der
- Aksa Eğitim ve Dayanışma Vakfı (AKDAV)
- Azimder
- Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı
- Başakder
- Ataa İnsani Yardımlaşma Derneği
- Bingöl Merhamet Eli Derneği
- Çağrı Vakfı
- Çelikhân Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Kalkınma Derneği
- Çınar Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (Çınar-Der)

⁵²³ Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., (2012), s.139-140.

- Eksende İnsan Derneği (Ekin-Der)
- Enderûn Kùltür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Darende Gùldeste Derneği
- Enfa Eğitim Kùltür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (Enfa-Der)
- Çağrı Derneği
- Ensar Vakfı
- Erciyes Feneri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Erdemli Aile ve Nesil Derneği
- Eyùp Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı
- Fatih Derneği
- Fidan Eğitim Sağlık Kùltür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (Fidan-Der)
- Genç Ufuklar Derneği
- Gùç Edenlerle Sosyal Yardımlaşma ve Kùltür Derneği (Gùç-Der)
- Gùl-Der
- Haliç Kùltür Eğitim Yardımlaşma Dayanışma ve Çevre Derneği (Haliç-Der)
- Hayırelı Derneği
- Hayrın Yolcuları Derneği
- Hikmet Derneği
- İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV)
- İlim Yayma Cemiyeti
- İlim Araştırma Eğitim Kùltür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği (İlim-Der)
- İnsan Vakfı
- İlke Eğitim Kùltür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (İlke-Der)
- İnsan ve Medeniyet Hareketi
- İnsana Yardım Derneği
- İnsani Değerlere Hizmet Platformu
- İyi-Der
- Kalplere Sevinç Birakanlar Platformu
- Karatay Kùltür ve Yardımlaşma Derneği
- Ergani Kardeşlik Yardımlaşma Dayanışma Eğitim Kùltür ve Gençlik Derneği (Kardeş-Der)
- Kayseri Darùlaceze Vakfı

- Köprü-Der
- Körfez Eğitim ve Yardımlaşma Derneği
- Marmara-Der
- Malatya Meşale Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Derneği
- Minber Eş-Şam Platformu
- Miraç Vakfı
- Osmaniye İlim ve Yardımlaşma Derneği (OSİYAD)
- Rahmet Gıda Bankası Yetim ve Muhtaçlarla Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Rahmet Pınarı Derneği
- Ravza Eğitim Kültür Sağlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (Ravza-Der)
- Ruha Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Eğitim ve Kültür Derneği (Ruha-Der)
- Sahabe-Der
- Selahaddin Eyyubi Yardım Derneği
- Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD)
- Sıcak Yuva Vakfı
- Suriye Birlik ve Yardımlaşma Derneği
- Suriye Eğitim Derneği
- Suriye Nur Derneği
- Suriyeli Mültecilerle Dayanışma Platformu
- Şanlıurfa İnsan Eğitim ve Yardımlaşma Derneği
- Türkiye Gençlik Cemiyeti Çorum (TÜGEC)
- Uhuvvet-Der
- Umut Kapısı Gıda Bankası Derneği
- Van Rahmet Eli Gıda Bankası ve Muhtaçlarla Dayanışma Derneği
- Yeni İhya Yardımlaşma ve Hizmet Derneği
- Zeytinburnu İlim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

4.11. Veri Analizi

Ankette elde edilen verilere, IBM Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 21.0 programında; frekans analizi, Ki-Kare uygunluk testi, korelasyon analizi ve Mann Whitney U testi yapılmıştır.

Frekans analizinde, anket sorularına verilen evet, hayır, alanım değil/bir fikrim yok cevaplarının tuttuğu yüzdeler hesaplanmıştır. Daha sonra hipotezlerin ölçümü için verilerin eşit dağılıp dağılmadığı ölçen Ki-Kare uygunluk testi uygulanmıştır. Parametrik olmayan testler içinde en çok kullanılan testlerden biri olan Ki-Kare uygunluk testi, örneklem grubundaki değerlerin dağılımının, hipotezde ileri sürülen ana kitle dağılımıyla uyumlu olup olmadığını ölçmektedir.⁵²⁴

Mann Whitney U testi, t-testinin parametrik olmayan alternatifidir. Bu testte, verilerin dağılımında herhangi bir dağılım şartı olmamakla birlikte, verilerin tesadüfü olarak toplanması gerekmektedir.⁵²⁵ Bu test, aralıksız ölçülen iki bağımsız grup arasındaki farklılıkların testi için kullanılmaktadır.⁵²⁶ Mann Whitney U testi, ileri araştırmalar bölümünde, üç hipotezi sınamak için kullanılmıştır.

Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki ilişkinin veya bağımlılığın şiddetini ve yönünü belirlemeye yönelik bir analiz tekniğidir. Kısaca, iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını göstermektedir. Bu analizde, korelasyon katsayısı, -1 ve 0 arasında olursa negatif ilişkiyi, 0 ve 1 arasında olursa pozitif ilişkiyi göstermektedir. Korelasyon katsayısı 0 çıkarsa, iki değişken arasında bir ilişki olmadığı ortaya çıkmaktadır. Korelasyon analizi, ileri araştırmalar bölümünde, insani krizlere hazırlık ile ilgili dört hipotezi sınamak için kullanılmıştır. Korelasyon analizi, parametrik olmayan Spearman'ın korelasyon katsayısı ile yapılmıştır. Analizde çıkan korelasyon katsayısı (r),^{527,528}

- 0,00-0,25 aralığındaysa, değişkenler arasında çok zayıf ilişki,
- 0,26-0,49 aralığındaysa, değişkenler arasında zayıf ilişki,

⁵²⁴ Kalaycı, Ş., (2014), s.86.

⁵²⁵ Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., (2012), s.206.

⁵²⁶ Kalaycı, Ş., (2014), s.99.

⁵²⁷ Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., (2012), s.228.

⁵²⁸ Kalaycı, Ş., (2014), s.116.

- 0,50-0,69 aralığındaysa, değişkenler arasında orta güçte ilişki,
- 0,70-0,89 aralığındaysa, değişkenler arasında güçlü ilişki,
- 0,90-1,00 aralığındaysa, değişkenler arasında çok güçlü ilişki göstermektedir.

Yapılan analizler yüzde 0,05 hata payına ve yüzde 95 güven düzeyine göre yapılmıştır.

4.12. Bulgular ve Yorumlanması

Anket sonucu bulunan sonuçlar, bu başlık altında sırasıyla, personel ve eğitim, tedarik, hazırlık, finans ve bağışlar, izlenebilirlik, haberleşme, lojistik ön değerlendirme, hesap verebilirlik ve kayıt başlıkları altında incelenecektir.

4.12.1. Personel ve eğitim

Ankette personel ve eğitim başlığı altında 7 soru sorulmuştur. 11. Sorunun cevabı hipotez 1'i ölçmektedir.

H_{10} = Hazırlık aşamasında, yardım personelinin eğitilmesinin, yardım operasyonuna olumlu bir katkısı olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır.

H_{11} = Hazırlık aşamasında, yardım personelinin eğitilmesinin, yardım operasyonuna olumlu bir katkısı olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur.

Tablo 3: Soru 8'in Frekans Dağılımı

S8 - Yardım operasyonlarına yönelik olarak kadrolu personeliniz için bir eğitim programınız var mı?		295	%
	Evet	140	47,50%
	Hayır	146	49,50%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	9	3,00%

Tablo 4: Soru 9'un Frekans Dağılımı

S9 - Yardım operasyonlarında çalışacak olan tüm personeliniz bu eğitimi alıyor mu?		149	%
	Evet	124	83,20%
	Hayır	14	9,40%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	11	7,40%

Tablo 5: Soru 10'un Frekans Dağılımı

S10 - Suriyelilere Yardım Operasyonunu yürütmek için yeterli sayıda eğitilmiş personele sahip miydiniz?		149	%
	Evet	96	64,40%
	Hayır	40	26,90%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	13	8,70%

Tablo 6: Soru 11'in Frekans Dağılımı

S11 - Personeliniz için önceden uygulanan eğitim programlarının yardım operasyonuna olumlu katkısı oldu mu?		149	%
	Evet	140	94,00%
	Hayır	2	1,30%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	7	4,70%

Tablo 7: Soru 11'in Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S11 - Personeliniz için önceden uygulanan eğitim programlarının yardım operasyonuna olumlu katkısı oldu mu?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	140	71,0	69,0
Hayır	2	71,0	-69,0
Total	142		

Tablo 8: Soru 11'in Ki Kare Testi Özellikleri

Test Statistics	
	S11 - Personeliniz için önceden uygulanan eğitim programlarının yardım operasyonuna olumlu katkısı oldu mu?
Chi-Square	134,113 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,000

a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 71,0.

Tablo 9: Soru 12'nin Frekans Dağılımı

S12 - Yardım operasyonunu yürütmek için gönüllülerden istifade ettiniz mi?		295	%
	Evet	269	91,20%
	Hayır	18	6,10%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	8	2,7%

Tablo 10: Soru 13'ün Frekans Dağılımı

S13 - Gönüllülere yönelik olarak bir eğitim programınız var mı?		277	%
	Evet	168	60,60%
	Hayır	88	31,80%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	21	7,60%

Tablo 11: Soru 14'ün Frekans Dağılımı

S14 - Gönüllüler için önceden uygulanan eğitim programlarının yardım operasyonuna olumlu katkısı oldu mu?		277	%
	Evet	181	65,30%
	Hayır	9	3,30%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	87	31,40%

Anketi cevaplayanların yüzde 47,5'i yardım operasyonlarında çalışan kadrolu personeli için bir eğitim programına sahip olduğunu belirtmiştir. Kadrolu personeli için eğitim programı olmayanların oranı yüzde 49,5 olmuştur. Anketi cevaplayanların yüzde 83,2'si bütün kadrolu personelin eğer mevcut ise eğitim programlarından faydalandığını belirtmiştir. Bu durum, kadrolu yardım personellerine eğitim programlarının hazırlanması konusunda yetersiz kalındığını göstermektedir. Eğitim programlarının eksikliğinin nedenleri arasında, finansal nedenler, eğitimin öneminin anlaşılmaması ve zaman yokluğu gösterilebilir. Bazı yardım kuruluşları da ağırlıklı olarak gönüllüler üzerinden çalıştığı için, kadrolu personeli için eğitim programı yapmamaktadır. Kadrolu personeli için mevcut eğitim programı olup, Suriye Yardım Operasyonu için yeterli eğitilmiş personele sahip olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 64,4 olmuştur. Kadrolu personellerine eğitim verenlerin yüzde 94'ü, bu eğitimlerin operasyon sırasında faydalı olduğunu düşünmektedir. Tablo 7'de görüldüğü üzere evet ve hayır cevapları eşit dağılım göstermemiştir. Tablo 8'de ise p değeri, ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre

H1₀ hipotezi reddedilmiştir, H1₁ hipotezi kabul edilmiştir. Yardım operasyonlarında gönüllülerden faydalandığını belirtenlerin oranı, yüzde 91,2 olmuştur. Anketi cevaplayanların yüzde 60,6'sı gönüllüler için eğitim programlarının olduğunu belirtmiştir. Gönüllüler için verilen eğitim programlarının faydalı olduğunu belirtenlerin oranı ise yüzde 65,3 olmuştur. Devlet destekli yardım kuruluşları dışındaki yardım kuruluşları için, Suriye yardım operasyonunda görev alacak profesyonel eleman bulmak kolay olmamaktadır. Ancak gönüllüler üzerinden çalışıldığında, personel açığı kapatılabilmektedir. Gönüllülere insani yardım hakkında eğitim verme oranı çok düşük değildir ancak daha yüksek olmalıdır. Çünkü gönüllüleri sahaya sürmeden önce, insani yardımın prensipleri, yöntemleri ve zorlukları onlara anlatılmalıdır. Suriyelilerin Türkiye'nin her bir yanında, şehirlerde yardıma muhtaç durumda olduğu düşünüldüğünde, insanların ve yerel sivil toplum kuruluşlarının gönüllük bazında yardım yapmaya çalıştığı görülmektedir.

4.12.2. Tedarik

Ankette tedarik bölümü altında 4 soru sorulmuştur. 21. Sorunun cevabı hipotez 2'yi ölçmektedir. 23. Sorunun cevabı hipotez 3'ü ölçmektedir.

H2₀= Hazırlık aşamasında, tedarikçilerle önceden yapılmış anlaşmaların, yardım operasyonuna olumlu etkisi olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır.

H2₁= Hazırlık aşamasında, tedarikçilerle önceden yapılmış anlaşmaların, yardım operasyonuna olumlu etkisi olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur.

Tablo 12: Soru 20'nin Frekans Dağılımı

S20 - Suriyeli mülteciler için yapılan yardım operasyonunuza malzeme sağlamak için tedarikçilerle önceden yapılmış anlaşmalarınız var mı?		295	%
	Evet	85	28,80%
	Hayır	186	63,10%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	24	8,10%

Tablo 13: Soru 21'in Frekans Dağılımı

S21 - Tedarikçilerle yapılmış anlaşmalar insani yardım operasyonlarınızı kolaylaştırdı mı?		109	%
	Evet	86	78,90%
	Hayır	1	0,90%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	22	20,20%

Tablo 14: Soru 21'in Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S21 - Tedarikçilerle yapılmış anlaşmalar insani yardım operasyonlarınızı kolaylaştırdı mı?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	86	43,5	42,5
Hayır	1	43,5	-42,5
Total	87		

Tablo 15: Soru 21'in Ki Kare Testi Özellikleri

Test Statistics	
	S21 - Tedarikçilerle yapılmış anlaşmalar insani yardım operasyonlarınızı kolaylaştırdı mı?
Chi-Square	83,046 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,000

a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 43,5.

Anketi cevaplayanların yüzde 63,1'i tedarikçilerle önceden yapılmış anlaşmalarının olmadığını belirtmiştir. Tedarikçilerle ön anlaşma yapanların oranı, yüzde 28,8'de kalmıştır. Tedarikçilerle ön anlaşma yaptığını belirtenlerin yüzde 78,9'u, bu anlaşmaların, yardım faaliyetlerini kolaylaştırdığını belirtmiştir. Ülkemizde, tedarikçilerle ön anlaşma yapılmasının çok yaygın olmadığı görülmektedir. Bu yöntemi kullanan kuruluşlar ise faydasını görmektedirler. Yardım kuruluşları daha çok bir insani krizin ortaya çıkması sonrası, tedarik faaliyetlerini başlatmaktadır. Tablo 14'te görüldüğü üzere evet ve hayır cevapları eşit dağılım göstermemiştir. Tablo 15'te ise p değeri ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H_{20} hipotezi reddedilmiştir, H_{21} hipotezi kabul edilmiştir.

H_{30} = Önceden konumlandırılmış malzemelerin, yardım operasyonuna olumlu etkisi olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır.

H_{31} = Önceden konumlandırılmış malzemelerin, yardım operasyonuna olumlu etkisi olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur.

Tablo 16: Soru 22'nin Frekans Dağılımı

S22 - Suriyeli mülteciler için önceden konumlandırılmış malzemeleriniz var mıydı?		295	%
	Evet	91	30,80%
	Hayır	187	63,40%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	17	5,80%

Tablo 17: Soru 23'ün Frekans Dağılımı

S23 - Önceden konumlandırılmış malzemeler insani yardım operasyonlarınızı kolaylaştırdı mı?		108	%
	Evet	93	86,10%
	Hayır	2	1,90%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	13	12,00%

Tablo 18: Soru 23'ün Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S23 - Önceden konumlandırılmış malzemeler insani yardım operasyonlarınızı kolaylaştırdı mı?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	93	47,5	45,5
Hayır	2	47,5	-45,5
Total	95		

Tablo 19: Soru 23'ün Ki Kare Testi Özellikleri

Test Statistics	
	S23 - Önceden konumlandırılmış malzemeler insani yardım operasyonlarınızı kolaylaştırdı mı?
Chi-Square	87,168 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,000

a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 47,5.

Anketi cevaplayanların yüzde 63,4'ü olası bir insani kriz için, önceden konumlandırılmış malzemelerinin olmadığını belirtmiştir, bu yöntemi kullananların oranı yüzde 30,8'de kalmıştır. Önceden konumlandırma yapanların cevaplarına göre, bunun yardım operasyonuna olumlu katkı yaptığını belirtenlerin oranı yüzde 86,1'dir. Tedarikçilerle ön anlaşma yapılması gibi, önceden konumlandırma da, ülkemizde insani yardım kuruluşlarında sık kullanılan bir yöntem değildir. Bunun nedenleri arasında, ekstra depo ihtiyacı ve yüksek maliyetler gösterilebilir. Tablo 18'de görüldüğü üzere evet ve hayır cevapları eşit dağılım göstermemiştir. Tablo 19'da ise p değeri, ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H_{30} hipotezi reddedilmiştir, H_{31} hipotezi kabul edilmiştir.

4.12.3. Hazırlık

Ankette hazırlık bölümü altında 3 soru sorulmuştur. 3. sorunun cevabı, hipotez 3'ü ölçmektedir.

H_{40} = Hazırlık planının, yardım operasyonuna sağladığı katkı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır (yani yardım planının ne olumlu ne olumsuz etkisi vardır).

H_{41} = Hazırlık planının, yardım operasyonuna sağladığı katkı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur (yani yardım planının olumlu veya olumsuz bir etkisi vardır).

Tablo 20: Soru 1'in Frekans Dağılımı

S1 - Mülteciler için uygulanacak önceden hazırlanmış bir yardım planınız var mı?		295	%
	Evet	179	60,70%
	Hayır	108	36,60%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	8	2,70%

Tablo 21: Soru 2'nin Frekans Dağılımı

S2 - Suriye Mülteci Krizi sonrası bu yardım planını uygulayabildiniz mi?		187	%
	Evet	171	91,40%
	Hayır	10	5,40%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	6	3,20%

Tablo 22: Soru 3'ün Frekans Dağılımı

S3 - Değerlendirmenize göre mevcut plan yardım operasyonunuzu kolaylaştırdı mı?		187	%
	Evet	175	93,60%
	Hayır	4	2,10%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	8	4,30%

Tablo 23: Soru 3'ün Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S3 - Değerlendirmenize göre mevcut plan yardım operasyonunuzu kolaylaştırdı mı?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	175	89,5	85,5
Hayır	4	89,5	-85,5
Total	179		

Tablo 24: Soru 3'ün Ki Kare Testi Özellikleri

Test Statistics	
	S3 - Değerlendirmenize göre mevcut plan yardım operasyonunuzu kolaylaştırdı mı?
Chi-Square	163,358 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,000

a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 89,5.

Anketi cevaplayanların yüzde 60,7'si olası bir yardım operasyonu için hazırlık planına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Yardım planına sahip olmayanların oranı yüzde 36,6'dır. Yardım planına sahip olanlar arasında, bu planı, Suriyelilere yardım operasyonunda uygulayabilenlerin oranı yüzde 91,4 olmuştur. Bu yardım planının, insani yardım operasyonlarını kolaylaştırdığını belirtenlerin oranı ise yüzde 93,6'dır. Yardım planına sahip kuruluşların oranı çok yüksek değildir. Hazırlık aşamasının bir yardım operasyonun en önemli aşaması olduğu düşünülünce, yardım kuruluşlarının bir afet sonrasında doğaçlama davranması, karmaşalara ve hız kaybına yol açabilir. Her yardım kurumunun, bir afet sonrasında uygulayacağı planda, görev dağılımları, lojistik faaliyetler, tedarik faaliyetleri, yapılacak bağış kampanyaları gibi hayati önem taşıyan

uygulamaların nasıl yürütüleceği belirlenmelidir. Tablo 23'te görüldüğü gibi evet-hayır cevapları eşit dağılmamıştır. Tablo 24'deki p değeri ise ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H_{40} hipotezi reddedilmiştir, H_{41} hipotezi kabul edilmiştir.

4.12.4. Finans ve bağışlar

Ankette finans ve bağışlar bölümü altında 3 soru sorulmuştur. 15. sorunun cevabı hipotez 5'i ölçmektedir. 17. Sorunun cevabı hipotez 6'yı ölçmektedir.

H_{50} = İnsani yardım kuruluşları, Suriye Yardım Operasyonu için yeterli finansal kaynağa ulaşamamıştır.

H_{51} = İnsani yardım kuruluşları, Suriye Yardım Operasyonu için yeterli finansal kaynağa ulaşmıştır.

Tablo 25: Soru 15'in Frekans Dağılımı

S15 - Suriyeli mültecilere yapılan yardım operasyonu için gerektiği zaman yeterli finansal kaynak bulabildiniz mi?		295	%
	Evet	141	47,80%
	Hayır	148	50,20%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	6	2,00%

Anketi cevaplayanların yüzde 50,2'si Suriyeliler için yürüttükleri yardım operasyonlarına, yeterli finansal kaynak bulamadıklarını belirtmiştir. Yeterli kaynak bulanların oranı yüzde 47,8 olmuştur. Anketi cevaplayanların yarısından fazlası, yetersiz bağış olduğunu belirtmiştir. Bu durum, artan sığınmacı sayısına yetişilememesi ve müdahale sürecinin çok uzun sürmesine bağlanabilir. Yardım operasyonlarında, belli bir zaman sonra, kamuoyunun ve medyanın ilgisi azalmaktadır, bu da bağışları olumsuz etkilemektedir. Buna göre, H_{51} hipotezi reddedilmiştir, H_{50} hipotezi kabul edilmiştir.

H_0 = Kriz bölgesine yapılan ihtiyaç dışı aynı bağışların, yardım operasyonuna olumsuz etkisi olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır.

H_1 = Kriz bölgesine yapılan ihtiyaç dışı aynı bağışların, yardım operasyonuna olumsuz etkisi olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur.

Tablo 26: Soru 16'nın Frekans Dağılımı

S16 - Kriz bölgesine yapılan bağışlar içerisinde gereksiz olan yardımlar var mıydı?		295	%
	Evet	137	46,40%
	Hayır	146	49,50%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	12	4,10%

Tablo 27: Soru 17'nin Frekans Dağılımı

S17 - Yapılmış olan gereksiz bağışlar insani yardım operasyonunuzu aksattı mı?		149	%
	Evet	77	51,70%
	Hayır	54	36,20%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	18	12,10%

Tablo 28: Soru 17'nin Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S17 - Yapılmış olan gereksiz bağışlar insani yardım operasyonunuzu aksattı mı?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	77	65,5	11,5
Hayır	54	65,5	-11,5
Total	131		

Tablo 29: Soru 17'nin Ki Kare Testi Özellikleri

Test Statistics	
	S17 - Yapılmış olan gereksiz bağışlar insani yardım operasyonunuzu aksattı mı?
Chi-Square	4,038 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,044

a. 0 cells (.0%) have expected frequencies less than 5.

The minimum expected cell frequency is 65,5.

Anketi cevaplayanların yüzde 46,4'ü Suriye Yardım Operasyonu için aldıkları bağışlarda gereksiz yardımlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Gereksiz yardımla karşılaşmayanların oranı ise yüzde 49,5 olmuştur. Gereksiz yardımla karşılaşanların yüzde 51,70'i bu bağışların yardım faaliyetlerini aksattığını belirtmiştir. Gereksiz yardımlar, ülkemizdeki yardım kuruluşları için bir sorundur. Anketi cevaplayanların yarısına yakını bu yardımlarla karşılaşmıştır. Gereksiz yardımların nedenleri arasında, bağış yapan insanların bilgi eksikliği, bağış kampanyalarında istenenlerin doğru anlatılmaması ve yardım kuruluşlarının gereksiz yardımları bağışçıları kırmamak adına kabul etmesi gösterilebilir. Gereksiz yardımların kabul edilmemesi, yardım kuruluşları için en iyi yöntem olacaktır. Böylece hem zaman kazanılacak, hem de yer ve insan kaynakları verimli kullanılacaktır. Tablo 28'de görüldüğü gibi evet-hayır cevapları eşit

dağılmamıştır. Tablo 29'daki p değeri ise ,044 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H_0 hipotezi reddedilmiştir, H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

4.12.5. İzlenebilirlik

Ankette izlenebilirlik başlığı altında 4 soru sorulmuştur. 26. Sorunun cevabı hipotez 7'yi ölçmektedir.

H_0 = Depolar ve stokların izlenebilir olmasının, lojistik faaliyetlerin icrasına olumlu etkisi olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır.

H_1 = Depolar ve stokların izlenebilir olmasının, lojistik faaliyetlerin icrasına olumlu etkisi olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur.

Tablo 30: Soru 24'ün Frekans Dağılımı

S24 - Depolama/stok sisteminiz nasıl kurulmuştur? a. Merkez depo?		295	%
	Evet	210	71,20%
	Hayır	76	25,80%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	9	3,10%
b. Bölgesel aktarma merkezi?		295	%
	Evet	150	50,80%
	Hayır	133	45,10%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	12	4,10%
c. Yerel depolar?		295	%
	Evet	164	55,60%
	Hayır	121	41,00%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	10	3,40%

Tablo 31: Soru 25'in Frekans Dağılımı

S25 - Mevcut stokunuzun izlenebilirliği var mı? a. Merkez depo?		210	%
	Evet	184	87,60%
	Hayır	21	10,00%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	5	2,40%
b. Bölgesel aktarma merkezi?		150	%
	Evet	135	90,00%
	Hayır	8	5,30%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	7	4,70%
c. Yerel depolar?		164	%
	Evet	120	73,20%
	Hayır	37	22,60%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	7	4,30%

Tablo 32: Soru 26'nın Frekans Dağılımı

S26 - Depolarınızın ve stoklarınızın izlenebilir olması yardım operasyonunuzu olumlu etkiledi mi?		235	%
	Evet	221	94,00%
	Hayır	1	0,50%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	13	5,50%

Tablo 33: Soru 26'nın Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S26 - Depolarınızın ve stoklarınızın izlenebilir olması yardım operasyonunuzu olumlu etkiledi mi?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	221	111,0	110,0
Hayır	1	111,0	-110,0
Total	222		

Tablo 34: Soru 26'nın Ki Kare Testi İstatistikleri

Test Statistics	
	S26 - Depolarınızın ve stoklarınızın izlenebilir olması yardım operasyonunuzu olumlu etkiledi mi?
Chi-Square	218,018 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,000

a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 111,0.

Tablo 35: Soru 27'nin Frekans Dağılımı

S27 - Kriz bölgesinde malzemeler ve hizmetler hakkında bilgi akışı isabetli ve zamanlı oldu mu?		295	%
	Evet	256	86,80%
	Hayır	9	3,00%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	30	10,20%

Anketi cevaplayanlar arasında, yardım operasyonlarında merkez depo kullananların oranı yüzde 71,2, bölgesel aktarma merkezi kullananların oranı yüzde 50,8, yerel depo kullananların oranı yüzde 55,6 olmuştur. Bu oranlar bize yardım kuruluşlarının genelde merkezi bir depo sistemi kullandıklarını, ülke içinde yayılmış depolama stratejisi yerine, taşıma maliyetlerine katlandıklarını göstermektedir. Merkezi depolarda izlenebilirlik oranı yüzde 87,6 olmuştur, bölgesel aktarma merkezlerinde izlenebilirlik oranı yüzde 90 olmuştur, yerel depolarda izlenebilirlik oranı yüzde 73,20 olmuştur. Yardım kuruluşlarının depolarında izlenebilirliğin, yüksek olduğu gözükmektedir. Anketi cevaplayanların yüzde 94'ü, stokların izlenmesinin yardım operasyonlarını olumlu etkilediğini belirtmiştir. Tablo 33'de görüldüğü gibi evet-hayır cevapları eşit dağılmamıştır. Tablo 34'teki p değeri ise, ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H_{70} hipotezi reddedilmiştir, H_{71} hipotezi kabul edilmiştir. Suriyelilerin yoğun olduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne akan malzemeler ve hizmetler hakkındaki bilgi akışının isabetli ve zamanlı olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 86,80 olmuştur.

4.12.6. Haberleşme

Ankette haberleşme bölümü altında 3 soru sorulmuştur. 33. sorunun cevabı hipotez 8'i ölçmektedir.

H_{80} = Lojistik faaliyetlerin icrası konusunda bilgi akışında yaşanan sorunların, yardım operasyonunu olumsuz etkileyip etkilemediği hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır.

H_{81} = Lojistik faaliyetlerin icrası konusunda bilgi akışında yaşanan sorunların, yardım operasyonunu olumsuz etkileyip etkilemediği hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur.

Tablo 36: Soru 31'in Frekans Dağılımı

S31 - Afet yardım bölgesinde aşağıdaki haberleşme tiplerinden hangilerini kullandınız? a.		295	%
	Evet	216	73,20%
	Hayır	71	24,10%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	8	2,70%
b. Cep Telefonu		295	%
	Evet	289	98,00%
	Hayır	0	0%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	6	2,00%
c. Uydu Telefonu		295	%
	Evet	50	16,90%
	Hayır	232	78,70%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	13	4,40%
d. Radyo Frekansları		295	%
	Evet	48	16,30%
	Hayır	228	77,30%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	19	6,40%

Tablo 37: Soru 32'nin Frekans Dağılımı

S32 - Kriz bölgesinde herhangi bir haberleşme sorunuyla karşılaştınız mı?		295	%
	Evet	41	13,90%
	Hayır	242	82,00%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	12	4,10%

Tablo 38: Soru 33'ün Frekans Dağılımı

S33 - Yardım operasyonu sırasında haberleşme sorunları yardım operasyonunuzu önemli oranda aksattı mı?		53	%
	Evet	14	26,40%
	Hayır	27	51,00%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	12	22,60%

Tablo 39: Soru 33'ün Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S33 - Yardım operasyonu sırasında haberleşme sorunları yardım operasyonunuzu önemli oranda aksattı mı?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	14	20,5	-6,5
Hayır	27	20,5	6,5
Total	41		

Tablo 40: Soru 33'ün Ki Kare Testi Özellikleri

Test Statistics	
	S33 - Yardım operasyonu sırasında haberleşme sorunları yardım operasyonunuzu önemli oranda aksattı mı?
Chi-Square	4,122 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,042

a. 0 cells (,0%) have expected frequencies less than 5.
The minimum expected cell frequency is 20,5.

Anketi cevaplayanlar, kriz bölgesinde kullanılan haberleşme sistemleri hakkındaki soruya, yüzde 73,2 e-posta, yüzde 98 cep telefonu, yüzde 16,9 uydu telefonu, yüzde 16,3 radyo telsizi cevabını vermiştir. Kriz bölgesinde haberleşmede sorun yaşayanların oranı sadece 13,9 olmuştur. Haberleşmede sorun yaşamadığını belirtenlerin oranı, yüzde 82'dir. Haberleşmede sorun yaşayanların yüzde 51'i bu sorunların yardım faaliyetlerini aksatacak bir boyutta olmadığını belirtmiştir. Tablo 39'da görüldüğü gibi evet-hayır cevapları eşit dağılmamıştır. Tablo 40'daki p değeri ise ,042 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H_{80} hipotezi reddedilmiştir. H_{81} hipotezi kabul edilmiştir. Suriyelilere yardım operasyonunun ağırlıklı olarak Türkiye toprakları içinde yapılması ve Türk cep telefonu operatörlerinin, Türk sınırına yakın olan Suriye topraklarında da çekmesi, yardım operasyonları sırasında haberleşmeyi kolaylaştırmaktadır. Cep telefonları, Suriye yardım operasyonunda ana haberleşme aracı olmaktadır. Suriye krizinin deprem, tsunami gibi yıkıcı ani gelişen bir afet olmaması dolayısıyla haberleşmede sorunlar az yaşanmıştır. Ayrıca internet ve sosyal medyanın da yaygınlaşması, haberleşme faaliyetlerini olumlu etkilemektedir.

4.12.7. Lojistik ön değerlendirme

Ankette lojistik ön değerlendirme başlığı altında 4 soru sorulmuştur. 5. soru ile 7. Soru, Suriye yardım operasyonunun gelişimi düşünüldüğünde sağlıklı cevaplanamadığından değerlemeye alınmamıştır. 6. sorunun cevabı hipotez 9'u ölçmektedir.

H_{90} = Kriz bölgesine yollanan lojistik ön değerlendirme ekibinin, yardım operasyonuna olumlu bir katkısı olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır.

H_{91} = Kriz bölgesine yollanan lojistik ön değerlendirme ekibinin, yardım operasyonuna olumlu bir katkısı olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur.

Tablo 41: Soru 4'ün Frekans Dağılımı

S4 - İnsani kriz sonrasında kriz bölgesine yardımlar başlamadan önce lojistik ön değerlendirme ve tespit ekibi yolladınız mı?		295	%
	Evet	226	76,60%
	Hayır	55	18,70%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	14	4,70%

Tablo 42: Soru 6'nın Frekans Dağılımı

S6 - Bu değerlendirme ekibinden gelen bilgiler yardım operasyonunuza olumlu katkı yaptı mı?		240	%
	Evet	230	95,80%
	Hayır	1	0,40%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	9	3,80%

Tablo 43: Soru 6'nın Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S6 - Bu değerlendirme ekibinden gelen bilgiler yardım operasyonunuza olumlu katkı yaptı mı?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	230	115,5	114,5
Hayır	1	115,5	-114,5
Total	231		

Tablo 44: Soru 6'nın Ki Kare Testi Özellikleri

Test Statistics	
	S6 - Bu değerlendirme ekibinden gelen bilgiler yardım operasyonunuza olumlu katkı yaptı mı?
Chi-Square	227,017 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,000

a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 115,5.

Anketi cevaplayanların yüzde 76,6'sı, kriz bölgesinde yardım yollamadan önce ön değerlendirme ekibi yolladıklarını belirtmiştir. Bu değerlendirme ekibinden gelen bilgilerin, yardım operasyonlarına olumlu katkı yaptığı belirtenlerin oranı yüzde 95,8 olmuştur. Tablo 43'de görüldüğü gibi evet-hayır cevapları eşit dağılmamıştır. Tablo 44'deki p değeri ise ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H_{0} hipotezi reddedilmiştir. H_{1} hipotezi kabul edilmiştir. İnsani yardım kuruluşlarının, verimli bir yardım operasyonu için olmazsa olmaz olan ön değerlendirmeye önem verdiği görülmektedir. Ne kadar ve ne çeşit yardımın, ekipmanların ve personelin yollanacağını belirlenmesi, lojistik ön değerlendirmeden gelen bilgilere dayanmaktadır. Bu yöntemi kullananların memnun oldukları ve lojistik ön değerlendirmenin yardım faaliyetlerine olumlu katkı sağladığı görülmektedir.

4.12.8. Hesap verebilirlik

Ankette hesap verebilirlik bölümü altında 2 soru sorulmuştur. 18. sorunun cevabı hipotez 10'u ölçmektedir.

H_{10_0} = İnsani yardım kuruluşları, gelen bağışlar için izlenebilirlik ve şeffaflık politikasına sahip değildir.

H_{10_1} = İnsani yardım kuruluşları, gelen bağışlar için izlenebilirlik ve şeffaflık politikasına sahiptir.

Tablo 45: Soru 18'in Frekans Dağılımı

S18 - Size gelen bağışlar için izlenebilirlik ve şeffaflık politikanız mevcut mu?		295	%
	Evet	277	93,90%
	Hayır	6	2,00%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	12	4,10%

Tablo 46: Soru 19'un Frekans Dağılımı

S19 - Bağışçılara hesap verebilirlik sağlayan bir bilgi yönetim sisteminiz var mı?		295	%
	Evet	148	50,20%
	Hayır	122	41,30%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	25	8,50%

Anketi cevaplayanların yüzde 93,9'u gelen bağışlar için bir izlenebilirlik ve şeffaflık politikasına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Ancak bunu sağlayan bir bilgi yönetim sisteminin kullanımı hakkındaki soruya olumlu yanıt verenlerin oranı yüzde 50,2 olmuştur. Cevaplayanların yüzde 41,3'ü, bağışçıların, bağışlarını takip edebilmelerini sağlayan bir bilgi sistemine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre H_{10_0} hipotezi reddedilmiş, H_{10_1} hipotezi kabul edilmiştir. Günümüzde bağışçıların, daha dikkatli ve seçici oldukları düşünülünce, yardım kuruluşlarının yeterli bağış toplayabilmek için şeffaflığa yönelmeleri kaçınılmazdır. Özellikle yerel yardım kuruluşlarının, maddi yetersizlikler ve sistemli bir düzene sahip olmamaları nedeniyle bilgi sistemi kullanamadığı görülmektedir.

4.12.9. Kayıt

Ankette kayıt bölümü altında 3 soru sorulmuştur. 29. Sorunun cevabı hipotez 11'i ölçmektedir.

H11₀= Sığınmacıların kayıt altına alınmasının, insani yardım operasyonuna talebin belirlenmesi açısından olumlu bir katkısı olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı vardır.

H11₁= Sığınmacıların kayıt altına alınmasının, insani yardım operasyonuna talebin belirlenmesi açısından olumlu bir katkısı olup olmadığı hakkında ana kütlede %50-%50 evet – hayır dağılımı yoktur.

Tablo 47: Soru 28'in Frekans Dağılımı

S28 - Yardım ulaştırdığınız mültecilerin hepsi kayıt altına alınmış mıydı?		295	%
	Evet	152	51,50%
	Hayır	108	36,60%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	35	11,90%

Tablo 48: Soru 29'un Frekans Dağılımı

S29 - Mültecilerin kayıt altına alınmasının yardım operasyonuna faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?		295	%
	Evet	270	91,50%
	Hayır	5	1,70%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	20	6,80%

Tablo 49: Soru 29'un Ki Kare Uygunluk Testi Tablosu

S29 - Mültecilerin kayıt altına alınmasının yardım operasyonuna faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?			
	Observed N	Expected N	Residual
Evet	270	137,5	132,5
Hayır	5	137,5	-132,5
Total	275		

Tablo 50: Soru 29'un Ki Kare Testi Özellikleri

Test Statistics	
	S29 - Mültecilerin kayıt altına alınmasının yardım operasyonuna faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?
Chi-Square	255,364 ^a
df	1
Asymp. Sig.	,000

a. 0 cells (0,0%) have expected frequencies less than 5. The minimum expected cell frequency is 137,5.

Tablo 51: Soru 30'un Frekans Dağılımı

S30 - Kaçak mültecilerin kayıt altına alınması için çalışmalarınız oldu mu?		295	%
	Evet	88	29,80%
	Hayır	142	48,20%
	Bir fikrim yok/Alanım değil	65	22,00%

Anketi cevaplayanların yüzde 36,6'sı, yardım faaliyetleri sırasında kayıt altına alınmamış sığınmacılarla karşılaşmıştır. Hiç kayıt dışı sığınmacıyla karşılaşmayanların oranı yüzde 51,5 olmuştur. Sığınmacıların kayıt altına alınmasının, yardım operasyonlarına faydalı olacağını düşünenlerin oranı yüzde 91,5'dir. Tablo 49'da görüldüğü gibi evet-hayır cevapları eşit dağılmamıştır. Tablo 50'deki p değeri ise ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H_{10} hipotezi reddedilmiştir. H_{11} hipotezi kabul edilmiştir. Kayıt dışı sığınmacıların kayıt altına alınması için yönlendirme ve çalışma yapanların oranı yüzde 29,8 olmuştur. Ülkemizde kayıt dışı Suriyeliler, ciddi bir sorundur. Bu kişilere yeterli yardım ulaştırabilmek ve ülkedeki tabloyu belirlemek için kayıt çalışmaları önemli rol oynamaktadır. Kayıt altına alma çalışmaları, ülkemizde AFAD ve polisin görevidir. Ancak bütün yardım kuruluşlarının bu konuda yönlendirme çalışmaları yapmaları önem taşımaktadır. Bu konunun öneminin ve faydasının bilinmesine rağmen, çalışma yapan yardım görevlilerinin sayısı azdır.

4.13. İleri Araştırmalar

Bu bölümde araştırmanın başında belirlenen hipotezlerin, birbiriyle ilgili olan kısımları arasındaki ilişkiler, yeni analizlerle ortaya konmaktadır. Bu bölümde, 7 hipotez belirlenmiştir. Bu hipotezlerin dördü, bir yardım operasyonunun hazırlık aşamasında yapılması gereken eğitim, tedarikçilerle ön anlaşmalar ve önceden konumlandırma faaliyetleri hakkındadır. Bu uygulamaların korelasyon analizi ile birbirleriyle olan ilişkilerine bakılmıştır. Diğer 3 hipotezde ise, Mann Whitney U testi kullanılarak, finans-şeffaf bilgi yönetim sistemleri, önceden konumlandırma-izlenebilirlik, bilgi akışı-lojistik ön değerlendirme arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 52: Soru 1, 8, 20 ve 22 Arasındaki Spearman Korelasyon Analizi

		S1 - Mülteciler için uygulanacak önceden hazırlanmış bir yardım planınız var mı?	S8 - Yardım operasyonlarına yönelik olarak kadrolu personeliniz için bir eğitim programınız var mı?	S20 - Suriyeli mülteciler için yapılan yardım operasyonunuza malzeme sağlamak için tedarikçilerle önceden yapılmış anlaşmalarınız var mı?	S22 - Suriyeli mülteciler için önceden konumlandırılmış malzemeleriniz var mıydı?
Spearman's rho	Correlation Coefficient	1,000	,414**	,398**	,423**
	S1- Sig. (2-tailed)	.	,000	,000	,000
	N	295	295	295	295
	Correlation Coefficient	,414**	1,000	,563**	,512**
	S8- Sig. (2-tailed)	,000	.	,000	,000
	N	295	295	295	295
	Correlation Coefficient	,398**	,563**	1,000	,597**
	S20- Sig. (2-tailed)	,000	,000	.	,000
	N	295	295	295	295
	Correlation Coefficient	,423**	,512**	,597**	1,000
	S22- Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	.
	N	295	295	295	295

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

H12₀: Olası insani krizler için bir hazırlık planına sahip olmanın, kadrolu personel için eğitim programına sahip olma ile arasında bir ilişki yoktur.

H12₁: Olası insani krizler için bir hazırlık planına sahip olmanın, kadrolu personel için eğitim programına sahip olma ile arasında bir ilişki vardır.

Soru 1 ve Soru 8 arasındaki korelasyon sayısı, 0,414 çıktığı için bir hazırlık planına sahip olma ile eğitim programlarına sahip olma arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır. H12₀ reddedilmiştir, H12₁ kabul edilmiştir.

H13₀: Olası insani krizler için bir hazırlık planına sahip olmanın, tedarikçilerle ön anlaşmalara sahip olma ile arasında bir ilişki yoktur.

H13₁: Olası insani krizler için bir hazırlık planına sahip olmanın, tedarikçilerle ön anlaşmalara sahip olma ile arasında bir ilişki vardır.

Soru 1 ve Soru 20 arasındaki korelasyon sayısı, 0,398 çıktığı için, bir hazırlık planına sahip olma ile tedarikçilerle ön anlaşmalara sahip olma arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır. H13₀ reddedilmiştir, H13₁ kabul edilmiştir.

H14₀: Olası insani krizler için bir hazırlık planına sahip olmanın, önceden malzeme konumlandırma yapma ile arasında bir ilişki yoktur.

H14₁: Olası insani krizler için bir hazırlık planına sahip olmanın, önceden malzeme konumlandırma yapma ile arasında bir ilişki vardır.

Soru 1 ve Soru 22 arasındaki korelasyon sayısı, 0,423 çıktığı için, bir hazırlık planına sahip olma ile önceden malzeme konumlandırma yapma arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır. H14₀ reddedilmiştir, H14₁ kabul edilmiştir.

H15₀:Tedarikçilerle ön anlaşmalara sahip olma ile önceden malzeme konumlandırma yapma arasında bir ilişki yoktur.

H15₁:Tedarikçilerle ön anlaşmalara sahip olma ile önceden malzeme konumlandırma yapma arasında bir ilişki vardır.

Soru 20 ve Soru 22 arasındaki korelasyon sayısı, 0,597 çıktığı için, tedarikçilerle ön anlaşmalara sahip olma ile önceden malzeme konumlandırma yapma arasında pozitif yönlü orta güçte bir ilişki vardır. H15₀ reddedilmiştir, H15₁ kabul edilmiştir.

H16₀: Kriz bölgesine lojistik ön değerlendirme ekibi yollama tercihi ile kriz bölgesinden bilgi akışının isabetli olması arasında anlamlı bir fark yoktur.

H16₁: Kriz bölgesine lojistik ön değerlendirme ekibi yollama tercihi ile kriz bölgesinden bilgi akışının isabetli olması arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 53: Soru 4 ve Soru 27'nin Mann Whitney U Testi Tablosu

	S4 - İnsani kriz sonrasında kriz bölgesine yardımlar başlamadan önce lojistik ön değerlendirme ve tespit ekibi yolladınız mı?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
S27 - Kriz bölgesinde malzemeler ve hizmetler hakkında bilgi akışı isabetli ve zamanlı oldu mu?	Hayır	55	119,21	6556,50
	Evet	226	146,30	33064,50
	Total	281		

Tablo 54: Soru 4 ve Soru 27'nin Mann Whitney U Testi Özellikleri

	S27 - Kriz bölgesinde malzemeler ve hizmetler hakkında bilgi akışı isabetli ve zamanlı oldu mu?
Mann-Whitney U	5016,500
Wilcoxon W	6556,500
Z	-3,971
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000

Grouping Variable: S4 - İnsani kriz sonrasında kriz bölgesine yardımlar başlamadan önce lojistik ön değerlendirme ve tespit ekibi yolladınız mı?

Kriz bölgesine lojistik ön değerlendirme ekibi yollama tercihi ile kriz bölgesinden bilgi akışının isabetli olması arasında anlamlı bir fark vardır. Tablo 53'te görüldüğü gibi, kriz bölgesine lojistik ön değerlendirme ekibi yollayanlar, yardım operasyonundaki bilgi akışında daha başarılı olmuştur. Tablo 54'de, p değeri ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H16₀ hipotezi reddedilmiştir, H16₁ hipotezi kabul edilmiştir.

H17₀: Suriye krizi için yeterli finansal kaynağa ulaşabilme ile hesap verebilirlik sağlayan bir bilgi yönetim sistemine sahip olma arasında anlamlı bir fark yoktur.

H17₁: Suriye krizi için yeterli finansal kaynağa ulaşabilme ile hesap verebilirlik sağlayan bir bilgi yönetim sistemine sahip olma arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 55: Soru 15 ve Soru 19'un Mann Whitney U Testi Tablosu

	S19 - Bağışçılara hesap verebilirlik sağlayan bir bilgi yönetim sisteminiz var mı?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
S15 - Suriyeli mültecilere yapılan yardım operasyonu için gerektiği zaman yeterli finansal kaynak bulabildiniz mi?	Hayır	122	110,78	13515,00
	Evet	148	155,88	23070,00
	Total	270		

Tablo 56: Soru 15 ve Soru 19'un Mann Whitney U Testi Özellikleri

	S15 - Suriyeli mültecilere yapılan yardım operasyonu için gerektiği zaman yeterli finansal kaynak bulabildiniz mi?
Mann-Whitney U	6012,000
Wilcoxon W	13515,000
Z	-5,430
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000

Grouping Variable: S19 - Bağışçılara hesap verebilirlik sağlayan bir bilgi yönetim sisteminiz var mı?

Suriye krizi için yeterli finansal kaynağa ulaşabilme ile hesap verebilirlik sağlayan bir bilgi yönetim sistemine sahip olma arasında anlamlı bir fark vardır. Tablo 55'te görüldüğü gibi, hesap verebilirlik sağlayan bir bilgi sistemine sahip olan kuruluşlar, Suriye krizi için yeterli finansal kaynağı elde etmede daha başarılı olmuştur. Tablo 56'da, p değeri ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H17₀ hipotezi reddedilmiştir, H17₁ hipotezi kabul edilmiştir.

H18₀: Önceden malzeme konumlandırma yapma ile kuruluşun merkez depolarının izlenebilir olması arasında anlamlı bir fark vardır.

H18₁: Önceden malzeme konumlandırma yapma ile kuruluşun merkez depolarının izlenebilir olması arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 57: Soru 22 ve Soru 25'in Mann Whitney U Testi Tablosu

	S22 - Suriyeli mülteciler için önceden konumlandırılmış malzemeleriniz var mıydı?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
S25 - Mevcut stokunuzun izlenebilirliği var mı? a. Merkez depo?	Hayır	187	118,03	22072,50
	Evet	91	183,61	16708,50
	Total	278		

Tablo 58: Soru 22 ve Soru 25'in Mann Whitney U Testi Özellikleri

	S25 - Mevcut stokunuzun izlenebilirliği var mı? a. Merkez depo?
Mann-Whitney U	4494,500
Wilcoxon W	22072,500
Z	-7,483
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000

Grouping Variable: S22 - Suriyeli mülteciler için önceden konumlandırılmış malzemeleriniz var mıydı?

Önceden malzeme konumlandırma yapma ile yardım kuruluşunun merkez depolarının izlenebilir olması arasında anlamlı bir fark vardır. Tablo 57'de görüldüğü gibi, önceden konumlandırma yapan kuruluşların, merkez depolarının izlenebilirliği konusunda daha etkin olduğu görülmüştür. Tablo 58'de görüldüğü üzere, p değeri ,000 çıkmıştır ($P < 0.05$). Buna göre H18₀ hipotezi reddedilmiştir, H18₁ hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

İnsani yardım operasyonlarının başarısı, dünyadaki fakirliği ve acıları tamamen yok etmeleri ile ölçülmektedir. Bu başarı, ancak insani yardımın etkili ve verimli biçimde taşınması, ulaştırılması, dağıtılması, yani insani yardım lojistiğinin düzgün yapılabildiği belirlenerek ölçülmektedir.

Suriyelilere yapılan yardım operasyonu, sınıra yakın bölgelerde, sınıra sıfır noktalarda başlamış olsa da, günümüzde, tüm Türkiye'yi kapsayan bir operasyon haline gelmiştir. Türkiye'deki sığınmacıların küçük bir kısmının, devlet kontrolü altındaki çadırkentlerde, büyük çoğunluğunun Türkiye'nin yedi bölgesinde yayılmış olmasından ötürü, yardım operasyonunun kapsamı çok büyümüştür.

Türkiye'deki yardım kuruluşları kadrolu personelleri ve gönüllüler için yeterli seviyede eğitim programı uygulamamaktadır. Bu durum yardım operasyonlarında görev alacak eğitilmiş personel açığına sebep vermektedir.

Yardım kuruluşlarının bir afete fiziksel ve materyal anlamında hazırlığı kadar, yardım personelinin afete hazır olması da büyük önem taşımaktadır. Bu hazırlıkta personelin bulunmasından, eğitilmesinden ve bilinçlendirilmesinden geçmektedir. Maalesef Türkiye'de, insanlar bir afet sonrası yardımseverlik duygusuyla yardım çalışmalarına katılmakta ancak çoğu zaman eğitimsizlik yüzünden operasyona faydadan çok zarar vermektedir. Afet olmadığı zamanlarda yardım kuruluşlarına fazla uğranmamakta, hazırlık çalışmalarından haberdar kalınmaktadır. Bir yardım kuruluşunda görevli veya gönüllü olmak için belli eğitimleri almak, afetzedeye müdahaleye psikolojik olarak hazır olmak gerekmektedir. Özellikle sahada çalışan ekiplerin ne yaptığını bilmesi, lojistik kavramlarına uzak olmaması, stres altında doğru kararlar verebilmesi, insanlara yaklaşımda çok hassas olması gerekmektedir. Türkiye'de, Suriyelilere yardım yapan kurumlarda çalışan kişilerin eğitilmesi konusunda daha etkili

olunmalıdır. Yardım çalışanlarının önemli bir kısmı siyasi, dini veya vicdani sebeplerle görev yaparken, insani yardımın en önemli ilkesi olan tarafsızlığı unutmamalıdır.

Türkiye'nin her bölgesinde, olası afetler sonrası müdahale kapasitesine sahip, gönüllülerden oluşan ekipler kurulmalı ve bu ekiplere afetler hakkında kapsamlı eğitimler verilmelidir. Finlandiya'daki Acil Durum Hizmetleri Koleji gibi, Türkiye'de afet hakkında eğitim veren bir eğitim kurumu kurulabilir (bkz sf.43). AFAD tarafından yürütülen Afete Hazır Türkiye projesi kapsamında verilen eğitimler sıklaşmıştır. Bu kampanya Türkiye'de her yardım çalışanını, aileyi, öğrenciyi afet hakkında bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır. Metin Soylu tarafından önerilen "Afet Okulu" projesi de benzer biçimde toplumu, afetere karşı bilinçlendirmeyi hedeflemektedir (bkz sf.42). Dünyada Birleşmiş Milletler, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu gibi kuruluşlar, Sphere, Uluslararası İnsani Yardım Hesap Verebilirlik Ortaklığı gibi çeşitli inisiyatifler ve ALNAP gibi web portalları da insani yardım hakkında eğitimler vermektedir (bkz sf.43). İnsani yardım kuruluşlarının boyutu, bütçesi ne olursa olsun bu eğitimleri, çalışanları ve gönüllüleri için sağlaması gerekmektedir. Yardım kuruluşlarının, kadrolu personellerinin ve gönüllülerin eğitimleri konusunda yükümlülükler verilmeli, gerekirse devlet eliyle yardım çalışanları eğitim seminerlerine, kurslara tabi tutulmalıdır.

Türkiye'de yardım kuruluşlarının olası afetler için tedarik konusunda yeterince hazır olmadığı görülmektedir. Tedarikçiler ile ön anlaşmalar ve önceden malzeme konumlandırmalar olması gereken seviyenin altındadır. Önceden konumlandırma yapılması ve tedarikçilerle yapılan ön anlaşmaların birbirleriyle doğru orantılı ilişkisi vardır.

Bu çapta bir mülteci krizi Türkiye'de beklenmediğinden, Suriyeli akını için ciddi miktarda stok veya ön hazırlık yapılamadığı görülmektedir. Devlet destekli kurumların, tedarik konusundaki hazırlıklarının olduğu ancak Suriye krizinin boyutunun bu kadar büyümesiyle onların da zorluklar yaşadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca büyük yardım kuruluşları ve devlet kurumlarının, bu çaplı bir mülteci krizi için stok tutması beklemek gerçekçi olmayacaktır. Bu nedenle, Suriye krizi devam ettikçe, yardım kuruluşlarının kendi maddi imkânları doğrultusunda yardım faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir. Ancak tedarikçilerle yapılan ön anlaşmalara daha çok önem verilmesi ilerideki olası bir

insani krize müdahaleyi daha kolay hale getirecektir. Belirli markaların ve şirketlerin sosyal sorumluluk projeleri altında daha çok desteğinin alınması ve bu alanda devlet teşviklerinin artırılması faydalı olacaktır.

World Vision, küresel kaynak konumlandırma ağı doğrultusunda, dünyanın çeşitli noktalarında bulunan depolarında temel yardım malzemelerini önceden konumlandırmakta ve seçtiği tedarikçilerle uygun fiyatlara ön anlaşmalar yapmaktadır. Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, 2001 yılından beri tedarikçilerle ön anlaşmalar yaparak, 300 bin kişilik temel yardım malzemelerini dünyanın çeşitli noktalarında önceden konumlandırmaktadır. Bu iki uygulama, yardım kuruluşları tarafından genellikle birlikte yapılmaktadır. Dünya Gıda Programı 2000 yılından beri, Birleşmiş Milletler İnsani Müdahale Depoları programını yürütmektedir. Birleşmiş Milletler'in bu depolarında, CARE gibi yardım kuruluşlarının önceden konumlandırma yapabilmesi için, depolama alanı ve lojistik hizmetler, ücretsiz veya uygun fiyatlarla sağlanmaktadır. Bu çalışmaların tamamı, afete daha hızlı müdahale ve verimlilik içindir. Ülkemizde AFAD, 2015 yılında hizmete giren 22 lojistik merkezinde, temel yardım malzemelerini önceden konumlandırmaktadır. Türk Kızılayı da, olası afetler için 9 Bölge Afet Müdahale ve Lojistik Merkezinde önceden konumlandırma yapmaktadır. Özel yardım kurumlarından ise İHH, Kimse Yok Mu gibi kurumlar önceden konumlandırma yapabilmektedir. Tedarikçilerle ön anlaşmalar yapılması ve önceden malzeme konumlandırma ülkemizde çok sık rastlanılan bir uygulama değildir. Bunun yardım kuruluşlarının bütçeleri ve imkanları ile de doğrudan ilgisi vardır. Ulusal ve uluslararası çaplı yardım kuruluşları bu uygulamalardan faydalanırken, küçük çaplı yardım kuruluşları gelen bağışlara göre faaliyetlerde bulunmakta, bulabildikleri kaynakları değerlendirmektedir. Dünyada, 2000'li yılların başından beri önceden konumlandırma ve tedarikçilerle ön anlaşma faaliyetleri yürütülmektedir. Türkiye'de de tedarik alanında hazırlık faaliyetleri yaygınlaşmalıdır. AFAD, depolama alanı olmayan daha küçük bütçeli yardım kuruluşlarının stoklarına kendi depolarında yer açabilir, böylece olası bir afete müdahale için kapasite arttırımı sağlanabilir.

Türkiye'deki yardım kuruluşlarının olası insani krizler için uygulanacak bir yardım planına sahip olma konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. Yardım planına sahip kurumlar, bu planı yüksek oranda uygulamayı başarmış ve faydalı

olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim programlarına sahip olma, önceden konumlandırma yapma ve tedarikçilerle ön anlaşmalar yapmanın bir hazırlık planına sahip olma ile doğru orantılı olduğu görülmüştür.

Bir afeti en düşük hasarla atlatabilmenin onun oluşmasının tamamen engellemek, eğer bu mümkün değilse ona karşı en iyi hazırlığı yapmaktan geçmektedir. Bu yüzden, insani yardım operasyonlarının en önemli aşamasını, hazırlık aşaması oluşturmaktadır. Hazırlık aşamasında yapılanlar, müdahale döneminde başarı veya yetersizlik olarak geri dönmektedir. Suriyelilere yardım operasyonuna, Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının ve yardım kurumlarının yeterince hazır olmadığı görülmüştür. Belki de basit boyutlu mülteci krizleri ve doğal afetler sonrası yardım operasyonları konusunda tecrübeli olan Türkiye'nin, bu kadar büyük bir mülteci dalgasını beklememesinin de bu hazırlıksızlıkta etkisi vardır. Suriye krizi, bir doğal afete göre daha uzun sürede olgunlaşmış, ani oluşmak yerine zamanla büyümüş ve sonunda baş edilemeyecek boyutlara ulaşmıştır.

Türkiye'de AFAD, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP), Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP), Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES), Türkiye Afet Bilgi Bankası (TABB), Afetlerde İleri Teknoloji Kullanımı (İZGE) gibi projeler yürüterek olası afetlere hazırlanmakta, olası müdahale süreçlerini daha güçlü hale getirmeye çalışmaktadır. Türk Kızılayı da, afet hazırlık birimi ile olası afetlere karşı çalışmalar yapmaktadır. Büyük afetler sonrasında başarısız olan yardım operasyonları sadece önlemleri arttırmakla kalmamakta, bazen yaklaşımları da tamamen değiştirmektedir. Örneğin, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu 1998'de Honduras'u vuran Mitch Kasırgası sonrası, başarısız kalan yardım operasyonları nedeniyle ciddi bir yeniden yapılanmaya gitmiş, başka afetlere tamamen hazır olmayı hedeflemiştir. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, yardım kuruluşlarının başvurması için, afete hazırlık hakkında bir rehber yayınlamıştır. Ülkemiz de, 1999 Marmara Depremi sonrası başarısız bir yardım operasyonunu görmüş, iyi hazırlık yapılmazsa toparlanma süresinin ne kadar acı verici olduğunu tecrübe etmiştir. 1999'daki büyük doğal afet sonrası, Suriye krizi ile dev boyutlu bir insan kaynaklı afette günümüzde tecrübe edilmektedir. Bu afetler sonrası ülkemizde, afete yaklaşım olumlu anlamda değişmekte ve gelişmektedir. Bu nedenle bir sonraki

büyük afet için yapılan hazırlık çalışmalarına hız verilmelidir, insani yardım lojistiğine verilen önem artmalıdır. Suriye insani krizinden de ders alınarak, ilerideki olası afetlere karşı her yardım kuruluşunun, çapı ne olursa olsun bir yardım planı hazırlaması gerekmektedir. Böylece eldeki imkânlardan, ne çapta olursa olsun, en iyi biçimde faydalanılır, olası bir krizde görevlendirmeler ve yapılacaklar bilinir. Böylece hem yardım operasyonlarının kaotik yapıları bir nebze azaltılır, hem de yardım kuruluşlarının afetlere karşı proaktif bir yaklaşım benimsemeleri sağlanabilir.

Türkiye'deki yardım kuruluşlarının Suriyelilere yardım operasyonu için yeterli seviyede bağış toplayamadığı görülmektedir. Türkiye'ye gelen dış yardımlarda yetersiz kalmaktadır. Buna ek olarak gelen bağışların içinde gereksiz bağışlara rastlanmakta ve bu uygunsuz bağışlar yardım operasyonuna olumsuz katkı yapmaktadır.

Yardım operasyonlarında her zaman bağışlara güvenilemez. Çünkü bağışçılar kişisel, dini, politik sebeplerle bağış yapabildiğinden her zaman ihtiyaç duyulan bağış, yardım kuruluşlarına ulaşmayabilir. Yardım kuruluşlarının, buna uygun planlama ve hazırlık yapması, tedarikte oluşabilecek sorunları ön görmesi gerekmektedir. Buna uygun tedarik stratejileri, kuruluşun maddi bütçesi doğrultusunda belirlenmelidir. Suriyelilere yapılan yardım operasyonunda, yeterli bağış her zaman bulunamamıştır. Özellikle, krizin Türk toplumu tarafından yavaş yavaş kanıksanmaya ve görmezden gelinmeye başlamasıyla birlikte yapılan bağışlarda azalma olmuştur. Suriyeli sığınmacılara olan medya ilgisinin düşmesinin de yeterli bağış bulunamamasında etkisi vardır. Suriyelileri ağırlayan diğer ülkeler çok daha fazla dış yardım almıştır. Türkiye, bölgesindeki birçok ülkeye göre daha istikrarlı bir ekonomiye sahip olsa da, Suriyeliler ülke ekonomisine ciddi bir yük bindirmektedir. Türkiye, Suriyelileri hep kendi bünyesinde barındırmasına, Avrupa Birliği (AB) ülkelerine geçişin önündeki son engel olmasına rağmen, AB ülkelerinden de yeterli bağış ve destek alamamaktadır. Yetersiz dış yardımlar konusuna daha çok dikkat çekilmelidir. Uluslararası kamuoyunun, Avrupa Birliği'nin, süper güç devletlerin ve Birleşmiş Milletler'in Suriye krizi için daha çok yardım göndermeleri sağlanmalıdır. İnsani yardım operasyonlarına finans sağlamada bir başka sorun da afetlerin tipine göre gelen bağış yoğunluğudur. Genelde ani gelişen ve yıkıcı etkisi yüksek olan tsunami, deprem gibi afetlere finans kaynağı bulmak, kıtlık,

mülteci krizi gibi ani gelişmeyen, yıkıcı etkileri görsel olarak ön plana çıkmayan afetler karşısında daha kolay olmaktadır. Çünkü ulusal ve uluslararası medyada etkileri tüm çıplaklığıyla gözler önüne serilen, çok kısa zaman diliminde binlerce kişinin ölümüne, büyük yıkımlara sebep olan afetlerin etkisi, bağışçıların gözünde daha çarpıcı olmaktadır. Ancak yıllarca süren, milyonlarca kişinin ölümüne ve yerinden olmasına sebep olan insani krizler zamanla kanıksanmakta, medyanın ilgisini kaybetmekte ve yeterince bağış alamamaktadır. Suriye krizi de bu tür bir afet olduğu için dördüncü yılında kanıksanmaya başlamıştır. Yardım kuruluşlarının ve devletin çabalarıyla, Suriyeli sığınmacıların her geçen gün kötüleşen durumuna medya ilgisi yeniden oluşturulmalı, toplumun bu konuda daha da bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Suriyelilere yardım konusunda, Türk Devleti önemli harcamalar yapmış, yetersiz bağışlar telafi edilmeye çalışılmıştır. Ancak devletin bunu uzun süre boyunca devam ettirmesi finansal açıdan kolay olmayacaktır.

İnsani yardım operasyonlarının müdahale aşamasını olumsuz etkileyen gereksiz ve uygunsuz bağışlar, afet bölgelerine ulaşmadan engellenmelidir. Suriyelilere yapılan yardım operasyonunda, çoğu yardım kuruluşu gereksiz bağışlar ile karşılaşmış ve bu bağışlar operasyonlarını aksatmıştır. Yardım toplayan kuruluşların, gereksiz bağışlar konusunda bağış duyurusu yaparken açık olması gerekmektedir. İkinci el eşyalar bağış olarak kabul edilmemelidir. Yardımsever olan Türk halkına da bağış yaparken neler verilebileceği konusunda bilgilendirmeler yapılmalıdır. İnsanlar kendi için layık görmediği eşyaları başkalarına vermeye çalışmamalıdır. Yardım kuruluşları, eğer uygunsuz bağışları kabul ederlerse, bunları elleçlerken zaman, insan gücü kaybına uğramakta ve ek maddi masraflara katlanmak zorunda kalmaktadır. İkinci el bağışları elleçlemek için gereken personel, zaman ve alan ihtiyacı düşünüldüğünde, yardım malzemelerinin bağış olarak (ayni) kabul edilmesi yerine sadece nakdi bağışlar kabul edilebilir. Ayni bağışlar yerine, doğrudan malzeme satın alma ile tedarik maliyetleri daha da azaltılabilir.

Türkiye'deki yardım kuruluşları yardım operasyonlarını en çok merkezi depolar üzerinden yürütmektedir. Yardım kuruluşları depolarının ve stoklarının izlenebilirliği konusunda etkindir. Sadece yerel depolarda izlenebilirlik oranı azalmaktadır. Yardımlar hakkındaki bilgi akışında fazla sorun yaşanmamıştır.

Önceden konumlandırma yapan yardım kuruluşlarının, merkez depolarının izlenebilirliğine daha çok önem verdiği görülmektedir.

Yardım kuruluşlarının afet bölgelerine yolladığı ve ellerinde olan yardım malzemesi, ekipman ve materyal hakkında bilgi sahibi olması, başarılı bir insani yardım lojistiği için vazgeçilmezdir. Küçük çaplı insani yardım kuruluşları dışında, Türkiye’deki insani yardım örgütleri, stoklarının izlenebilirliği konusunda fazla sorun yaşamamaktadır. İnsani yardım kuruluşlarının çoğunluğu, depolarına giren çıkan malzemeler hakkında bilgiye sahiptir. Bu da yapılan yardımların verimliliğini arttırmakta, yardım operasyonunu daha etkin hale getirmektedir. Merkezi depolarda ve aktarma merkezlerinde izlenebilirlik oranı daha yüksek olmakla birlikte, depoların kapasitesinin azaldığı yerel depolarda, izlenebilirlik oranı azalmaktadır.

Dünyada 1990’lı yıllardan itibaren, yardım operasyonlarında izlenebilirlik ve lojistik faaliyetleri yönetmek için çeşitli yazılımlardan faydalanılmaktadır. İnsani Yardım Malzemeleri Yönetim Sistemi (SUMA - Humanitarian Supply Management System), Lojistik Destek Sistemi (LSS - Logistics Support System), Eden, Helios ve UniTrack gibi yazılımlar dünyada yardım operasyonlarının vazgeçilmezi haline gelmeye başlamıştır (bkz sf.34-35). Özellikle 2004 Güney Asya Tsunamisi sonrası, bu alanda atılımlar artmıştır. Ülkemizde, AFAD tarafından yeni açılan lojistik merkezlerinde, izlenebilirlik ve filo yönetimi sağlayan yazılımlardan faydalanılmaktadır. AFAD lojistik merkezlerinin yönetiminde dış kaynak kullanımından faydalanılmaktadır. Yardım kuruluşlarının az bir kısmı, izlenebilirlik için depo yönetim sistemleri, barkod, RFID gibi sistemler kullanmaktadır. Ancak küçük çaplı yardım kuruluşlarının depolarında, stok izlenebilirliği uygulanmamakta veya elektronik sistemler kullanılmadan eski usul depoya giren çıkan kayıt altına alınmaktadır. Bütün yardım kuruluşlarının, stoklarının izlenebilirliğini teknolojik gelişimlerden faydalanarak sağlanması gerekmektedir. Bunun için devlet yardım kuruluşlarına teşvikte bulunmalıdır. Önceden konumlandırma yapan kuruluşlar, bu stokların izlenebilirliğine önem verdiği için bilgi sistemlerine yatırım yapmaktadırlar. Yardım kuruluşları, stoklarının yönetiminde, entegre bilgi sistemlerinin kullanımını sağlayacak firmalara başvurabilir. Dış kaynak kullanımı, maliyetleri fazla yükseltmeden stokların izlenebilirliğini arttıracaktır.

Türkiye'deki yardım kuruluşları, Suriyelilere yardım operasyonunda çoğunlukla lojistik ön değerlendirme ekiplerinin tespitlerine sahip olmuş ve bu tespitlerin faydasını görmüştür. Yardım kuruluşları, saha ekipleriyle haberleşmek için çok büyük çoğunlukla cep telefonlarında faydalanmıştır. Suriyelilere yardım operasyonunda haberleşme konusunda büyük sıkıntılar yaşanmamıştır. Lojistik ön değerlendirme ekiplerinden faydalanan kuruluşlar, kriz bölgesinden bilgi akışı isabetliliği konusunda daha başarılı olmuşlardır.

Afet bölgesine veya afetzedelere yardım yollamadan önce, ilk yapılması gereken ihtiyaçlar ve durum hakkında sahadan bilgi alabilmektir. Bu bilgiler, gerçek zamanlı alınabiliyorsa, yardım operasyonunun müdahale aşaması az sancılı geçecek, isabetli sevkiyatlar yapılabilecektir. Lojistik ön değerlendirme ve haberleşmeye bu nedenle önem verilmelidir. Bilgi akışında aksaklık olmaması ve ilk elden bilgiye ulaşmak için lojistik ön değerlendirme ekipleri büyük önem taşımaktadır. Suriyelilere yardım operasyonunda, haberleşme ve ön değerlendirme konusunda fazla sıkıntı yaşanmadığı ve başarılı olduğu görülmektedir. Türkiye içinde, hatta Suriye içinde belli noktalara kadar Türk cep telefonu operatörlerinin sorunsuz biçimde kapsama alanı sağlaması, haberleşme konusunda sorun yaşanmasına engel olmaktadır. Türk Kızılayı, Türksat Uydu Haberleşme Sistemine sahiptir. Bu haberleşme ağına, yurt genelinde hizmet veren haberleşme araçlarıyla mobil, Bölge Afet Yönetim Merkezlerinde ise sabit biçimde destek sağlanmaktadır. Nelerin lazım olduğunun belirlenmesinde, Suriyelilere ulaşıldığı sürece sorun olmamaktadır. Ancak özellikle büyük şehirlerde, devlet yetkililerin ve yardım kuruluşlarının radarı dışında kalan Suriyeliler için bir ihtiyaç değerlendirmesi yapılamamaktadır. Suriye sınırına yakın şehirlerde ise Suriyelilere hem devlet hem de yardım kuruluşları daha kolay ulaşabilmekte ve ihtiyaç tespitleri daha kolay yapılabilmektedir. Suriyeliler için nelerin lazım olduğunu belirlemek sorun olmamakla birlikte, asıl sıkıntı bu ihtiyaçların karşılanmasında yaşanmaktadır.

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, 1998 Mitch Kasırgası sonrası yardım operasyonundaki yetersizlikler sebebiyle, Saha Değerlendirme Koordinasyon Takımları (FACT - Field Assessment Coordination Teams) isimli lojistik ve insani yardım dalında uzman ön değerlendirme takımlarını oluşturmuştur. Bu takımların, bir afet sonrası, dünyanın herhangi bir bölgesine 12-24 saat içinde intikal

edebilmesi ve müdahale aşamasının sahadaki ilk adımı olması, yardım operasyonlarına önemli bir katkı sağlamıştır. Bu katkı, ilk olarak 2001 Hindistan Gujarat Depremi'nde görülmüştür. Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Endonezya'da gönüllülerden oluşan Satgana ekipleri kurmuştur. Bu ekipler afet yönetiminde eğitim almış ve çeşitli faaliyetlerde uzmanlaşmış ilk müdahale ekipleridir. Hem Endonezya, hem de dünya da birçok yardım operasyonunda başarıyla görev yapmışlardır. 2000 yılından beri, Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri, kriz bölgelerinde hizmet veren FACT ekipleri sayesinde lojistik ön değerlendirmeden faydalanmaktadır. World Vision da, Küresel Ani Müdahale Takımları (GRRT - Global Rapid Response Team) sayesinde lojistik ön değerlendirme yapmaktadır. Ülkemizde de AFAD ve Türk Kızılayı liderliğinde etkin lojistik ön değerlendirme ve ilk müdahale ekipleri kurulmalıdır. Arama kurtarma alanında, 1999 Marmara Depremi sonrası önemli atılım yapan Türkiye'nin, lojistik ön değerlendirmede de bir atılım yapması gerekmektedir. Ülkemizde AKUT ekipleri, Kimse Yok Mu Derneği'nin Asya Arama Kurtarma Ekiplerine benzer ancak lojistik ön değerlendirme ve ihtiyaç tespitinde uzman, profesyonel ekiplere ihtiyaç vardır. Türk Kızılayı afet müdahale birimlerine sahiptir, bu birimin bir kolu olarak, ülkenin her yerine en kısa sürede ulaşabilecek lojistik ön değerlendirme ekipleri kurulabilir. Norveç Mülteci Konseyi'nin afet bölgelerinde, insani ihtiyaçların değerlendirilmesi hakkında, lojistik ön değerlendirme ekiplerine büyük katkı sağlayacak bir rehberi bulunmaktadır. Benzer biçimde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği de, ön değerlendirme ve müdahale aşamasında, yardım çalışanlarına önemli katkı sağlayacak bir el kitabı yayınlamıştır.

Türkiye'deki yardım kuruluşlarının büyük çoğunluğu bağışçılara karşı bir şeffaflık politikasına sahiptir. Ancak bağışçılarının, bağışlarının durumunu öğrenebileceği bir bilgi yönetim sistemine sahip değildirler. Hesap verebilirlik sağlayan bilgi sistemlerine sahip olan kuruluşların, yeterli finansal kaynağa daha rahat ulaştıkları görülmüştür.

İnsani yardım kuruluşları, afetzedelere olduğu kadar bağışçılara karşı da sorumluluk taşımaktadır. Yardım kuruluşlarının bağış toplama da başarılı olması için de kamuoyunda güvenilir ve dürüst bir kurum izlenimi bırakması olmazsa olmazdır. Türkiye'de yardım kuruluşlarının büyük çoğunluğu, yaptıkları işler hakkında şeffaflık

politikasına sahip olsa da, sadece yarısına yakınının bağışçılara izlenebilirlik sağlayan bilgi yönetim sistemlerine sahip olduğu görülmektedir. Birçok yardım kuruluşunun, Suriyeliler için yeterli kaynağa ulaşamamasında bir sebepte, şeffaflık sağlayan bilgi sistemlerine sahip olunmamasıdır. Bağışçılar, şeffaflığa önem vermektedir ve bağışlarını doğru kurumlara teslim etmeyi istemektedirler. Çoğu yardım kuruluşu, bağışçılarını, cep telefonu veya sosyal medya üzerinden yaptıkları duyurular ile yardım çalışmalarını konusunda bilgilendirmektedir. Bazı yardım kuruluşları, gönüllü olan bağışçılarını yardım çalışmalarını göstermek amacıyla, sığınmacıların yaşadığı yerlere götürmektedir. Daha yüksek bütçeye sahip yardım kuruluşları, çalışmalarını belli periyodlarla yayınlanan dergileri ile duyurmaktadır.

Hesap verebilirlik sağlayan İnsani Yardım Malzemeleri Yönetim Sistemi (SUMA - Humanitarian Supply Management System), Lojistik Destek Sistemi (LSS - Logistics Support System) ve Helios gibi yazılımların bir yardım operasyonunun faaliyetlerine entegre edildiğinde, yolsuzlukları ve yanlış kullanımları engellediği görülmüştür (bkz sf.34). Ülkemizde bu tür yazılımların kullanımının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu tip yazılımların ücretsiz ve açık kaynak kodlu türevleri mevcuttur. Bu yazılımların yanısıra, dünyada kabul görmüş ve standart olarak kabul edilen Sphere Projesi, ALNAP kriterleri, Uluslararası İnsani Yardım Hesap Verebilirlik Ortaklığı 2010 Standartları ve Temel İnsani Yardım Standardı gibi rehberler ve standartlar mevcuttur. Yardım kuruluşlarının faaliyetlerini bu standartlar çerçevesinde yürütmesi ve bu standartlar hakkında eğitimlere katılması gerekmektedir. Ülkemizde, İHH, Hayata Destek Derneği ve Mavi Kalem Derneği bu hesap verebilirlik kriterlerine uygun şekilde çalışmalarını yürütmektedir. Yardım kuruluşları, kamuoyunda güvenilirlik kazanabilmek için görsel medyayı ve sosyal medyayı daha etkin biçimde kullanmalıdır. Devletin de denetim mekanizmalarını çalıştırarak, sivil yardım kuruluşlarını daha iyi denetlemesi, olası yolsuzlukları engellemesi ve bağışların yerine ulaşmasını sağlaması gerekmektedir.

Türkiye'deki yardım kuruluşlarının yardım ulaştırdığı Suriyelilerin çoğu kayıt altına alınmamıştır. Yardım çalışanları, Suriyelilerin kayıt altına alınmasının faydalı olduğu düşünmektedir. Ancak kendi çabaları ile kayıt çalışmaları yapan yardım kuruluşu fazla değildir.

İnsani yardım operasyonlarında büyük önem taşıyan kayıt hususunda, Türkiye Devleti ve yardım kurumları çok başarılı değildir. Özellikle, uzun süreye yayılan ve geniş bir alanda yürütülen yardım operasyonları için büyük önem taşıyan kayıt altına alma çalışmaları, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için yetersiz kalmaktadır. Merkezi bir sistem üzerinden kayıtlama çalışmaları, krizin başından itibaren yapılmamış, ancak krizin boyutunun başa çıkılamayacak seviyeye gelmesinden sonra ağırlık kazanmıştır. Türkiye'ye yapılan giriş çıkışların kontrol edilememesi sonucunda, Türkiye'deki sığınmacı sayısı net olarak bilinmemektedir. Sivil toplum kuruluşlarının büyük bir kısmı da kayıt çalışmalarını direkt olarak kendileri yapamamaktadır. Yardım kuruluşları, sığınmacıların kayıt altına alınması çalışmalarının, kamu ve güvenlik kurumlarının görevi olduğunu belirtmektedirler. Neredeyse ülkenin her bir köşesine yayılan Suriyeli sığınmacılar, ancak kendileri isterse kayıt altına girmektedir. Büyük şehirlerin karmaşasında yaşayan çoğu sığınmacı adeta görünmez biçimde hayatlarını sürdürmeye çalışmaktadır. Yardım operasyonunun ilk aşamalarında, Türkiye'nin birçok şehrine yayılmış Suriyelilerin görmezden gelindiği görülmektedir. Şehirlerde yaşayan Suriyeliler, uzun bir süre dikkat çekmemiş ve sığınmacı trajedisi, medya tarafından, sadece sığınmacı kamplarındaki durumla görülmüştür. Ancak şehirlerde yaşayan sığınmacıların, kayıt altına alınması ve yardım sistemine entegre edilmesi, sayılarının çok büyük rakamlara ulaşmasıyla mümkün olmuştur. Yeni gelen Suriyelilerin de seçme şansı olduğunda, kamplar yerine şehirlere yöneldiği görülmektedir. Artık yardım operasyonunda ağırlığın, şehirlerde yaşayan sığınmacılara verilmesi gerekmektedir. Kamplar dışındaki Suriyeliler ise ancak yaşadıkları dramlarla gündeme gelmekte ve yeterli medya ilgisi görmemektedirler. Sığınmacıların içler acısı durumu, Türkiye'de her geçen gün biraz daha kanıksanmaya başlamıştır.

Türkiye, 2014 yılında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nü (GİGM) devreye sokmuş ve göç yönetmeliğinde önemli bir atılım yapmıştır (bkz sf.68-69). Ancak Avrupa Birliği ülkeleri, 2004 yılından beri, Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi (FRONTEX - European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union) kapsamında sınırlarını korumaktadır (bkz sf.61-62). Türkiye, Suriye'nin komşusu diğer ülkelerle birlikte vatanından kaçan Suriyelileri koşulsuz biçimde kabul etse de, AB ülkeleri Suriyelilere karşı aynı tavrı göstermemektedir. Türkiye, Avrupa tarafından Suriyeli akımına karşı,

bir tampon bölge olarak kullanılmaktadır. Buna karşın, yeterli finansal destek bile görmemektedir. AB ülkeleri, FRONTEX ile Suriyeli göçmenlerin Avrupa kıtasına ayak basmasına engel olmakta, basanların ise geri gönderilmesini sağlamaktadır. Avrupa ülkeleri, mültecilere vize konusunda kolaylık tanımamakta, Avrupa'ya ulaşan yasadışı göçmenlerin çok az bir kısmı mülteci olarak kabul edilmektedir. Kabulun çok üstünde olan geri gönderilme sayısı ise, Uluslararası Mülteci Hukuku'nun temel ilkelerine ters düşmektedir. İtalya, İspanya, Yunanistan gibi Güney Avrupa ülkeleri de yasadışı göçmenlerle baş etmekte zorluklar yaşamaktadır. Özellikle, deniz yolundan Avrupa'ya ulaşma denemelerinde birçok trajedi yaşanmakta, binlerce yasadışı göçmen hayatını kaybetmektedir. Türkiye, Suriyelileri zorluk çıkarmadan kabul etmesiyle insani açıdan önemli bir atılım yapmış olsa da, sürdürülebilirlik açısından ülkenin istikrarını tehlikeye atmaktadır. Entegrasyon çalışmaları, bu tehlikeye yönelik olarak artarak sürdürülmelidir. Suriyeliler, Türkiye'de kaldıkları süre içinde, sosyal açıdan Türk toplumuna entegre edilmelidir.

KAYNAKÇA

1. Abidi, H. and Klumpp, M., (2012). Performance measurement in humanitarian logistics: A literature.
2. Acar, A.Z. ve Köseoğlu, A.M., (2014). Lojistik Yaklaşımıyla Tedarik Zinciri Yönetimi. *Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara, Türkiye.*
3. Acar, A.Z., (2010). Depolama ve Depo Yönetimi. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, Türkiye.
4. Akyıldız, M., (2004). Lojistik dış kaynak kullanımının gelişimi ve Türkiye'deki kullanım biçimleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(3).*
5. Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS uygulamalı 7. Baskı. Sakarya Yayıncılık, Sakarya, Türkiye.*
6. Apte, A., (2009). Humanitarian logistics: A new field of research and action. *Information and Operations Management, 3(1), s.1-100.*
7. Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi, (2015). Fran Quarterly: Quarter 4.
8. Avrupa Komisyonu, (2015). A European Agenda on Migration.
9. Babacan, M., (2005). Lojistik sektörünün ülkemizdeki gelişimi ve rekabet vizyonu. Dokuz Eylül Üniversitesi.
10. Balcik, B. and Beamon, B.M., (2008). Facility location in humanitarian relief. *International Journal of Logistics: Research and Applications, 11(2), s.101-121.*
11. Balcik, B., Beamon, B.M. and Smilowitz, K., (2008). Last mile distribution in humanitarian relief. *Journal of Intelligent Transportation Systems, 12(2), s.51-63.*
12. Banomyong, R. and Sodapang, A., (2011). *Relief Supply Chain Planning: Insights From Thailand.* Relief Supply Chain Management for Disasters: Humanitarian Aid and Emergency Logistics, s.31-44.

13. Beamon, B.M. and Kotleba, S.A., (2006). Inventory modelling for complex emergencies in humanitarian relief operations. *International Journal of Logistics: Research and Applications*, 9(1), s.1–18.
14. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (2007). Handbook for Emergencies: Third Edition.
15. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (2014). UNHCR Global Appeal 2014-2015: Turkey.
16. Birleşmiş Milletler, (2014). 2014 Syria Regional Response Plan: Turkey.
17. Blecken, A.F. and Hellingrath, B., (2008). Supply Chain Management Software for Humanitarian Operations: Review and Assessment of Current Tools. *Proceedings of the 5th International ISCRAM Conference, Washington, ABD*, s.342-351.
18. Bolt, B.A., (2008). Depremler, (Çevirmen: Ülkün Tansel). Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
19. Buchanan-Smith, M., (2003). How the Sphere Project Came into Being: A case study of policy-making in the humanitarian aid sector and the relative influence of research. Working Paper 215. Overseas Development Institute.
20. Chan, J.C., (2011). The Role of Social Media in Crisis Preparedness, Response and Recovery. *Vanguard*, s.1-16.
21. Chandes, J. and Pache, G., (2010). Strategizing humanitarian logistics: the challenge of collective action. *Problems and Perspectives in Management*, 8(1), s.99-107.
22. Chandraprakaikul, W., (2010). Humanitarian supply chain management: Literature review and future research. Tay Ticaret Odası Üniversitesi.
23. Cheung, T., (2013). An interview with Dr Nizar Hammodeh. *Humanitarian Exchange* 59, s.13-14.
24. Chomilier, B., Samii, R. and Van Wassenhove, L.N., (2003). The central role of supply chain management at IFRC. *Forced Migration Review*, 18(2), s.15-16.
25. Cozzolino, A. (2012). *Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*. Humanitarian Logistics. Springer, Berlin, Almanya, s.5-16.
26. Çağaptay, S., (2013). The Impact of Syria's Refugees on Southern Turkey. *Policy Focus Report 130. The Washington Institute of Near East Policy*.

27. Çancı, M. ve Erdal, M., (2013a). Lojistik Yönetimi: Genişletilmiş 4. Baskı. Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. İstanbul, Türkiye.
28. Çancı, M. ve Erdal, M., (2013b). Uluslararası Taşımacılık Yönetimi: Genişletilmiş 4. Baskı. Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği. İstanbul, Türkiye.
29. Çelik, M., (2009). Lojistik Sektör Planlaması, Organize Lojistik Bölgeleri ve Mersin Kenti Lojistik Planı Planlama 2009/1.
30. Çiçekdağı, H.İ. ve Kırış, Ş., (2012). Afet İstasyonu ve Toplanma Merkezi İçin Yer Seçimi ve Bir Uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28(8), s.67-76.
31. Dahi, O., (2014). The refugee crisis in Lebanon and Jordan: The need for economic development spending. *Forced Migration Review* 47, s.11-13.
32. Darcy, J. and Hofmann, C., (2003). According to need? Needs assessment and decision-making in the humanitarian sector. *HPG Raporu* 15, s.1-76.
33. Davidson, A.L., (2006). Key Performance Indicators in Humanitarian Logistics. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü.
34. Davis, R., Taylor, A. and Murphy, E., (2014). Gender, conscription and protection, and the war in Syria. *Forced Migration Review* 47, s.35-38.
35. Devi, S., (2012). Syria's refugees face a bleak winter. *The Lancet*, 380(9851), s.1373-1374.
36. Dinçer, O.B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişci, K. and Çarmıklı, E.Ö., (2013). Turkey and Syrian Refugees: The Limits of Hospitality. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu and Brookings Enstitüsü Raporu*.
37. Duran, S., Gutierrez, M.A. ve Keskinocak, P., (2011). Pre-positioning of emergency items for CARE International. *Interfaces*, 41(3), s.223-237.
38. Erdem, B. ve Kaya, İ., (2013). Çalışma Yaşamı Kalitesini Etkileyen Faktörlerin İşgörenler Tarafından Algılanması: Otel Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 35, s.135-150.
39. Ergün, Ö., Karakuş, G., Keskinocak, P., Swann, J. and Villarreal, M., (2009). Humanitarian Supply Chain Management - An Overview. *In Models and*

Algorithms for Optimization in Logistics Dagstuhl Seminar Proceedings, Volume 10.

40. Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J. and Villarreal, M., (2009). Humanitarian Logistics. *Analytics: Spring 2009*, s.31-33.
41. Ergün, Ö., Keskinocak, P., Swann, J., Stamm, J.L. and Villarreal, M., (2010). How to Improve Humanitarian Logistics. *Analytics: January/February 2010*, s.31-35.
42. Ergüven, N.S. ve Özturanlı, B., (2013). Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 62(4), s.1007-1061.
43. Erkal, T. ve Değerliyurt, M., (2009). Türkiye’de Afet Yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), s.147-164.
44. Fanthorpe, R. (2003). Humanitarian aid in post-war Sierra Leone: the politics of moral economy. *HPG Report 13*, s.53-66.
45. Field, A., (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage, Londra, Birleşik Krallık.
46. Fisher, N., (2014). Foreword: The inheritance of loss. *Forced Migration Review* 47, s.4-5.
47. Gatignon, A., Van Wassenhove, L.N. and Charles, A., (2010). The Yogyakarta earthquake: Humanitarian relief through IFRC’s decentralized supply chain. *International Journal of Production Economics*, 126, s.102–110.
48. Global Humanitarian Assistance, (2014). *Global Humanitarian Assistance Raporu 2014*.
49. Goyens, P., Porignon, D., Soron'gane, E. M., Hennart, P., Vis, H.L. and Tonglet, R., (1996). Humanitarian aid and health services in Eastern Kivu, Zaire: Collaboration or competition. *Journal of Refugee Studies*, 9(3), s.268-280.
50. Göç Postası, (2014). *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Bülteni*, 2(2), s.1-16.
51. Guha-Sapir, D., Hoyos, P. and Below, R., (2013). *Annual disaster statistical review 2012*. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters, Brüksel, Belçika.

52. Güçer, M., Karaca, S. and Dinçer, O.B., (2013). The Struggle For Life Between Borders: Syrian Refugees. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Raporu No: 13-04*.
53. Gülenç, İ.F. ve Karagöz, B., (2008). E-Lojistik ve Türkiye’de E-Lojistik Uygulamaları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(15), s.73-91*.
54. Hacıömeroğlu, G. ve Şahin Taşkın, Ç., (2010). Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları (OFMA) Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1), s.77-90*.
55. Hale, T. and Moberg, C.R., (2005). Improving supply chain disaster preparedness: A decision process for secure site location. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management, 35(3), s.195-207*.
56. Haq, S., (2013). How Islamic Relief is working across Syria’s borders. *Humanitarian Exchange 59, s.10*.
57. Helsinki Yurttaşlar Derneği Raporu, (2012). Syrian Refugees in Turkey: Briefing Note.
58. Hoffman, C., Roberts, L., Shoham, J. and Harvey, P., (2004). Measuring the impact of humanitarian aid: A review of current practice. *HPG Raporu 17, s.1-39*.
59. Howden, M., (2009). How humanitarian logistics information systems can improve humanitarian supply chains: A view from the field. *Proceedings of the 6th International ISCRAM Conference, Göttenburg, İsveç*.
60. Humanitarian Supply Management and Logistics in the Health Sector, (2001). Pan American Health Organization, Washington, ABD.
61. Inglis, K. and Vargas, J., (2014). Experiences of the e-Food card programme in the Turkish refugee camps. *Field Exchange Issue 48, s.145-147*.
62. International Crisis Group Raporu, (2014). The Rising Costs of Turkey’s Syrian Quagmire. *Avrupa Raporu No:230*.
63. Işık, Ö., Aydınlioğlu, H. M., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz, G. ve Ay, A., (2012). Afet Yönetimi ve Afet Odaklı Sağlık Hizmetleri. *Okmeydanı Tıp Dergisi, 28(2), s.82-123*.

64. Ivanaj, V. and Franzil, Y.M., (2006). Outsourcing logistics activities: a transaction cost economics perspective. *15. Uluslararası Stratejik Yönetim Konferansı. Cenevre, İsviçre.*
65. Jahre, M., (2007). HUMLOG-NET: Humanitarian Logistics Networks. BI Norwegian Business School.
66. James, L., Sovcik, A., Garoff, F. and Abbasi, R., (2014). The mental health of Syrian refugee children and adolescents. *Forced Migration Review 47, s.42-44.*
67. Jamieson, D., (2005). Duties to the distant: Aid, assistance, and intervention in the developing world. *The Journal of Ethics, 9(1), s.151-170.*
68. Joint Standards Initiative, (2014). Core Humanitarian Standard on Quality and Accountability.
69. Kahn, M.E., (2005). The death toll from natural disasters: the role of income, geography, and institutions. *Review of Economics and Statistics, 87(2), s.271-284.*
70. Kalaycı, Ş., (2014). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri: 6. Baskı. Asil Yayın Dağıtım.
71. Kandel, C., Abidi, H. and Klumpp, M., (2011). Humanitarian Logistics Depot Location Model. *The 2011 European Simulation and Modelling Conference Proceedings, Guimaraes, Portekiz, s.288-293.*
72. Karadoğan, D., (2011). Olağanüstü ve Özel Durumlarda Uygulanacak Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi'ne Yönelik Bir Model Önerisi. Trakya Kalkınma Derneği.
73. Keskin, M.K., (2011a). Lojistik Tedarik Zinciri Yönetimi: Geçmişi, Değişimi, Bugünü, Geleceği: Güncellenmiş 4. Basım. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara, Türkiye.
74. Keskin, M.K., (2011b). Kavramlar, Prensipler, Uygulamalar: Lojistik El Kitabı Küresel Tedarik Zinciri Pratikleri. Gazi Kitapevi. Ankara, Türkiye.
75. Kirişçi, K., (2014). Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye'nin "Suriyeli Mülteciler" Sınavı. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu ve Brookings Enstitüsü Raporu.*
76. Kobu, B., (2010). Üretim Yönetimi: 15. Baskı. Beta Basım Yayın Dağıtım. İstanbul, Türkiye.

77. Kopczak, L.R. and Johnson, M.E., (2003). Can Heroes be Efficient? Information Technology at the International Federation of the Red Cross. *Glassmeyer/McNamee Center for Digital Strategies, Case No:6-0021*.
78. Kovacs, G. and Spens, K.M., (2011). Humanitarian logistics and supply chain management: The start of a new journal. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management, 1(1), s.5-14*.
79. Kovacs, G. and Tatham, P., (2010). What is special about a humanitarian logistician? A survey of logistic skills and performance. *Supply Chain Forum: An International Journal, 11(3), s.32-41*.
80. Köseoğlu, A.M., (2011). The Lifeblood of Disaster Management: Logistics. Uluslararası Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, İzmir, Türkiye, s.1-4.
81. Krafess, J. (2005). The influence of the Muslim religion in humanitarian aid. *International Review of the Red Cross, 87(858), s.327-342*.
82. Kunz, N. and Reiner, G., (2012). A meta-analysis of humanitarian logistics research. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management, 2(2), s.116-147*.
83. Kunz, N. and Reiner, G., (2013). Government restrictions on relief supply chains. *In Proceedings of the 20th EurOMA Conference, Dublin, İrlanda, s.1-10*.
84. Küçük, O., (2012). Lojistik İlkeleri ve Yönetimi: 2. Baskı. Seçkin Yayıncılık. Ankara, Türkiye.
85. Larson, P.D., (2012). *Strategic Partners and Strange Bedfellows: Relationship Building in the Relief Supply Chain*. Relief Supply Chain Management for Disasters: Humanitarian Aid and Emergency Logistics, s.1-15.
86. Lee, A.C.K., (2008). Local perspectives on humanitarian aid in Sri Lanka after the tsunami. *Public Health, 122(12), s.1-14*.
87. Lima, F.S., Oliveira, D., Gonçalves, M.B. and Samed, M.M., (2014). Humanitarian Logistics: A Clustering Methodology for Assisting Humanitarian Operations. *Journal of Technology Management and Innovation, 9(2), s.86-97*.
88. Long, D. and Wood, D., (1995). The Logistics of Famine Relief: Engineering on the Run. *Journal of Business Logistics, 16(1), s.213-229*.

89. Lu, D.K., Pettit, S. and Beresford, A., (2006). Critical Success Factors for Emergency Relief Logistics. *Whampoa: An Interdisciplinary Journal* 51, s.177-184.
90. Margesson, R. and Chesser, S.G., (2013). Syria: Overview of the Humanitarian Response. Kongre Araştırmalar Merkezi, Washington, ABD.
91. Margesson, R., (2013). International Crises and Disasters: U.S. Humanitarian Assistance Response Mechanisms. *Congressional Research Service Raporu*, 1 Ağustos 2013.
92. Martens, B., (2004). Why do aid agencies exist? Avrupa Komisyonu, Brüksel.
93. Maspero, E.L. and Ittman, H.W., (2008). The Rise Of Humanitarian Logistics. *27th Annual Southern African Transport Conference Paper, 7-11 July 2008, Güney Afrika*, s.175-184.
94. Matthews, J., (2009). Media and message: Communicating crises. *Humanitarian Exchange* 44, s.26-28.
95. Matthews, S., (2005). Logistical Challenges. *Forced Migration Review: Special Issue July 2005*, s.38.
96. Mesquita, B.B. and Smith, A., (2009). A Political Economy Of Aid. *International Organization* 63, s.309-340.
97. Mooney, E., (2014). The inside story: Internal displacement in Syria. *Forced Migration Review* 47, s.44-45.
98. Nielsen, S.Y. and Grey, M.A., (2013). Schooling in a crisis: The case of Syrian refugees in Turkey. *Humanitarian Exchange* 59, s.27-29.
99. Norveç Mülteci Konseyi, (2014). Humanitarian Needs Assessment: The Good Enough Guide.
100. Oloruntoba, R. and Gray, R. (2006). Humanitarian aid: an agile supply chain. *Supply Chain Management: An International Journal*, 11(2): 115–120.
101. Oreskovic, S., Kovacic, L. and Kenfelj, H., (1995). Evaluation of humanitarian aid. *Coll. Antropol*, 19(2), s.395-406.
102. Overstreet, R.E., Hall, D., Hanna, J.B. and Rainer, R.K., (2011). Research in humanitarian logistics. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 1(2), s.114-131.

103. Özden, Ş., (2013). Syrian refugees in Turkey. *Migration Policy Centre Araştırma Raporu 2013/5*.
104. Özen, Y. ve Gül, A., (2007). Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (15), s.394-422*.
105. Parker, B., (2013). Humanitarianism besieged. *Humanitarian Exchange 59, s.3-5*.
106. Parnam, N., Tax, L., Yoshikawa, L. and Lim, K., (2013). Lessons from assessing the humanitarian situation in Syria and countries hosting refugees. *Humanitarian Exchange 59, s.29-33*.
107. Phillips, M. and Starup, K., (2014). Protection challenges of mobility. *Forced Migration Review 47, s.27-30*.
108. Piper, C., (2013). Applying the Disaster Risk Management Cycle to the Syrian humanitarian crisis. *Professionals in Humanitarian Assistance and Protection Raporu*.
109. Raphael, B. and Stevens, G., (2007). Disaster and Response. *Journal of Social Work in Disability and Rehabilitation, 5(3), s.1-22*.
110. Rose, J., O'Keefe, P., Jayawickrama, J. and O'Brien, G., (2013). The challenge of humanitarian aid: an overview. *Environmental Hazards, 12(1), s.74-92*.
111. Saruhan, Ş.C. ve Özdemirci, A., (2011). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji: 2. Baskı. Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, Türkiye*.
112. Schulz, S., (2008). Disaster Relief Logistics: Benefits of and Impediments to Horizontal Cooperation Between Humanitarian Organizations. Berlin Teknik Üniversitesi.
113. Seferis, L., (2014). DRC experiences of cash assistance to non-camp refugees in Turkey and Lebanon. *Field Exchange Issue 48, s.141-144*.
114. Seybolt, T.B., (2007). Humanitarian military intervention: The conditions for success and failure. Oxford University Press.
115. Sharp, J.M. and Blanchard, C.M., (2012). Armed Conflict in Syria: U.S. and International Response. *Congressional Research Service Raporu, 21 Ağustos 2012*.

116. Shasha, A., (2014). A day in the life of a WFP field monitor working in the Syrian refugee camps in south-eastern Turkey. *Field Exchange Issue 48*, s.148.
117. Slim, H. and Gillard, E., (2013). Ethical and legal perspectives on cross-border humanitarian operations. *Humanitarian Exchange 59*, s.6-9.
118. Smilowitz, K. and Dolinskaya, I., (2010). Humanitarian logistics: Saving lives with better distribution models. *McCormick Magazine*, 14(2), s.16-17.
119. Sphere Projesi, (2011). Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response 2011 Edition.
120. Stapleton, O., Van Wassenhove, L.N. and Tomasini, R., (2010). The Challenges of Matching Corporate Donations to Humanitarian Needs and the Role of Brokers. *Supply Chain Forum: An International Journal*, 11(3), s.42-53.
121. Strömberg, D., (2007). Natural disasters, economic development and humanitarian aid. *Journal of Economic Perspectives*, 21(3): 199-222.
122. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2013). Türkiye Afet Müdahale Planı.
123. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Türkiye, Afet Farkındalığı ve Afetlere Hazırlık Araştırması.
124. Tatham, P. and Altay, N., (2013). On humanitarian logistics education and training. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 3(2), s.1-4.
125. Tatham, P. and Houghton, L., (2011). The wicked problem of humanitarian logistics and disaster relief aid. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 1(1), s.1-21.
126. Tatham, P., (2012). Some reflections on the breadth and depth of the field of humanitarian logistics and supply chain management. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 2(2), 108-111.
127. Tatham, P., Loy, J. and Peretti, U., (2014). 3D Printing (3DP): A humanitarian logistic game changer?.
128. Tavakol, M. and Dennick, R., (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education 2*, s.53-55.

129. The Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and Non-Governmental Organisations (NGOs) in Disaster Relief.
130. Thomas, A. and Mizushima, M., (2005). Logistics training: necessity or luxury? *Forced Migration Review* 22, s.60-61.
131. Thomas, A., (2003). Humanitarian Logistics: Enabling Disaster Response. Fritz Enstitüsü.
132. Thomas, A., (2004a). Elevating Humanitarian Logistics. *International Aid and Trade Review: January 2004*, s.102-106.
133. Thomas, A., (2004b). Leveraging private expertise for humanitarian supply chains. *Forced Migration Review* 21, s.64-65.
134. Thomas, A.S. and Kopczak, L.R., (2005). From logistics to supply chain management: The path forward in the humanitarian sector. *Fritz Enstitüsü Raporu*.
135. Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2009). From preparedness to partnerships: Case study research on humanitarian logistics. *International Transactions In Operational Research*, 16(5), s.549–559.
136. Tomasini, R.M. and Van Wassenhove, L.N., (2004). A framework to unravel, prioritize and coordinate vulnerability and complexity factors affecting a humanitarian response operation. *Working Paper No. 2004/41/TM*. INSEAD, Fontainebleau, Fransa.
137. Tomasini, R.M., (2012). *Humanitarian Partnerships–Drivers, Facilitators, and Components: The Case of Non-Food Item Distribution in Sudan*. Relief Supply Chain Management for Disasters: Humanitarian Aid and Emergency Logistics, s.16-30.
138. Tseng, Y., Yue, W.L. and Taylor, M.A., (2005). The role of transportation in logistics chain. *Eastern Asia Society for Transportation Studies*, Vol:5, s.1657-1672.
139. Türk Kızılayı ve Uluslararası Kızıllaç Komitesi, (2004). Uluslararası İnsancıl Hukuk: Sorularınıza Cevaplar.
140. Türk Kızılayı, (2014). Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu: Yalnız Değilsiniz.
141. Türk Kızılayı, (2015). Suriye İnsani Yardım Operasyonu: Mart 2015.

142. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar: 2013 Saha Araştırması Sonuçları.
143. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında.
144. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar.
145. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, (2014). Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri: Kardeş Topraklarında Misafirlik.
146. Uluslararası İnsani Yardım Hesap Verebilirlik Ortaklığı, (2010). The 2010 HAP Standard in Accountability and Quality Management.
147. Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, (2000). Introduction to Disaster Preparedness: Disaster Preparedness Training Programme.
148. UNHCR Handbook for Emergencies: 3rd Edition, (2007). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. Cenevre, İsviçre.
149. UNICEF, (2008). UNICEF Humanitarian Action Report 2008.
150. Van Heeringen, B.B., (2010). Risk management in regional humanitarian relief operations.
151. Van Wassenhove, L.N., (2006). Humanitarian aid logistics: supply chain management in high gear. *Journal of the Operational Research Society*, 57(5), s.475-489.
152. Voon, F., (2013). The Syrian refugee crisis: Findings from a real-time evaluation of UNHCR's response. *Humanitarian Exchange* 59, s.17-19.
153. Walton, R., Mays, R. and Haselkorn, M., (2011). Defining "Fast": Factors Affecting the Experience of Speed in Humanitarian Logistics. *Proceedings of the 8th International ISCRAM Conference, Lizbon, Portekiz, s.1-10.*
154. White, B., Haysom, S. and Davey, E., (2013). Refugees, host states and displacement in the Middle East: an enduring challenge. *Humanitarian Exchange* 59, s.20-22.

155. Wood, D.F., Barone, A., Murphy, P. and Wardlow, D., (1995). *International Logistics. Chapman and Hall, Londra, Birleşik Krallık.*
156. Xu, W. and Zlatanova, S., (2007). Ontologies for disaster management response. *Geomatics Solutions for Disaster Management, s.185-200.*
157. Yamak, O., (2001). Üretim Yönetimi: 3. Baskı. Sinerji Yayıncılık. İstanbul, Türkiye.
158. Yılmaz, H., (2013). Türkiye’de Suriyeli Mülteciler İstanbul Örneği: Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler. *MAZLUMDER Raporu.*
159. Yüksel, U., Bulut, M.N. ve Mor, Z., (2014). Türkiye’de Bulunan Suriyeli Mülteciler. *Uluslararası Ortadoğu Barış Araştırmaları Merkezi Raporu.*
160. Zetter, R. and Ruaudel, H., (2014). Development and protection challenges of the Syrian refugee crisis. *Forced Migration Review 47, s.6-10.*
161. Zincir, O. ve Yazıcı, S., (2013). Kriz Yönetimi ve Afetlerde Sosyal Medya Kullanımı. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 49(10), s.65-82.*

İnternet Kaynakları

1. Afet Okulu Web Sitesi: http://www.afetokulu.com/?module=modul_tek&modul=242&cat=707
2. Al Jazeera Türk Web Sitesi: <http://www.aljazeera.com.tr/haber/turkiye-en-fazla-multeci-barindirani-ülke>
3. ALNAP Web Sitesi: <http://www.alnap.org/what-we-do/engagement/feedback-loop>
4. ALNAP Web Sitesi: <http://www.alnap.org/what-we-do/lessons>
5. Alternatif Lojistik Web Sitesi: <http://www.alternatiflojistik.com/#!/teknololi/galleryPage>
6. Anadolu Ajansı Web Sitesi: <http://www.aa.com.tr/tr/s/455172--afad-bu-yil-300-bin-suriyeliyi-agirlyayacak>
7. Anadolu Ajansı Web Sitesi: <http://www.aa.com.tr/tr/s/456193--kobanililer-icin-35-bin-kisilik-yeni-cadir-kent>
8. Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi Web Sitesi: <http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks/>

9. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
<http://www.unocha.org/syria>
10. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
<https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis&year=2012>
11. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
<https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis&year=2013>
12. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
<https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis&year=2014>
13. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
<https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis&year=2015>
14. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
[https://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R3prov_A1010__30_May_2015_\(03_02\).pdf](https://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R3prov_A1010__30_May_2015_(03_02).pdf)
15. Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinatörlüğü Ofisi Web Sitesi:
[https://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R3prov_A1048__30_May_2015_\(03_02\).pdf](https://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R3prov_A1048__30_May_2015_(03_02).pdf)
16. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Web Sitesi:
<http://www.unhcr.org/53ff76c99.html>
17. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Web Sitesi:
http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/faq_-_turkish.pdf
18. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Web Sitesi:
<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>
19. Birleşmiş Milletler Web Sitesi:
<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47204&Cr=syria&Cr1=#.VDaYrvmsU1a>
20. Cambridge Sözlüğü Web Sitesi:
<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/logistics>
21. Daily Mail Web Sitesi: <http://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-2983047/UN-shrinks-food-aid-Syria-refugees-Turkey-cash-low.html>
22. Disaster-info Web Sitesi: <http://www.disaster-info.net/SUMA/english/faq.htm>
23. Doğan Haber Ajansı Web Sitesi: http://www.dha.com.tr/multecilere-5-milyar-dolar-harcandi_850078.html

24. Dünya Gıda Programı Web Sitesi: <http://www.wfp.org/logistics/humanitarian-response-depot>
25. FMS Anonim Şirketi Web Sitesi: <https://www.fmsinc.com/consulting/portfolio/logistics-support-system.aspx>
26. Fritz Enstitüsü Web Sitesi: <http://www.fritzinstitute.org/aboutUs.htm>
27. Fritz Enstitüsü Web Sitesi: <http://www.fritzinstitute.org/PDFs/HELIOS/HELIOS%20OVERVIEW.pdf>
28. Fritz Enstitüsü Web Sitesi: http://www.fritzinstitute.org/prsrmpR-FI_ReleasesHELIOS.htm
29. Gizmag Web Sitesi: <http://www.gizmag.com/go/8042/>
30. Humanitarianresponse.info Web Sitesi: http://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/Response%20Plan%20%282014-2015%29_TURKISH.pdf
31. Hürriyet Gazetesi Web Sitesi: <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/28845005.asp>
32. İhlas Haber Ajansı Web Sitesi: <http://www.ihha.com.tr/haber-nigdede-hain-saldiri-2-sehit-asayis-341996/>
33. İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı Web Sitesi: <http://yetim.ihh.org.tr/de/main/news/0/ihh-and-islamic-relief-assist-earthquake-surv/1571>
34. Los Angeles Kaliforniya Üniversitesi Dijital Araştırma ve Eğitim Enstitüsü Web Sitesi: <http://www.ats.ucla.edu/stat/spss/faq/alpha.html>
35. Mavinci Şirketi Web Sitesi: <http://www.mavinci.com.tr/projeler.html>
36. Merriam-Webster Sözlüğü Web Sitesi: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/logistics>
37. Milliyet Gazetesi Web Sitesi: <http://www.milliyet.com.tr/suriyelilere-calisma-izni/ekonomi/detay/1951900/default.htm>
38. Milliyet Gazetesi Web Sitesi: <http://www.milliyet.com.tr/veysel-dalmaz/>
39. NTVMSNBC Web Sitesi: <http://www.ntvmsnbc.com/id/25421222/>
40. Sahana Software Vakfı Web Sitesi: <http://sahanafoundation.org/products/eden/>
41. Suriyeli Muhafız ve Devrimci Güçler Koalisyonu Web Sitesi: <http://tr.etilaf.org/acu/yard%C4%B1m-koordinasyon-birimi.html>

42. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Web Sitesi:
<https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikDetay1.aspx?ID=16&IcerikID=848>
43. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Web Sitesi:
<https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay.aspx?ID=318&IcerikID=3094>
44. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Web Sitesi:
<https://www.afad.gov.tr/tr/HaberDetay.aspx?ID=5&IcerikID=3379>
45. T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Web Sitesi:
<https://www.afad.gov.tr/tr/HaberDetay.aspx?ID=5&IcerikID=3431>
46. Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi Web Sitesi:
http://cscmp.org/sites/default/files/user_uploads/resources/downloads/glossary-2013.pdf
47. The International Disaster Database Web Sitesi: <http://www.emdat.be/criteria-and-definition>. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters.
48. TRT Haber Web Sitesi: <http://www.trthaber.com/haber/turkiye/suriyeye-840-milyon-liralik-yardim-161110.html>
49. Türk Dil Kurumu Web Sitesi:
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54ad9cf8ca10e1.81248388
50. Türk Kızılayı Web Sitesi: <http://afetyonetimi.kizilay.org.tr/tr/afet-hazirlik-birimi.html>
51. Türk Kızılayı Web Sitesi: <https://www.kizilay.org.tr/SSS/>
52. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Web Sitesi:
<http://kdk.gov.tr/haber/suriyeli-misafirler-3-yildir-kardes-topraklarında/463>
53. Türkiye Cumhuriyeti Kamu Denetçiliği Kurumu Web Sitesi:
<http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/45516--Multecilerin-Hukuki-Durumuna-Dair-Sozlesme.pdf>
54. Uluslararası Kızıllaç Komitesi Web Sitesi:
https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf
55. Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu Web Sitesi:
<http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/responding/disaster->

response-system/dr-tools-and-systems/responding-to-disasters-field-assessment-coordination-teams-fact/

56. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu Web Sitesi:
<https://www.ifrc.org/Global/Migrated/10780.pdf>
57. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu Web Sitesi:
<http://www.ifrc.org/en/what-we-do/logistics/procurement/framework-agreements/>
58. Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Hizmet Üretenleri Derneği Web Sitesi:
<http://www.utikad.org.tr/sayfalar.asp?page=13>
59. UNICEF Web Sitesi: http://www.unicef.org/supply/index_51172.html
60. United Nations Humanitarian Response Depot Web Sitesi:
http://www.unhrd.org/?page_id=758
61. World Vision Web Sitesi:
[http://www.worldvision.org/resources.nsf/9cbcae7c2d02edf9852564480071ff04/bc9e35c5d858e5a788257514005575ed/\\$FILE/Faqs.pdf](http://www.worldvision.org/resources.nsf/9cbcae7c2d02edf9852564480071ff04/bc9e35c5d858e5a788257514005575ed/$FILE/Faqs.pdf)

EK - ANKET FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu anket formu, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lojistik Yönetimi Yüksek Lisans Programı tarafından yürütülmekte olan **“İnsani Yardım Operasyonlarında Lojistiğin Rolü: Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılara Sağlanan Yardımlar Üzerine Bir Araştırma”** isimli araştırmanın uygulama kısmı ile ilgilidir. Bu araştırma çalışması **tamamen akademik bir amaca yöneliktir**. Elde edilecek sonuçlarla **Türkiye’deki insani yardım operasyonlarının daha etkili ve verimli yapılmasına katkıda bulunmak, insani yardım lojistiğinde yaşanan sorunları azaltabilmek** hedeflenmektedir.

Uygulamanın kapsadığı soruları cevaplandırmak, hiç kuşkusuz değerli zamanınızın bir kısmını alacaktır. Ancak, üniversite ve günlük hayat arasındaki ilişkileri güçlendirmek ve elde edilen sonuçlardan ortaklaşa yararlanmak düşüncesi ile bize yardımcı olacağınızı ümit etmekteyiz.

Araştırma kapsamımıza **insani yardım kuruluşlarında çalışan ve Suriyelilere Yardım Operasyonunda görev alan insani yardım çalışanları** girmektedir. Takdir edersiniz ki bu kadar geniş kapsamlı bir kitleye teker teker ulaşabilme imkânımız bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırmamıza katılmayı kabul eden kuruluşlardan mümkün olan azami sayıda katılımcıdan cevap almak, istatistiksel olarak sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek açısından önemlidir.

Ayrıca birbirine benzeyen ve tekrar gibi görünen sorular araştırma tekniği açısından sorulması zorunlu sorulardır. Dolayısıyla katılımcılar tarafından tüm soruların

cevaplandırılması da değerlendirmenin sağlıklı olarak yapılabilmesi için büyük önem arz etmektedir.

Vereceğiniz cevaplar **kesinlikle gizli tutulacak** ve elde edilen sonuçlar genel özellikler şeklinde araştırmamıza katılan kuruluşlardan arzu edenlere gönderilecektir. Anketimizin uygun görevliler tarafından doldurulmasını tensiplerinize sunar, ilginiz için teşekkür ederek çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla.

Yrd.Doç.Dr. A.Murat KÖSEOĞLU
Uluslararası Lojistik Böl. Öğt.Üyesi
murat.koseoglu@okan.edu.tr

Gökhan ÇEVİKEL
Araştırma Sorumlusu
gokhancevikel@gmail.com

HAZIRLIK

S1. Mülteciler için uygulanacak önceden hazırlanmış bir yardım planınız var mı?

1	Evet	Devam Ediniz.
2	Hayır	S4'e Geçiniz.
3	Bir fikrim yok/Alanım değil	Devam Ediniz.

S2. Suriye Mülteci Krizi sonrası bu yardım planını uygulayabildiniz mi?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S3. Değerlendirmenize göre mevcut plan yardım operasyonunuzu kolaylaştırdı mı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

DEĞERLENDİRME

S4. İnsani kriz sonrasında kriz bölgesine yardımlar başlamadan önce lojistik ön değerlendirme ve tespit ekibi yolladınız mı?

1	Evet	Devam Ediniz.
2	Hayır	S7'ye Geçiniz.
3	Bir fikrim yok/Alanım değil	Devam Ediniz.

S5. Değerlendirme ekibinden ilk bilgiler elinize ne zaman ulaştı?

1	12 saat ve altında
2	12 saatin üzerinde - 24 saatin altında
3	24 saat ve üzerinde - 48 saatin altında
4	48 saat ve üzerinde - 72 saatin altında
5	72 saat ve sonrasında

S6. Bu değerlendirme ekibinden gelen bilgiler yardım operasyonunuza olumlu katkı yaptı mı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S7. Mülteciler için ilk yardım malzeme ve ekipmanları kriz bölgesine ne zaman ulaştı?

1	12 saat ve altında
2	12 saatin üzerinde - 24 saatin altında
3	24 saat ve üzerinde - 48 saatin altında
4	48 saat ve üzerinde - 72 saatin altında
5	72 saat ve sonrasında

PERSONEL VE EĞİTİM

S8. Yardım operasyonlarına yönelik olarak kadrolu personeliniz için bir eğitim programınız var mı?

1	Evet	Devam Ediniz.
2	Hayır	S12'ye Geçiniz.
3	Bir fikrim yok/Alanım değil	Devam Ediniz.

S9. Yardım operasyonlarında çalışacak olan tüm personeliniz bu eğitimi alıyor mu?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S10. Suriyelilere Yardım Operasyonunu yürütmek için yeterli sayıda eğitimli personele sahip miydiniz?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S11. Personeliniz için önceden uygulanan eğitim programlarının yardım operasyonuna olumlu katkısı oldu mu?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S12. Yardım operasyonunu yürütmek için gönüllülerden istifade ettiniz mi?

1	Evet	Devam Ediniz.
2	Hayır	S15'e Geçiniz.
3	Bir fikrim yok/Alanım değil	Devam Ediniz.

S13. Gönüllülere yönelik olarak bir eğitim programınız var mı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S14. Gönüllüler için önceden uygulanan eğitim programlarının yardım operasyonuna olumlu katkısı oldu mu?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

FİNANS VE BAĞIŞLAR

S15. Suriyeli mültecilere yapılan yardım operasyonu için gerektiği zaman yeterli finansal kaynak bulunabildiniz mi?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S16. Kriz bölgesine yapılan bağışlar içerisinde gereksiz olan yardımlar var mıydı?

1	Evet	Devam Ediniz.
2	Hayır	S18'a Geçiniz.
3	Bir fikrim yok/Alanım değil	Devam Ediniz.

S17. Yapılmış olan gereksiz bağışlar insani yardım operasyonunuzu aksattı mı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

HESAP VEREBİLİRLİK

S18. Size gelen bağışlar için izlenebilirlik ve şeffaflık politikanız mevcut mu?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S19. Bağışçılara hesap verebilirlik sağlayan bir bilgi yönetim sisteminiz var mı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

TEDARİK

S20. Suriyeli mülteciler için yapılan insani yardım operasyonunuza malzeme sağlamak için tedarikçilerle önceden yapılmış anlaşmalarınız var mı?

1	Evet	Devam Ediniz.
2	Hayır	S22'a Geçiniz.
3	Bir fikrim yok/Alanım değil	Devam Ediniz.

S21. Tedarikçilerle yapılmış anlaşmalar insani yardım operasyonlarınızı kolaylaştırdı mı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S22. Suriyeli mülteciler için önceden konumlandırılmış malzemeleriniz var mıydı?

1	Evet	Devam Ediniz.
2	Hayır	S24'e Geçiniz.
3	Bir fikrim yok/Alanım değil	Devam Ediniz.

S23. Önceden konumlandırılmış malzemeler insani yardım operasyonlarınızı kolaylaştırdı mı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

İZLENEBİLİRLİK

S24. Depolama/stok sisteminiz nasıl kurulmuştur?

	Evet	Hayır	Bir fikrim yok/Alanım değil
a. Merkez depo?	1	2	3
b. Bölgesel aktarma merkezi?	1	2	3
c. Yerel depolar?	1	2	3

S25. Mevcut stokunuzun izlenebilirliği var mı?

	Evet	Hayır	Bir fikrim yok/Alanım değil
a. Merkez depo?	1	2	3
b. Bölgesel aktarma merkezi?	1	2	3
c. Yerel depolar?	1	2	3

25. Soruda cevabınız hepsinde hayır ise 27. Soruya geçiniz.

S26. Depolarınızın ve stoklarınızın izlenebilir olması yardım operasyonunuzu olumlu etkiledi mi?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S27. Kriz bölgesinde malzemeler ve hizmetler hakkında bilgi akışı isabetli ve zamanlı oldu mu?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

KAYIT

S28. Yardım ulaştırdığınız mültecilerin hepsi kayıt altına alınmış mıydı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S29. Mültecilerin kayıt altına alınmasının yardım operasyonuna faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

S30. Kaçak mültecilerin kayıt altına alınması için çalışmalarınız oldu mu?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

HABERLEŞME

S31. Kriz bölgesinde aşağıdaki haberleşme tiplerinden hangilerini kullandınız?

	Evet	Hayır	Bir fikrim yok/Alanım değil
a. e-mail	1	2	3
b. Cep Telefonu	1	2	3
c. Uydu Telefonu	1	2	3
d. Radyo Frekansları	1	2	3

S32. Kriz bölgesinde herhangi bir haberleşme sorunuyla karşılaştınız mı?

1	Evet	Devam Ediniz.
2	Hayır	ANKETE SON VERİNİZ.
3	Bir fikrim yok/Alanım değil	Devam Ediniz.

S33. Yardım operasyonu sırasındaki haberleşme sorunları yardım operasyonunuzu önemli oranda aksattı mı?

1	Evet
2	Hayır
3	Bir fikrim yok/Alanım değil

İLETİŞİM BİLGİLERİ

ADI-SOYADI	
KURUM	
TELEFON/E-POSTA	